[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 13:35
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek
Bijlagen: PROBLEMEN DRAAGVLAKONDERZOEK, Dec 2020 def.docx

Hi [redacted]

Zie onderstaand (in uitgebreid in bijlage):

M.b.t. de steekproefgrootte en representativiteit: wat zou de reactie zijn van OIS?

NB: op de andere tegenargumenten op het rapport hebben we al reacties geformuleerd.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Programma Klimaatneutraal
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T +[redacted]

Werkdagen: ma, di, wo, do

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

2. ONDERZOEKSOPZET en UITKOMSTEN ZELF

Steekproefgrootte, onafhankelijkheid.

Bij een opinieonderzoek is een kleine steekproef en een minimale respons van 10% wellicht verantwoord, maar bij onderzoek onder draagvlak bij bewoners die mogelijk overlast gaan krijgen van interventies is zo'n laag aantal respondenten twijfelachtig. In het gehele onderzoek werden 20.000 enquêtes verstuurd. 2.000 mensen kregen een enquête opgestuurd in zoekgebied IJburg en omstreken. Slechts 210 bewoners hebben gereageerd. Daarmee zou het onderzoek dus boven de 10% respons en representatief zijn? Voor heel Amsterdam waren er niet meer dan 1.577 respondenten.
Zeker in het licht van normale voorlichting van de gemeente, waarbij huis aan huis brieven worden verspreid met informatie over wat te verwachten en hoe in te spreken, is deze opgehaalde informatie via de enquête te summier en niet voldoende representatief. En al helemaal omdat eerlijke informatie ontbrak over de werkelijke afstand tot de woningen die men voor ogen heeft.

De OIS, de opsteller van dit rapport, is een dienst van de gemeente zelf. Dat zou op zich niet zo'n probleem hoeven zijn. Maar in de onderzoeksopzet, de summiere en in feite sturende wijze van vraagstelling zoals boven aangegeven, en de genoemde neerbuigende "NIMBY" term is te zien dat het draagvlak onderzoek is aangestuurd door een instantie die zelf

heel graag lijkt te willen dat deze windturbines geplaatst zullen worden. In de weergave is er te weinig afstand tot deze ambitie om de stem van de bewoners in zoekgebieden werkelijk serieus te nemen.

DE KERN VAN HET PROBLEEM: DE WEERGAVE VAN DE RESULTATEN.

De gemeente koos ervoor om op sociale media enkel te communiceren over het draagvlak in de gemeente als geheel. Zo worden Amsterdam en de zoekgebieden op een hoop geveegd om te kunnen beweren dat er voldoende draagvlak is.

Figuur 2 Nieuwsbericht draagvlakonderzoek Gemeente Amsterdam (bron: Twitter)

De gegevens in de zoekgebieden zelf zijn nergens terug te zien. Dat is selectief en manipulatief met resultaten omgaan. Er is veel kans op verder misbruik van deze resultaten door NIET centraal te stellen wat er aan percentages **binnen** de zoekgebieden zelf wordt gevonden aan draagvlak. Dat is het minste dat we als bewoners mogen verwachten.

Overigens: ook de voorstanders vinden dat er voorwaarden nodig zijn. Twee derde van de respondenten gebruikte de open ruimte in de enquête voor uitleg of nuancering op hun standpunt[1]. Al is men voor, ook bij de steekproef in Amsterdam als geheel stellen veel mensen wel voorwaarden aan de plaatsing. In de zoekgebieden zien we bij mensen die het "eens" zijn met plaatsen van windturbines dat 36% voorwaarden stelt, met name dat de windturbines niet te dicht bij de huizen geplaatst moeten worden. Bij mensen die "niet voor/niet tegen" plaatsing zijn is dat percentage 41%. Van alle respondenten samen stelt 70% voorwaarden, voor het voorkomen van overlast en voor de keuze van de locatie. Ook onder de voorstanders en twijfelaars vindt een groot aantal dat er voorwaarden gesteld moeten worden, en dat een ruime afstand tot woningen de regel moet zijn.

Horizonvervuiling wordt veel genoemd, geluidshinder iets minder, slagschaduw vrijwel nooit. Terwijl die laatste twee waarschijnlijk de meeste gezondheidsschade gaan opleveren voor bewoners.

Hoe goed geïnformeerd is hier de antwoordende burger? Over de wettelijke norm, de werkelijke afstand die men in gedachten heeft , over de gezondheidseffecten, ook van geluid over water? Zeer beperkt. Het is de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur om zorgvuldig te zijn en zich te verzekeren van vrije instemming vooraf van de burgers op basis van gedegen informatie. Die ontbreekt hier te ene male.
De uitslag van dit draagvlakonderzoek moet naast andere dwingende randvoorwaarden worden gelegd, zoals het noodzakelijke respect voor Natura 2000 gebieden waaronder het IJsselmeergebied inclusief het IJmeer. Natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten en Vogelbescherming raden het af daar te plaatsen[2].

De selectieve weergave van het gemeentelijke onderzoek naar draagvlak kan niet gebruikt worden voor onderbouwing van plaatsing in de zoekgebieden, dicht op de huizen. Wie verder kijkt dan de communicatie van de gemeente en een diepere analyse maakt van het onderzoek komt tot de conclusie dat er in de zoekgebieden beslist geen draagvlak voor windturbines is.

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: @amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 8:36
Aan: @amsterdam.nl>; @amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Ter info, komt uit Amsterdam Noord, maar zal zeker ook in andere Stadsdelen relevant zijn.

Coördinator RES Amsterdam/ EU en int. contacten AKN Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN) Gemeente Amsterdam

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van:
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 21:04
Aan ;
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek

TKN voor jullie

Hartelijke groet

Bestuursadviseur
Stadsdeel Noord

Gemeente Amsterdam

Werkdagen maandag t/m donderdag

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: @icloud.com>
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 20:45
Aan: Bestuursondersteuning SDN <Bestuursondersteuning.SDN@amsterdam.nl>
CC: @planet.nl; @ .nl
Onderwerp: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Beste meneer, mevrouw,

Hierbij de tegenanalyse van het draagvlak onderzoek.

Met vriendelijke groet,

[1] Bron: analyse Windalarm Amsterdam

[2] https://www.landschapnoordholland.nl/files/2020-10/Zienswijze%20conc%20RES%20NH%20Zuid%2029092020%20partners%20CBHN%20Ver%20Toerzeilers%20en%20IJV.pdf

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 17:48
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: draagvlak enquete: aanvulling naar aanleiding van inspraak windturbines deelraad 6 jan jl.

Ha [redacted], dit laat ik voor nu bij [redacted]/OIS, aangezien ik niet precies op de hoogte ben van de beantwoordingslijn tot nu toe.
Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 16:49
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: draagvlak enquete: aanvulling naar aanleiding van inspraak windturbines deelraad 6 jan jl.
J[redacted] en [redacted] schuift een van jullie aan bij de staf van [redacted]?
[redacted]
Coördinator RES Amsterdam/ EU en int. contacten AKN
Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN)
Gemeente Amsterdam
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 14:11
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: draagvlak enquete: aanvulling naar aanleiding van inspraak windturbines deelraad 6 jan jl.
Beste
TKN.
@ [redacted]: graag TKN op staf.
Hartelijke groet
[redacted]
Bestuursadviseur
Stadsdeel Noord
[redacted]
Gemeente Amsterdam
Werkdagen maandag t/m donderdag

Van [redacted]@hotmail.com>
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 22:59
Aan: Bestuursondersteuning SDN <Bestuursondersteuning.SDN@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@hotmail.com>
Onderwerp: draagvlak enquete: aanvulling naar aanleiding van inspraak windturbines deelraad 6 jan jl.
Beste Dagelijks bestuur en deelraadsleden stadsdeel Noord,
Nogmaals hartelijk dank voor uw tijd en aandacht tijdens de inspraak over het plan voor windturbines in zoekgebied Amsterdam Noord.
Mevrouw [redacted] haalde het draagvlakonderzoek aan naar windturbines in opdracht van gemeente Amsterdam van oktober jl. waaruit zou blijken dat er voldoende draagvlak is voor windturbines in Amsterdam Noord.
Hieronder wil ik graag enkele belangrijke cijfers benoemen uit het rapport betreffende Amsterdam Noord waaruit kan worden afgeleid dat het draagvlakonderzoek onjuist is uitgevoerd en geïnterpreteerd.
Algemeen:

-Er zijn in totaal 12.000 in gemeente Amsterdam verspreid.
-De enquête is online en alleen in het Nederlands gehouden.

Amsterdam Noord:

-Er zijn 1577 enquêtes ingevuld met een response rate van 13%. Dat is 0,2% van totale bevolking van Amsterdam uitgaande van 822.000 inwoners. Dat is veel te weinig om een valide uitspraak over bewezen draagvlak onder Amsterdammers te kunnen doen.
-291 inwoners van Amsterdam Noord hebben de enquête ingevuld, dat is 0,3% van de bevolking van Amsterdam Noord. Volgens de onderzoekers was er ruimschoots aan het target voldaan. Dit percentage is veel te laag om een uitspraak te kunnen doen over het bestaan van draagvlak voor windturbines in eigen zoekgebied. Op basis van de enquête is 23% (67 mensen) van de bewoners van Amsterdam Noord **voor** plaatsing van windturbines in eigen zoekgebied en 14% (42 mensen) is **neutraal**. 61% (178 mensen) van de bewoners in Noord is **tegen** windturbines in eigen zoekgebied.
Op basis van deze gegevens alleen al kan worden vastgesteld dat:

- De conclusie dat er draagvlak zou zijn onder bewoners van Noord voor het plaatsen van windturbines is onjuist: Dat waren er om precies te zijn 67 + 42 = 109 bewoners van Noord.
- Verder kan gesteld worden dat de enquête slechts een selectieve groep heeft bereikt (alleen Nederlands lezende inwoners) en daarmee geen goede afspiegeling is van de alle bewoners van Amsterdam Noord om een valide uitspraak te kunnen doen over het al dan niet bestaan van draagvlak.
- De enquête is misleidend geweest want er wordt niet ingegaan op de nadelige effecten van windturbines. Er werd alleen gemeld dat er voldaan wordt aan alle wet- en regelgeving. Niets over mogelijke effecten op gezondheid, leefomgeving en de invloed op het ecosyteem. Bovendien voldoet de afmeting van de beschreven windturbine in de enquête niet met de windturbines categorie 1,2 en 3 beschreven in de haalbaarheidsstudie door bureau Pondera (opdrachtgever Amsterdam). De respondent heeft dus niet op basis van correcte informatie een mening gevormd. Dit is misleidend en fout. Er is genoeg casuïstiek in Nederland te vinden waaruit blijkt dat gemeenten en Provinciale Staten samen met belanghebbenden in de windindustrie, windturbines kunnen plaatsen waarvan direct omwonenden zoveel hinder ervaren dat zij er ziek van worden en zelfs moeten/willen verhuizen vanwege geluidshinder, gezondheidsproblematiek en verslechterd leefklimaat.

Mijn voorstel aan de deelraad is dan ook: bestrijd de vaststelling door gemeente Amsterdam dat er voldoende draagvlak is onder bewoners van Amsterdam en in het bijzonder in Amsterdam Noord. U kunt het draagvlakonderzoek in Amsterdam Noord herhalen. Dan graag met inachtneming van de punten uit de kritische analyse en bovenstaande informatie over Noord. Toch lijkt herhaling van draagvlakmeting, gezien de grote zorgen die er onder bewoners leven en andere valide argumenten die er tijdens de inspraak zijn genoemd, overbodig.
Geen windturbines op minder dan 1500m afstand van bewoners.
In bijgevoegd document vindt u een kritische beschouwing van de analyse en interpretatie van het draagvlakonderzoek. Deze kritische beschouwing is opgesteld door bewoners van IJburg.
Mocht u nog vragen hebben, dan sta ik u graag te woord.
Hartelijke groet

tel

Gemeente Amsterdam

Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen

Rapportage

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: Ruimte en Duurzaamheid, Programma Klimaatneutraal

Projectnummer: 20280

Met medewerking van *en*

Bezoekadres: Weesperstraat 113-117
Postbus 658, 1000 AR Amsterdam
@amsterdam.nl

Telefoon 020 251 0333
data.amsterdam.nl

Amsterdam, november 2020

Foto voorzijde: Zonnepanelen, fotograaf (2018)

Inhoud

Samenvatting 4

Inleiding 7

1 Houding bedrijven en maatschappelijke instellingen 10

1.1 Vier op de vijf organisaties positief tegenover overstap naar duurzame energie 10
1.2 Helft van de respondenten positief tegenover aardgasvrij 11
1.3 Meerderheid weet niet wanneer de vestiging aardgasvrij is 12
1.4 Maatschappelijk verantwoord handelen belangrijkste drijfveer om energieverbruik te verduurzamen 13

2 Energieverbruik en energieverplichtingen 15

2.1 Helft van de bedrijven en maatschappelijke instellingen weet niet wat het energieverbruik is, de rest vooral kleine energieverbruikers 15
2.2 Gas wordt voornamelijk gebruikt om het pand te verwarmen 17
2.3 Vier op tien grote verbruikers voldoet aan energiebesparingsplicht 18
2.4 Dertien procent van de kantoorpanden voldoet aan C-labelverplichting 19

3 Gedrag en intenties 20

3.1 Voornamelijk gebruik van spaarlampen/ledlampen 20
3.2 Zes op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen ziet obstakels bij het doorvoeren van duurzame maatregelen 22
3.3 Een derde stelt maatregelen duurzaamheid uit vanwege coronacrisis 23

4 Benodigdheden bij verduurzaming 25

4.1 Extra subsidie nodig om te investeren in verduurzaming 25
4.2 Behoefte aan informatie en (deels) vergoeding kosten 26
4.3 Communicatie via e-mail heeft de voorkeur 29

Bijlage 1 Vragenlijst 30

Bijlage 2 Open antwoorden 36

Samenvatting

De gemeente Amsterdam wil een leefbare en toekomstbestendige gemeente zijn. Daarom wil de gemeente een energietransitie waarmaken en bijvoorbeeld in 2040 aardgasvrij zijn. Daarvoor is draagvlak nodig onder Amsterdamse bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Onderzoek, Informatie en statistiek (OIS) heeft in opdracht van Ruimte en Duurzaamheid onderzoek gedaan naar het draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen. In september 2020 zijn daarom 6.353 bedrijven en maatschappelijk instellingen benaderd om deel te nemen aan een vragenlijst. Hiervan hebben 627 verspreid over verschillende sectoren, stadsdelen en grootteklassen gereageerd.

Mening over de energietransitie

De meerderheid van de bedrijven en maatschappelijke instellingen staat positief tegenover de energietransitie. Vestigingen in een gekocht pand en grotere vestigingen (meer dan 100 werknemers) zijn vaker positief dan huurders en kleinere vestigingen. Bedrijven uit de sector detailhandel en horeca zijn juist vaker negatief. Tegelijkertijd zijn de bedrijven en maatschappelijke instellingen kritischer over een concrete maatregel als het aardgasvrij maken van de stad of Nederland dan de energietransitie in het algemeen: de helft is hierbij positief. Veel ondernemers hebben nog geen idee wanneer hun eigen pand aardgasvrij zal zijn. De meest genoemde drijfveer voor het verduurzamen van het energiegebruik is het maatschappelijk verantwoord handelen. Grotere bedrijven en maatschappelijke instellingen noemen iets vaker het voldoen aan wet- en regelgeving als drijfveer.

Figuur 1 Mening bedrijven en maatschappelijke instellingen over de stelling: "ik vind de overstap naar duurzame energie een goede zaak", september 2020 (n=627, procenten)

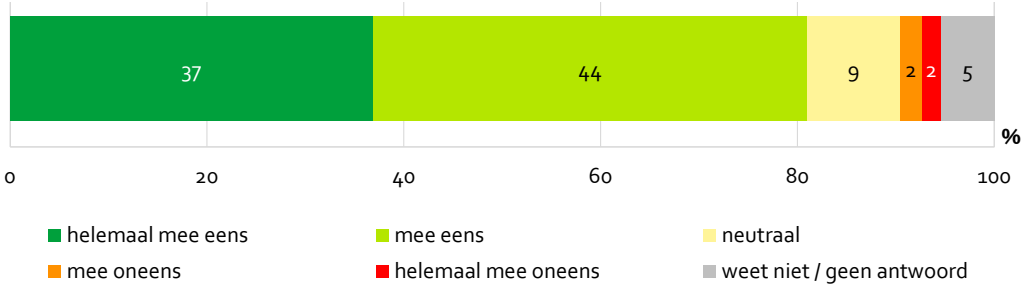

Huidig energieverbruik

Naast dat bedrijven en maatschappelijke instellingen niet weten wanneer hun pand aardgasvrij zal zijn, weet meer dan de helft op dit moment niet hoeveel energie ze verbruiken. Een derde van de bedrijven en maatschappelijke instellingen is een kleine energieverbruiker en vijftien procent van de panden is niet aangesloten op het gasnetwerk. Ondernemers die wel gebruik maken van gas, doen dit voornamelijk om het pand te verwarmen. Grootgebruikers en kantoorpanden moeten voldoen aan bepaalde energieverplichtingen (de energiebesparingsplicht en de C-labelverplichting). Minder dan de helft van de grote verbruikers geeft aan nu al te voldoen aan de energiebesparingsplicht en nog minder voldoet aan de c-labelverplichting.

Genomen maatregelen en drempels

Een groot aandeel van de bedrijven en maatschappelijke instellingen heeft tenminste één maatregel om te verduurzamen doorgevoerd, zoals het gebruik van spaarlampen, ledlampen of dubbel glas. Vestigingen die positief zijn over de overstap naar duurzame energie hebben ook vaker twee of meer maatregelen doorgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval voor vestigingen in een gekocht pand. Bedrijven en maatschappelijke instellingen gevestigd in monumenten en/of verzamelpanden hebben juist minder vaak ingrijpende maatregelen doorgevoerd.
Bedrijven en maatschappelijke instellingen zien ook obstakels om (verdere) maatregelen door te voeren. Financiën zijn een drempel, maar ook het feit dat veel bedrijven en maatschappelijke instellingen huurder zijn, maakt het lastig om meer ingrijpende maatregelen door te voeren. De bedrijven en maatschappelijke instellingen die eerder hebben aangegeven twee of meer maatregelen te hebben uitgevoerd geven vaker aan geen obstakel te zien, maar ook vaker onvoldoende financiële middelen als obstakel te zien. Ook bedrijven en instellingen die aangeven van plan te zijn maatregelen uit te voeren zien meer obstakels. De ervaren obstakels hangen niet samen met een negatieve houding ten opzichte van de energietransitie.

Effect van corona

Een derde van de bedrijven en maatschappelijke instellingen geeft daarnaast aan (waarschijnlijk) maatregelen uit te stellen of niet te nemen vanwege corona. Dit is met name het geval voor vestigingen on de sector detailhandel en horeca. Zij gaven ook relatief vaak aan dat ze obstakels ervaren zoals het onvoldoende beschikken over middelen en kennis.

Figuur 2 Uitstel van duurzame maatregelen door bedrijven en maatschappelijke instellingen vanwege coronacrisis, september 2020 (n=627, procenten)

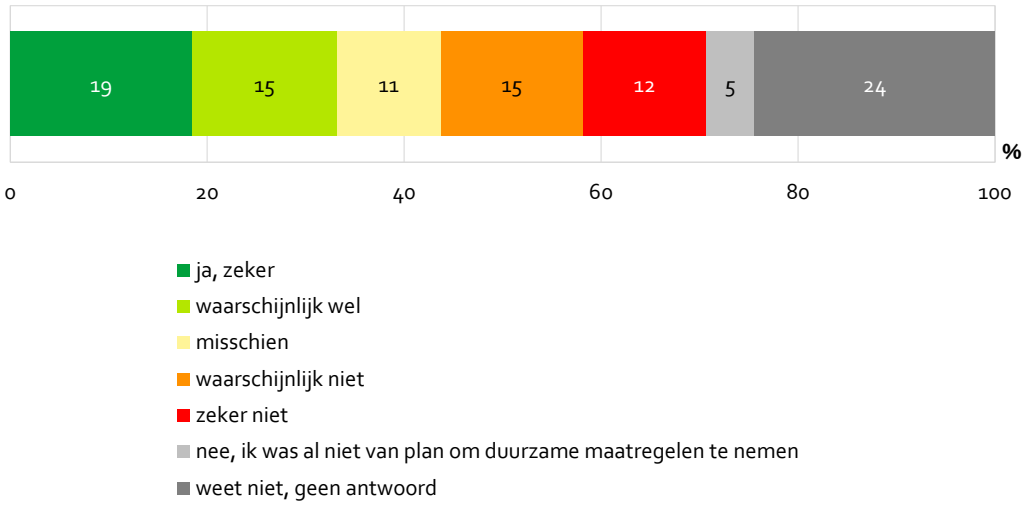

Benodigdheden en hulp vanuit de gemeente

Het merendeel van de bedrijven en maatschappelijke instellingen heeft behoefte aan hulp bij het investeren in verduurzaming. Het gaat hierbij vooral om financiële hulp. Er is een samenhang tussen de obstakels die bedrijven en maatschappelijke instellingen ervaren en wat ze nodig hebben om te verduurzamen. Zo hebben vestigingen die geen obstakels ervaren om te

verduurzamen vaker niets aanvullends nodig. Bedrijven en instellingen die al maatregelen hebben genomen, gaven vaker aan obstakels te ervaren om te verduurzamen, maar geven ook voor alle benodigdheden vaker aan deze nodig te hebben. Bepaald type bedrijven en maatschappelijke instellingen, zoals uit de sector detailhandel en horeca en/of uit stadsdeel Centrum hebben vaker behoefte aan ondersteuning bij het aanvragen van financiering en bij implementatie van de maatregelen.
Vanuit de gemeente verwachten bedrijven en maatschappelijke instellingen vooral informatie over financieringsmogelijkheden en subsidieregelingen, en een vergoeding voor (een deel van) de kosten. Een derde heeft ook behoefte aan onafhankelijke energieadvies, maar slechts een klein deel wil daarvoor betalen. Bedrijven uit de sector detailhandel en horeca en vestigingen gevestigd in het Centrum hebben naast andere benodigdheden, ook relatief vaak behoefte aan energieadvies, ook als ze zelf een deel moeten bekostigen.

Communicatie rond ondersteuning voor verduurzaming
Communicatie rondom deze mogelijke ondersteuning van de gemeente willen de bedrijven en maatschappelijke instellingen overwegend per e-mail ontvangen. Bedrijven en maatschappelijke instellingen in de sector detailhandel en horeca en in stadsdeel Centrum willen relatief vaak bezoek van een door de gemeente ingehuurde onafhankelijke energieadviseur. De bedrijven uit deze sector willen ook vaker informatie of bijeenkomsten via de brancheverenigingen of BIZ

Inleiding

Amsterdam wil een leefbare en toekomstbestendige stad zijn. Daarom wil de gemeente Amsterdam in 2030 de CO_2-uitstoot verminderen met 55% en in 2050 met 95%, in vergelijking met de uitstoot in 1990. De aanpak hiervoor staat beschreven in de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050[1], vastgesteld door de gemeenteraad op 22 april 2020. Deze Routekaart gaat over de 'energietransitie': de overgang van fossiele energie naar energie uit hernieuwbare en dus oneindig beschikbare bronnen. Daar is een brede, maatschappelijke verandering voor nodig die impact heeft op onze economie en op ons dagelijks leven. De gemeente heeft in het Coalitieakkoord naast de verduurzamingsdoelstellingen de intentie opgenomen dat de transitie naar een duurzame stad onder bepaalde voorwaarden plaats moet vinden. De gemeente vindt draagvlak onder Amsterdammers voor de energietransitie essentieel.

Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) heeft daarom in opdracht van Ruimte en Duurzaamheid in 2019 voor het eerst een draagvlakonderzoek over duurzaamheid uitgevoerd onder bewoners van de stad. Dit onderzoek wordt jaarlijks herhaald, waaronder ook weer in september 2020[2]. In aansluiting op dit onderzoek wil Ruimte en Duurzaamheid ook weten hoe bedrijven en maatschappelijke instellingen aankijken tegen de energietransitie.

Werkwijze en respons
OIS en Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente Amsterdam hebben gezamenlijk een vragenlijst opgesteld die ingaat op de volgende onderwerpen:

- houding ten opzichte van de overstap naar duurzame energie;
- energieverbruik van bedrijven en maatschappelijke instellingen;
- kennis over de wetgeving omtrent energieverbruik;
- gedrag ten aanzien van het nemen van energiebewuste maatregelen in hun vestiging, invloed van de coronacrisis;
- hulp en communicatie door de gemeente om de overstap van Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen naar (meer) duurzame energie te bevorderen.

De volledige vragenlijst is te vinden in bijlage 1.

Vanuit het bedrijvenregister van OIS (ARRA) is een steekproef getrokken van 6.353 bedrijven en maatschappelijk instellingen. In de steekproef is rekening gehouden met een verdeling over de grootte van de vestigingen (aantal werkzame personen, ZZP-ers zijn hierbij uitgesloten), de stadsdelen waarin ze gevestigd zijn en in welke sector ze werken. De verdeling over deze kenmerken in Amsterdam is overgenomen in de steekproef zodat er een goede spreiding is over het soort bedrijven en maatschappelijke instellingen in de stad. Diezelfde spreiding is ook te zien bij de deelnemers van het onderzoek.

[1] https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/coalitieakkoord-uitvoeringsagenda/gezonde-duurzame-stad/klimaatneutraal/
[2] OIS (2020) Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, te vinden op data.amsterdam.nl

Tabel Responsoverzicht, aantallen en percentage in de steekproef en deelnemers

	Steekproef aantallen	procent	Respons aantallen	procent
Grootte				
2 t/m 19 werkzame personen	4.520	71	428	68
20 t/m 99 werkzame personen	1.494	24	175	28
100 + werkzame personen	339	5	24	4
Stadsdelen				
Centrum	1.485	23	162	26
West, Zuid en Oost	2.734	43	282	45
Westpoort, Nieuw-West, Noord en Zuidoost	2.134	34	183	29
Sector				
landbouw, groothandel en transport	963	15	96	15
detailhandel en horeca	1.553	24	142	23
ICT, fin. sector en zakelijke diensten	2.402	39	264	42
overheid, zorg en onderwijs	1.435	23	125	20
totaal	6.353	100	627	100

Deze bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn per e-mail benaderd om deel te nemen aan een online enquête. Daarnaast is een deel van de bedrijven en maatschappelijke instellingen telefonisch benaderd. Daarbij is gevraagd naar de persoon die vragen kan beantwoorden over de keuzes wat betreft verduurzaming van energie van het bedrijf. In totaal hebben 627 bedrijven en maatschappelijke instellingen deelgenomen aan het onderzoek, wat neer komt op een respons van ongeveer 10 procent. Wel is het mogelijk dat de vestigingen die interesse in het onderwerp hebben eerder meedoen aan het onderzoek en het is verstandig hiermee rekening te houden bij het lezen van deze rapportage.

De onderstaande tabel laat een overzicht zien van de verdeling van de respons naar enkele achtergrondkenmerken. Zo is 18% van de bedrijven en maatschappelijke instellingen gevestigd in een monument en 54% (ook) in een verzamelpand. Het grootste aandeel van de deelnemers is huurder (68%), 17% is koper en voor 14% van de vestigingen is het onbekend. Een kwart van de vestigingen is gevestigd in een pand dat gebouw is voor 1921 en voor een derde is het bouwjaar van het pand onbekend.

Figuur Achtergrondkenmerken bedrijven en maatschappelijke instellingen

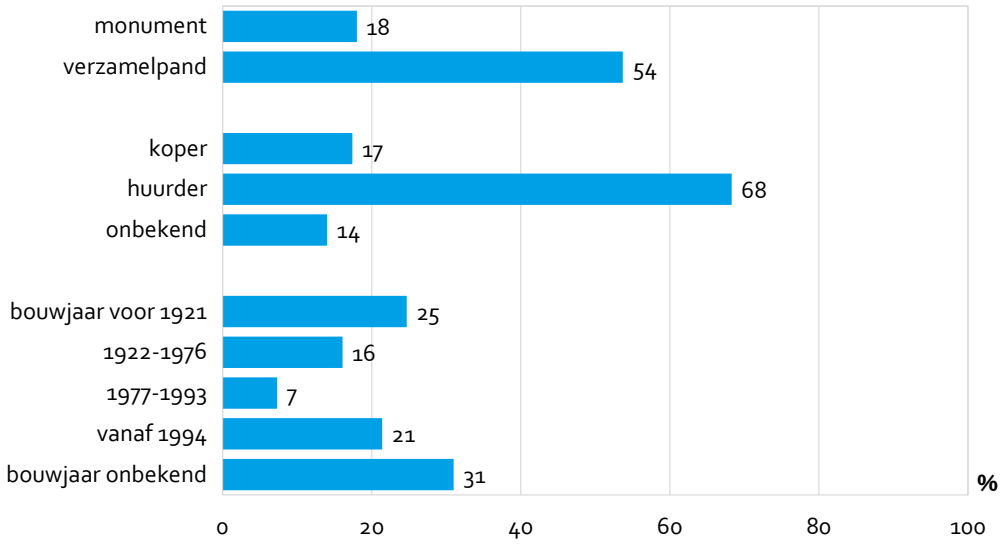

1 Houding bedrijven en maatschappelijke instellingen

Dit hoofdstuk gaat over de houding die Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen hebben tegenover de energietransitie. Zo is er gevraagd naar de mening over het aardgasvrij maken van Nederland, Amsterdam en de eigen vestiging en wat daarbij drijfveren zijn.

1.1 Vier op de vijf organisaties positief tegenover overstap naar duurzame energie

Onder Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen is draagvlak voor de overstap naar duurzame energie (zie figuur 1.1). Vier op de vijf respondenten vindt de overstap een goede zaak (81%) en zeven op de tien vindt dat iedereen in de maatschappij hieraan moet bedragen (72%). Er is wel een verschil tussen wat men vindt en in hoeverre men er actief aan bijdraagt. Zo geeft de helft aan als organisatie actief bij te dragen aan de overstap naar duurzame energie (50%). Slechts een klein aandeel van de bedrijven en instellingen geeft aan niets te maken willen hebben met de overstap (5%).

Figuur 1.1 Stellingen over (de overstap naar) duurzame energie voor bedrijven en maatschappelijke instellingen, september 2020 (n=627, procenten)

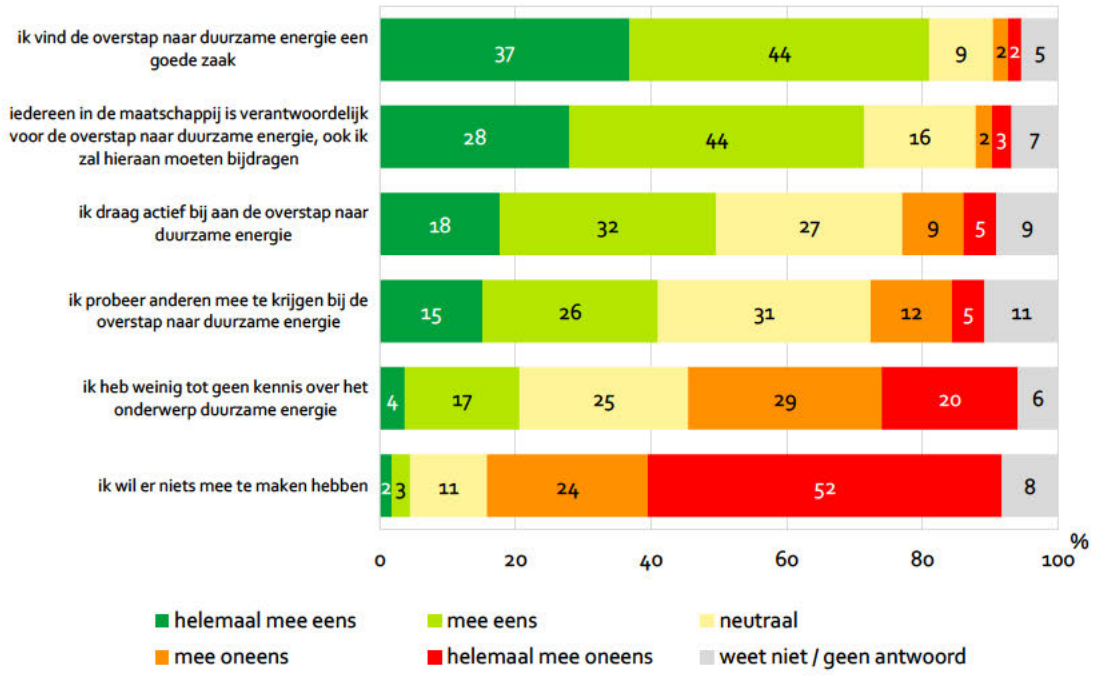

Het draagvlak voor de overstap naar duurzame energie verschilt echter tussen de type bedrijven en maatschappelijke instellingen. Bedrijven uit de sector detailhandel en horeca vinden de overstap minder vaak een goede zaak (69% tegenover 81% gemiddeld). Ook dragen deze bedrijven minder vaak actief bij aan de overstap (40% tegenover 50% gemiddeld).

Negen procent van de vestigingen vindt de overstap een goede zaak, maar draagt niet actief bij aan deze overstap. Dit is met name het geval voor kleine vestigingen met minder dan 20 werknemers en huurders (zie tabel 1.2). De kleine vestigingen geven relatief vaak aan dat ze te weinig kennis hebben over het onderwerp (23% tegenover 17% van de grotere vestigingen). Voor de huurders wordt het feit dat ze huren vaak als obstakel gezien voor het nemen van maatregelen. Deze en andere obstakels worden beschreven in hoofdstuk 3. Er zijn geen verschillen tussen maatschappelijke instellingen en bedrijven, en de vestigingen in de verschillen stadsdelen.

Tabel 1.2 Mening bedrijven en maatschappelijke instellingen over de stelling: "ik draag actief bij aan de overstap naar duurzame energie" per koper/huurder en aantal werkzame personen, september 2020 (procenten)[3]

	(helemaal) mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	(helemaal) mee oneens	weet niet, geen antwoord
koop (n=109)	62	23	8	6
huur (n=428)	45	29	16	10
2 tot 19 werkzame personen (n=428)	48	26	18	9
20 tot 99 werkzame personen (n=175)	51	34	6	9

1.2 Helft van de respondenten positief tegenover aardgasvrij

De Rijksoverheid heeft besloten dat Nederland, en dus ook Amsterdam, in 2050 aardgasvrij moet zijn. Ongeveer de helft van de bedrijven en maatschappelijke instellingen staat hier (zeer) positief tegenover (zie figuur 1.3).

Figuur 1.3 Mening bedrijven en maatschappelijke instellingen over Nederland aardgasvrij in 2050, september 2020 (n=627, procenten)

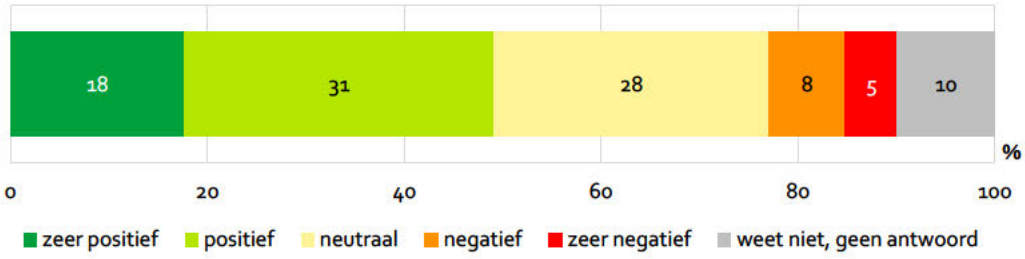

[3] Vestigingen met meer dan 100 werkzame personen zijn hierin niet meegenomen, omdat het om slechts 24 vestigingen gaat.

Het beleid van de gemeente Amsterdam is om in 2040 aardgasvrij te zijn, dus tien jaar eerder dan de Rijksoverheid heeft besloten. Ook hier staat de helft van de bedrijven en maatschappelijke instellingen positief tegenover (zie figuur 1.4). De bedrijven en maatschappelijke instellingen die positief staan tegenover een aardgasvrij Nederland, staan dat ook tegenover een aardgasvrij Amsterdam.

Figuur 1.4 Mening bedrijven en maatschappelijke instellingen over Amsterdam aardgasvrij in 2040, september 2020 (n=627, procenten)

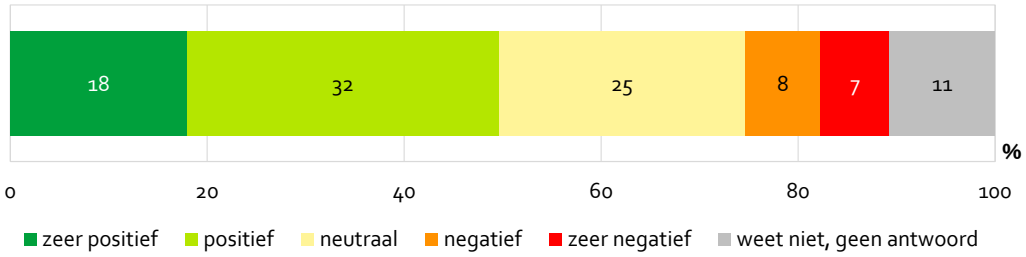

Ook over aardgasvrij zijn bedrijven uit de sector detailhandel en horeca negatiever dan andere sectoren (38% is positief over een aardgasvrij Nederland en 40% in Amsterdam). Daarnaast zijn grote vestigingen met meer dan 100 werknemers positiever over een aardgasvrij Nederland (17 van de 24 vestigingen) en Amsterdam (18 van de 24 vestigingen). Er zijn geen verschillen tussen bedrijven en maatschappelijke instellingen, huurders en kopers en de verschillende standsdelen.

Opvallend is dat het draagvlak voor de energietransitie in het algemeen groter lijkt te zijn dan het draagvlak voor een concrete maatregel als het aardgasvrij maken van Nederland en Amsterdam (80% tegenover 50%). Dit komt ook naar voren in andere onderzoeken naar het draagvlak[4]. Zo concludeerde het SCP in een onderzoek naar burgers dat "(...) er in de basis steun lijkt te zijn voor beleid om klimaatverandering tegen te gaan. Dit vertaalt zich echter niet automatisch naar steun voor specifieke maatregelen, zoals een aardgasvrije woningvoorraad in 2050".

1.3 Meerderheid weet niet wanneer de vestiging aardgasvrij is

Hoewel de helft van de bedrijven en instellingen positief staat tegenover een aardgasvrij Amsterdam weet de meerderheid van de bedrijven en instellingen (nog) niet wanneer hun vestiging aardgasvrij zal zijn (zie figuur 1.5). Een vijfde heeft het voornemen om eerder dan de Amsterdam besloten deadline aardgasvrij te zijn en dertien procent geeft aan nu al aardgasvrij te zijn. Er is daarbij een overlap tussen vestigingen die positief staan tegenover aardgasvrij en vestigingen die van plan zijn aardgasvrij te zijn voor de Amsterdamse deadline. Van de bedrijven en maatschappelijke instellingen die van plan is voor 2030 aardgasvrij te zijn, is 88% positief over het aardgasvrij maken van de stad.

[4] S.Scholte, Y. de Kluizenaar, T. de Wilde, A. Steenbekkers en C. Carabain (2020). Op weg naar aardgasvrij wonen; de energietransitie vanuit burgerperspectief. Den Haag; SCP.

Figuur 1.5 Voornemen bedrijven en maatschappelijke instellingen om de vestiging aardgasvrij te maken, september 2020 (n=627, procenten)

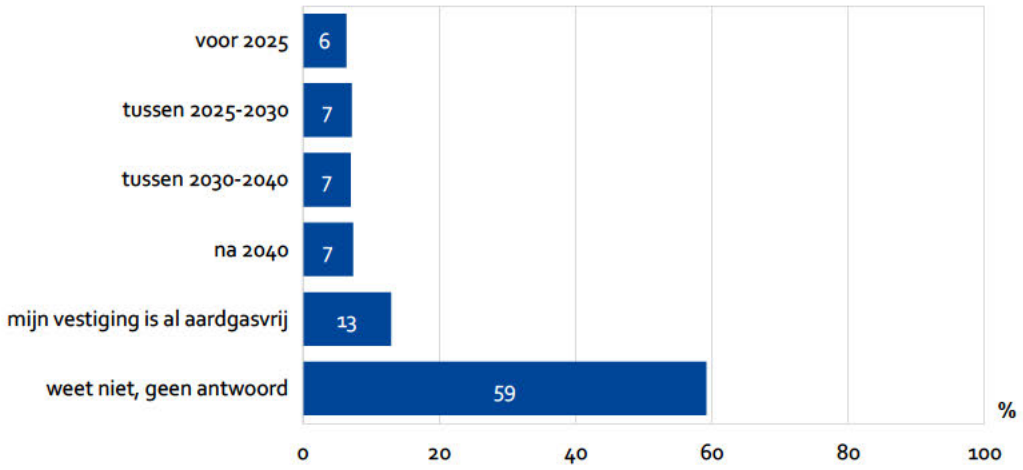

1.4 Maatschappelijk verantwoord handelen belangrijkste drijfveer om energieverbruik te verduurzamen

Acht op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen noemt desgevraagd maatschappelijk verantwoord handelen als drijfveer voor het verduurzamen van het energieverbruik (81%), gevolgd door het houden aan wet- en regelgeving (69%).

Figuur 1.6 Drijfveren bedrijven en maatschappelijke instellingen om energieverbruik te verduurzamen, september 2020 (n=627, procenten)

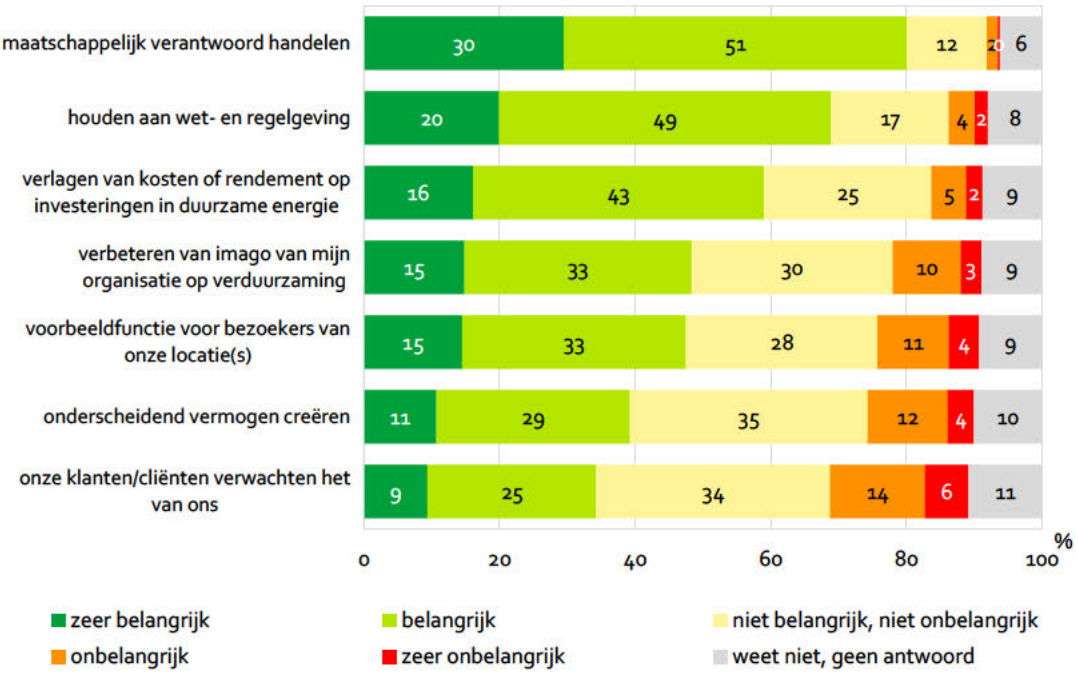

Voor vestigingen die positief zijn over het aardgasvrij maken van Amsterdam is maatschappelijk verantwoord handelen een belangrijkere drijfveer (93%) dan voor vestingen die negatief zijn over het aardgasvrij maken van Amsterdam (61%). Voor de vestigingen die negatiever zijn over aardgasvrij, is het houden aan wet- en regelgeving de belangrijkste drijfveer.

Er zijn weinig verschillen tussen de type bedrijven en maatschappelijke instellingen. Grotere bedrijven en maatschappelijke instellingen noemen iets vaker het voldoen aan wet- en regelgeving en dat klanten het van hen verwachten als drijfveer (22 resp. 17 van de 24 grote vestigingen). Maatschappelijke instellingen geven vaker aan dat zij een voorbeeldfunctie hebben voor bezoekers van hun locaties (58% tegenover 45% van de bedrijven).

2 Energieverbruik en energieverplichtingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het elektriciteitsverbruik en gasverbruik van bedrijven en maatschappelijke instellingen en de energieverplichtingen waar grootgebruikers en kantoorpanden aan moeten voldoen (de energiebesparingsplicht en de C-labelverplichting).

2.1 Helft van de bedrijven en maatschappelijke instellingen weet niet wat het energieverbruik is, de rest vooral kleine energieverbruikers

Veel bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn niet van op de hoogte van hun energieverbruik. Ruim de helft (52%) is niet op de hoogte van elektriciteitsverbruik en 47% is niet op de hoogte van gasverbruik. Dit komt omdat een groot deel van de respondenten (22%) huurder is van een pand waarbij de energiekosten inclusief zijn. Maar ook een groot deel van de eigenaars en huurders die exclusief energiekosten betalen geven aan niet te weten wat hun verbruik is (zie figuur 2.1 en 2.2).

Vijftien procent[5] van de vestigingen geeft aan dat het pand niet aangesloten is op het gasnet. In stadsdeel Centrum is dit aandeel 7% en in Zuid, Oost en West 18% en in Noord, Zuidoost, Nieuw-West en Westpoort 16%.

Drie op de tien vestigingen (29%) geven aan minder dan 25 duizend kWh per jaar aan elektriciteit te verbruiken. Eenzelfde aandeel (ook 29%) verbruikt 10 duizend m3 gas per jaar of minder. Hoe groter de vestiging, hoe hoger het energieverbruik: 46% van de bedrijven en maatschappelijke instellingen met meer dan 100 werkzame personen (4% van alle geïnterviewde vestigingen) geeft aan meer dan 200 duizend kWh elektriciteit per jaar te gebruiken. Bij vestigingen met minder dan 20 werkzame personen is juist het aandeel dat aangeeft minder dan 25 duizend kWh per jaar te verbruiken hoog (39%). Bij gasverbruik is een vergelijkbare (maar iets minder scherpere) samenhang zichtbaar. Verschillen tussen de sectoren zijn klein en daarom niet weergegeven in de figuren.

[5] In paragraaf 1.3 gaf dertien procent aan al aardgasvrij te zijn. Het verschil van twee procent tussen deze vragen komt doordat bedrijven en maatschappelijke instellingen geen antwoord wisten of gaven bij vraag over het voornemen om de vestiging aardgasvrij te maken.

Figuur 2.1 Elektriciteitsverbruik volgens bedrijven en maatschappelijke instellingen in Amsterdam, september 2020 (n=627, procenten)

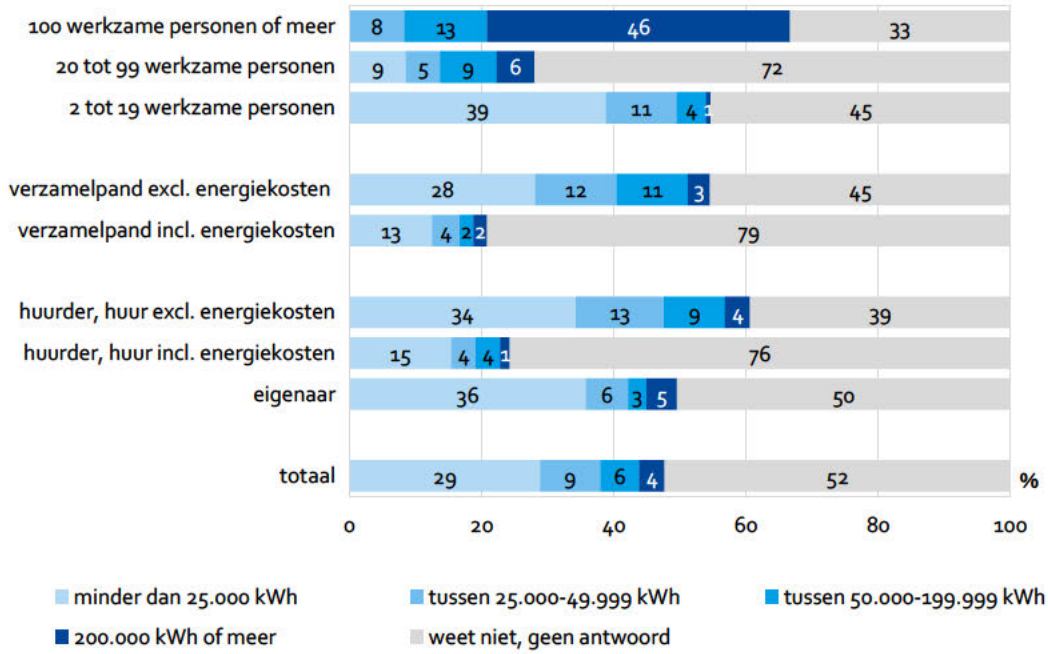

Figuur 2.2 Gasverbruik volgens bedrijven en maatschappelijke instellingen in Amsterdam, september 2020 (n=627, procenten)

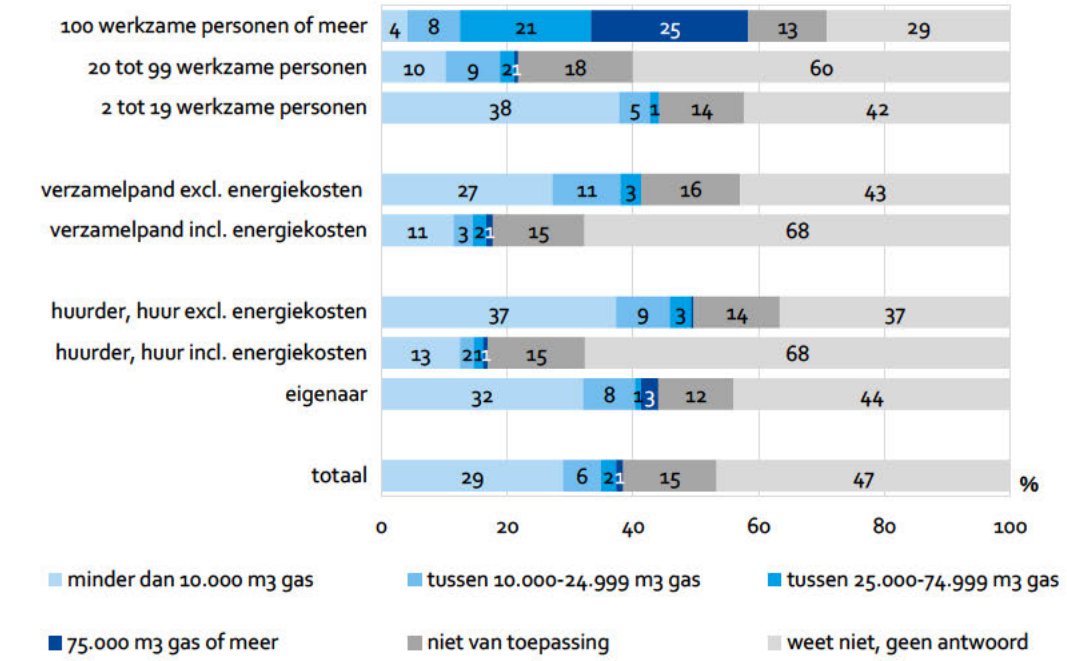

2.2 Gas wordt voornamelijk gebruikt om het pand te verwarmen

Driekwart van de bedrijven en maatschappelijke instellingen die eerder aangaven gas te verbruiken, geven aan dat gas in hun pand gebruikt wordt om het pand te verwarmen (73%); een vijfde geeft aan op gas te koken (22%; in de horeca is dat aandeel hoger: 42% van de gasgebruikers in deze sector doet dat om te koken). Een klein deel van de respondenten (4%) geeft aan dat gas ook als energiebron gebruikt wordt voor het productieproces, bij de groep ondernemers samengevoegd in de categorie landbouw tot en met transport is dat aandeel hoger (10%). Ook onder grote vestigingen met meer dan 100 werknemers is dat aandeel hoger (5 van de 21 bedrijven en maatschappelijke instellingen). Acht procent van de ondernemers noemt nog een andere reden: het verwarmen van water om bijvoorbeeld koffie te zetten. In bijlage 2 staan alle andere redenen die voor het gebruik van gas zijn genoemd.

Figuur 2.3 Genoemde redenen door bedrijven en maatschappelijke instellingen om gas te gebruiken per sector, meerdere antwoorden mogelijk, september 2020 (n=534, procenten)

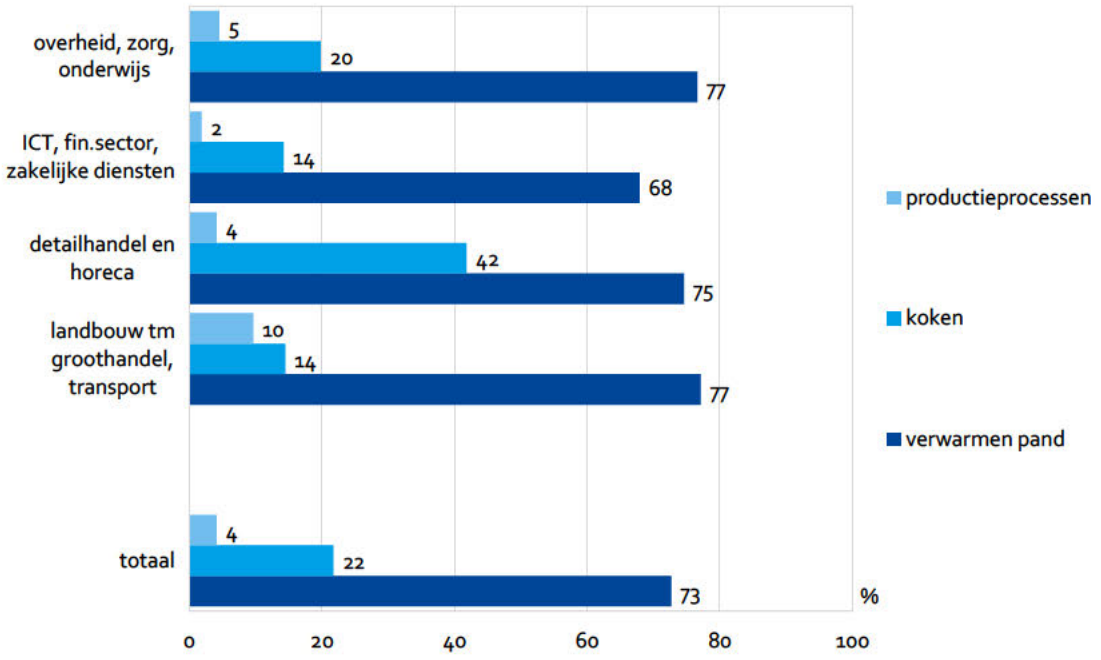

Bedrijven en maatschappelijke instellingen die geen gas gebruiken om het pand te verwarmen, gebruiken elektriciteit

Aan de groep ondernemers die eerder aangaf geen gas te gebruiken om het pand te verwarmen is gevraagd hoe ze het pand dan verwarmen. Van deze groep geeft 19% aan elektriciteit te gebruiken, 16% gebruikt stadsverwarming en 8% blokverwarming. Bijna de helft (44%) weet niet hoe het pand verwarmd wordt. Vijftien procent geeft iets anders aan. Daarbij wordt vaak genoemd dat het pand niet verwarmd is. Ondernemers buiten stadsdeel Centrum geven wat vaker aan stadsverwarming te gebruiken dan ondernemers in stadsdeel Centrum.

Figuur 2.4 Door bedrijven en maatschappelijke instellingen genoemde middelen om pand te verwarmen zonder gas per stadsdeel, meerdere antwoorden mogelijk, september 2020 (n=239, procenten)

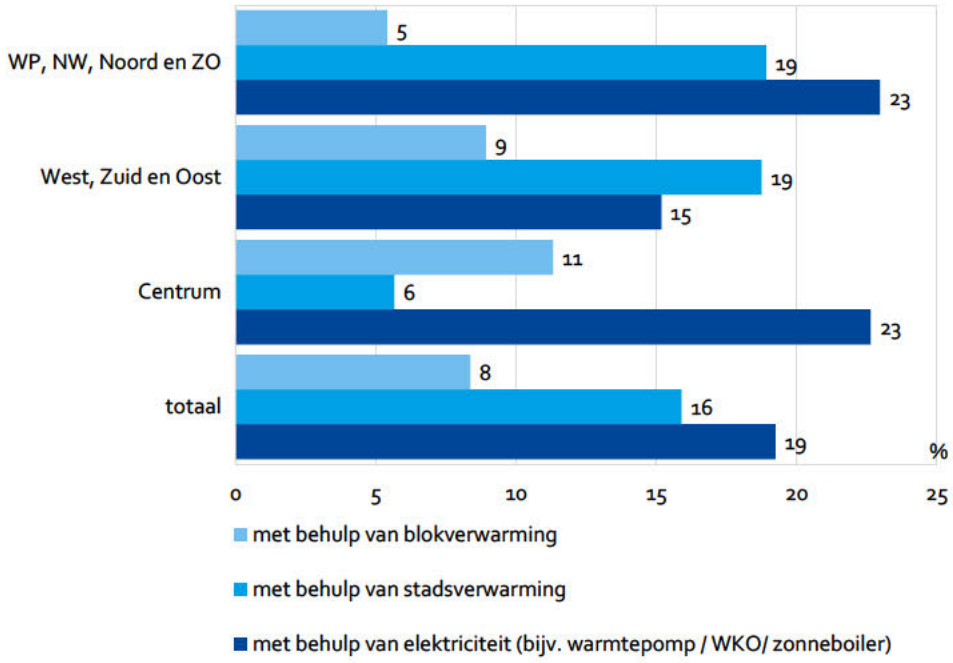

2.3 Vier op tien grote verbruikers voldoet aan energiebesparingsplicht

Aan energieverbruikers die in het onderzoek hebben aangegeven meer dan 50.000 kWh elektriciteit of meer dan 25.000 m3 gas te gebruiken per jaar, is een vraag gesteld over de *Energiebesparingsplicht* die voor deze groep bedrijven en maatschappelijke instellingen geldt. De energiebesparingsplicht houdt in dat bedrijven en instellingen alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder uit moeten voeren.

Van de 64 ondervraagde grote energieverbruikers (ofwel 10% van het totaal) geeft 38% aan te voldoen aan de energiebesparingsplicht. Een kwart (27%) is wel bekend met de regeling, maar voldoet nog niet aan de besparingsplicht of weet niet of er aan voldaan wordt (zie tabel 2.5). Daarnaast weet bijna een derde van de bedrijven en maatschappelijke instellingen die moet voldoen aan de energieplicht niet dat ze dit moeten (29%).

Tabel 2.5 Bekendheid energiebesparingsplicht bij grote energieverbruikers, september 2020 (n=64, procenten)

ja, én we voldoen aan de energiebesparingsplicht	38
ja, maar het is mij niet bekend of we reeds aan de energiebesparingsplicht voldoen	16
ja, maar we voldoen nog niet (helemaal) aan de energiebesparingsplicht	11
nee	13
ik weet niet of we moeten voldoen aan deze verplichting	16
geen antwoord	8
totaal	**100**

2.4 Dertien procent van de kantoorpanden voldoet aan C-labelverplichting

Aan bedrijven en maatschappelijke instellingen die in een kantoorgebouw gevestigd zijn, is de vraag gesteld of het kantoor voldoet aan de *C-labelverplichting*. Een C-label betekent een energie-index van 1,3 of beter. Voldoet het gebouw dan niet aan deze eis en is het kantoor groter dan 100m2, dan mag het gebouw per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruikt worden.

De meeste bedrijven en maatschappelijke instellingen in een kantoorpand zijn niet op de hoogte van de C-labelverplichting. Ruim de helft (54%) weet het niet en 10% geeft geen antwoord. Dertien procent geeft aan wel te voldoen aan de c-labelverplichting, bij vestigingen met meer dan 100 werkzame personen is dat aandeel een stuk hoger (46%).

Figuur 2.6 Bekendheid C-labelverplichting bij bedrijven en maatschappelijke instellingen in kantoorpanden, september 2020 (n=216, procenten)

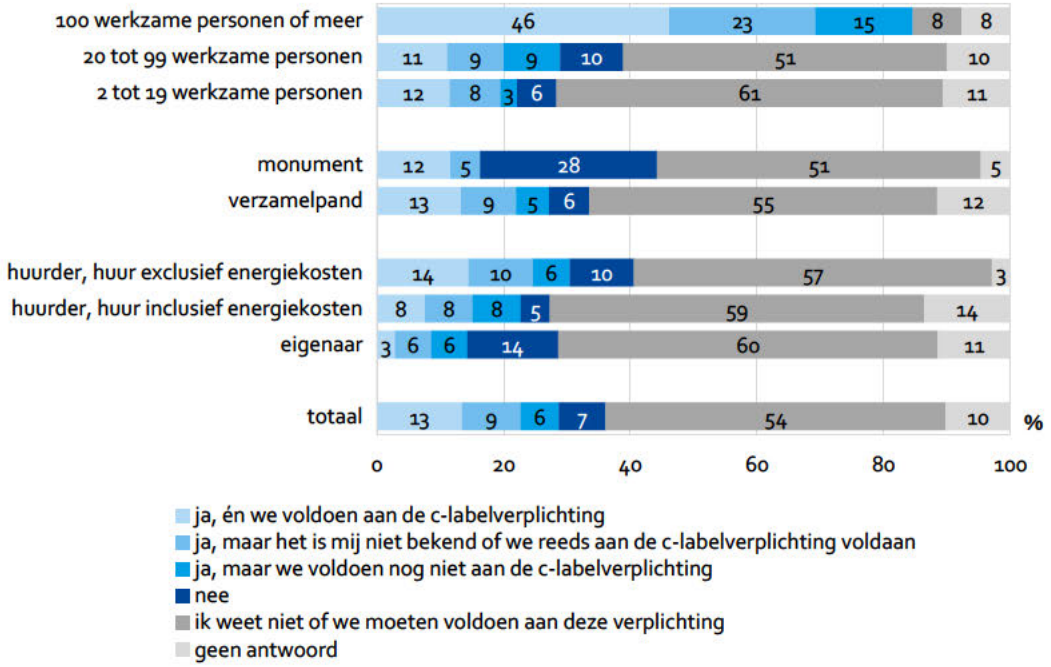

3 Gedrag en intenties

Dit hoofdstuk gaat in op het gedrag van Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen als het gaat over de transitie naar duurzame energie. Aan de bedrijven en instellingen is gevraagd welke duurzame maatregelen ze willen uitvoeren in hun vestiging en welke obstakels ze daarbij tegenkomen. Ook is er specifiek gevraagd naar de invloed van de coronacrisis.

3.1 Voornamelijk gebruik van spaarlampen/ledlampen

Bijna negen van de tien vestigingen heeft tenminste één duurzame maatregel of actie uitgevoerd (88%) en driekwart heeft twee of meer maatregelen uitgevoerd (76%). De meeste uitgevoerde duurzame maatregel is het gebruik van spaarlampen/ledlampen, gevolgd door (drie) dubbel glas (zie figuur 3.1). Voor alle andere gevraagde maatregelen of acties gaf ongeveer de helft van de vestigingen aan het niet te weten. Elf procent gaf aan andere maatregelen of acties te hebben doorgevoerd. In bijlage 2 staan alle maatregelen die bij anders zijn genoemd.

Figuur 3.1 Duurzame maatregelen of acties door bedrijven en maatschappelijke instellingen, september 2020 (n=627, procenten)

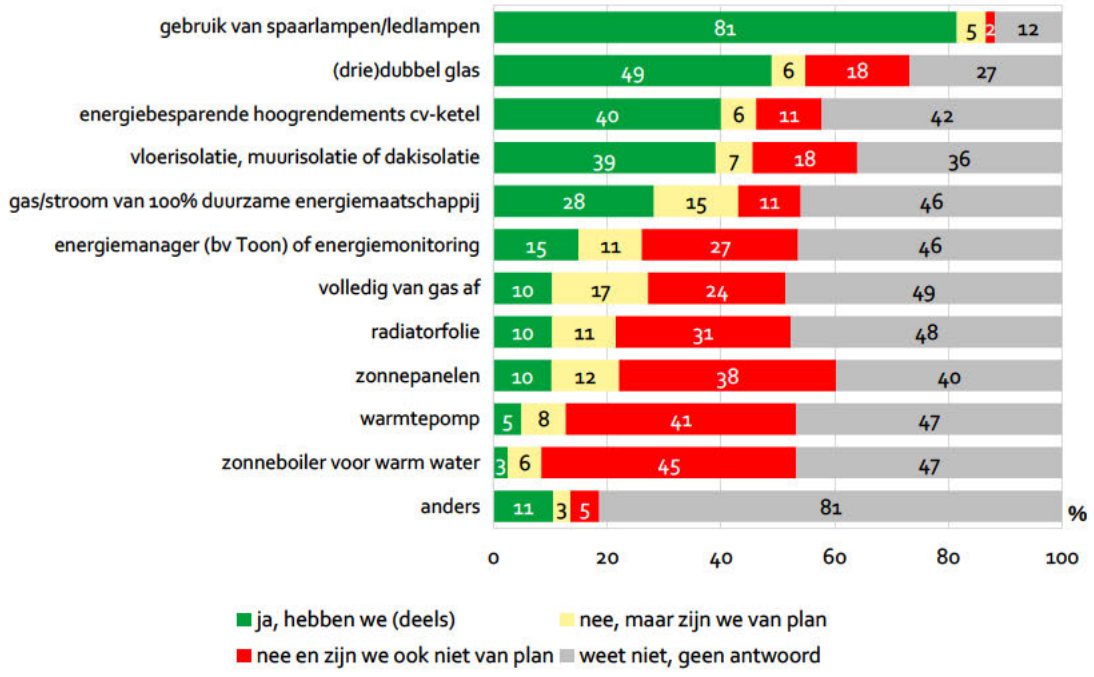

Er is een overlap tussen de houding en het gedrag van de bedrijven en maatschappelijke instellingen. Zo zijn bedrijven en maatschappelijke instellingen die twee of meer maatregelen hebben doorgevoerd ook positiever over de overstap naar duurzame energie (86% tegenover 81% gemiddeld) en het aardgasvrij maken van Amsterdam en Nederland (53% en 52% tegenover 50% en 49%). Ook geven ze minder vaker aan weinig tot geen kennis te hebben over duurzame energie (53% tegenover 49%). Daarnaast is te zien dat naar mate vestigingen meer waarde hechten aan de drijfveren, ze eerder geneigd zijn om maatregelen door te voeren, bijvoorbeeld voor iets meer dan de helft vestigingen die geen maatregelen hebben uitgevoerd is maatschappelijk verantwoord handelen een drijfveer (53%) tegenover 78% van de vestigingen die een maatregel heeft uitgevoerd en 85% van de vestigingen die meer maatregelen hebben uitgevoerd.

Daarnaast lijken bepaalde type vestigingen minder geneigd te zijn om duurzame maatregelen door te voeren (zie tabel 3.2). Zo hebben vestigingen die in een gekocht pand zitten vaker meer ingrijpende maatregelen ter verduurzaming genomen dan vestigingen die huren. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen als dubbel glas, zonnepanelen of isolatie. Het omgekeerde geldt voor bedrijven en maatschappelijke instellingen die in een monument of verzamelpand gevestigd zijn. Deze vestigingen zijn minder geneigd tot ingrijpende duurzame maatregelen. Tegelijkertijd passen bedrijven en maatschappelijke instellingen gevestigd in monumenten vaker minder ingrijpende maatregelen als spaarlampen/ledlampen en radiatorfolie toe.

Tabel 3.2 Uitgevoerde maatregelen/acties door bedrijven en maatschappelijke instellingen, per type vestiging, september 2020 (n=627, procenten)

	eigenaar	huurder, inclusief energie kosten	huurder, exclusief energie kosten	monu-ment	geen monu-ment	Verzamel pand	geen verzamel pand
gebruik van spaarlampen/ ledlampen	84	68	87	92	79	77	86
(drie)dubbel glas vloerisolatie, muurisolatie of dakisolatie	58	42	48	38	51	46	52
radiatorfolie	47	25	39	33	40	38	40
energiebesparende hoogrendements cv-ketel	15	7	10	14	10	11	10
energiemanager of energiemonitoring	43	24	49	58	36	33	48
zonneboiler voor warm water	17	11	15	16	15	13	17
zonnepanelen	2	4	2	2	3	3	2
warmtepomp	19	11	6	9	11	10	11
volledig van gas af gas en/of stroom afnemen van een 100% duurzame energiemaatschappij	8	2	3	2	6	5	5
anders	9	13	10	5	12	9	12
	37	15	34	33	27	23	34
	9	10	12	13	10	10	12

Ook zijn de vestigingen gevraagd welke maatregelen of acties ze van plan zijn op te volgen de komende 12 maanden (zie ook figuur 3.1). Iets meer dan vier op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen is van plan tenminste één duurzame maatregel of actie uit te voeren (44%). Het grootste deel gaf daarbij aan volledig van het gas af te willen (17%) of gas en/of stroom af te nemen van een 100% duurzame energiemaatschappij (15%). Hierbij is er weinig overlap tussen de houding en het (geplande) gedrag: bedrijven en instellingen die positief staan tegenover de energietransitie zijn niet vaker van plan maatregelen uit te voeren.

3.2 Zes op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen ziet obstakels bij het doorvoeren van duurzame maatregelen

Zes op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen ervaart of verwacht tenminste één obstakel bij het doorvoeren van duurzame maatregelen (62%). Het meest genoemde obstakel zijn onvoldoende financiële middelen. Dit wordt genoemd door ongeveer een derde (31%). Een vijfde verwacht een ander obstakel. Het grootste deel hiervan geeft aan huurder te zijn van een pand of gevestigd te zijn in een verzamelpand. In bijlage 2 staan alle obstakels die bij anders zijn genoemd.

Figuur 3.3 Obstakels bij het nemen van duurzame maatregelen door bedrijven en maatschappelijke instellingen, september 2020 (n=627, procenten)

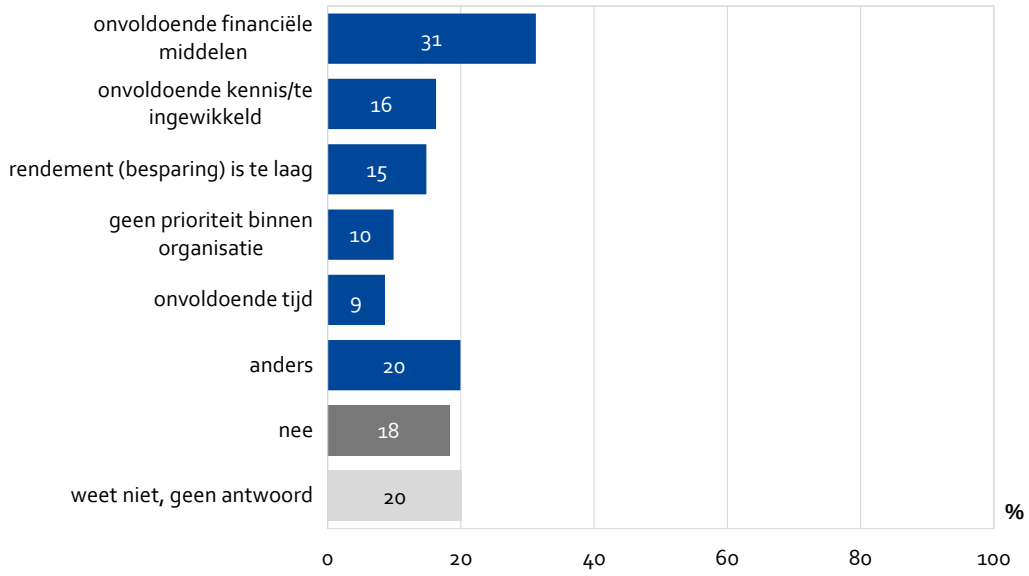

De meeste obstakels leiden niet tot een negatieve houding ten opzichte van de energietransitie. Zo zijn vestigingen die onvoldoende financiële middelen als obstakel zien positiever over het aardgasvrij maken van Nederland dan gemiddeld (60% tegenover 50%). Alleen vestigingen die obstakels zien in te lage rendement(besparing) en het ontbreken van prioriteit voor het nemen van duurzame maatregelen binnen de organisatie zijn minder positief. Bijvoorbeeld van de

vestigingen die aangeven dat prioritering binnen de organisatie een obstakel is, is 39% positief over het aardgasvrij maken van Nederland terwijl dat gemiddeld 50% is.

De bedrijven en maatschappelijke instellingen die eerder hebben aangegeven twee of meer maatregelen te hebben uitgevoerd geven vaker aan geen obstakel te zien, namelijk 20%. Ze geven echter ook vaker aan dan gemiddeld onvoldoende financiële middelen als obstakel te zien (36%). Ook bedrijven en instellingen die aangeven van plan te zijn maatregelen uit te voeren zien meer obstakels. Van hen ziet 44% onvoldoende financiële middelen als obstakel.

Bedrijven in de sector detailhandel en horeca geven relatief vaak aan dat ze over onvoldoende middelen beschikken (43%) en/of dat ze onvoldoende kennis hebben of dat het te ingewikkeld is (25%). Op basis van eigenaar/huurder van het pand, grootte, stadsdeel, en bedrijven/maatschappelijke instellingen zijn geen significante verschillen.

3.3 Een derde stelt maatregelen duurzaamheid uit vanwege coronacrisis

De Amsterdamse bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn ook gevraagd of de coronacrisis ertoe leidt dat ze duurzame maatregelen uitstellen of helemaal niet meer zullen nemen. Bij een derde van vestigingen is dit (waarschijnlijk) het geval (zie figuur 3.4). Vijf procent geeft aan al niet van plan te zijn geweest om duurzame maatregelen te nemen.

Figuur 3.4 Uitstel van duurzame maatregelen door bedrijven en maatschappelijke instellingen vanwege coronacrisis, september 2020 (n=627, procenten)

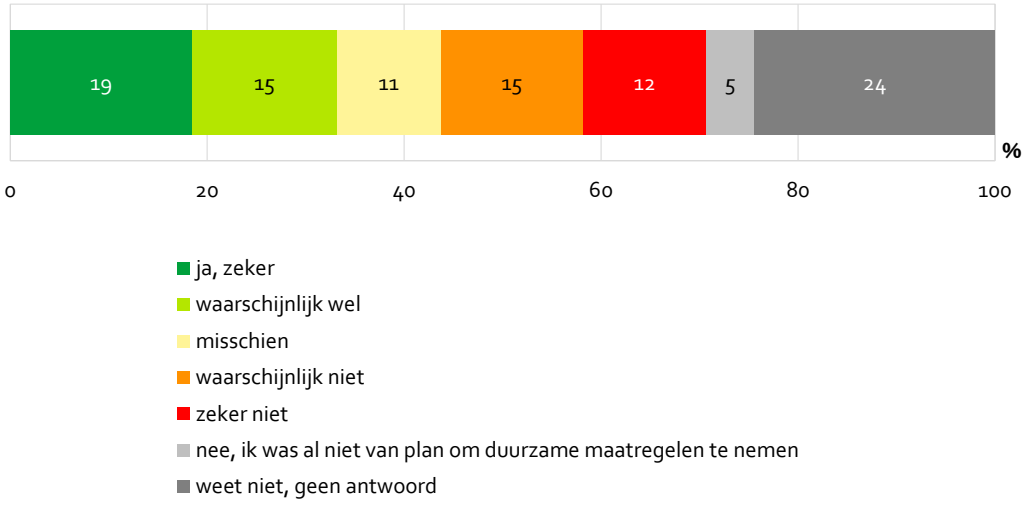

In de sector detailhandel en horeca geeft zelfs 45% aan dat ze (waarschijnlijk) maatregelen zullen uitstellen of helemaal niet zullen nemen (zie ook tabel 3.5).[6] Op basis van eigenaar/huurder van

[6] De sector detailhandel en horeca is waarschijnlijk hard getroffen door de coronacrisis. Consumenten besteden minder geld aan recreatie, ook omdat cafés en restaurants voor een deel van de tijd dicht zijn of minder capaciteit hebben. Daarnaast wordt er meer online gewinkeld, waardoor fysieke winkels het moeilijk hebben. Zie bijvoorbeeld: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/36/ongekende-omzetdaling-horeca en https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/32/coronacrisis-jaagt-online-winkelen-aan-in-het-tweede-kwartaal

het pand, grootte, stadsdeel, en bedrijven/maatschappelijke instellingen zijn er geen significante verschillen.

Tabel 3.5 Uitstel van duurzame maatregelen door ondernemers vanwege coronacrisis per sector, september 2020 (n=627, procenten)

	ja, zeker	waarschijnlijk wel	misschien	waarschijnlijk niet	zeker niet	ik was al niet van plan om duurzame maatregelen te nemen	weet niet, geen antwoord
landbouw, groothandel en transport (n=96)	19	15	14	7	19	5	22
detailhandel en horeca (n=142)	33	12	8	13	10	5	19
ICT, fin. sector en zakelijke diensten (n=264)	10	16	11	16	12	6	29
overheid, zorg en onderwijs (n=125)	19	14	10	19	11	3	23

4 Benodigdheden bij verduurzaming

Dit hoofdstuk gaat in op de benodigdheden om de overstap naar duurzame energie te vergemakkelijken en wat er van de gemeente Amsterdam verwacht wordt. Ook is er gevraagd naar de voorkeur voor communicatiemiddelen van de gemeente Amsterdam.

4.1 Extra subsidie nodig om te investeren in verduurzaming

Zeven op de tien bedrijven en maatschappelijke instellingen geven desgevraagd aan iets nodig te hebben om meer te investeren in verduurzaming. Daarbij wordt extra subsidie het vaakst genoemd (41%). Een derde heeft medewerking van de verhuurder nodig (33%). Dit is 38 procent van de huurders. De respondenten die andere benodigdheden hebben, noemen vooral meer medewerking van de gemeente. In bijlage 2 zijn alle benodigdheden die bij anders zijn ingevuld te vinden. Acht procent van de bedrijven en instellingen hebben niets (aanvullends) nodig.

Figuur 4.1 Benodigdheden bedrijven en maatschappelijke instellingen om meer te investeren in verduurzaming, september 2020 (procenten)

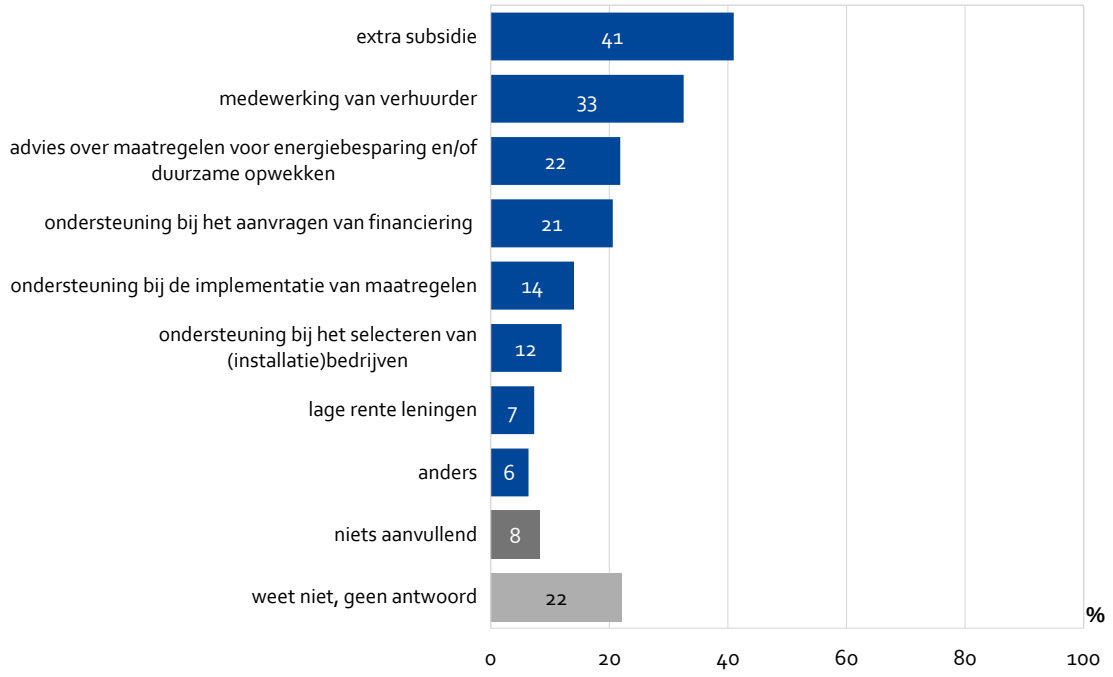

Er is een samenhang tussen de obstakels die bedrijven en maatschappelijke instellingen ervaren en wat ze nodig hebben om te verduurzamen. Zo hebben vestigingen die geen obstakels ervaren om te verduurzamen vaker niets aanvullends nodig (24% tegenover 8% gemiddeld). Bedrijven en instellingen die al maatregelen hebben genomen, gaven vaker aan obstakels te ervaren om te verduurzamen, maar geven ook voor alle benodigdheden vaker aan deze nodig te hebben.

In het vorige hoofdstuk kwam al naar voren dat bedrijven in de sector detailhandel en horeca vaker obstakels ervaren om te verduurzamen. Ook geven ze vaker aan behoefte te hebben aan (extra) subsidie (52%), ondersteuning bij het aanvragen van financiering (28%) en bij implementatie van de maatregelen (21%). Ook bedrijven en instellingen gevestigd in stadsdeel Centrum geven vaker aan behoefte te hebben aan advies over maatregelen (32%) en ondersteuning bij het aanvragen van financiering (28%) en het implementeren van maatregelen (20%). Dit komt deels omdat deze groepen overlappen: bedrijven in de sector horeca en detailhandel bevinden zich relatief vaak in stadsdeel Centrum. Vestigingen in een verzamelpand en in de sectoren ICT, financiën en zakelijke diensten weten iets vaker geen antwoord te geven op deze vraag (26% en 27% tegenover 22% gemiddeld). Op basis van huurders/kopers, bedrijven/maatschappelijke instellingen en grootte zijn er geen significante verschillen.

4.2 Behoefte aan informatie en (deels) vergoeding kosten

Bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn ook gevraagd welke hulp ze verwachten van de gemeente Amsterdam met betrekking tot verduurzaming. Twee op de vijf bedrijven en maatschappelijke instellingen verwacht informatie over financierings- en/of subsidiemogelijkheden (42%) en een derde verwacht dat de gemeente (een deel) van de kosten vergoedt (33%). Negen procent noemt een andere verwachting zoals het bemiddelen met verhuurders. In bijlage 2 zijn alle verwachtingen die bij 'anders' zijn ingevuld te vinden. Tien procent van de vestigingen verwacht niets van de gemeente.

Figuur 4.2 Verwachtingen bedrijven en maatschappelijke instellingen van de gemeente Amsterdam, september 2020 (n=627, procenten)[7]

Er zijn weinig verschillen tussen types bedrijven en maatschappelijke instellingen. Alleen bedrijven in de sector detailhandel en horeca geven vaker dan gemiddeld aan dat ze verwachten dat de gemeente Amsterdam (een deel van) de kosten vergoedt (46% tegenover 33% gemiddeld). Eigenaren van de panden verwachten iets vaker informatie over financieringsmogelijkheden (52% tegenover 42% gemiddeld).

Daarnaast is de bedrijven en maatschappelijk instellingen specifiek gevraagd of ze behoefte heeft aan energieadvies. Een derde van de bedrijven en instellingen geeft aan behoefte te hebben aan energieadvies (33%), 42 procent geeft aan geeft behoefte te hebben. De meerderheid van de bedrijven en instellingen die wel behoefte hebben aan energieadvies geeft aan alleen die behoefte te hebben als het advies gratis is (zie figuur 4.3). Bedrijven uit de sectoren detailhandel en horeca en vestigingen gevestigd in het Centrum hebben relatief vaak behoefte aan energieadvies (43% en 44%), ook als ze zelf een deel moeten bekostigen. Bedrijven uit de industrie hebben relatief weinig behoefte aan energieadvies (31%).

[7] De categorie collectieve inkoop is toegevoegd toen het veldwerk al een week liep. Daardoor hebben minder respondenten deze optie gekregen, namlijk 357 bedrijven en instellingen. 15% van deze 357 heeft de verwachting dat de gemeente Amsterdam collectieve inkoop organiseert.

Figuur 4.3 Behoefte ondernemers aan advies over energieadvies, september 2020 (n=627, procenten)

Daarnaast is een deel van de respondenten gevraagd[8] of ze gebruik zouden maken van energieadvies van de gemeente als ze de helft moeten meebetalen (225 euro). Een op de vijf zou daar gebruik van maken, hoewel een deel dat alleen wil mits er aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie tabel 4.4). Wanneer we alleen kijken naar diegenen die behoefte hebben aan energieadvies, is zelfs de helft bereid mee te betalen (zij het onder voorwaarden). Voorwaarden zoals dat de financiële situatie het toelaat en dat het advies bruikbaar is. In bijlage 2 zijn alle voorwaarden voor het meebetalen te vinden.

Tabel 4.4 Bereidheid onder bedrijven en maatschappelijke instellingen tot het betalen van helft voor energieadvies, september 2020 (n=357, procenten)

	procent
ja	13
ja, mits	6
nee, heb al energieadvies gehad	8
nee, wil niet mee betalen	17
nee, geen behoefte aan energie advies	26
weet niet, geen antwoord	28

Bedrijven en maatschappelijke instellingen die al maatregelen hebben genomen, geven relatief vaak aan ook energieadvies te hebben gehad, namelijk 10%. De vestigingen die nog geen maatregelen hebben genomen, weten vaak geen antwoord op deze vraag (72%). Ook hier geven bedrijven en maatschappelijke instellingen in stadsdeel Centrum relatief vaak aan dat ze bereid zijn om mee te betalen aan energieadvies. Verder zijn er geen significante verschillen tussen de typen bedrijven en maatschappelijke instellingen.

[8] Deze vraag is een week nadat het veldwerk begon toegevoegd. Daardoor heeft niet elke respondent deze vraag ingevuld.

4.3 Communicatie via e-mail heeft de voorkeur

Tot slot is de bedrijven en maatschappelijke instellingen gevraagd hoe zij het liefst benaderd willen worden door de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen en de eventuele ondersteuning daarbij. De helft van de bedrijven en instellingen wil het liefst deze informatie ontvangen via e-mail (48%). De andere communicatiemiddelen zijn een stuk minder geliefd. Veertien procent vindt een duidelijke website voldoende en zeventien procent heeft helemaal geen behoefte aan (aanvullende) informatie of ondersteuning (zie figuur 4.5).

Figuur 4.5 Communicatie tussen gemeente, en bedrijven en maatschappelijke instellingen over de mogelijkheden van duurzame maatregelen en ondersteuning, september 2020 (procenten)

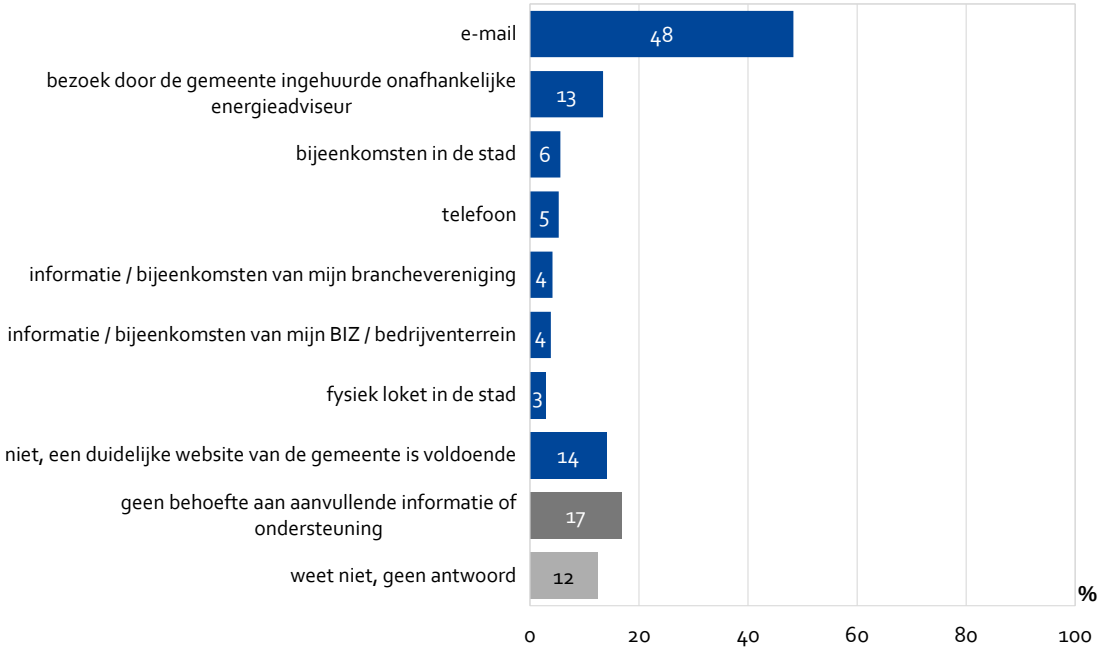

Bedrijven en maatschappelijke instellingen in stadsdeel Centrum willen relatief vaak bezoek van een door de gemeente ingehuurde onafhankelijke energieadviseur (21% tegenover 13% gemiddeld). Ook bedrijven uit de detailhandel en horeca willen relatief vaak bezoek van een door de gemeente ingehuurde onafhankelijke energieadviseur (19% tegenover 13% gemiddeld). Deze bedrijven willen ook vaker informatie of bijeenkomsten via de brancheverenigingen of BIZ (beide 9% tegenover 4% gemiddeld). Bedrijven uit de sectoren ICT, financiën, zakelijke diensten geven vaker aan geen behoefte te hebben aan aanvullende informatie of ondersteuning (19%).

Bijlage 1 Vragenlijst

GENERIEK

1. Wat is het bouwjaar van het pand waar uw vestiging gevestigd is?
   - Voor 1921
   - 1922-1976
   - 1977-1993
   - vanaf 1994
   - weet niet, geen antwoord

2. Wilt u aangeven of het volgende van toepassing is op het pand waar uw vestiging is gevestigd? (ja-nee-weet niet, geen antwoord)
   - Verzamelpand (bedrijfsverzamelgebouw, meervoudig gebruik)
   - Monumentaal pand (Rijks of gemeentelijk)

Indien vestiging huurt:

3. Zijn de energiekosten van uw vestiging wel of geen onderdeel van de huurprijs?
   - De energiekosten zijn inbegrepen in de huurprijs (all-in huren)
   - De energiekosten zijn niet inbegrepen in de huurprijs (kale huur).
   - weet niet, geen antwoord

4. Heeft uw organisatie meerdere vestigingen?
   - Nee
   - Ja
   - weet niet, geen antwoord

ENERGIEVERBRUIK EN -TOEPASSING

5. Wat is het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van de vestiging?
   - Minder dan 25.000 kWh
   - Tussen 25.000-49.999 kWh
   - Tussen 50.000-199.999 kWh
   - 200.000 kWh of meer
   - Weet niet, geen antwoord

6. Wat is het jaarlijkse gasverbruik van de vestiging?
   - Minder dan 10.000 m3 gas
   - Tussen 10.000-24.999 m3 gas
   - Tussen 25.000-74.999 m3 gas
   - 75.000 m3 gas of meer
   - Niet van toepassing, de vestiging niet aangesloten op gas --> ga naar vraag 8
   - Weet niet, geen antwoord

7. Waarvoor gebruikt u momenteel gas in de vestiging [meerdere antwoordmogelijkheden]

- Koken
- Verwarmen pand
- Productieprocessen
- Anders, namelijk
- Weet niet, geen antwoord

Indien op vraag 7 is aangegeven dat gas niet gebruikt wordt voor verwarmen pand:

8. Op welke manier wordt de vestiging verwarmd? [meerdere antwoordmogelijkheden]
   - met behulp van elektriciteit (bijv. warmtepomp / WKO/ zonneboiler)
   - met behulp van stadsverwarming
   - met behulp van blokverwarming
   - op een andere manier, namelijk…
   - Weet niet, geen antwoord

HOUDING

9. Duurzame energiebronnen zijn bijvoorbeeld zonne-en windenergie. Hoe kijkt u namens uw vestiging in het algemeen aan tegen (de overstap naar) duurzame energie? Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het ermee eens bent.
   [alle items 5-punts schaal van helemaal mee eens tot helemaal mee oneens + weet niet, geen antwoord] [RANDOM VOORLEGGEN]
   - ik heb weinig tot geen kennis over het onderwerp duurzame energie
   - ik vind de overstap naar duurzame energie een goede zaak
   - iedereen in de maatschappij is verantwoordelijk voor de overstap naar duurzame energie, ook mijn organisatie zal hieraan moeten bijdragen
   - ik wil er niets mee te maken hebben
   - ik draag actief bij aan de overstap naar duurzame energie
   - ik probeer anderen mee te krijgen bij de overstap naar duurzame energie

10. De Rijksoverheid heeft besloten dat Nederland, en dus ook Amsterdam, in 2050 aardgasvrij moet zijn. Wat vindt u namens uw vestiging ervan dat Amsterdam van het aardgas af gaat?
    - zeer positief
    - positief
    - neutraal
    - negatief
    - zeer negatief
    - Weet niet, geen antwoord

11. Amsterdam wil in 2040 aardgasvrij zijn. Wat vindt u namens uw vestiging ervan dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af gaat?
    - zeer positief
    - positief
    - neutraal
    - negatief
    - zeer negatief
    - Weet niet, geen antwoord

12. Wanneer bent u voornemens om uw vestiging aardgasvrij te maken?

- Voor 2025
- Tussen 2025-2030
- Tussen 2030-2040
- Na 2040
- mijn vestiging is al aardgasvrij
- weet niet, geen antwoord

13. Wat zijn binnen uw organisatie de voornaamste drijfveren om het energieverbruik te verduurzamen? Geef per drijfveer aan in hoeverre het belangrijk is (zeer belangrijk, belangrijk, neutraal, onbelangrijk, zeer onbelangrijk + Weet niet, geen antwoord)

    - Houden aan wet- en regelgeving
    - Maatschappelijk verantwoord handelen
    - Onderscheidend vermogen creëren
    - Onze klanten/cliënten verwachten het van ons
    - Verlagen van kosten of rendement op investeringen in duurzame energie
    - Verbeteren van imago van mijn organisatie op verduurzaming
    - Voorbeeldfunctie voor bezoekers van onze locatie(s)

KENNIS

Indien vraag 5 = 3 of 4 OF vraag 6 = 3 of 4)

14. *Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder uit te voeren. Dit is de energiebesparingsplicht. Deze geldt voor bedrijven en instellingen (Wet milieubeheer-inrichtingen) die per jaar vanaf 50.000 kWh of 25.000 m3 aardgas of een equivalent daarvan verbruiken.*

    Moet uw vestiging voldoen aan de energiebesparingsplicht van de Wet milieubeheer?
    - Ja, én we voldoen aan de energiebesparingsplicht
    - Ja, maar het is mij niet bekend of we reeds aan de energiebesparingsplicht voldoen
    - Ja, maar we voldoen nog niet (helemaal) aan de energiebesparingsplicht
    - Nee
    - Ik weet niet of we moeten voldoen aan deze verplichting
    - Geen antwoord

Indien pand van de vestiging een kantoorfunctie heeft.

15. *Per 1 januari 2023 moet elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Dit betekent een Energie-Index van 1,3 of beter. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag u het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruiken. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012.*

    Moet uw organisatie voldoen aan de c-labelverplichting voor kantoren per 1 januari 2023?
    - Ja, én we voldoen aan de c-labelverplichting
    - Ja, maar het is mij niet bekend of we reeds aan de c-labelverplichting voldaan
    - Ja, maar we voldoen nog niet aan de c-labelverplichting
    - Nee
    - Ik weet niet of we moeten voldoen aan deze verplichting

- Geen antwoord

GEDRAG EN INTENTIES

16. Zijn één of meer van de onderstaande duurzame maatregelen of acties tot nu toe genomen/uitgevoerd in uw vestiging of zijn er plannen dit in de komende 12 maanden (nog meer) te gaan doen? [ja, hebben we (deels), nee, maar zijn we van plan, nee en zijn we ook niet van plan]

    - gebruik van spaarlampen/ledlampen –
    - (drie)dubbel glas
    - vloerisolatie, muurisolatie of dakisolatie
    - radiatorfolie
    - energiebesparende hoogrendements cv-ketel
    - energiemanager (bv Toon) of energiemonitoring
    - zonneboiler voor warm water
    - zonnepanelen
    - warmtepomp
    - volledig van gas af
    - gas en/of stroom afnemen van een 100% duurzame energiemaatschappij
    - anders, namelijk .....

17. Ervaart u of verwacht u bepaalde obstakels bij het nemen van deze duurzame maatregelen? (meerder antwoorden mogelijk)
    - Nee
    - Ja, want onvoldoende tijd
    - Ja, want onvoldoende kennis / te ingewikkeld
    - Ja, want onvoldoende financiële middelen
    - Ja, want rendement (besparing) is te laag
    - Ja, want geen prioriteit binnen de organisatie
    - Ja, want anders, namelijk…
    - weet niet, geen antwoord

18. Zorgt de coronacrisis ervoor dat u duurzame maatregelen in uw vestiging uitstelt of niet meer gaat nemen?
    - ja, zeker
    - waarschijnlijk wel
    - misschien
    - waarschijnlijk niet
    - zeker niet
    - nee, ik was al niet van plan om duurzame maatregelen te nemen
    - weet niet, geen antwoord

BEHOEFTES

19. Wat zou uw organisatie nodig hebben om meer te investeren in verduurzaming van uw vestiging of verduurzaming van bedrijfsprocessen? [meerdere antwoorden mogelijk]
    - Niets aanvullend
    - Lage rente leningen
    - Extra subsidie
    - Advies over te nemen maatregelen voor energiebesparing en/of duurzame opwekken
    - Ondersteuning bij het aanvragen van financiering (subsidies en/of leningen)
    - Ondersteuning bij het selecteren van (installatie)bedrijven
    - Ondersteuning bij de implementatie van maatregelen
    - Medewerking van verhuurder (Alleen laten zien indien vestiging huurder is)
    - Anders, namelijk
    - Weet niet, geen antwoord

20. Wat verwacht u van de gemeente Amsterdam om uw organisatie te helpen bij het treffen van duurzame maatregelen? Ik verwacht dat de gemeente… [meerdere opties mogelijk]
    - niets
    - informatie geeft over financierings- en/of subsidiemogelijkheden
    - onafhankelijk energieadvies beschikbaar stelt
    - aangeeft welk alternatief het beste voor mijn organisatie is
    - mijn organisatie de vrijheid geeft om zelf de keuze te maken bij het nemen van duurzame maatregelen
    - adviseert welke stappen mijn organisatie wanneer moet nemen
    - mijn organisatie wijst op geschikte en betrouwbare (installatie)bedrijven
    - (een deel van) de kosten vergoedt
    - mij verbindt met organisaties die ook duurzame maatregelen nemen
    - collectieve inkoop organiseert
    - zich niet bemoeit met het nemen van duurzame maatregelen in mijn organisatie
    - anders, namelijk …
    - weet niet, geen antwoord

21. In hoeverre heeft uw vestiging nog behoefte aan energieadvies?
    - Wel behoefte, maar alleen wanneer deze gratis wordt aangeboden door de gemeente
    - Wel behoefte, en we zijn bereid een deel van de kosten zelf te betalen
    - Wel behoefte, mijn organisatie regelt en betaalt dit zelf
    - Geen behoefte, we hebben reeds een energieadvies gehad
    - Geen behoefte aan energieadvies
    - weet niet, geen antwoord

21b. Er bestaat een mogelijkheid dat de gemeente Amsterdam onafhankelijk energieadvies beschikbaar stelt. Organisaties zouden hiervoor de helft (225 euro) zelf moet meebetalen. Zou u hier gebruik van maken?
    - ja
    - ja, mits
    - nee, heb al energieadvies gehad
    - nee, wil niet mee betalen

- nee, geen behoefte aan energieadvies
- weet niet, geen antwoord

22. Hoe zou u het liefst benaderd willen worden door de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw organisatie en de eventuele ondersteuning daarbij? [meerdere antwoorden mogelijk]
    - E-mail
    - Telefoon
    - Bijeenkomsten in de stad
    - Informatie / bijeenkomsten van mijn brancheverenigingen
    - Informatie / bijeenkomsten van mijn BIZ / bedrijventerrein
    - Fysiek loket in de stad
    - Door bezoek aan mijn vestiging van een door de gemeente ingehuurde onafhankelijke energieadviseur
    - Niet, een duidelijke website van de gemeente is voldoende
    - Geen behoefte aan aanvullende informatie of ondersteuning
    - Weet niet, geen antwoord

Bedankt voor uw medewerking aan het onderzoek. De resultaten van het onderzoek zullen eind 2020 gepubliceerd worden

23. Heeft u nog opmerkingen naar aanleiding van het onderzoek?

Bijlage 2 Open antwoorden

Andere reden voor het gebruik van gas

- Alleen voor afwassen
- Bevochtiging
- Computers (2x)
- Douche (2x)
- Douchen, warm water
- Eigen woning
- Electriciteit
- Er wordt alleen ges gebruikt voor verwarming van een deel van de tribune
- Galerieverlichting
- Gebruik geen gas (10x)
- Ik heb geen bedrijfspand
- Koffie
- Koffiezetten
- Kraanwater
- Luchtbehandeling op okc
- Lunch opwarmen
- Nvt
- O.a. Klimaatbeheersing Operatiekamers
- Plus terrasverwarmers
- Stadswarmte
- Verwarming
- Warm water (2x)
- Was in het verleden alleen voor een geiser, inmiddels vervangen voor een elektrisch apparaat, gas is 0

Andere uitgevoerde of geplande duurzame maatregelen

- Afval scheiden
- Airconditioning proberen duurzamer te gebruiken.
- Atoomenergie
- Bewegingsensoren op verlichting
- Bodemwarmte bron
- CBR neemt energie af samen in een overheidscontract
- De verhuurder is verantwoordelijk
- Dit is een monument, we mogen niet eens verbouwen. We kunnen maar zeer beperkt zonnepanelen. Isoleren gaat niet. Laat maar Waterstof stromen door de leidingen
- Dit is een woonflat, wij zijn enige organisatie hierin, alles is centraal via Stadgenoot geregeld
- Diverse maatregelen zijn bij ons (nog) niet haalbaar
- Doorstroomapparaat voor warm water. Dit is meest duurzame methode om warm water te krijgen op een zonneboiler na.
- Dubbelglas kan niet, gevelpui is monumentaal]

- Duurzame kookapparatuur
- Elektrisch rijden
- Energiezuinige apparatuur
- Energiemanagement binnen bedrijf
- Geen (5x)
- Geen idee, we huren slechts
- Gemeenteraad geef toestemming voor zonnepanelen ook op monumentale daken had al veel eerder moeten gebeuren
- Gescheiden afval
- Goed kijken naar productieprocessen waar we energie kunnen besparen
- Green IT
- Groen dak (2x)
- Het is een kantoren verzamelgebouw we huren slechts een kantoor
- Het is een Rijksmonument (hofje) met vele woningen, daarin is heel veel niet mogelijk (o.a. dubbel glas mag niet van de overheid).
- Het is een rijksmonument, snap je!!!
- Huur een pand dus kan niet alles beïnvloeden
- Huurpand: veel weet ik niet
- Hybride-elektrisch vervoer
- I.v.m. Afstoten/sloop/nieuwbouw binnen 5 jaar wordt niet voldaan aan energielabel c
- Ik werk altijd op locatie van mijn klanten
- Is een huur pand eigenaar moet daar meer aan doen
- Isolatie leidingwerk
- Isolatie van procesonderdelen, optimalisatie processen, CO2 afweging Capex en onderhoudsplannen inrichten op vervangen naar duurzaam alternatief
- Luchtverwarming via airco
- Maatregelen uit energieonderzoeken en adviezen uitwerken
- Meer vragen voor de verhurende partij van kantoorruimtes
- NB; we gaan verhuizen dus geen plannen voor deze locatie
- Nee
- Omdat de BSO van school huurt en de school van de gemeente en de school een monument is laat ik het aan de schooldirectie en gemeente over
- Ons bestaan is tijdelijk, daarom zijn duurzame investeringen niet mogelijk
- Toekomst nieuwe waar zonnepanel?
- Toewerken label C
- Vattenfall
- Veel wordt bepaald door de verhuurder
- Verhuizen naar nieuw volkomen duurzaam pand
- Vloerverwarming elektrisch daar waar nodig is
- Vloerverwarming zorgt voor energie vriezer
- Waarom moet ik hier iets invullen?
- Wat een belachelijke vragen voor als je in een rijksmonument zit in stadsdeel centrum.
- We gaan verhuizen
- We hebben aan verhuurder aangegeven dat we alle energie willen verduurzamen en hebben om dubbel glas gevraagd. Echter is dat nog niet toegezegd
- We hebben een mega-batterij en we werken aan een bio-vergister
- We huren en zijn er zelden

- We huren het pand dus dit zijn voornamelijk investeringen waarvan wij afhankelijk zijn van de keuzes vanuit verhuurder
- We huren ons pand, als unit een verzamelgebouw. Daardoor ben ik niet op de hoogte van meterstanden en diverse keuzes.
- We zijn huurder en hebben niet veel invloed op de bovenstaande items
- Wij hebben geen enkele invloed op dergelijke zaken, wij huren gewoon een kantoor...
- Wij zijn huurder, geen eigenaar
- Wij zijn huurder. Hebben daarop weinig invloed
- Wij zitten in een museum
- WKO
- Woon werk op een schip; niet alle keuzes mogelijk
- Zijn al voorzien van stadsverwarming en gebruiken Gas alleen in de keuken
- Zijn huurder

Andere obstakels voor verduurzaming

- Aan de eigenaar
- Afhankelijk huurbaas!
- Afhankelijk van goede wil verhuurder pand
- Afhankelijk van verhuurder
- Afhankelijk van verhuurder van pand, die is nooit toeschietelijk
- Allereerst is het lastig in het huidige pand. Ik ben voor duurzaam, maar ik ben tegen eerder van het gas af dan de rijksoverheid. Dit is gewoon geen goed plan van de gemeente. Bouw wel alles wat nieuw is zonder gas. Maar ga geen geld verspillen aan versnellen!!!
- Amsterdam word te duur voor onze organisatie waardoor dit onderwerp moeilijker word
- Bedrijf gevestigd in pand met een vve waarbij wbc de key groot-lid is. De key weigert mee te gaan in plannen van de vve om zonnepanelen te plaatsen. Daarmee kunnen deze dus ook niet geplaatst worden.
- Bedrijfsverzamelgebouw
- Beëindiging activiteiten op korte termijn
- Beperkt mogelijk op onze locatie
- Beschikbaarheid technische alternatieven, zoals warmtepompen met laag gwp, stads warmte e.d.
- Bezuinigingen door covid19
- Binnenstad kan problemen opleveren.
- Capaciteit probleem stroomkabels in Amsterdam
- Collectief stroomverbruik
- De corona pandemie heeft onze prioriteiten wel behoorlijk overhoopgehaald. We verdienen momenteel niets en stellen alle investeringen uit tot later datum.
- De energie transitie is een hele domme om het gas weg te doen. Duitsland volop subsidie en lng leveren we overal. Gas heeft energie technisch de beste papieren voor verwarming. Schoon maar vooral veel warmte voor de co2 uitstoot. Dat halen wp en zonnepanelen niet
- De huisbaas werkt niet mee
- De verhuurder is verantwoordelijk
- De verhuurder van het pand is verantwoordelijk.
- De woningcorporatie waarvan wordt gehuurd (de key) wil niet in overleg treden over te nemen maatregelen nog uitzicht bieden op langjarige huur voor dezelfde prijs zodat het doen van investeringen in installaties in isolaties en risico zijn zo

- Door corona overleven nu belangrijk
- Eerst ontwikkel bestuur daar ymere wat zoek wat beter doen?
- Eigenaar beslist, niet de gebruiker
- Eigenaar dient dit te organiseren
- Energiebeheer in handen van verhuurder
- Er is onvoldoende nagedacht over de nationale en internationale consequenties van allerlei plannetjes, ideetjes en innitiatiefjes.
- Er zullen altijd verrassingen om de hoek komen bij dit soort, door de overheid opgelegde maatregelen
- Gedoe, regelgeving
- Geen
- Geen bewezen techniek
- Geen eigenaar van het pand (2x)
- Geen invloed op duurzame maatregelen in het gebouw
- Geen pandeigenaar
- Gemeente werkt niet mee
- Gemeente werkt niet mee, zonnepanelen mogen niet van gemeente (voorrang vattenfall)
- Gemeente werkt tegen
- Gemeenteraad geeft geen toestemming voor zonnepanelen op monumentale daken duurt allemaal veel te lang heel dom
- Groene stroom door pand eigenaar
- Grotendeels afhankelijk van de verhuurder
- Hangt af van andere gebruikers in ons verzamelgebouw
- Het gebouw waar we in zitten wordt afgebroken
- Het is bijna onmogelijk om een monumetaalpand helemaal te verduurzamen. Al is het door de regels van bijv monumenten waar je niets aan het pand mag veranderen.
- Het is een rijksmonument
- Het is een woonark en die zijn uitgesloten van subsidie
- Het pand is niet van ons, wij zijn huurders
- Huis is niet geschikt
- Huisbaas
- Huisbaas
- Huisbaas moet meewerken
- Huren inclusief
- Huurbaas
- Huurder investeren?
- Huurpand
- Huurpand
- Huurpand afhankelijk van eigenaar
- Huurpand, dus afhankelijk van eigenaar
- Huurpand, zal in overleg moeten
- Huurpand. Huisbaas verbiedt plaatsing zonnepanelen.
- Ik ervaar een enorm obstakel: ik heb een subsidie aangevraagd voor aardgasvrij van een winkelpand. Amsterdam heeft een regeling voor subsidie aardgasvrij voor vastgoed, alleen tijdelijk beperkt tot slechts woningen. Dat vind ik een obstakel en ervaar ik als onrechtvaardig, dat een winkel aardgasvrij maken zonder subsidie is.
- Ik heb al huurder geen invloed op energie keuzes van de exploitant

- Ik verwacht niet heel veel jaren nog in dit pand te zitten
- Ik verwacht nog andere oplossingen/waterstof ed.
- In de binnenstad zijn er weinige mogelijkheden om duurzame energie te gebruiken.
- Is een huur pand
- Kosteneffectief zal het niet heel snel worden, maar dat is een kwestie van tijd
- Leeftijd pand
- Ligt bij de verhuurder, niet bij ons als huurder.
- Locatie (centrum) en monumentaal huurpand
- Maatregelen aan pand moeten door verhuurder gebeuren
- Medewerking van maten
- Melkkoe regering
- Moeilijke vve
- Monument echt verduurzamen is praktisch onmogelijk
- Monumentaal pand mag je niets veranderen wat wel zou helpen
- Nog geen afdoende goede oplossingen wat betaalbaar is
- Nu met de covid-19 crisis is het voor ons als evenementenlocatie even op de achtergrond geschoven.
- Omdat niets mag van monumentenzorg.
- Ons budget laat het niet toe.
- Onwelwillende verhuurder
- Overtuigen gebouweigenaar
- Pand is eigendom van de gemeente.
- Pand is geen eigendom
- Pand is van huurbaas (havenbedrijf)
- Pand wordt gehuurd
- Probleem eigenaar versus huurder van een gebouw - wie draagt de kosten en heeft de baten?
- Rijkspand en wij zijn zelf alleen huurder
- Staat veraf, huurder in verzamelpand
- Subsidie direct bij aankoop realiseren
- Te weinig algehele kennis in de markt om de uitdagingen van vraa op te lossen!
- Technisch nog niet mogelijk
- Totdat het energienet in staat is de energie van de met subsidie geïnstalleerde zonnepanelen op plekken waar veel ruime was kan opslaan en doorvoeren naar plekken zoals Amsterdam waar die ruimte niet is, is groene stroom een hoax om duurdere energie te verkopen. Amsterdam moet eerst het door ons veelvuldig betaalde belastinggeld maar eens investeren in gemeenschappelijke verduurzaming projecten. Zonder gas is in de oude binnenstad nagenoeg onmogelijk nu
- Verhuurder is verantwoordelijk
- Verhuurder
- Verzamelgebouw
- Verzamelgebouw huurder
- Vve die mee moet met het plan
- Waanzin van de gemeente!!
- Wachten op verhuurder (gemeente Amsterdam)
- We blijven niet meer zo lang op onze huidige vestiging

- We huren in bedrijfsverzamelgebouw en hebben niet veel invloed op de beslissingen betreft het gebouw. Daarnaast is het een monument en kan lang niet alles.
- We weten niet hoelang we deze ruimte nog huren
- We zijn tijdelijk, en de coronacrisis heeft al het spaargeld al opgeslokt
- We zitten in een bedrijfspand en dat zou moeten worden geregeld door de eigenaar
- We zitten in een verzamelpand, het is niet aan ons
- We zitten in het wtc waardoor wtc hierover de beslissingen neemt
- We zitten in verzamelgebouw de rembrandt toren dus hebben niet direct mogelijkheden
- Wij gaan er niet over, regelt verhuurder
- Wij gaan er niet zelf direct over
- Wij huren de ruimte. Isolatie (muur, dak, raam) etc is voor pandeigenaar. Verwarming nemen we ook bij pandeigenaar af. Effectief hebben we zelf nergens invloed op.
- Wij huren het pand en het is een monumentaal pand
- Wij zijn afhankelijk van de verhuurder
- Wij zijn afhankelijk van verhuurder en medehuurders (verzamelgebouw)
- Wij zijn geen eigenaar. Dubbelglas niet mogelijk vanwege regelgeving
- Wij zijn huurder van het pand
- Wij zijn huurders in een gezamenlijk pand
- Wij zijn slechts 1 bedrijf in het hele gebouw, wij zijn niet verantwoordelijk voor het gebouw en dus de energie.
- Woningcorporatie werkt maar traag mee.
- Zijn huurder
- Zijn huurder, deze besluiten liggen bij gebouweigenaar
- Zijn huurder, kunnen pand zelf niet aanpassen
- Zitten in huur pand
- Zonnepanelen of wind is in ons geval onmogelijk

Andere benodigdheden voor verduurzaming

- Aan de verhuurder
- Aanjagende rol van het gebouw (de eigenaar)
- Actief beleid van de gemeente.
- Advies hoe om te gaan met blokverwarming binnen VVE
- Allereerst een goed doordacht plan. Als ik nu van het gas af ga en daardoor meer stroom gebruik is toch nog steeds meer dan 80% van mijn energiegebruik fossiele brandstof. Dit geeft mij het gevoel dat iedereen maar een beetje praat wat in zijn straatje past. Wat helpt, dat wil ik doen. Wat niet helpt of heel beperkt omdat het anders lood om oud ijzer is dat wil ik niet doen.
- Duidelijkheid beleid
- Een meewerkende gemeente met mensen die een stempel durven te zetten
- Electrische laadpalen
- Elektrisch wagenpark maar de techniek is er nog niet
- Geen tegenwerking van gemeente
- Gemeentelijk verbod dat huisbaas zonnepanelen verbiedt.
- Hoe wil je op deze plek genoeg energie opwekken om een heel pand te voorzien van warmte en elektra. Klopt toch niet
- Huurpand, weinig eigen mogelijkheden

- In dit pand en in deze locatie kan er weinig worden gedaan. (we hebben het eerder onderzocht)
- Inclusie van woonarken om in aanmerking te komen voor bestaande subsidies
- Inzicht en inspraak in het gehuurde pand
- Kosten zijn voor Lieven de stad, de eigenaar
- Langere huurperiode
- Langere huurtermijn
- Loopt via gebouw eigenaar CBRE
- Medewerking gemeente bij implementatie energiebesparende investeringen
- Medewerking gemeente is de grote boosdoener.
- Medewerking gemeente met alle vergunningen
- Medewerking van VVE
- Niet ons pand, we huren slechts
- Omdat de BSO in de school zit en de school een monument is en van de gemeente laat ik het aan directie en gemeente over; zij zijn er goed mee bezig en ik word op de hoogte gehouden door de schooldirecteur
- Overleg met de verhuurder
- Positieve bedrijfsresultaten
- Regering betaald alles
- Samenwerking binnen het gebied
- Tijd en financiële middelen
- Verhuurder is verantwoordelijk
- Versnelling vanuit de markt naar duurzaamheid. Dat ze ons helpen
- Volledige bekostiging door de overheid
- Wij gaan verhuizen
- Winst uit onderneming. Geen subsidies nodig bij normale winsten uit bedrijf. Belastingdruk lager regeldruk minder
- Zekerheid van huidige locatie
- Zie opmerking eerder
- Zijn huurder
- Zit meer in verpakkingsmateriaal bij leveranciers (dat maakt bij ons echt het verschil)

Andere verwachtingen van de gemeente Amsterdam

- Actief hierover in gesprek gaat met pandeigenaren en niet alleen huurders
- Activering. Daadwerkelijke initiatieven nemen.
- Afstemming met de verhuiurder
- Alle stappen die nodig waren volgens de energiebesparende maatregelen zijn genomen. Maar daarmee kom je echt niet tot een energie neutraal pand.
- Besparingen liggen bij verhuurder
- Dat de gebruiker er niet op achteruit gaat
- De volledige kosten vergoed
- Denk aan, dubbel glas, zonne panelen, airco.
- Een duidelijke pragmatische niet opgeklopte visie neerleg voor haar bewoners en een vergunningsaanvraag niet standaard afwijst
- Geen beperkende maatregelen heeft om verduurzaming uit te voeren (ik weet niet of die er zijn maar zou het me voor kunnen stellen)

- Groene voorziening zonder houtkap/houtstook vermelding
- Haalbare voorwaarden schept
- Het wtc en andere grote verhuurders benadert hierover
- Het zou mooi zijn als de overheid condities kan creëren waardoor wij kunnen verduurzamen. Nu heb ik geen invloed en ik kan die invloed niet creëren tenzij we verhuizen
- Houd de belastingdruk laag zorg dat bedrijven winst maken zodat deze het geld kunnen investeren in de panden. De wil is er maar worden met steeds duurder wordende wereld geconfronteerd. Gemeente zal echt een ander beleid moeten maken.
- Informatiedeling blijft nog een beetje achter. Meer interactie tussen gemeente en bedrijven zou goed zijn
- Kijkt naar de regels voor alle monumenten in de gordel
- Mij niet met onzinnige plannen en financiele rampen opzadelt
- Niet ons pand, we huren slechts
- Ook woonarken in aanmerking laat komen voor subsidies
- Politiek promoot te enthousiast dingen terwijl de werkelijkheid anders is
- Realisme boven idealisme stelt.
- Realistisch advies mbt monument en investering, geen greenwashing met weinig rendement en hoge kosten 'om maar wat te doen'
- Uitstel.
- Verbod dat huisbaas plaatsing zonnepanelen tegenhoudt
- Vergunningen
- Verhuurder verantwoord stelt
- Verhuurders aanspreekt op verduurzaming gebouwen
- Verhuurders dwingen
- Verplichting van verhuurder
- Versoepeling regelgeving
- Verwacht niet maar is altijd welkom
- Verwacht niets van bovenstaande. Gemeente is niet zo'n betrouwbare partij.
- We huren deze pand
- Wij hebben de ervaring dat de gemeente zich coöperatief opstelt.
- Zelf gewoon duurzaam bouwt en bedrijven helpt ook voor 2050 van het gas af te zijn.
- Zich niet blind staart op warmtepompen en zonneenergie. Deze zijn niet haalbaar voor veel monumentale locaties. Groen gas zou een preferabel alternatief zijn voor aardgas. De infra ligt er al allemaal alleen de sourcing is nog een probleem. Vervang aardgas gewoon door groen duurzaam gemaakt gas (mix methaan bv met groen h2) als duurzaam alternatief.
- Zich proactief opstelt bij het overleg met de verhuurders van werkruimtes
- Zie eerdere opmerking
- Zijn huurder
- Zorgt dat vve's niet in de weg kunnen staan
- Zorgt voor samenwerking op wijkniveau

Andere voorwaarden voor het meebetalen aan energieadvies

- De coronacrisis over is
- De huurperiode verlengd wordt
- Dit echt onafhankelijk is een niet tot grote vertragingen lijdt
- Er ook financiele ondersteuning is bij de implementatie en ook voor woonarken
- Financieel niet sterk door de crisis

- Gesprek met gebouwbeheerder
- Het advies hout snijdt
- Het een eventuele investering waard is
- Het een goed installatieadvies is waarmee wij de vve leden mee kunnen overtuigen om ook te investeren
- Het het echt iets oplevert
- Het zinvol is. Besparen bij ons is echt maatwerk. Eenvoudige oplossingen zijn al genomen
- Het zinvolle adviezen zijn.
- Het zwart op wit staat en ik het overlegd heb met de directie
- Huurbaas ook meedoet
- Ik er meer over weet en mijn beslissing meer kan gronden.
- Investering waarschijnlijk te hoog voor onduidelijkheid over blijven in het pand.
- Je er genoeg voor terugkrijgt
- Mijn maten het zien zitten
- Nodig is
- Verhuurder mee doet
- Verhuurder van het pand ook welwillend is
- Vooraf duidelijk is dat verhuurder betaalt aan verbouwingen
- We een eigen pand zouden hebben

Sessie 7 januari draagvlakonderzoek, bewonersgedeelte

Conclusies OIS-onderzoek:

- Hele grote meerderheid is voorstander van overstap naar duurzame energie
- Als maatregelen 'dichterbij komen' / concreter worden (aardgasvrij, wind) dan is men minder positief
- We bieden al jaren veel informatie en subsidie aan, maar *is niet te vinden*
- *Duurzame Wegwijzer* die in november is gelanceerd (na onderzoek) kan hierbij helpen, gaat geïntegreerd worden met amsterdam.nl
- Bij communicatie een andere /specifieke benadering nodig per gebied

Conclusies Facebook-onderzoek:

- Grote meerderheid woningeigenaren wil dmv verbouwing bijdrage aan klimaat leveren
- Groot deel woningeigenaren is verbouwing van plan waar mogelijk ook iets met duurzaamheid gedaan kan worden
- Groot deel woont lang in huidige huis en verduurzamen vindt men daardoor relevant
- Tevreden over subsidie, duidelijk onafhankelijk en gratis advies en over websites (woningeigenaren die bekend zijn met deze informatie)
- Maar groot deel is nog niet bekend met deze informatie; gaat ook hier om *vindbaarheid*

Aanbevelingen:

- Elementen voor nieuwe *communicatiestrategie* waar momenteel aan gewerkt wordt:
    - *Vindbare informatie* aanbieden: goeie online kanalen: wordt aan gewerkt, maar kan nog beter
    - *Actief communiceren* over deze aanwezige informatie: nieuwsbrief? Huis-aan-huis? Nog beter aansluiting op behoeftes van bewonrs
- Tabel met overwogen maatregelen: informatie over aanbieden via Duurzame Wegwijzer
- Droom: kaartje op de mat over TVW: wanneer aan de beurt en wat kun je nu al doen?
    - Soortelijk aan actie met collectieve inkoop zonnepanelen; leerzaam voor spoor *collectieve inkoop bij Renovatiemotor* (ook: experimenteren met betere vindbaarheid van informatie)
- Ook als een bepaalde subsidie niet van de gemeente is (dus niet de rol van de gemeente), dan is het nog steeds wel verstandig om als gemeente helder te maken waar informatie hierover te vinden is (doorverwijzen)
- Vervolgonderzoeken/-vragen aan OIS:
    - Waarom nemen diverse mensen nog geen actie ook al zijn ze positief over energietransitie?
    - Waar wonen bewoners die binnenkort hun woning willen isoleren (7%)?
    - Wat is relatie tussen houding overstap duurzame energie en mening communicatie?
    - 32% die communicatie slecht vindt? Wat zijn hun behoeftes?
    - Dat draagvlak lager is als maatregelen 'dichterbij komen': is dat normaal bij een transitie? Hoe ga je daar mee om?

Van:
Verzonden: zondag 10 januari 2021 21:17
Aan: ;
Onderwerp: RE: Vervolg op werksessie
Bijlagen: Verslag sessie 7 jan_bewoners.docx

Heren, bijgaand verslag van bewonersdeel. Kunnen we uit gaan putten voor analyse in PPT, speerpunten, etc.

Tot morgenmiddag, groeten,

Van: @amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 14:03
Aan: @amsterdam.nl>; @amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Vervolg op werksessie

Hi beide,

Helemaal eens . Goede basis!

Komende week gaan we vervolg bespreken…
… hierbij alvast eerste input
… of eigenlijk vooral een dump omdat de werksessie nu nog vers in geheugen zit :)
… let dus vooral niet op de verwoording, is zeker niet staf/wethouder-proof!

Kunnen we maandag meenemen en komende tijd verder aanvullen, aanscherpen etc.

Grt.

Inzicht delen met wethouders:

- Bewoners en Bedrijven/instellingen positief over verduurzaming, lastiger wanneer het dichterbij/concreet wordt (windmolens, aardgasvrij)
  … bij bedrijven: 31% van degene die vind dat duurzaamheid een verantwoordelijkheid van iedereen is (=houding)… vind zelf dat hij/zij geen actie neemt
- Eerste stap belangrijk, daarna smaak te pakken
- Verduurzaming bij huursituatie is “million dollar question”…
  … 70% is huur in Amsterdam dus veel impact potentie
  … huurder heeft niet altijd mandaat (mag het), of het belang om te investeren (betaal toch all-in huur, waarom zou ik investeren)
  … en omgekeerd: eigenaar investeert niet als huurder zelf de energiekosten betaalt en het directe voordeel heeft = split incentive!
- Men wil graag van gemeente meer financiële ondersteuning. Let op: gemeente Amsterdam (voor bedrijven iig) biedt meer dan andere gemeentes, lijkt vooral om te gaan om beter te communiceren, beter vindbaar te maken
- Communicatie: [xxx]

Initiatieven

- Doen al veel goede zaken, deze verder <u>intensiveren</u>:

1) Faciliteren van degene die wel willen, maar lastig vinden…
    - Ontzorgen zorgt voor gemak, waardoor de eerste stap gezet wordt: Energieadvies met 1 / 2 jaar begeleiding om te zorgen dat bedrijven ontzorgt worden (subsidie en offertes aanvragen) en daadwerkelijk de stap nemen (→ dit staat ook al in duurzaam herstel MKB-motor)
    - Lage kosten zorgt voor sneller investeren: collectieve inkoop (en is natuurlijk gemakkelijk doordat een betrouwbare partij wordt geselecteerd… bewoner/bedrijf hoeft niet zelf uit te zoeken) (→ dit staat ook al in duurzaam herstel MKB-motor)
    - Amsterdam heeft veel regelingen (subsidies e.d.), meer dan in andere grote steden. Gaat vooral om bewust maken hiervan (duurzame wegwijzer, betere website, campagne etc.)
2) Handhaven op degene die hun verplichtingen niet nakomen…
    - Aanzienlijk deel bedrijven/instellingen voldoet niet aan verplichtingen (of kent deze niet eens): intensiever handhaven en communiceren (staat al in plan!)

- Nieuw / verbeteren: bewoners en bedrijven/instellingen tonen veel overlap, ook in de aandachtspunten. Grofweg drie thema's om te verbeteren → eigenaar/huurder, communicatie, maak het mogelijk (interne processen!)
    - Eigenaar: veldoverzicht (data), begrip/duiding van situatie (gesprekken intern en extern, onderzoek?)… tot actie bijv. green deal vastgoedsector (wil toch iedereen bij horen?)
    - Communicatie: website (vindbaar, …), doelgroepgerichte communicatie/campagnes (ziekenhuizen, horeca, per wijk?)
    - …

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 13:30
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Vervolg op werksessie

Mannen,

Volgens mij kunnen we terugzien op een geslaagde werksessie, met grote betrokkenheid en hoge kwaliteit in reacties en aanbevelingen.
Aan ons om nu het vervolg te organiseren.

Samenvatting, analyse, conclusies, aanbevelingen
Ik denk dat we in pp-vorm een document moeten maken waar alle onderdelen samenkomen tot een logisch geheel.

Valideren en verrijken
Met die basis-presentatie gaan we naar de deelnemers terug (valideren en verrijken), opdat we een gedragen en complete geheel hebben.
Daarbij moet iedereen aangeven (enkele collega's in het bijzonder) wat er nodig is (of al aanwezig) om aanbevelingen om te weten tot concrete activiteiten - die instemming en goedkeuring van directies vragen en aan wethouder kunnen worden voorgelegd.

Consultatie
Daarna interne ronde bij DZH, EZ en Wonen.
Inclusief communicatie (kernboodschap, basistekst voor persbericht; vervolgroute)

Wethouder
Formeel voorstel inclusief communicatie-advies.

Uitvoering
…

Zoiets?

Groet, [redacted]

PROBLEMEN OPZET en REPRESENTATIE
DRAAGVLAKONDERZOEK WINDMOLENS AMSTERDAM

Deze analyse betreft het "Draagvlakonderzoek nieuwe windmolens in Amsterdam"[1] (oktober 2020) uitgevoerd door Onderzoek Informatie, Statistiek, een research afdeling van de Gemeente Amsterdam, in opdracht van Ruimte en Duurzaamheid, Programma Klimaatneutraal.

Onze analyse laat zien dat er problemen zijn met dit onderzoek. Niet alleen de aanpak is aanvechtbaar, ook de weergave van dit onderzoek is gekleurd. Daardoor kunnen bij de gemeentelijke beslissingen over uitvoering van de RES onjuiste conclusies worden getrokken over het draagvlak voor plaatsing van windturbines in de zoekgebieden. Dat draagvlak is er bij de steekproef van heel Amsterdam, maar veel bewoners plaatsen hier wel belangrijke voorwaarden bij: geen overlast, geen aantasting van natuur en landschap. Er is zeker geen draagvlak voor plaatsing dichtbij woningen.

1. SUMMIERE EN MISLEIDENDE VRAGENLIJST

Misleidend over afstand.

De toelichting op de vragenlijst[2] die naar respondenten werd gestuurd is zeer summier. Er wordt vermeld dat de windturbines "ongeveer 150 meter hoog" zullen worden en dat aan alle wettelijke normen ("o a. ten aanzien van geluid en slagschaduw") wordt voldaan.
Het probleem is dat er bij deze wettelijke normen geen minimum afstand is die geluidsoverlast en slagschaduw voor bewoners kan voorkomen. Er is wel een wettelijke maximum geluidsnorm van 47dB voor de dag en 41dB voor de nacht. Maar zelfs windparken die zoveel overlast veroorzaken dat bewoners massaal verhuizen, zoals in de Hoeksche Waard, voldoen keurig aan deze wettelijke geluidseisen. Dit komt omdat deze norm over een jaarlijks *gemiddelde* gaat, en geen maximum stelt aan hoeveelheid en duur van geluid.

De provincie Noord-Holland hanteert wel een afstandsnorm, maar slechts als *beleidsrichtlijn,* van minimaal 600 meter afstand tot de gevels. Die luidt als volgt:

De in artikel 3.14a van het Activiteitenbesluit milieubeheer (voorheen Barim genoemd) gehanteerde norm borgt niet altijd een goed woon- en leef klimaat. Aangezien de norm uitgaat van een jaargemiddelde is niet uitgesloten dat een windpark een aantal maanden per jaar de geluidsnorm overschrijdt. Om dit te voorkomen is een afstandsnorm van 600 meter opgenomen die voldoet aan de in artikel 4.1 Wro opgenomen randvoorwaarde van een goede ruimtelijke ordening. Daarnaast borgt deze minimale afstand de externe veiligheidscontour rondom windturbines, met name de maximale werpafstand bij bladbreuk in geval van nominaal rotortoerental, die bij de in artikel 32 lid 4 PRV toegestane windturbines mogelijk 600 meter of meer kan bedragen. Tot slot is deze

[1] https://data.amsterdam.nl/publicaties/publicatie/draagvlakonderzoek-nieuwe-windmolens/dc14e5db-e348-4af0-820f-b74e25bb49f9/
[2] https://data.amsterdam.nl/publicaties/publicatie/bijlage-draagvlakonderzoek-nieuwe-windmolens-in-amsterdam/c4e2f8a6-5223-42e7-9b63-11abbcdada94/

minimale afstand opgenomen in verband met slagschaduw. Er wordt namelijk al een stilstandsvoorziening geëist wanneer de afstand van de windturbine tot gevoelige bestemmingen minder dan twaalf maal de rotordiameter is.[3]

De provincie heeft in 2019, onder druk van met name GroenLinks, de 600 meter norm voor de gemeente Amsterdam losgelaten omdat er anders in Amsterdam vrijwel geen mogelijkheden tot plaatsing zouden zijn. Wel bedong de provincie dat deze toestemming om windturbines op kortere afstand van woningen te kunnen plaatsen afhing van de vraag of er voldoende draagvlak zou zijn.
Het is onduidelijk hoe het draagvlak wordt gemeten. Wij zijn van oordeel dat een (overigens vooraf onvoldoende geïnformeerde) meerderheid in de gemeenteraad zelf hiervoor niet als enige norm kan worden gehanteerd. Ook de bewoners in de betrokken wijken moeten hier een duidelijke stem krijgen.

Wordt het bovengenoemde draagvlakonderzoek (zonder goede informatievoorziening aan de respondenten vooraf) nu ingezet om het plaatsen van windturbines op een afstand vanaf 350 meter van huizen te rechtvaardigen? Daar lijkt het op. Het feit dat in de zoekgebieden wordt gekeken naar opties voor windturbines op (veel) minder dan 600 meter van woningen (al vanaf 350 meter) wordt bij de enquête echter niet vermeld. Respondenten werden in de presentatie van het onderzoek misleid met “wettelijke normen” alsof die een afdoende garantie zouden bieden tegen geluidsoverlast en gezondheidsrisico's. We zien in andere regio's dat dit niet het geval is.

In veel van de zoekgebieden zelf blijkt bij bewoners volgens het onderzoek beslist geen draagvlak voor plaatsing te zijn, zelfs nog zonder deze informatie over de zeer korte afstanden tot woningen. Ook voegen veel ja-stemmers of weet-niet stemmers voorwaarden toe aan mogelijke plaatsing en vragen zij om voldoende afstand van woningen.

Misleidend over participatie.

De inleiding van de enquête stelt dat bewoners de mogelijkheid zullen krijgen mee te denken “over de plannen” en om financieel mee te profiteren. Dat meedenken over de plannen is, zoals wij in de inspraakavonden hebben gezien, beperkt gebleven tot de vraag "waar de windmolens te plaatsen", tot op 350 à 500 meter van gevels. De vraag òf windturbines op zulke korte afstanden van bewoning wel verantwoord zijn werd in de participatie-sessies die de gemeente organiseerde wel gesteld, maar niet beantwoord. Op 17 juni en 5 november 2020 wilden veel deelnemers dit punt graag ter sprake brengen, maar werd men naar inspraakuren verwezen. Ook bij die inspraakuren werd echter deze vraag niet open besproken[4].

17 windturbines in Amsterdam en zeer dicht bij huizen lijkt een voldongen feit te zijn voor de gemeente.

[3] https://www.platformwindenergiedezijpe.nl/wp-content/uploads/2020/01/Bekendmaking-wijziging-PRV-2-maart-2015-gemarkeerd-1.pdf
[4] inspraak bijeenkomsten 5 nov IJburg/Zeeburgereiland/Sciencepark en individuele inloop spreekuren o.a. van ondergetekenden

Er lijkt een fuik van beslissingen te zijn ontstaan. Er is besloten om 50 MWh en daarmee 17 windturbines binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam te plaatsen. Daarvoor lijkt alles te moeten wijken en wordt de vraag opzijgeschoven of het ook *kan* volgens de voorwaarden die veel respondenten aangeven, en rekening houdend met de inzichten m.b.t. gezondheidsschade en natuur.

Nergens in de participatie-bijeenkomsten - die het onderhavige draagvlak onderzoek zouden moeten aanvullen - werd van opties in de zoekgebieden op afstanden van *méér* dan 600 meter gerept. Die lijken er niet te zijn. Ook *dàt* is misleidend in het vervolgtraject en *dus* in de beloftes over "meedenken" in de inleiding van de enquête. Niet meedenken, maar mee*werken* wordt van de participanten geëist. Wie zich tegen de plannen verzet is een nimby, wie ja knikt is een burger die kiest voor duurzaamheid. In zo'n benadering is inspraak een wassen neus.

De gemeente schermt ermee dat 2/3 van de Amsterdammers "voor" zou zijn[5]. De weergave van dit onderzoek door de gemeente is echter onvolledig, zodat het draagvlakonderzoek een kwalijke schakel in het debat is geworden. Daar komen we later op terug.

Met opmerkingen [redacted]: Het gaat hier om plaatsing van 17 extra windmolens in Amsterdam in het algemeen, zie p 5/6 rapport

2. ONDERZOEKSOPZET en UITKOMSTEN ZELF

Drie lagen, maar slechts 1 echt relevant.

Er zitten drie lagen in het onderzoek: (1) heel Amsterdam, (2) de zoekgebieden samen als categorie, en (3) de zoekgebieden apart. Wat heel Amsterdam ervan vindt is echter van een andere orde: het gaat *niet* om plaatsing in de directe leefomgeving van elke Amsterdammer. Het is dan ook neerbuigend om bij response vanuit de zoekgebieden zelf van het NIMBY (not in my backyard) effect te spreken.

Met opmerkingen [redacted]: Schrijvers geven zelf een negatieve connotatie aan de term, in principe is het een neutrale beschrijving van een bekend en vaker voorkomend effect. Zie bv draagvlak vestiging asielzoekers opvanglocaties in de buurt.

NIMBY-effect duidelijk zichtbaar in de zoekgebieden

Ondanks dat 56% van de respondenten in de zoekgebieden voorstander is van plaatsing van extra windmolens in de stads, is de meerderheid van hen tegen plaatsing van windmolens in hun eigen gebied, met uitzondering van respondenten die in het Havengebied en de Brettenzone wonen. De overige respondenten zijn voor, hebben een neutrale houding ten aanzien van bijplaatsing of hebben geen antwoord op de vraag. In het gebied Amstelscheg is nagenoeg iedereen tegen windmolens in hun gebied. Ook in het gebied Gaasperplas en Diemerscheg is de weerstand tegen plaatsing van windmolens hoog: driekwart van de respondenten uit dat gebied is tegen. Er is sprake van een duidelijk NIMBY-effect: de meeste mensen zijn voor de plaatsing van extra windmolens in de stad, maar niet bij hen in de buurt (Not In My Back Yard).

***Figuur 1 Suggestieve duiding onderzoeksuitkomsten** (bron: Artikel Ruime meerderheid is positief over extra windmolens in Amsterdam - Data en informatie - Amsterdam https://data.amsterdam.nl/artikelen/artikel/Ruime-meerderheid-is-positief-over-extra-windmolens/cc316f8e-eddb-4d71-8f89-294f45fd6202/)*

[5] https://data.amsterdam.nl/artikelen/artikel/Ruime-meerderheid-is-positief-over-extra-windmolens/cc316f8e-eddb-4d71-8f89-294f45fd6202/

De cijfers over de zoekgebieden zelf bieden namelijk in feite de enige echt relevante gegevens voor het meten van draagvlak, en *zeker* als dit draagvlakonderzoek gebruikt wordt om zeer dicht op Amsterdamse woningen deze windturbines te plaatsen!

Zelfs *zonder* deze informatie over zeer kleine afstanden tot woningen is in bijna alle zoekgebieden de meerderheid van de bewoners tegen plaatsing van windturbines. In IJburg/Science Park/Zeeburgereiland was volgens de steekproef een meerderheid van 61% tegen plaatsing in dit zoekgebied, en 26% was voor.

Dat is wat draagvlakonderzoek zou moeten doen: de omwonenden die mogelijk overlast gaan krijgen bevragen. De te verwachten overlast wordt als factor geheel ontkend in de opzet van het onderzoek. Overlast wordt *wel* als factor in de responses van bewoners genoemd, en het rapport erkent dat: "respondenten die in de buurt van windmolens wonen geven regelmatig aan last te hebben van slagschaduw en vooral van de herrie die windmolens veroorzaken".

Als men het leidende principe van het Bestuursrecht, dat een rechtstreeks belang bij een besluit **vereist** om inhoudelijke behandeling te rechtvaardigen[6], zou hebben gehanteerd kon er niet anders worden geconcludeerd dat er géén draagvlak is voor plaatsing van extra windturbines in de meeste zoekgebieden.

Uit de tekst zelf blijkt bovendien al dat de huidige wettelijke normen onvoldoende bescherming bieden: er is overlast te verwachten bij bewoners. De wet beschermt ons niet voldoende, en in plaats van daarmee rekening te houden heeft Amsterdam de provinciale fatsoensnorm van minimaal 600 meter losgelaten. En zelfs deze fatsoensnorm is nog te laag als er in het IJmeer geplaatst zou worden. Geluid draagt nu eenmaal verder over water.

Windalarm Amsterdam en Windalarm IJburg pleiten voor minimaal 1500 meter van woningen, meer dan 10 x de ashoogte van de turbines. Deze norm is gebaseerd op onderzoek van de audioloog Dr [redacted] van de Universiteit Leiden[7] naar de gezondheidseffecten van windturbines.

<u>Steekproefgrootte, onafhankelijkheid.</u>

Bij een opinieonderzoek is een kleine steekproef en een minimale respons van 10% wellicht verantwoord, maar bij onderzoek onder draagvlak bij bewoners die mogelijk overlast gaan krijgen van interventies is zo'n laag aantal respondenten twijfelachtig. In het gehele onderzoek werden 20.000 enquêtes verstuurd. 2.000 mensen kregen een enquête opgestuurd in zoekgebied IJburg en omstreken. Slechts 210 bewoners hebben gereageerd. Daarmee zou het onderzoek dus boven de 10% respons en representatief zijn? Voor heel Amsterdam waren er niet meer dan 1.577 respondenten.
Zeker in het licht van normale voorlichting van de gemeente, waarbij huis aan huis brieven worden verspreid met informatie over wat te verwachten en hoe in te spreken, is deze opgehaalde informatie via de enquête te summier en niet voldoende

Met opmerkingen [redacted]: Hier worden de resultaten niet in twijfel getrokken.

Met opmerkingen [redacted]: Hoezo?, zie gele stuk, is niet in de vraagstelling opgenomen (zou ook sturend zijn), wel was er ruimte om dit zelf in toelichting op antwoorden aan te geven.

Met opmerkingen [redacted] Uitsluitend in de zoekgebieden

[6] Artikel 1:2, lid 1 - https://wetten.overheid.nl/BWBR0005537/2021-01-01
[7] https://eenvandaag.avrotros.nl/item/windmolens-steeds-krachtiger-en-te-vaak-dichtbij-woonwijken-terwijl-dat-helemaal-niet-nodig-is/

representatief. En al helemaal omdat eerlijke informatie ontbrak over de werkelijke afstand tot de woningen die men voor ogen heeft.

De OIS, de opsteller van dit rapport, is een dienst van de gemeente zelf. Dat zou op zich niet zo'n probleem hoeven zijn. Maar in de onderzoeksopzet, de summiere en in feite sturende wijze van vraagstelling zoals boven aangegeven, en de genoemde neerbuigende "NIMBY" term is te zien dat het draagvlak onderzoek is aangestuurd door een instantie die zelf heel graag lijkt te willen dat deze windturbines geplaatst zullen worden. In de weergave is er te weinig afstand tot deze ambitie om de stem van de bewoners in zoekgebieden werkelijk serieus te nemen.

3. DE KERN VAN HET PROBLEEM: DE WEERGAVE VAN DE RESULTATEN.

De gemeente koos ervoor om op sociale media enkel te communiceren over het draagvlak in de gemeente als geheel. Zo worden Amsterdam en de zoekgebieden op een hoop geveegd om te kunnen beweren dat er voldoende draagvlak is.

Figuur 2 Nieuwsbericht draagvlakonderzoek Gemeente Amsterdam (bron: Twitter)

De gegevens in de zoekgebieden zelf zijn nergens terug te zien. Dat is selectief en manipulatief met resultaten omgaan.
Er is veel kans op verder misbruik van deze resultaten door NIET centraal te stellen wat er aan percentages **binnen** de zoekgebieden zelf wordt gevonden aan draagvlak. Dat is het minste dat we als bewoners mogen verwachten.

Met opmerkingen [redacted]: Pertinent onwaar: zie de hoofdstukken 2 en specifiek 3 tot en met 9 van het rapport.
Hebben ze alleen de samenvatting gelezen?

Overigens: ook de voorstanders vinden dat er voorwaarden nodig zijn. Twee derde van de respondenten gebruikte de open ruimte in de enquête voor uitleg of nuancering op hun standpunt[8]. Al is men voor, ook bij de steekproef in Amsterdam als geheel stellen veel mensen wel voorwaarden aan de plaatsing. In de zoekgebieden zien we bij mensen die het "eens" zijn met plaatsen van windturbines dat 36% voorwaarden stelt, met name dat de windturbines niet te dicht bij de huizen geplaatst moeten worden. Bij mensen die "niet voor/niet tegen" plaatsing zijn is dat percentage 41%. Van alle respondenten samen stelt 70% voorwaarden, voor het voorkomen van overlast en voor de keuze van

[8] Bron: analyse Windalarm Amsterdam

de locatie. Ook onder de voorstanders en twijfelaars vindt een groot aantal dat er voorwaarden gesteld moeten worden, en dat een ruime afstand tot woningen de regel moet zijn.

Horizonvervuiling wordt veel genoemd, geluidshinder iets minder, slagschaduw vrijwel nooit. Terwijl die laatste twee waarschijnlijk de meeste gezondheidsschade gaan opleveren voor bewoners.

Hoe goed geïnformeerd is hier de antwoordende burger? Over de wettelijke norm, de werkelijke afstand die men in gedachten heeft , over de gezondheidseffecten, ook van geluid over water? Zeer beperkt. Het is de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur om zorgvuldig te zijn en zich te verzekeren van vrije instemming vooraf van de burgers op basis van gedegen informatie. Die ontbreekt hier te ene male. De uitslag van dit draagvlakonderzoek moet naast andere dwingende randvoorwaarden worden gelegd, zoals het noodzakelijke respect voor Natura 2000 gebieden waaronder het IJsselmeergebied inclusief het IJmeer. Natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten en Vogelbescherming raden het af daar te plaatsen[9].

De selectieve weergave van het gemeentelijke onderzoek naar draagvlak kan niet gebruikt worden voor onderbouwing van plaatsing in de zoekgebieden, dicht op de huizen. Wie verder kijkt dan de communicatie van de gemeente en een diepere analyse maakt van het onderzoek komt tot de conclusie dat er in de zoekgebieden beslist geen draagvlak voor windturbines is.

Gemeente, leer van het jaar 2020: hou minimaal 1500 meter afstand van woningen uit zorg voor het welzijn van alle Amsterdammers.

-o-o-o-

Informatie:
[redacted] en [redacted]. Windalarm IJburg/ Amsterdam.
ijburg@windalarmamsterdam.nl

2 januari 2021

Met opmerkingen [redacted]: Meneer heeft de hele dataset ontvangen (met uitzondering van gegevens die tot personen zouden leiden ivm privacy).

[9] https://www.landschapnoordholland.nl/files/2020-10/Zienswijze%20conc%20RES%20NH%20Zuid%2029092020%20partners%20CBHN%20Ver%20Toerzeilers%20en%20IJV.pdf

De respons voor de zoekgebieden is groot genoeg om betrouwbare uitspraken te doen. In onderstaande bijlage wordt aangegeven wat de marges zijn bij verschillende verdelingen. Een respons van 10% is inderdaad laag, en helaas de praktijk in Amsterdams onderzoek. De vraag is echter of er sprake is van *selectieve* (non) respons, in die zin dat mensen met specifieke meningen meer of juist minder hebben gerespondeerd en dat lijkt niet het geval. Als we naar de afzonderlijke gebieden kijken is de respons uiteraard lager, maar wel binnen de marges die OIS vooraf heeft vastgesteld. In IJburg hebben 210 mensen meegedaan. Er is geen reden om te veronderstellen dat als dat er meer zouden zijn geweest, de resultaten heel anders zouden zijn. Wel zou de betrouwbaarheid van de uitspraken hoger zijn, zoals ook te zien is in de bijgevoegde tabel. Voor het overige heeft OIS geen enkel belang bij welke uitspraak dan ook uit ons onderzoek zou volgen, het is een onafhankelijk onderzoeksbureau dat objectief en betrouwbaar onderzoek uitvoert.

Bijlage Betrouwbaarheidsmarges

Het is bij enquêteonderzoek gebruikelijk om betrouwbaarheidsmarges bij de uitkomsten aan te geven. In de regel geldt: hoe groter de responsgroep, des te betrouwbaarder de schatting. In onderstaande tabel zijn deze steekproefmarges voor een aantal subgroepen gegeven. De marges gelden voor een normale verdeling en een betrouwbaarheid van 95%. Wat betekent dit? Stel we vinden voor een groep van 500 respondenten dat 25% ja zegt op de vraag *"Bent u het hiermee eens?"*. Bij die schatting hoort een betrouwbaarheidsmarge van 3,8%. Dat betekent dat we met 95% betrouwbaarheid kunnen zeggen dat het percentage dat het eens is in werkelijkheid tussen 21,2% en 28,8% ligt. Als we 2.500 respondenten ondervragen dan geldt, eveneens bij een percentage van 25% en een betrouwbaarheid van 95%, dat het percentage ligt tussen 23,3% en 26,7%. Genoemde marges gelden bij benadering.

Tabel Betrouwbaarheidsmarges (α = 0.05; in percentages)

subtotaal in tabel	5% ja 95% nee	10% ja 90% nee	25% ja 75% nee	50% ja 50% nee
50	6,0	8,3	12,0	13,9
100	4,3	5,9	8,5	9,8
200	3,0	4,2	6,0	6,9
300	2,5	3,4	4,9	5,7
400	2,1	2,9	4,2	4,9
500	1,9	2,6	3,8	4,4
1.000	1,4	1,9	2,7	3,1
2.000	1,0	1,3	1,9	2,2
2.500	0,9	1,2	1,7	2,0

OIS, [redacted], [redacted], [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 11 januari 2021 14:39
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: tegenanalyse draagvlak onderzoek
Bijlagen: Reactie op problemen draagvlakonderzoek.docx; [redacted] PROBLEMEN DRAAGVLAKONDERZOEK, Dec 2020 def.docx

En nu met bijlagen ☺

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 11 januari 2021 14:20
Aan: [redacted] @amsterdam.nl>; [redacted] @amsterdam.nl>
CC: [redacted] @amsterdam.nl>; [redacted] @amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Hoi [redacted] zie bijgevoegde reactie.

Wat daarnaast opvalt is dat het commentaar voornamelijk gericht is op de communicatie in/van/rondom het onderwerp/onderzoek. Je gaf al aan dat jullie daar zelf al een reactie op hebben gemaakt.
Ons valt op dat als de resultaten hen wel uitkomen, het onderzoek wel betrouwbaar is (en andersom!). Ik heb in ieder geval in hun document hier en daar nog wat dingen ge-highlight en van opmerkingen voorzien.

Ik bel je nog even om te horen wat wij donderdag nog voor jullie kunnen betekenen en of de bezwaren daar besproken worden.

Tot slot en hou dit even svp uitsluitend voor interne info/communicatie: als we heel erg ons best zouden doen om meer mensen in het onderzoek te bereiken, is de kans groter dat we mensen treffen die minder binding hebben met het onderwerp. Dat zou voor de actiegroep juist ongunstig kunnen uitpakken (% tegenstanders zou dan ws kleiner worden, spoeling wordt dunner).
Algemeen: in het verweer vinden ze het onderzoek wel betrouwbaar als het om weerstand tegen windmolens in de zoekgebieden gaat.
Algemeen: hoe concreter een bepaald beleidsvoornemen in de tijd en ruimte wordt, hoe groter de weerstand.
Bijvoorbeeld: aanwijzen locatie asielzoekerscentra of locatie opvang dak- en thuislozen etc.

Groet, [redacted]

Van: [redacted] @amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 13:35
Aan: [redacted] @amsterdam.nl>
CC: [redacted] @amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Hi [redacted]

Zie onderstaand (in uitgebreid in bijlage):

M.b.t. de steekproefgrootte en representativiteit: wat zou de reactie zijn van OIS?

NB: op de andere tegenargumenten op het rapport hebben we al reacties geformuleerd.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Programma Klimaatneutraal
Ruimte & Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

T + 31 6[redacted]

Werkdagen: ma, di, wo, do

Volg ons via
www.facebook.com/duurzaam020
www.twitter.com/duurzaam020
Nieuwsbrief duurzaam020

2. ONDERZOEKSOPZET en UITKOMSTEN ZELF

Steekproefgrootte, onafhankelijkheid.

Bij een opinieonderzoek is een kleine steekproef en een minimale respons van 10% wellicht verantwoord, maar bij onderzoek onder draagvlak bij bewoners die mogelijk overlast gaan krijgen van interventies is zo'n laag aantal respondenten twijfelachtig. In het gehele onderzoek werden 20.000 enquêtes verstuurd. 2.000 mensen kregen een enquête opgestuurd in zoekgebied IJburg en omstreken. Slechts 210 bewoners hebben gereageerd. Daarmee zou het onderzoek dus boven de 10% respons en representatief zijn? Voor heel Amsterdam waren er niet meer dan 1.577 respondenten.
Zeker in het licht van normale voorlichting van de gemeente, waarbij huis aan huis brieven worden verspreid met informatie over wat te verwachten en hoe in te spreken, is deze opgehaalde informatie via de enquête te summier en niet voldoende representatief. En al helemaal omdat eerlijke informatie ontbrak over de werkelijke afstand tot de woningen die men voor ogen heeft.

De OIS, de opsteller van dit rapport, is een dienst van de gemeente zelf. Dat zou op zich niet zo'n probleem hoeven zijn. Maar in de onderzoeksopzet, de summiere en in feite sturende wijze van vraagstelling zoals boven aangegeven, en de genoemde neerbuigende "NIMBY" term is te zien dat het draagvlak onderzoek is aangestuurd door een instantie die zelf heel graag lijkt te willen dat deze windturbines geplaatst zullen worden. In de weergave is er te weinig afstand tot deze ambitie om de stem van de bewoners in zoekgebieden werkelijk serieus te nemen.

DE KERN VAN HET PROBLEEM: DE WEERGAVE VAN DE RESULTATEN.

De gemeente koos ervoor om op sociale media enkel te communiceren over het draagvlak in de gemeente als geheel. Zo worden Amsterdam en de zoekgebieden op een hoop geveegd om te kunnen beweren dat er voldoende draagvlak is.

Figuur 2 Nieuwsbericht draagvlakonderzoek Gemeente Amsterdam (bron: Twitter)

De gegevens in de zoekgebieden zelf zijn nergens terug te zien. Dat is selectief en manipulatief met resultaten omgaan. Er is veel kans op verder misbruik van deze resultaten door NIET centraal te stellen wat er aan percentages **binnen** de zoekgebieden zelf wordt gevonden aan draagvlak. Dat is het minste dat we als bewoners mogen verwachten.

Overigens: ook de voorstanders vinden dat er voorwaarden nodig zijn. Twee derde van de respondenten gebruikte de open ruimte in de enquête voor uitleg of nuancering op hun standpunt[1]. Al is men voor, ook bij de steekproef in Amsterdam als geheel stellen veel mensen wel voorwaarden aan de plaatsing. In de zoekgebieden zien we bij mensen die het "eens" zijn met plaatsen van windturbines dat 36% voorwaarden stelt, met name dat de windturbines niet te dicht bij de huizen geplaatst moeten worden. Bij mensen die "niet voor/niet tegen" plaatsing zijn is dat percentage 41%. Van alle respondenten samen stelt 70% voorwaarden, voor het voorkomen van overlast en voor de keuze van de locatie. Ook onder de voorstanders en twijfelaars vindt een groot aantal dat er voorwaarden gesteld moeten worden, en dat een ruime afstand tot woningen de regel moet zijn.

Horizonvervuiling wordt veel genoemd, geluidshinder iets minder, slagschaduw vrijwel nooit. Terwijl die laatste twee waarschijnlijk de meeste gezondheidsschade gaan opleveren voor bewoners.

Hoe goed geïnformeerd is hier de antwoordende burger? Over de wettelijke norm, de werkelijke afstand die men in gedachten heeft , over de gezondheidseffecten, ook van geluid over water? Zeer beperkt. Het is de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur om zorgvuldig te zijn en zich te verzekeren van vrije instemming vooraf van de burgers op basis van gedegen informatie. Die ontbreekt hier te ene male.
De uitslag van dit draagvlakonderzoek moet naast andere dwingende randvoorwaarden worden gelegd, zoals het noodzakelijke respect voor Natura 2000 gebieden waaronder het IJsselmeergebied inclusief het IJmeer. Natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten en Vogelbescherming raden het af daar te plaatsen[2].

De selectieve weergave van het gemeentelijke onderzoek naar draagvlak kan niet gebruikt worden voor onderbouwing van plaatsing in de zoekgebieden, dicht op de huizen. Wie verder kijkt dan de communicatie van de gemeente en een diepere analyse maakt van het onderzoek komt tot de conclusie dat er in de zoekgebieden beslist geen draagvlak voor windturbines is.

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 8:36
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Ter info, komt uit Amsterdam Noord, maar zal zeker ook in andere Stadsdelen relevant zijn.

[redacted]
Coördinator RES Amsterdam/ EU en int. contacten AKN Programmateam Amsterdam Klimaatneutraal (AKN) Gemeente Amsterdam
+31 6 [redacted]

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 21:04
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: tegenanalyse draagvlak onderzoek

TKN voor jullie

Hartelijke groet

[redacted]

Bestuursadviseur
Stadsdeel Noord
06 - [redacted]

Gemeente Amsterdam

Werkdagen maandag t/m donderdag

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]@icloud.com>
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 20:45
Aan: Bestuursondersteuning SDN <Bestuursondersteuning.SDN@amsterdam.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: tegenanalyse draagvlak onderzoek

Beste meneer, mevrouw,

Hierbij de tegenanalyse van het draagvlak onderzoek.

Met vriendelijke groet, [redacted]

[1] Bron: analyse Windalarm Amsterdam

[2] https://www.landschapnoordholland.nl/files/2020-10/Zienswijze%20conc%20RES%20NH%20Zuid%2029092020%20partners%20CBHN%20Ver%20Toerzeilers%20en%20IJV.pdf

Agendapunt "Draagvlakonderzoeken"

Aanleiding

- In najaar 2020 is draagvlakonderzoek duurzaamheid uitgevoerd onder bewoners en organisaties. Daarnaast is aanvullend onderzoek naar aardgasvrij uitgevoerd via facebook
- **Op 3 december zijn de resultaten van de onderzoeken gepresenteerd in AKN kernteam**
- **Uitkomsten AKN kernteam**:
  1. bespreken en verrijken resultaten met experts
  2. conclusies, aanbevelingen en acties presenteren aan Wethouder

Status

- 4 Januari: OIS [redacted]) heeft de voorlopige resultaten toegelicht aan de staf van Wethouder Van Doorninck en processtappen afgestemd
- 7 Januari: Expert sessie plaatsgevonden, waaraan Duurzaamheid, Wonen, EZ deelgenomen hebben
- Kernteam heeft concept presentatie gemaakt voor Wethouders Van Doorninck en Everhardt (zie bijgevoegd)

Vervolg

- **19 Januari: bespreken concept presentatie Wethouders in AKN Kernteam (vandaag)**
- 20 Januari: bespreken concept presentatie Wethouders in Stuurgroep Verduurzaming Zakelijke markt (EZ)
- 1 Februari: vooraankondiging van resultaten aan Wethouder Everhardt door [redacted] (EZ / VZM)
- **Februari: bespreken resultaten draagvlakonderzoek, aanbevelingen en acties met Wethouders**
- **Februari : communicatie van resultaten (extern)**

Gevraagd aan AKN kernteam

- **Feedback** op concept presentatie Wethouders
- **Richting**: welke aanbevelingen al opnemen in communicatie rondom de onderzoeken (februari) en welke in de Klimaatrapportage (april)?

Gemeente
Amsterdam

Draagvlakonderzoeken energietransitie OIS

Conclusies én acties voor versnellen transitie

[xx februari 2021]

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusie onderzoek vorig jaar…

Dit jaar…

- Herhaling OIS-draagvlakonderzoek energietransitie **bewoners**
  - ten behoeve van monitoring
  - inzicht enkele actuele onderwerpen (wind, corona-effect, communicatie)

- Aanvullend OIS-onderzoek bij **bedrijven/instellingen**

- Vanuit programma Aardgasvrij aanvullend onderzoek onder eigenaar-bewoners via Facebook

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Belangrijkste bevindingen

HOUDING

Meerderheid (>75%) vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak

- Verschil met vorig jaar (bewoners): kleiner deel ziet biomassa als duurzame energie
- Draagvlak voor "aardgasvrij Nederland in 2050 en Amsterdam in 2040" is lager dan draagvlak voor duurzame energie in het algemeen (50-60%)
- Draagvlak voor windmolens is eveneens lager (onderzoek bewoners)

GEDRAG

Overgrote meerderheid (~90%) heeft al duurzame maatregelen genomen

wat … veelal 'laaghangend fruit' zoals led-verlichting en (drie)dubbel glas

wie … eigenaren én huurders die energiekosten zelf betalen nemen méér maatregelen*

Een deel heeft verduurzamingsplannen voor de komende 12 maanden: circa de helft van de organisaties en een kwart van de bewoners

!! Organisaties: eerste stap lijkt cruciaal. Eenmaal gestart, smaakt het naar meer?**

*Zij kunnen beslissing nemen én hebben ook direct de voordelen van de lagere energiekosten

** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen

Belangrijkste bevindingen

GEDRAG (vervolg)

Corona-crisis heeft impact: uitstel of afstel van investeringen

- Met name organisaties (33%) stellen investeringen in verduurzaming van energie uit, bewoners 13%. Impact is het hoogst bij Horeca / detailhandel*

Wettelijke verplichtingen: organisaties

!! Verplichtingen wet milieubeheer worden nog **onvoldoende ingevuld** én er is veel **onbekendheid** omtrent wet- en regelgeving

OBSTAKELS

Circa de helft ervaart obstakels bij verduurzaming

kan niet
… gebrek aan financiële middelen (of onvoldoende rendement)
… ook onvoldoende tijd/capaciteit en kennis genoemd

mag niet
… verhuurder werkt niet mee, VVE werkt niet mee, monumentaal pand

** Uit recent onderzoek van NVDE komt naar voren dat de omzet van ondernemers die huizen verduurzamen zich wel positief ontwikkeld.*

Belangrijkste bevindingen

ENABLERS

- **Er is behoefte aan hulp van gemeente bij financiering en informatieverstrekking**
- Daarnaast wil men graag:
  - Persoonlijk (onafhankelijk) advies / advies van de gemeente welke duurzame maatregel het beste is. Advies over geschikte/betrouwbare (installatie) bedrijven
  - Specifiek voor organisaties: faciliteren van collectieve inkoop (15%)
- **Website en nieuwsbrief/email zijn voorkeurskanalen voor communicatie**
- **Minderheid (6%) van de bewoners vindt dat de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor hun huis "goed" is** (38% neutraal, 32% slecht)

Facebook onderzoek

- Groot deel woningeigenaren is verbouwing van plan waar mogelijk ook iets met duurzaamheid gedaan kan worden. Tevreden over subsidie, duidelijk onafhankelijk en gratis advies én over websites
- Maar groot deel is **nog niet bekend met de informatie**; gaat ook hier om **vindbaarheid**

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

1

WAAROVER is draagvlak én waarover minder

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder als maatregelen specifieker worden

- **Het is positief dat er veel draagvlak is in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen…**
  … meerderheid ziet daarin een eigen verantwoordelijkheid
  … de overgrote meerderheid heeft ook al maatregelen genomen
  … veelal 'laaghangend fruit', in mindere mate nog de ingrijpende maatregelen

- **De stad is minder positief over een aantal specifieke ingrijpende maatregelen als aardgasvrij en windenergie…**
  … wordt het nu erg concreet / komt letterlijk heel erg dichtbij
  … speelt ook op landelijk
  … bij wind in Amsterdam minder positief als dichterbij
  … bij aardgasvrij bewoners iets positiever dan bedrijven/instellingen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

2

WAT heeft de stad nodig van de gemeente

De gemeente biedt veel aan (informatie/aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden

- **Bewoners geven aan dat de communicatie vanuit de gemeente verbeterd moet worden…**
  … de gemeente biedt wél veel informatie aan
  … maar deze is soms onvolledig, onoverzichtelijk én niet goed te vinden
  … Duurzame Wegwijzer (nov'20) gaat hierin helpen, maar is een eerste stap

- **De stad wil graag meer financiële ondersteuning bij het verduurzamen…**
  … we bieden al veel financiële ondersteuning (subsidies en lage rente leningen*)
  … meer dan in andere grote gemeentes
  … optimalisatie is mogelijk (zoals een aardgasvrij subsidie voor organisaties)
  … maar **bekendheid** en **vindbaarheid** van onze regelingen is belangrijker
  … en (wellicht) het **gemak** van de aanvraag van regelingen en vergunningen

** Bewoners: energielening vanaf 0,96% rente voor bewoners, vanaf 0% voor VVE. Organisatie: lening Duurzaamheidsfonds, vanaf 1,1% rente*

Conclusies voor gemeente Amsterdam

3

WAAR zitten fundamen-tele uitdagingen

Harde noot te kraken met 'split incentive' en 'voeten in de modder' in gehele verduurzamingsproces. Het stopt niet bij subsidie, advies

A **Huurders (met name bij all-in service contracten) verduurzamen minder dan eigenaren van panden of huurders die de energierekening zelf betalen**
… grondoorzaak zit in mismatch van belangen ("split incentive")

- Amsterdam heeft veel huurders*…
  … het effectief adresseren van split incentive heeft potentieel veel impact

Split incentive: *Eigenaar investeert niet wanneer de huurder de voordelen krijgt van lagere energiekosten. Huurder investeert niet vanwege onzekerheid huurperiode (verdien ik het terug), voordelen van lagere energiekosten zijn voor verhuurder, mag niet van verhuurder*

B **Uitdaging om bewoners en organisaties de "eerste" stap te laten zetten in verduurzaming. Daarna krijgt men de smaak te pakken****
… er is behoefte aan laagdrempelig, energieadvies ***
… gemak en ontzorging gedurende het verduurzamingsproces
… dus ook begeleiding huurders bij verhuurders en/of VVE, wijzen op betrouwbare leveranciers, collectieve inkoop en wellicht ook ondersteuning bij implementatie

** 78% van de zakelijke adressen is een huurpand, 71% hiervan is een pand ouder dan 1975. Bron: Verkenning Verduurzaming Zakelijke Markt Gemeente Amsterdam, Krachtwerk 2020*
*** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen*

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
1	Veel draagvlak in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen; lager enthousiasme bij aantal specifieke maatregelen	▪ Ontwikkeling draagvlak jaarlijkse blijven monitoren ▪ Verdieping voor specifieke maatregelen in een volgend draagvlakonderzoek	✓	+
2	De stad heeft behoefte aan juiste communicatie en aanbod. De gemeente biedt veel aan (informatie/ aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden	▪ Uitwerken nieuwe communicatiestrategie, in aansluiting op behoeftes geuit in onderzoek ▪ Integratie van Duurzame Wegwijzer op amsterdam.nl en verbeteren vindbaarheid ▪ Verbeteren website Duurzaamheid voor organisaties ▪ Gerichte campagnes organisaties: wetgeving, aanbod. Verbreden doelgroep en partners ▪ "Kaartje op de mat" met tijdspad Transitievisie Warmte	✓ ✓ ✓	+ + + +

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
3a	Huurpanden verduurzamen minder. Harde noot te kraken met 'split incentive'	▪ Korte verkenning uitvoeren: o.a. beter beeld van verhuurders (excl. corporaties), beste practices van andere gemeentes / adviseurs ▪ Gericht actieplan opstellen		+ +
3b	Eerste stap zetten is cruciaal bij verduurzaming, dan smaakt het naar meer. Het stopt voor de gemeente niet bij geven van informatie, subsidie en advies.	▪ Opschalen van gratis energieadvies voor organisaties. Uitbreiden met een online / light advies ▪ Kosten verlagen: subsidie aardgasvrij organisaties, collectieve inkoop voor organisaties en bewoners (oa bij Renovatiemotor) ▪ Verken aanvullende ondersteuning: bijv huurdersbegeleiding, begeleiding bij implementatie en advies over installateurs	✓ ✓	+ +

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Vervolgstappen

Rapportage

*Bespreking staf en werksessie experts**

Vooraankondiging resultaten aan Wethouder Everhardt (updategesprek VZM)

Communicatie resultaten en persbericht

November | December | Januari | Februari | Maart

Bespreking AKN-kernteam

Bespreking AKN-kernteam en Stuurgroep Verduurzaming zakelijke markt

(nog plannen)

* *Werksessie: Duurzaamheid, EZ, OIS*

Gemeente
Amsterdam

Draagvlakonderzoeken energietransitie OIS

Conclusies én acties voor versnellen transitie

[xx februari 2021]

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusie onderzoek vorig jaar…

Driekwart van de Amsterdammers wil graag overstappen op duurzame energie, maar vreest tegelijkertijd dat zij dit moeilijk kunnen betalen. Dat blijkt uit onderzoek van het bureau Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) naar het draagvlak voor de door het college beoogde energietransitie.

Dit jaar…

- Herhaling OIS-draagvlakonderzoek energietransitie **bewoners**
  - ten behoeve van monitoring
  - inzicht enkele actuele onderwerpen (wind, corona-effect, communicatie)
- Aanvullend OIS-onderzoek bij **bedrijven/instellingen**
- Vanuit programma Aardgasvrij aanvullend onderzoek onder eigenaar-bewoners via Facebook

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Belangrijkste bevindingen

HOUDING

Meerderheid (>75%) vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak

- Verschil met vorig jaar (bewoners): kleiner deel ziet biomassa als duurzame energie
- Draagvlak voor "aardgasvrij Nederland in 2050 en Amsterdam in 2040" is lager dan draagvlak voor duurzame energie in het algemeen (50-60%)
- Draagvlak voor windmolens is eveneens lager (onderzoek bewoners)

GEDRAG

Overgrote meerderheid (~90%) heeft al duurzame maatregelen genomen

wat … veelal 'laaghangend fruit' zoals led-verlichting en (drie)dubbel glas

wie … eigenaren én huurders die energiekosten zelf betalen nemen méér maatregelen*

Een deel heeft verduurzamingsplannen voor de komende 12 maanden: circa de helft van de organisaties en een kwart van de bewoners

!! Organisaties: eerste stap lijkt cruciaal. Eenmaal gestart, smaakt het naar meer?**

*Zij kunnen beslissing nemen én hebben ook direct de voordelen van de lagere energiekosten

** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen

Belangrijkste bevindingen

GEDRAG (vervolg)

Corona-crisis heeft impact: uitstel of afstel van investeringen

- Met name organisaties (33%) stellen investeringen in verduurzaming van energie uit, bewoners 13%. Impact is het hoogst bij Horeca / detailhandel*

Wettelijke verplichtingen: organisaties

!! Verplichtingen wet milieubeheer worden nog **onvoldoende ingevuld** én er is veel **onbekendheid** omtrent wet- en regelgeving

OBSTAKELS

Circa de helft ervaart obstakels bij verduurzaming

kan niet

… gebrek aan financiële middelen (of onvoldoende rendement)
… ook onvoldoende tijd/capaciteit en kennis genoemd

mag niet

… verhuurder werkt niet mee, VVE werkt niet mee, monumentaal pand

** Uit recent onderzoek van NVDE komt naar voren dat de omzet van ondernemers die huizen verduurzamen zich wel positief ontwikkeld.*

Belangrijkste bevindingen

ENABLERS

- **Er is behoefte aan hulp van gemeente bij financiering en informatieverstrekking**
- Daarnaast wil men graag:
  - Persoonlijk (onafhankelijk) advies / advies van de gemeente welke duurzame maatregel het beste is. Advies over geschikte/betrouwbare (installatie) bedrijven
  - Specifiek voor organisaties: faciliteren van collectieve inkoop (15%)
- **Website en nieuwsbrief/email zijn voorkeurskanalen voor communicatie**
- **Minderheid (6%) van de bewoners vindt dat de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor hun huis "goed" is** (38% neutraal, 32% slecht)

Facebook onderzoek

- Groot deel woningeigenaren is verbouwing van plan waar mogelijk ook iets met duurzaamheid gedaan kan worden. Tevreden over subsidie, duidelijk onafhankelijk en gratis advies én over websites
- Maar groot deel is **nog niet bekend met de informatie**; gaat ook hier om **vindbaarheid**

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

1

WAAROVER is draagvlak én waarover minder

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder als maatregelen specifieker worden

- **Het is positief dat er veel draagvlak is in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen…**
  … meerderheid ziet daarin een eigen verantwoordelijkheid
  … de overgrote meerderheid heeft ook al maatregelen genomen
  … veelal 'laaghangend fruit', in mindere mate nog de ingrijpende maatregelen

- **De stad is minder positief over een aantal specifieke ingrijpende maatregelen als aardgasvrij en windenergie…**
  … wordt het nu erg concreet / komt letterlijk heel erg dichtbij
  … speelt ook op landelijk
  … bij wind in Amsterdam minder positief als dichterbij
  … bij aardgasvrij bewoners iets positiever dan bedrijven/instellingen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

2

WAT heeft de stad nodig van de gemeente

De gemeente biedt veel aan (informatie/aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden

- **Bewoners geven aan dat de communicatie vanuit de gemeente verbeterd moet worden…**
  … de gemeente biedt wél veel informatie aan
  … maar deze is soms onvolledig, onoverzichtelijk én niet goed te vinden
  … Duurzame Wegwijzer (nov'20) gaat hierin helpen, maar is een eerste stap

- **De stad wil graag meer financiële ondersteuning bij het verduurzamen…**
  … we bieden al veel financiële ondersteuning (subsidies en lage rente leningen*)
  … meer dan in andere grote gemeentes
  … optimalisatie is mogelijk (zoals een aardgasvrij subsidie voor organisaties)
  … maar **bekendheid** en **vindbaarheid** van onze regelingen is belangrijker
  … en (wellicht) het **gemak** van de aanvraag van regelingen en vergunningen

** Bewoners: energielening vanaf 0,96% rente voor bewoners, vanaf 0% voor VVE. Organisatie: lening Duurzaamheidsfonds, vanaf 1,1% rente*

Conclusies voor gemeente Amsterdam

3

WAAR zitten fundamen-tele uitdagingen

Harde noot te kraken met 'split incentive' en 'voeten in de modder' in gehele verduurzamingsproces. Het stopt niet bij subsidie, advies

A **Huurders (met name bij all-in service contracten) verduurzamen minder dan eigenaren van panden of huurders die de energierekening zelf betalen**
... grondoorzaak zit in mismatch van belangen ("split incentive")

- Amsterdam heeft veel huurders*...
  ... het effectief adresseren van split incentive heeft potentieel veel impact

Split incentive: *Eigenaar investeert niet wanneer de huurder de voordelen krijgt van lagere energiekosten. Huurder investeert niet vanwege onzekerheid huurperiode (verdien ik het terug), voordelen van lagere energiekosten zijn voor verhuurder, mag niet van verhuurder*

B **Uitdaging om bewoners en organisaties de "eerste" stap te laten zetten in verduurzaming. Daarna krijgt men de smaak te pakken****
... er is behoefte aan laagdrempelig, energieadvies ***
... gemak en ontzorging gedurende het verduurzamingsproces
... dus ook begeleiding huurders bij verhuurders en/of VVE, wijzen op betrouwbare leveranciers, collectieve inkoop en wellicht ook ondersteuning bij implementatie

** 78% van de zakelijke adressen is een huurpand, 71% hiervan is een pand ouder dan 1975. Bron: Verkenning Verduurzaming Zakelijke Markt Gemeente Amsterdam, Krachtwerk 2020*
*** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen*

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
1	Veel draagvlak in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen; lager enthousiasme bij aantal specifieke maatregelen	▪ Ontwikkeling draagvlak jaarlijkse blijven monitoren ▪ Verdieping voor specifieke maatregelen in een volgend draagvlakonderzoek	✓	+
2	De stad heeft behoefte aan juiste communicatie en aanbod. De gemeente biedt veel aan (informatie/ aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden	▪ Uitwerken nieuwe communicatiestrategie, in aansluiting op behoeftes geuit in onderzoek ▪ Integratie van Duurzame Wegwijzer op amsterdam.nl en verbeteren vindbaarheid ▪ Verbeteren website Duurzaamheid voor organisaties ▪ Gerichte campagnes organisaties: wetgeving, aanbod. Verbreden doelgroep en partners ▪ "Kaartje op de mat" met tijdspad Transitievisie Warmte	✓ ✓ ✓	+ + + +

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
3a	Huurpanden verduurzamen minder. Harde noot te kraken met 'split incentive'	▪ Korte verkenning uitvoeren: o.a. beter beeld van verhuurders (excl. corporaties), beste practices van andere gemeentes / adviseurs ▪ Gericht actieplan opstellen		+ +
3b	Eerste stap zetten is cruciaal bij verduurzaming, dan smaakt het naar meer. Het stopt voor de gemeente niet bij geven van informatie, subsidie en advies.	▪ Opschalen van gratis energieadvies voor organisaties. Uitbreiden met een online / light advies ▪ Kosten verlagen: subsidie aardgasvrij organisaties, collectieve inkoop voor organisaties en bewoners (oa bij Renovatiemotor) ▪ Verken aanvullende ondersteuning: bijv huurdersbegeleiding, begeleiding bij implementatie en advies over installateurs	✓ ✓	+ +

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Vervolgstappen

Rapportage

*Bespreking staf en werksessie experts**

Vooraankondiging resultaten aan Wethouder Everhardt (updategesprek VZM)

Communicatie resultaten en persbericht

November	December	Januari	Februari	Maart
	Bespreking AKN-kernteam	*Bespreking AKN-kernteam en Stuurgroep Verduurzaming zakelijke markt*	*Staf Van Doorninck, Everhardt (nog plannen)*	

* *Werksessie: Duurzaamheid, EZ, OIS*

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 18 januari 2021 18:53
CC: [redacted]
Onderwerp: Draagvlakonderzoek 2020
Bijlagen: 20210118 CONCEPT Presentatie wethouders onderzoeken en acties v1.0.pptx; 20144_Rapport_KlimaatneutraalEnergietransitieDraagvlak.pdf; 20280 _Draagvlakmeting energietransitie_DEF2.pdf

Communicatie-collega's,

Vanmiddag in het tweewekelijkse communicatieoverleg heb ik jullie een korte presentatie gegeven van de resultaten van het Draagvlakonderzoek energietransitie 2020. In een recent gehouden werksessie (met vertegenwoordiging vanuit OIS, beleid en communicatie (ook EZ en Wonen) hebben we de gegevens van OIS (zie de twee bijgaande rapporten) geanalyseerd, gewaardeerd en voorzien van conclusies en aanbevelingen.
N.B. Daarbij ook betrokken het [redacted]-onderzoek dat AGV vorig jaar apart heeft gedaan.

In de onderzoeken en in de presentatie laten we natuurlijk de kritische resultaten over communicatie niet ongenoemd. Het is nu onze professionele kunst om goed te kijken wat we kunnen benutten en omzetten naar versterking van bestaande activiteiten of het opzetten van nieuwe activiteiten of aanpak. Zo hebben we nu de Duurzame Wegwijzer die we wellicht nog meer kunnen benutten en inzetten.

Tot slot: laten we goed kijken naar de samenhang tussen dit Draagvlakonderzoek, de aanstaande Klimaatrapportage en de voorstellen die worden ontwikkeld onder de kop 'participatie, communicatie, dienstverlening'.

Reactie en suggesties, zoals afgesproken, naar [redacted]

Met ondernemende groet van [redacted]

Gemeente Amsterdam
Sr. Communicatiestrateeg a.i. duurzaamheid
M 06-[redacted]

Gemeente Amsterdam

Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie

Tweede meting

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: Ruimte en Duurzaamheid Gemeente Amsterdam

Projectnummer: 20144

[redacted] [redacted]

[redacted] [redacted]

Bezoekadres: Weesperstraat 113-117 Telefoon 020 251 0402

Postbus 658, 1000 AR Amsterdam data.amsterdam.nl

[redacted]@amsterdam.nl

Amsterdam, oktober 2020

Foto voorzijde: Zonnepanelen op het dak van de Hermitage, fotograaf [redacted] (2020)

Inhoud

Samenvatting **4**

Inleiding **7**

Onderzoeksvraag 7
Werkwijze en respons 8
Overige kenmerken onderzoekspopulatie 10

1 Kennis **11**

1.1 Echt duurzame energiebronnen door overgrote meerderheid herkend 11
1.2 Biomassa minder als duurzaam gezien dan vorig jaar 12

2 Houding **14**

2.1 Ruim drie kwart van de Amsterdammers vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak 14
2.2 Houding energietransitie grotendeels onveranderd 15
2.3 Ruime meerderheid is positief over aardgasvrij 16
2.4 Houding windmolens 18

3 Gedrag **19**

3.1 Een kwart heeft plannen om in de komende 12 maanden duurzame maatregelen te nemen en de helft ziet hierbij obstakels 20
3.2 Minder of uitgestelde duurzame maatregelen door de coronacrisis 23

4 Enablers **25**

4.1 Aanzienlijke groep verwacht hulp van de gemeente bij financiering of keuze maatregelen 25
4.2 Weinig mensen vinden de gemeentelijke communicatie goed en de grootste groep is neutraal 27
4.3 Praktische informatie, op maat voor de woning, en geen juichverhalen 29

Bijlage 1 Vragenlijst **31**

Samenvatting

In opdracht van Ruimte en Duurzaamheid heeft OIS een surveyonderzoek uitgevoerd onder Amsterdammers over hun kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie. Dit is een vervolgmeting op eerder onderzoek in 2019. Aan het onderzoek in 2020 hebben 1.320 panelleden en 371 face to face geïnterviewde personen deelgenomen. Op de dataset is een weging toegepast op basis van de kenmerken leeftijd, opleidingsniveau en migratieachtergrond om ervoor te zorgen dat het onderzoek een representatief beeld geeft van het draagvlak van Amsterdammers voor de energietransitie. Er is rekening gehouden met streefaantallen respondenten per stadsdeel (in het online en face-to-face gedeelte) om ook uitspraken over draagvlak per stadsdeel te kunnen geven.

Kennis

- Zon en wind worden door minimaal 85% van de respondenten als duurzaam gezien; waterkracht en warmte uit de aarde door minimaal 64%. Bijna de helft van de ondervraagden beschouwt restwarmte van het afvalbedrijf of de industrie als duurzaam. Andere energiebronnen zoals biomassa, stadswarmte en kernenergie worden door een minderheid als duurzaam aangemerkt. Ten opzichte van de vorige meting wordt vooral biomassa minder vaak als duurzame bron beschouwd: een afname van 36% naar 13%.
- Amsterdammers schatten hun kennisniveau ongeveer hetzelfde in als een jaar eerder. In 2020 geeft 28% van de ondervraagden aan weinig tot geen kennis te hebben over het onderwerp duurzame energie; in 2019 was dit 25%. Bijna de helft (46%) geeft wel aan kennis te hebben, tegen 50% bij de vorige meting.
- Het kennisniveau verschilt naar opleiding, leeftijd en stadsdeel. Hoger opgeleiden, Amsterdammers van 35-49 jaar en bewoners van Centrum en West hebben vaker wel kennis. Lager opgeleiden en jongeren tot 35 jaar geven vaker dan gemiddeld aan geen kennis te hebben.

Houding

- Het draagvlak voor de overstap naar duurzame energie is op dit moment groot, en grotendeels onveranderd sinds de vorige meting. Ruim driekwart van de respondenten vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak en twee derde geeft aan te vinden dat iedereen in de maatschappij verantwoordelijk is voor de overstap en ook zelf daaraan te zullen moeten bijdragen. Een minderheid van 13% geeft aan niets te maken te willen hebben met de energietransitie.
- Het draagvlak neemt gemiddeld genomen toe met opleidingsniveau en af met leeftijd. Ook zijn bewoners in Centrum vaker positief over duurzame energie en bewoners in Noord vaker negatief.
- Er is wel een verschil tussen wat men vindt en in hoeverre men er actief iets aan doet: een derde draagt zelf actief bij aan de overstap naar duurzame energie en ruim een

kwart probeert anderen mee te krijgen. Hoger opgeleiden en bewoners van Centrum en West zijn vaker actief, evenals Amsterdammers tussen 35 en 49 jaar.
- De houding van Amsterdammer ten aanzien van duurzame energie is het afgelopen jaar grotendeels onveranderd. Voor 68% is de houding hetzelfde gebleven, terwijl 21% van de respondenten positiever tegen duurzame energie is gaan aankijken en 9% negatiever.
- Van de respondenten vindt 60% het positief of zeer positief dat Nederland (en Amsterdam) van het aardgas af gaat. Ook vindt de meerderheid (54%) van de respondenten het positief of zeer positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af gaat. Er is dus iets minder draagvlak dat Amsterdam in 2040 aardgasvrij is dan in 2050. Gemiddeld genomen zijn hoger opgeleiden en bewoners van Centrum, West en Zuidoost positiever over aardgasvrij. Amsterdammers ouder dan 50-jaar zijn minder vaak positief.

Gedrag

- Een kwart van de respondenten heeft plannen om in de komende 12 maanden duurzame maatregelen te nemen. De twee populairste maatregelen zijn spaar- / ledlampen en zonnepanelen. In 2019 had nog 37% plannen voor duurzame maatregelen. De helft van de respondenten ziet obstakels bij het nemen van duurzame maatregelen. Als obstakels worden vooral kosten of bemoeilijking door een VVE of verhuurder genoemd.
- Of mensen van plan zijn maatregelen te nemen, en welke dat zijn, hangt mede af van welke maatregelen eerder zijn genomen/uitgevoerd in de woning. Bij een grote meerderheid van 88% zijn eerder duurzame maatregelen genomen. In meer dan de helft van de gevallen zijn deze maatregelen geheel of gedeeltelijk genomen voordat men er ging wonen.
- Respondenten is gevraagd of vanwege de coronacrisis duurzame maatregelen in de woning uitgesteld of niet meer genomen gaan worden. Dit is bij een minderheid van 13% het geval. Daar staat tegenover dat 40% de maatregelen niet uitstelt en ruim een derde van de respondenten al niet van plan was om duurzame maatregelen te nemen. Vooral hoger opgeleiden stellen maatregelen vaker niet uit vanwege de coronacrisis. Maatregelen die relatief vaak worden uitgesteld zijn zonnepanelen, van het gas af gaan en elektrisch koken.
- Driekwart van de respondenten geeft aan niet versneld duurzame maatregelen te gaan nemen vanwege de coronacrisis.

Enablers: wat wordt van de gemeente verwacht?

- Een aanzienlijke groep verwacht hulp van de gemeente bij de financiering of de keuze van maatregelen. De enablers waar de meeste behoefte aan is zijn bijdragen aan de kosten (59%), informatie over subsidiemogelijkheden (59%), vrijheid geven om zelf keuzes te maken bij het nemen van duurzame maatregelen (49%) en advies welke duurzame maatregel het beste is voor de respondent (46%).
- Weinig mensen vinden de gemeentelijke communicatie goed (6%) en een derde vindt deze slecht. De grootste groep is neutraal (38%).

- Meer dan de helft van de respondenten (56%) wil via een website geïnformeerd worden. Een derde (33%) wil met een nieuwsbrief van de gemeente benaderd worden. Daarna volgen social media posts (26%), huis-aan-huis bladen(21%) en persoonlijk contact via een energiecoach (21%).
- Qua inhoud van communicatiemiddelen is vooral behoefte aan praktische tips, op maat voor de woning, en geen juichverhalen.

Inleiding

Onderzoeksvraag

Amsterdam wil een duurzame stad zijn. Daarom wil de gemeente Amsterdam in 2030 de CO_2-uitstoot verminderen met 55% en in 2050 met 95% in vergelijking met de uitstoot in 1990. De aanpak hiervoor staat beschreven in de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050, vastgesteld door het college van B&W op 3 maart 2020. Deze Routekaart gaat over de 'energietransitie': de overgang van fossiele energie naar energie uit hernieuwbare en dus oneindig beschikbare bronnen. Daar is een brede, maatschappelijke verandering voor nodig die impact heeft op onze economie en op ons dagelijks leven.

De gemeente heeft in het Coalitieakkoord naast de verduurzamingsdoelstellingen de intentie opgenomen dat de transitie naar een duurzame stad onder bepaalde voorwaarden plaats moet vinden. De gemeente vindt draagvlak onder Amsterdammers voor de energietransitie essentieel. De overstap naar een duurzame stad mag de ongelijkheid in de stad niet vergroten. In het Coalitieakkoord wordt bijvoorbeeld genoemd dat de woonlasten voor huishoudens met lage en middeninkomens niet mogen stijgen als gevolg van de kosten van de energietransitie.

Om deze reden werd in 2019 het eerste onderzoek gedaan onder Amsterdammers om het draagvlak voor de transitie te meten. De gemeente is geïnteresseerd in de stand van de kennis, houding en gedrag van Amsterdammers ten aanzien van het gebruik van energie, energiebesparing en de overstap naar duurzame energie. Daarnaast wil de gemeente ook graag leren wat de Amsterdammers zien als potentiële maatregelen door de gemeente die ze kan ondersteunen in hun overstap/transitie naar (meer) duurzame energiebronnen.

In 2020 is de tweede meting uitgevoerd naar draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdammers. De vragenlijst is aangepast aan de ervaringen die tijdens de eerste dataverzameling zijn opgedaan en de vragen die in de tussentijd op zijn gekomen. In dit rapport over de tweede meting staat de volgende vraag centraal:

Zien we in het afgelopen jaar een verandering in kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie onder de Amsterdammers (en verschillende groepen Amsterdammers)?

In het rapport wordt de werkwijze toegelicht en worden de resultaten van het onderzoek uiteengezet. Met de resultaten wordt een beeld gegeven van het draagvlak voor de energietransitie onder de Amsterdammers.

Werkwijze en respons

OIS en Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente hebben gezamenlijk een vragenlijst opgesteld die ingaat op de volgende onderwerpen:

- kennis over duurzame energiebronnen;
- houding: wat vindt de Amsterdammer van de overstap naar duurzame energie, verandering in houding;
- gedrag: het nemen van energiebewuste maatregelen in hun woning, invloed van de coronacrisis;
- hulp en communicatie door de gemeente om de overstap van Amsterdammers naar (meer) duurzame energie te bevorderen.

In deze tweede meting doen we ook uitspraken op stadsdeelniveau. Dat was in de eerste meting niet het geval. De steekproef is daarom aangepast. Er zijn 2.400 panelleden aangeschreven, met een specifieke doelstelling per stadsdeel. Per stadsdeel is er een streefaantal voor niet-westerse respondenten. Dit streefaantal is berekend op basis van het stedelijk percentage niet-westerse Amsterdammers (34%). Het zorgt ervoor dat er per stadsdeel het stedelijk percentage aan niet-westerse Amsterdammers in de steekproef aanwezig is.

Omdat we juist ook de kennis, houding en gedrag willen weten van groepen die minder vaak responderen op online onderzoeken, is de online dataverzameling aangevuld met face-to-face datacollectie (op straat). In elk stadsdeel zijn face-to-face interviews uitgevoerd. Voor de face-to-face interviews is een verkorte versie van de vragenlijst gebruikt om het hanteerbaar te maken voor dit type van dataverzameling.

Wegens de onvoorziene ontwikkelingen met betrekking tot de coronacrisis is besloten om de dataverzameling, in plaats van in het voorjaar, in het najaar van 2020 uit te voeren. De vragenlijst is in september 2020 uitgestuurd naar 2.400 leden van het online panel van OIS. Daarvan hebben 1.320 Amsterdammers de enquête ingevuld. In totaal, inclusief het face-to-face onderzoek, hebben 1.691 Amsterdammers meegedaan aan dit onderzoek.

De onderstaande tabel laat een overzicht zien van de verdeling van de respons naar achtergrondkenmerken. Om een representatief beeld te geven van het draagvlak voor de energietransitie zijn de resultaten gewogen naar leeftijd, opleidingsniveau en migratieachtergrond. De tabel geeft weer hoe de verdeling van respons eruit ziet na de toepassing van de weging. Daarnaast wordt in de 'Referentie' kolom weergegeven hoe de werkelijke verdeling van Amsterdammers is op deze kenmerken. De weging en de weegfactor zijn op stadsniveau bepaald omdat het primaire doel is om een representatief beeld te geven over het draagvlak op stadsniveau. Het weergeven van resultaten per stadsdeel is mogelijk omdat er tijdens de dataverzameling rekening gehouden is met voldoende respons per stadsdeel. Door het toepassen van de weging treedt er iets meer afwijking op in de verdeling over de stadsdelen ten opzichte van de referentie. Dit is acceptabel zolang er voldoende waarnemingen zijn per stadsdeel om de resultaten op dit niveau te kunnen tonen.

Achtergrondkenmerken respons

	Ongewogen		Gewogen		Referentie
	#	%	#	%	%
Leeftijd					
< 35 jaar	269	16	685	42	32
35-49 jaar	332	20	341	21	21
50-64 jaar	571	34	334	20	18
65 plus	487	29	257	16	13
onbekend	32	2	32	2	
Opleidingsniveau					
laag	164	10	396	24	24
midden	339	20	604	37	32
hoog	1097	65	573	35	45
onbekend	91	5	76	5	
Migratieachtergrond					
geen migratieachtergrond	1050	62	726	44	46
migratieachtergrond westers	176	10	152	9	19
migratieachtergrond niet-westers	420	25	738	45	36
onbekend	45	3	34	2	
Stadsdeel					
Centrum	161	10	104	9	10
West	265	16	253	15	17
Nieuw-West	324	19	362	22	18
Zuid	263	16	187	11	17
Oost	245	15	193	12	16
Noord	180	11	202	12	11
Zuidoost	195	12	206	13	10
onbekend	57	3	143	9	
Geslacht					
man	894	53	855	52	50
vrouw	775	46	778	47	50
anders	2	0	2	0	
onbekend	20	1	14	1	
Totaal	1691		1649		

Overige kenmerken onderzoekspopulatie

De grootste groep van de respondenten bewoont een sociale huurwoning van een corporatie (45%). Ruim een derde van de onderzoekspopulatie betreft een eigenaar-bewoner (34%). Drie op de tien respondenten woont in een vooroorlogse woning; bijna een kwart bewoont een pand dat gebouwd is tussen 1946 en 1980.

Onderzoekspopulatie naar woonsituatie

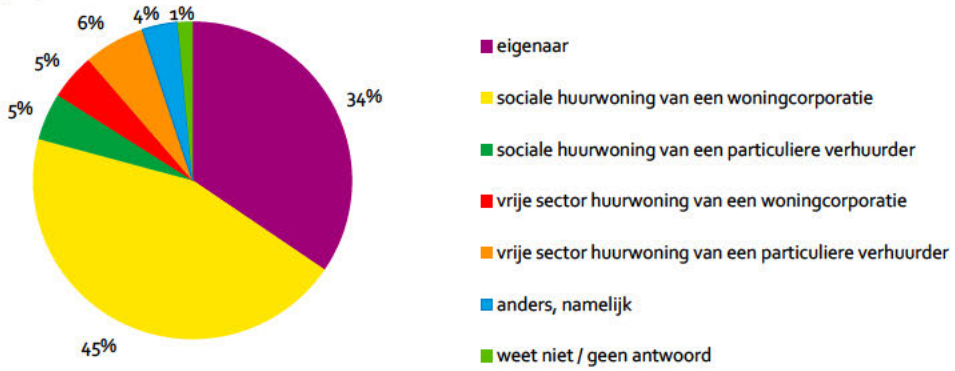

Onderzoekspopulatie naar bouwjaar woning

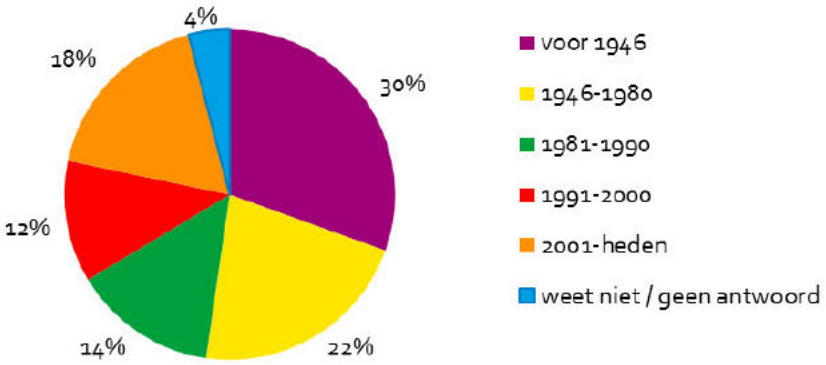

Ruim de helft van de onderzoekspopulatie heeft een huishoudensinkomen tot hooguit 3.050 euro netto per maand. Een relatief grote groep (21%) heeft deze vraag echter niet beantwoord.

Onderzoekspopulatie naar huishoudensinkomen

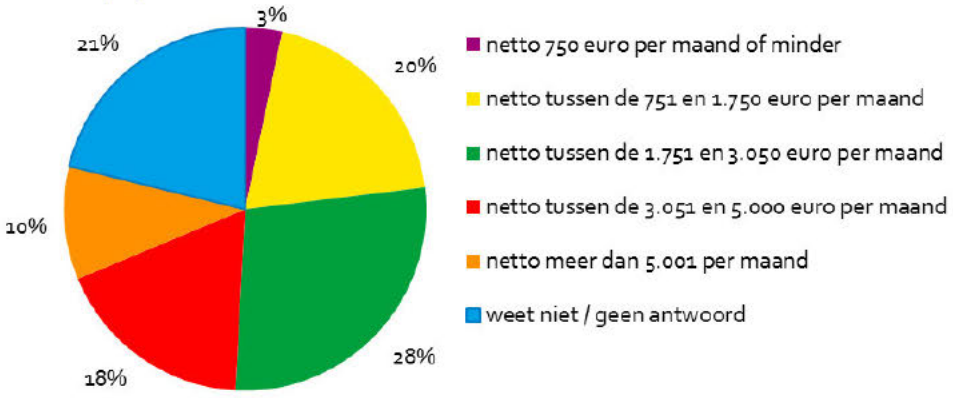

1 Kennis

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe het staat met de kennis van Amsterdammers van de overstap naar duurzame energie.

1.1 Zon en wind door overgrote meerderheid herkend als duurzame energiebronnen

Om de kennis van Amsterdammers over duurzame energie(bronnen) te kunnen peilen is gevraagd om aan te geven welke energiebronnen men duurzaam acht. Figuur 1.1 geeft het beeld van de antwoorden weer. Men was in de gelegenheid om meerdere opties aan te kruisen. Vandaar dat we per bron weer kunnen geven welk aandeel van de respondenten elk van de bronnen als duurzaam heeft aangemerkt. Zon en wind worden door 89% cq. 85% van de respondenten als duurzaam gezien; waterkracht en warmte uit de aarde door minimaal 64%. Bijna de helft van de ondervraagden beschouwt restwarmte van het afvalbedrijf of de industrie als duurzaam. Andere energiebronnen zoals biomassa, stadswarmte en kernenergie worden door een minderheid als duurzaam aangemerkt. Diegenen die de optie 'anders' hebben ingevuld, geven bijvoorbeeld waterstof(gas) als additionele optie aan.

Figuur 1.1 Welke van de volgende energiebronnen zijn volgens u duurzaam? (n=1649)

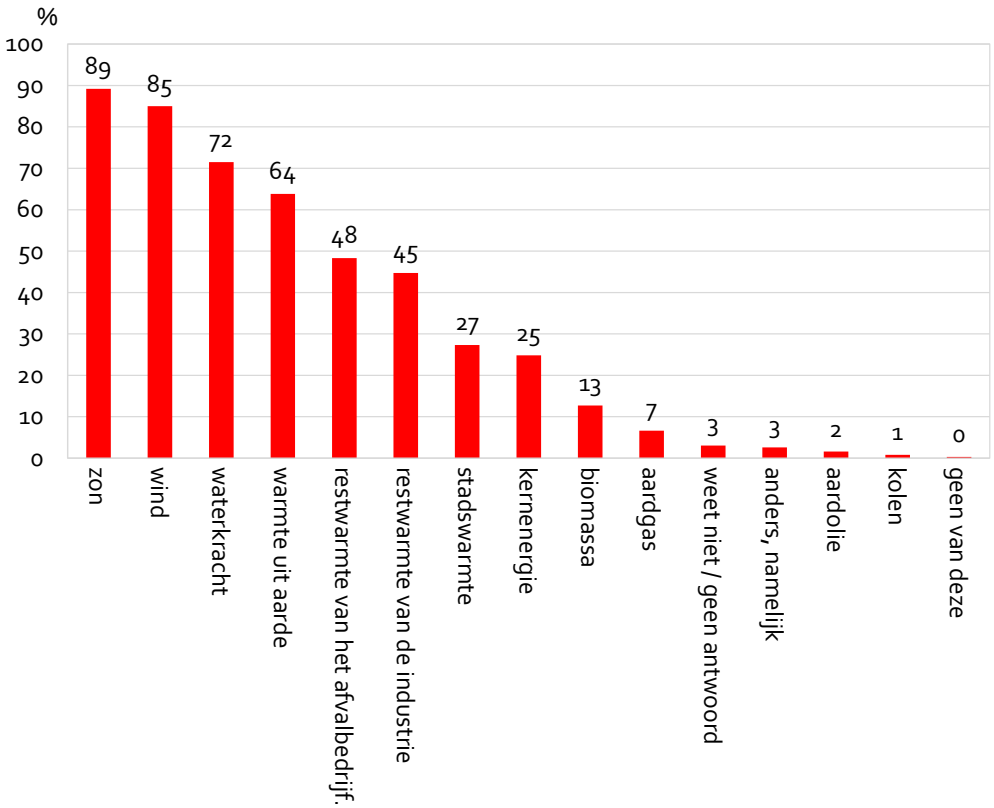

De resultaten verschillen enigszins per stadsdeel. Bewoners van stadsdeel Centrum noemen vaker zon (98%), wind (95%), waterkracht (79%) en warmte uit aarde (73%) als duurzame bron. Bewoners van Noord beschouwen zon (80%), wind (72%) en waterkracht (62%) juist relatief minder vaak als een duurzame bron. Daarnaast wordt wind ook in West vaker als duurzame bron gezien (92%) en warmte uit aarde juist minder vaak door bewoners in Zuid (57%). Amsterdammers met een laag opleidingsniveau erkennen minder vaak zon (80%), wind (69%) en waterkracht (51%) als duurzame bronnen. Hoogopgeleide Amsterdammers noemen vooral aardwarmte (73%) en wind (93%) vaker dan gemiddeld als duurzame bron. Bewoners van West zijn relatief vaker hoogopgeleid en

Jongeren (tot 35 jaar) erkennen stadswarmte (43%) en biomassa (22%) vaker als duurzame bronnen, maar zien de zon juist iets minder vaak als duurzaam (82%). Amsterdammers van 65 jaar en ouder zien wind (78%), waterkracht (66%) en warmte uit aarde (56%) minder vaak als duurzaam; kernenergie juist vaker (31%).

1.2 Biomassa minder als duurzaam gezien dan vorig jaar

In de meting vorig jaar gaven ook de meeste respondenten aan zon en wind als duurzame energiebronnen te herkennen, daarna waterkracht en warmte uit de aarde, en daarna restwarmte.

Ten opzichte van 2019 zien minder mensen biomassa als duurzame energiebron. Vorig jaar was dit 36% en dit jaar 13%. Bij de vraag naar de mening over de energietranistie werd in open antwoorden vaak gerefereerd naar de discussie over biomassa in de media en het uitstel van de komst van de biomassacentrale in Diemen dit jaar. Wellicht heeft dit dus een rol gespeeld bij de bijstelling van de mening.

Amsterdammers schatten hun kennisniveau ongeveer hetzelfde in als vorig jaar. In 2020 geeft 28% van de ondervraagden aan weinig tot geen kennis te hebben over het onderwerp duurzame energie (Figuur 1.2). In 2019 was dit 25%. Bijna de helft (46%) geeft wel aan kennis te hebben, tegen 50% bij de vorige meting.

Het kennisniveau verschilt naar opleiding en naar stadsdeel. Lager opgeleide Amsterdammers geven vaker aan geen kennis te hebben van duurzame energie (38%). Van de hoger opgeleiden heeft 60% wel kennis. Ook bewoners van West (61%) en Centrum (57%) geven vaker aan wel kennis te hebben. Daarnaast zien we verschillen tussen leeftijdsgroepen. Vooral jongeren tot 35 jaar geven relatief vaak aan geen kennis te hebben (37%). De groep 35 tot 49 jaar heeft het vaakst wel kennis (55%).

Figuur 1.2 Ik heb weinig tot geen kennis over het onderwerp, totaal en naar stadsdeel (n=1649)

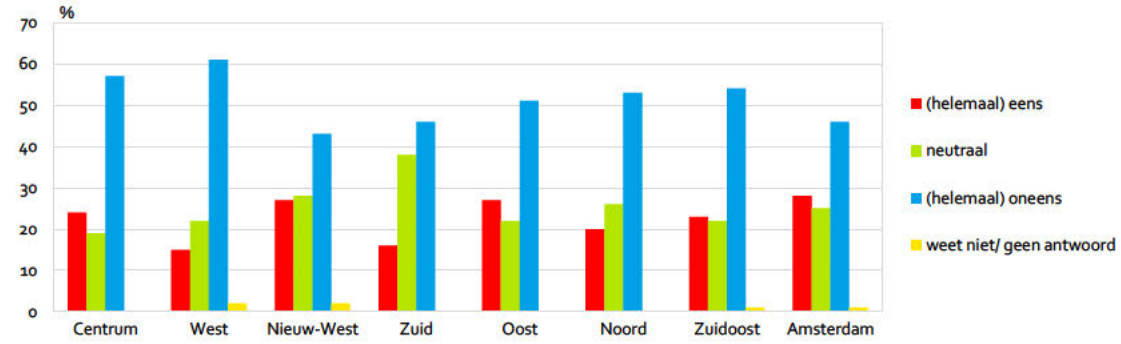

2 Houding

Dit hoofdstuk gaat over de houding die Amsterdammers hebben ten aanzien van de energietransitie en of die houding veranderd is.

2.1 Ruim driekwart van de Amsterdammers vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak

In 2019 vond driekwart van de respondenten (75%) de overstap naar duurzame energie een goede zaak en in 2020 betreft dit ruim driekwart (78%). Daarnaast geeft 67% aan te vinden dat iedereen in de maatschappij verantwoordelijk is voor de overstap en ook zelf daaraan te zullen moeten bijdragen (Figuur 2.1). In 2019 ging het om 68%. Dit geeft aan dat het draagvlak voor de overstap naar duurzame energie op dit moment groot is. Dit draagvlak is ook grotendeels onveranderd ten opzichte van de vorige meting.

Figuur 2.1 Hoe kijkt u in het algemeen aan tegen (de overstap naar) duurzame energie? (n=1649)

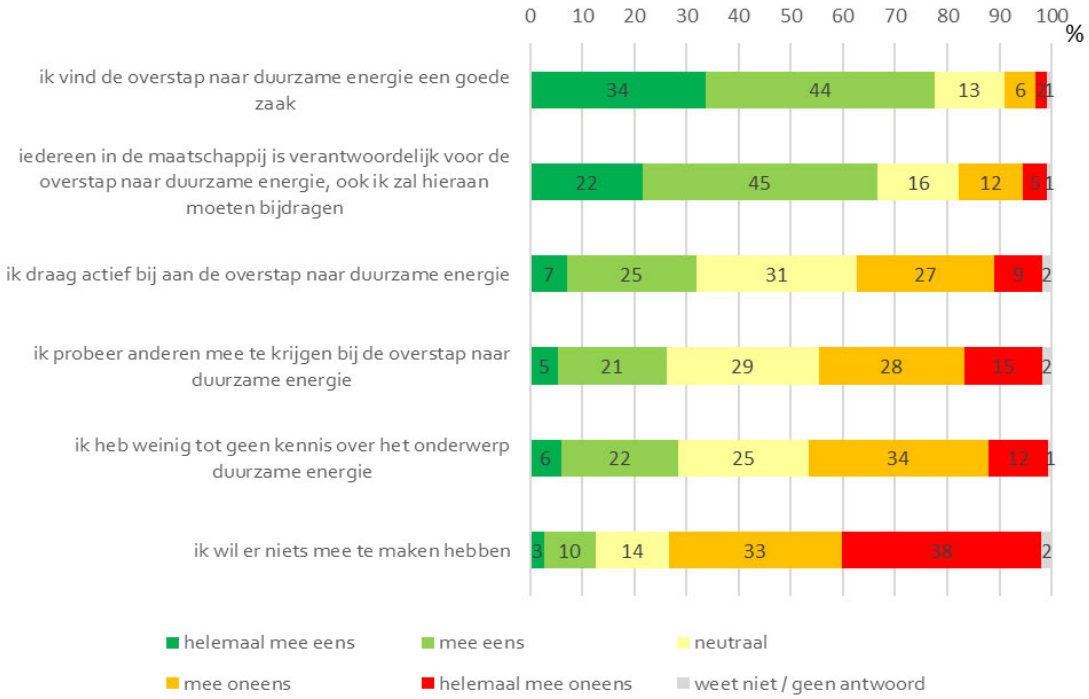

:

Wel zien we verschillen naar stadsdeel, opleidingsniveau en leeftijd. Bewoners in Centrum vinden vaker dan gemiddeld de overgang naar duurzame energie een goede zaak (88%); bewoners van Nieuw-West en Noord zijn het juist minder vaak met deze stelling eens (beiden 70%). Hoger opgeleiden vinden de overstap relatief vaker een goede zaak (87%) en lager opgeleiden juist

minder vaak (67%). De leeftijdsgroepen 50-64 jaar (72%) en 65-plus (69%) zien de overstap minder vaak als een goede zaak.

Een vergelijkbaar patroon zien we bij de stelling dat iedereen in de maatschappij verantwoordelijk is voor de overstap en daaraan moet bijdragen. Bewoners van Centrum zijn het hier veel vaker dan gemiddeld mee eens (80%) en bewoners van Noord juist minder vaak (56%). Daarnaast zijn hoger opgeleiden het veel vaker eens met deze stelling (79%) dan lager opgeleiden (52%). Het aandeel dat het (helemaal) eens is met deze stelling neemt enigszins af met leeftijd: bij de groep tot 35 jaar is dit 69% en bij de groep 65-plus 61%.

Er is wel een verschil tussen wat men vindt en in hoeverre men er actief iets aan doet. 32% is het (helemaal) eens met de stelling 'ik draag actief bij aan de overstap naar duurzame energie'; 36% is het daarmee (helemaal) oneens, en 31% is neutraal. In 2019 zei nog 37% actief bij te dragen aan de overstap. Hoger opgeleiden geven vaker aan actief bij te dragen aan de energietransitie: 43% is het met deze stelling eens, vergeleken met 23% van de lager opgeleiden. Vooral in Zuid dragen bewoners naar verhouding minder vaak actief bij aan de energietransitie (24%). Naar leeftijdscategorieën is de groep 45-49 jaar het vaker eens met deze stelling (41%) en de groep 65-plus minder vaak (26%).

Met de stelling 'ik probeer anderen mee te krijgen bij de overstap naar duurzame energie' is 26% het (helemaal) eens en 43% het (helemaal) oneens. In 2019 was nog 32% het eens met deze stelling. Bewoners van West (36%) en Centrum (45%), en hoger opgeleiden (34%) geven relatief vaak aan te proberen anderen mee te krijgen. Onder bewoners van Nieuw-West is dit minder vaak het geval (19%). Ook de leeftijdsgroep 35-49 jaar is het vaker eens (34%).

Tot slot geeft 13% aan niets te maken te willen hebben met de energietransitie; vergelijkbaar met 2019 (12%). Een grote meerderheid van 71% is het met deze stelling oneens. Bewoners in Noord zijn het minder vaak oneens met de stelling 'ik wil er niks mee te maken hebben' (64%). Bewoners in Centrum (81%) en West (77%) zijn het juist vaker oneens. Er is bovendien een groot verschil naar opleidingsniveau: lager opgeleiden zijn het veel vaker eens met deze stelling (23%) dan gemiddeld en vergeleken met hoogopgeleiden (4%). Ook jongeren tot 35 jaar zijn het vaker eens (18%); de groep 35-49 jaar is het het minst vaak eens (5%).

2.2 Houding energietransitie grotendeels onveranderd

De houding van Amsterdammer ten aanzien van duurzame energie is het afgelopen jaar grotendeels onveranderd. Op de stelling 'Bent u in het afgelopen jaar anders gaan aankijken tegen duurzame energie?' antwoordt 68% dat de houding hetzelfde is gebleven. Daarnaast kijkt 21% van de respondenten positiever aan tegen duurzame energie en 9% negatiever (Figuur 2.2). Opvallend is dat middelbaar opgeleiden vaker negatiever tegen duurzame energie zijn gaan aankijken (14%) dan lager (8%) en hoger opgeleiden (7%). Ook bewoners in Noord hebben vaker een negatievere houding ten aanzien van duurzame energie dan een jaar geleden (16%).

Figuur 2.2 Bent u in het afgelopen jaar anders gaan aankijken tegen duurzame energie? (n=1649)

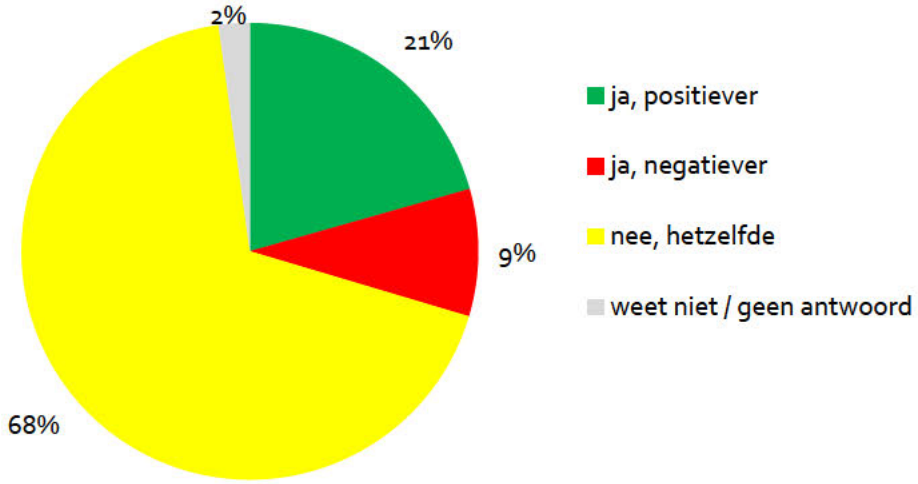

Mensen die positiever zijn gaan aankijken tegen duurzame energie geven vaak als reden de noodzaak vanuit klimaatverandering en de toekomst van de planeet. Andere redenen die vaak genoemd worden: dat er meer mogelijkheden zijn en dat men meer informatie en kennis heeft gekregen, bijvoorbeeld door voorlichting en aandacht in de media (Figuur 2.3).

Figuur 2.3 Redenen om positiever tegen duurzame energie aan te kijken (n=1649)

Mensen die negatiever zijn gaan aankijken tegen duurzame energie geven vaak als reden dat energiebronnen minder duurzaam blijken dan eerder gedacht; biomassa wordt veel genoemd. Veel mensen geven ook de kosten als reden voor hun negatievere houding. Daarnaast heeft een aantal respondent om verschillende redenen twijfels over de beslissing om van het gas af te stappen (Figuur 2.4).

Figuur 2.4 Redenen om negatiever tegen duurzame energie aan te kijken (n=1649)

2.3 Ruime meerderheid is positief over aardgasvrij

De Rijksoverheid heeft besloten dat Nederland, en dus ook Amsterdam, in 2050 aardgasvrij moet zijn. Van de respondenten vindt 60% het positief of zeer positief dat Nederland (en Amsterdam) van het aardgas af gaat; 17% is negatief of zeer negatief en 21% is neutraal (Figuur 2.5). Hoger opgeleiden (66%) en bewoners van Zuidoost (67%), Centrum (66%) en West (65%) zijn vaker positief. Bewoners van Noord (52%) en Zuid (53%) zijn minder vaak positief.

Uitgesplitst naar leeftijd zijn vooral de groepen 50-64 jaar (53%) en 65-plus (48%) minder positief over aardgasvrij in 2050.

Figuur 2.5 De Rijksoverheid heeft besloten dat Nederland, en dus ook Amsterdam, in 2050 aardgasvrij moet zijn. Wat vindt u ervan dat Amsterdam van het aardgas af gaat?(n=1649)

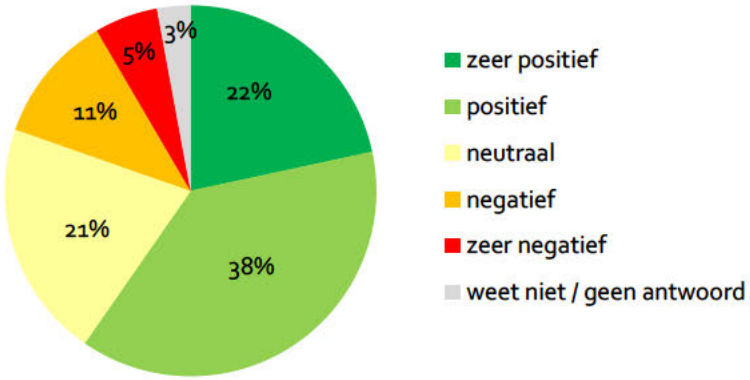

Het beleid van de gemeente Amsterdam is om in 2040 aardgasvrij te zijn, dus tien jaar eerder dan de Rijksoverheid heeft besloten. De meerderheid (54%) van de respondenten vindt het positief of zeer positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af gaat; 21% is negatief of zeer negatief en 22% is neutraal (Figuur 2.6). Er is dus iets minder draagvlak dat Amsterdam in 2040 aardgasvrij is dan in 2050. Vooral bewoners van Zuidoost zijn relatief vaak positief (66%). Ook zien we dat het draagvlak voor aardgasvrij in 2040 afneemt met leeftijd: de groep tot 35 jaar oud is het vaakst positief (60%), de groepen 50-64 jaar (46%) en 65-plus (45%) zijn minder vaak enthousiast.

Figuur 2.6 Amsterdam wil in 2040 aardgasvrij zijn. Wat vindt u ervan dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af gaat?(n=1649)

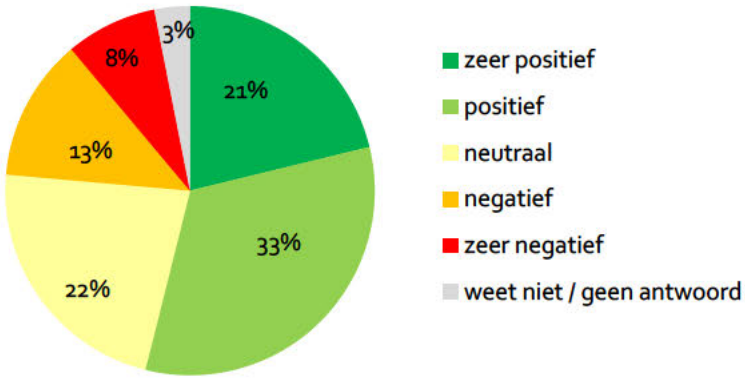

Ruim drie kwart (78%) van de respondenten vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak en een meerderheid is positief over aardgasvrij. De houding van Amsterdammers is dus overwegend positief. Wel valt op dat men positiever denkt over de energietransitie in het

algemeen dan over het specifiekere beleid van een aardgasvrije stad. Ook uit landelijk onderzoek blijkt dat mensen positiever zijn over het algemene beleid, dan over specifiekere maatregelen.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) publiceerde in mei 2020 'Op weg naar aardgasvrij wonen; de energietransitie vanuit burgerperspectief[1]'. De dataverzameling, analyses en uitwerking van dit rapport zijn uitgevoerd voorafgaand aan de huidige coronacrisis. Het SCP concludeert voor Nederland dat "(…) er in de basis steun lijkt te zijn voor beleid om klimaatverandering tegen te gaan. Dit vertaalt zich echter niet automatisch naar steun voor specifieke maatregelen, zoals een aardgasvrije woningvoorraad in 2050. Dit blijkt ook uit onze studie: meningen over het aardgasvrij-beleid zijn verdeeld. Een kleinere groep (49%) geeft aan het aardgasvrij-beleid te steunen, terwijl 27% aangeeft het beleid niet te steunen" (SCP, 2020, p.48). De vraagstelling van het SCP was: "In welke mate bent u voor of tegen het plan dat alle woningen in 2050 aardgasvrij moeten zijn?' Het SCP legde respondenten deze vraag voor na een korte uitleg over wat het aardgasvrij-beleid behelst" (SCP, 2020, p.18).

2.4 Houding windmolens

Halverwege 2019 stonden er 38 windmolens in Amsterdam. Voor het jaar 2030 worden waarschijnlijk 17 extra windmolens geplaatst. Amsterdammers is daarom gevraagd hoe zij aankijken tegen het realiseren van deze windmolens. OIS heeft daarnaast een rapport geschreven over het draagvlak voor windmolens (2020[2]) in zeven gebieden waar wordt gezocht naar geschikte mogelijke locaties voor extra windmolens.

Uit beide onderzoeken blijkt dat een ruime meerderheid positief is over de plaatsing van extra windmolens in Amsterdam. Ruim de helft van de respondenten die in en rond de zoekgebieden wonen geeft aan dat zij het (helemaal) eens is met de plaatsing van extra windmolens in de stad (56%). Bij respondenten uit de stad als geheel ligt dit aandeel hoger, namelijk op 65%.
Onder bewoners in en rond de zoekgebieden is de weerstand tegen bijplaatsing van windmolens groter dan in de stad als geheel: 30% versus 14%.

[1] S.Scholte, Y. de Kluizenaar, T. de Wilde, A. Steenbekkers en C. Carabain (2020). Op weg naar aardgasvrij wonen; de energietransitie vanuit burgerperspectief. Den Haag; SCP.
[2] OIS (2020). Draagvlakonderzoek nieuwe windmolens in Amsterdam

3 Gedrag

Dit hoofdstuk gaat in op het gedrag van Amsterdammers als het gaat over de transitie naar duurzame energie. Aan Amsterdammers is gevraagd welke duurzame maatregelen ze willen gaan uitvoeren in hun woning. Dit jaar is specifiek gevraagd naar de invloed van de coronacrisis.

Op dit moment kookt een grote meerderheid van de respondenten op gas (71%); ruim een kwart kookt elektrisch (27%). Ook de verwarming van de woning gebeurt bij een grote meerderheid (76%) met gas, via een eigen Cv-ketel of gaskachel. Dit komt overeen met de resultaten van 2019.

Figuur 3.1 Kookt u op gas of elektriciteit?

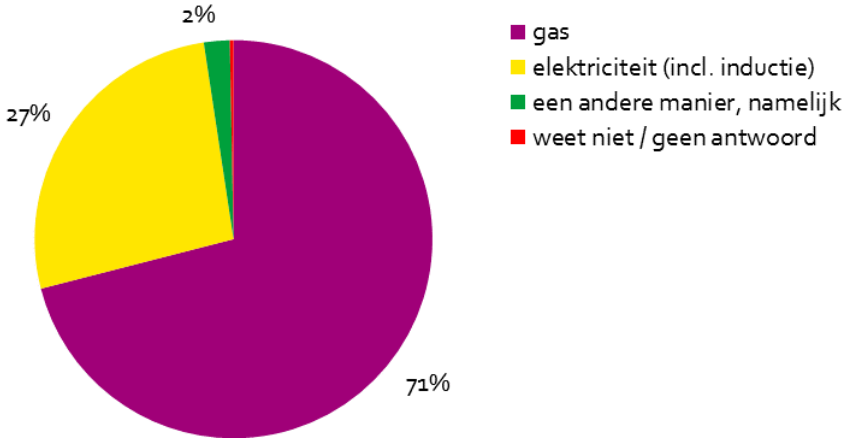

Figuur 3.2 Op welke manier wordt uw woning verwarmd?

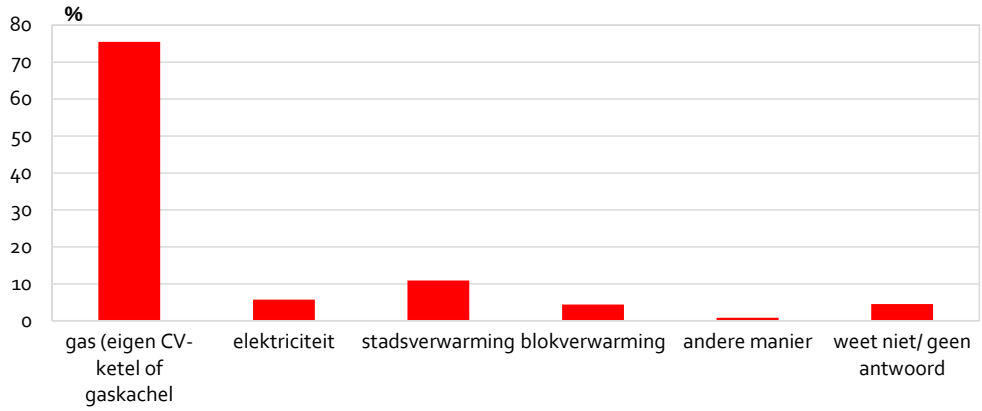

3.1 Een kwart heeft plannen om in de komende 12 maanden duurzame maatregelen te nemen en de helft ziet hierbij obstakels

Een kwart (25%) van de respondenten geeft aan dat er in het huishouden en/of de VVE plannen zijn om de komende twaalf maanden (nog) meer energiebewuste maatregelen te nemen (Figuur 3.1). Ruim de helft van de respondenten (55%) heeft geen plannen voor maatregelen de komende twaalf maanden, en 20% weet het niet of heeft geen antwoord gegeven. Bewoners in Centrum (36%), Oost (32%) en Noord (31%) hebben vaker plannen om het komende jaar meer duurzame maatregelen te nemen. Het aandeel respondenten met plannen neemt ook toe met leeftijd: jongeren tot 35 jaar hebben het minst vaak plannen (17%); ouderen van 65-plus het vaakst (34%). Ouderen hebben wel kleinere ingrepen in gedachten, zoals spaarlampen of het afnemen van energie van een 100% duurzame energieleverancier. Amsterdammers met een hoger opleidingsniveau hebben ook veel vaker plannen (35%) dan midden (20%) en lager opgeleiden (19%).

Figuur 3.1 Zijn er plannen in uw huishouden en/of VVE om in de komende 12 maanden (nog) meer duurzame maatregelen te nemen? (n=1649)

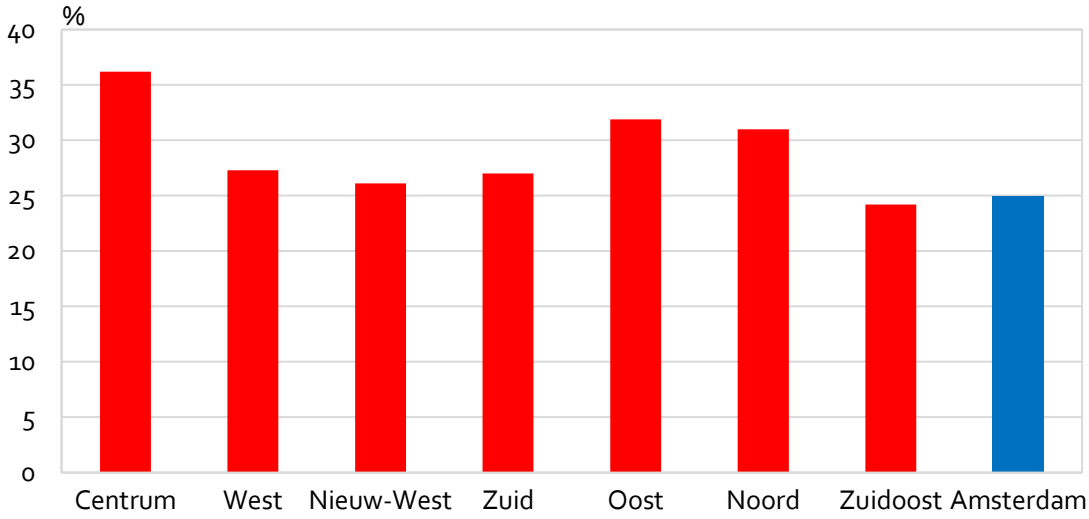

De respondenten is gevraagd of ze van plan zijn de komende 12 maanden (nog) meer duurzame maatregelen te nemen. In 2019 waren de twee populairste maatregelen (drie)dubbel glas (16%) en een hoogrendements Cv-ketel (11%). Zoals Figuur 3.2 laat zien zijn in 2020 de twee populairste maatregelen spaar-/ledlampen (9%) en zonnepanelen (7%). De verschuiving in voornemens lijkt erop te wijzen dat een deel van de Amsterdammers haar plannen heeft bijgesteld naar minimale ingrepen zoals spaar/ledlampen. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn de ervaren obstakels en de coronacrisis. Hier wordt verderop in het rapport nader op ingegaan.

Figuur 3.2 Welke maatregelen worden overwogen? (n=1649)

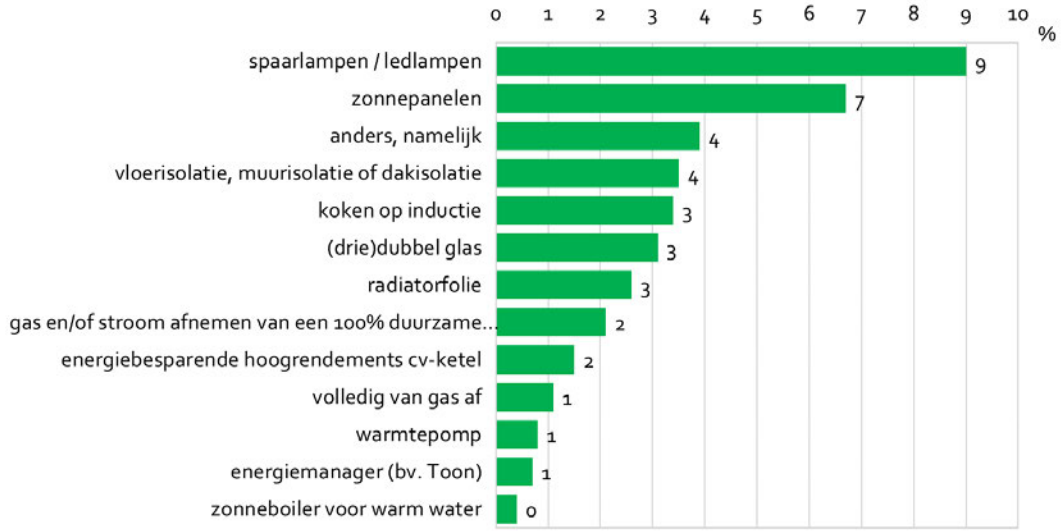

:

Of mensen van plan zijn maatregelen te nemen, en welke dat zijn, hangt mede af van welke maatregelen eerder zijn genomen/uitgevoerd in de woning. Bij een grote meerderheid van 88% zijn eerder duurzame maatregelen genomen. Zo geeft 72% van de respondenten aan al spaar- of ledlampen te hebben en 55% geeft aan dat de maatregel (drie)dubbelglas al uitgevoerd is. Bij een aanzienlijke minderheid is sprake van isolatie (29%), een energiebesparende hoogrendements Cv-ketel (24%), afnemen bij een 100% duurzame energiemaatschappij (21%) of koken op inductie (19%), In meer dan de helft van de gevallen (53%) zijn deze maatregelen geheel of gedeeltelijk genomen voordat men er ging wonen. Bij 10% van de respondenten zijn er geen duurzame maatregelen geweest (Figuur 3.3).

Figuur 3.3 Welke duurzame maatregelen zijn eerder genomen in de woning (n=1649)

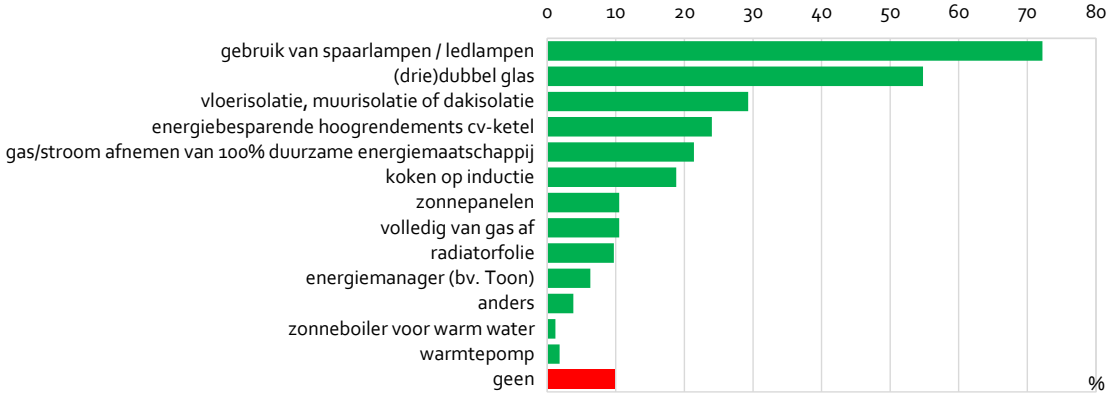

De helft van de respondenten ervaart of verwacht obstakels bij het nemen van deze duurzame maatregelen; 37% ervaart of verwacht geen obstakels en 13% weet het niet of geeft geen antwoord (Figuur 3.4). Hoger opgeleiden verwachten vaker obstakels (56%); lager opgeleiden (44%) en middelbaar opgeleiden (43%) juist minder vaak dan gemiddeld. Jongeren tot 35 jaar verwachten minder vaak obstakels (43%). Ook verwachten Amsterdammers met koopwoningen (58%) vaker obstakels dan Amsterdammers die huren (41%). Het zou kunnen dat huurder meer

leunen op de verhuurder en om die reden zich minder bekommeren over (obstakels bij) verduurzamingsmaatregelen.

Figuur 3.4 Ervaart u of verwacht u bepaalde obstakels bij het nemen van deze duurzame maatregelen? (n=1649)

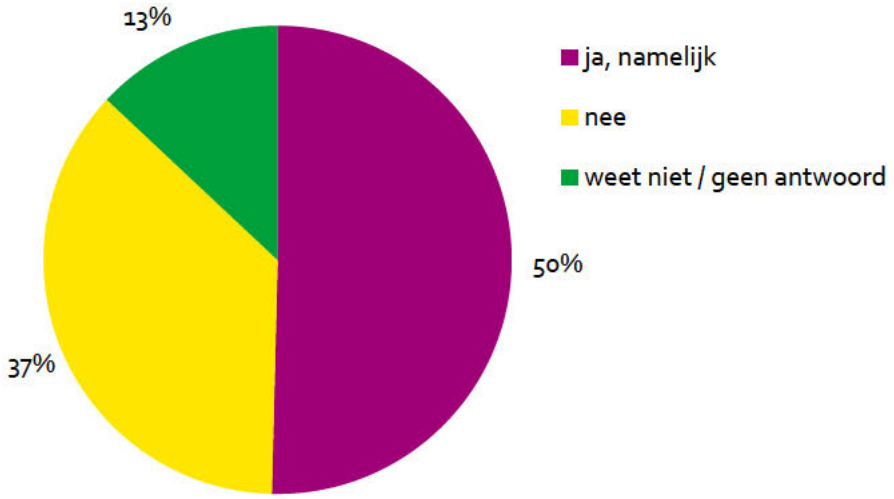

Verreweg het meest genoemde obstakel betreft de kosten van de maatregelen. Daarnaast geven mensen aan dat de VVE of verhuurder een obstakel is bij het nemen van duurzame maatregelen, of dat het een oud (monumentaal) pand betreft. Daarbij wordt in het bijzonder tegenwerking bij, of de onmogelijkheid van, het plaatsen van zonnepanelen genoemd (Figuur 3.5).

Figuur 3.5 Meest genoemde obstakels bij het nemen van duurzame maatregelen (n=1649)

I&O Research deed in opdracht van Binnenlands Bestuur in 2019 en 2020 onderzoek onder Nederlanders naar duurzaamheid[3]. Een vraag is dit onderzoek was: Heeft u concrete plannen dit jaar (2020) iets te doen om uw woning energiezuiniger te maken? Hoewel de vraagstelling en antwoordcategorieën wat verschillen van het onderzoek in Amsterdam, volgen hierna kort de landelijke resultaten. "Een op de vijf Nederlanders (18%) heeft concrete plannen om hun woning in 2020 energiezuiniger te maken. Dit zijn vaker mensen met een boven modaal inkomen dan een onder modaal inkomen (23% versus 11%) en logischerwijs vaker huizenbezitters dan huurders (22% versus 8%). Het meest genoemd is het (laten) leggen van zonnepanelen of het plaatsen van dubbel glas of HR-glas. Het beeld is hetzelfde als in 2019. Toen had ook een op de vijf (20%) concrete plannen voor dat jaar" (I&O research, 2020, p.47). Amsterdammers lijken dus vaker naar gemiddeld in Nederland bereid te zijn om duurzame maatregelen te nemen, zij het

[3] P. Kanne, J. de Jong, L. van Noort en D. Rosegg (2020). Duurzaam denken is nog (steeds) niet duurzaam doen. Amsterdam; I&O Research.

vaker spaarlampen en zonnepanelen. Ook in Amsterdam zijn kopers (40%) en Amsterdammers met een hoog inkomen (30%) vaker van plan duurzame maatregelen te nemen dan gemiddeld (25%).

3.2 Minder of uitgestelde duurzame maatregelen door de coronacrisis

Respondenten is gevraagd of de coronacrisis ervoor zorgt dat duurzame maatregelen in de woning uitgesteld of niet meer genomen gaan worden. Ruim een derde van de respondenten was al niet van plan om duurzame maatregelen te nemen en 40% stelt maatregelen (waarschijnlijk of zeker) niet uit vanwege de coronacrisis. Bij 13% van de respondenten is dat zeker of waarschijnlijk wel het geval en 5% gaat maatregelen misschien uitstellen of niet meer doen (Figuur 3.6). Zij besluiten om bijvoorbeeld geen of later zonnepanelen of (drie)dubbel glas aan te schaffen. Ook van het gas af gaan en koken op inductie worden genoemd als maatregelen die nu uitgesteld worden. Een deel van de mensen die duurzame maatregelen uitstelt of niet meer neemt, geeft aan dat vanwege inkomensdaling alles wat extra geld kost niet meer gedaan wordt (Figuur 3.7).

Hoger opgeleiden geven vaker dan gemiddeld aan dat maatregelen niet uitgesteld worden (51%) en geven ook minder vaak aan toch al geen plannen te hebben (26%). Jongeren tot 35 jaar geven minder vaak aan dat maatregelen niet worden uitgesteld (30%) en hebben vaker toch al geen plannen om duurzame maatregelen te nemen (46%). De groep 50-64 jaar geeft relatief vaak aan dat maatregelen niet uitgesteld worden (52%) en heeft minder vaak geen plannen voor duurzame maatregelen (21%). De groep 65-plus geeft vaker aan dat maatregelen niet uitgesteld worden (48%) en heeft minder vaak dan gemiddeld geen plannen voor duurzame maatregelen (23%). Daarnaast zijn er verschillen tussen stadsdelen. Bewoners in Centrum (46%), West (46%), Zuid (48%), Oost (46%) en Zuidoost (49%) geven vaker aan dat maatregelen niet worden uitgesteld door de coronacrisis. In Centrum (23%), Oost (24%), Zuidoost (26%) en West (27%) geven respondenten minder vaak dan gemiddeld aan toch al geen plannen te hebben om duurzame maatregelen door te voeren.

Figuur 3.6 Zorgt de coronacrisis ervoor dat u duurzame maatregelen in uw woning uitstelt of niet meer gaat nemen? (n=1649)

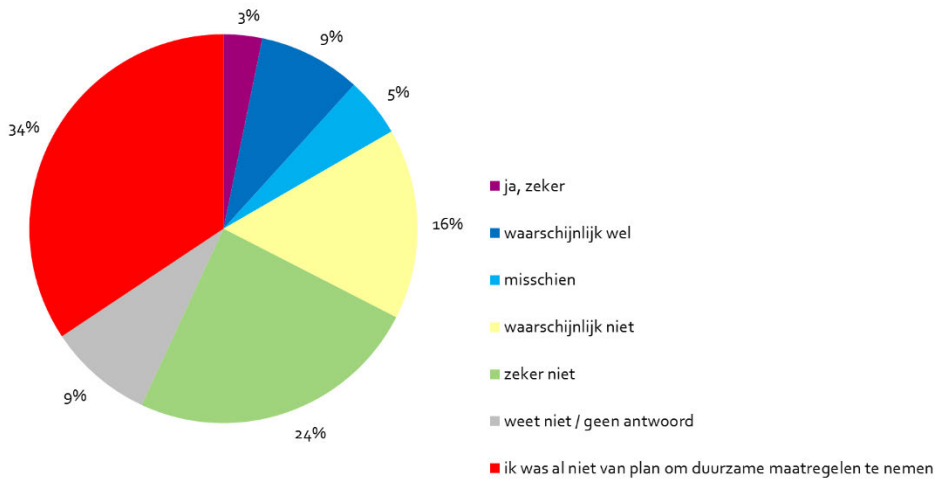

Figuur 3.7 Welke duurzame maatregelen gaat u (misschien) uitstellen of niet meer nemen vanwege de coronacrisis? (n=1649)

Driekwart van de respondenten geeft aan niet versneld duurzame maatregelen te gaan nemen vanwege de coronacrisis; 2% gaat dit zeker of waarschijnlijk wel doen (Figuur 3.8).

Figuur 3.8 Zorgt de coronacrisis ervoor dat u duurzame maatregelen in uw woning juist versneld gaat nemen? (n=1649)

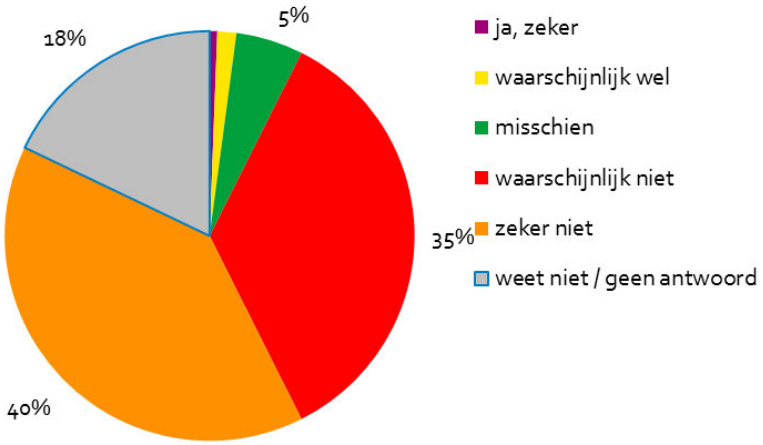

Wanneer maatregelen versneld worden genomen gaat het vaak om zuinigere verlichting (spaarlampen of ledlampen), zonnepanelen of elektrisch koken. Ook geeft een aantal respondenten aan algemeen kritischer te kijken naar hoe energie bespaard kan worden (Figuur 3.9).

Figuur 3.9 Welke duurzame maatregelen heeft u extra/versneld genomen of gaat u nemen vanwege de coronacrisis? (n=1649)

4 Enablers

Dit hoofdstuk gaat in op communicatie en hulp van de gemeente Amsterdam om de overstap naar duurzame energie te vergemakkelijken.

4.1 Aanzienlijke groep verwacht hulp van de gemeente bij financiering of keuze maatregelen

Wat verwacht u van de gemeente Amsterdam om uw huishouden te helpen bij het treffen van duurzame maatregelen? Bij deze vraag konden respondenten meerdere opties aangeven. Een aanzienlijke groep verwacht hulp van de gemeente bij de financiering of de keuze van maatregelen. Een meerderheid van 59% van de respondenten verwacht dat de gemeente (een deel van) de kosten vergoedt. Een even grote meerderheid heeft behoefte aan informatie vanuit de gemeente: 59% wil informatie over financierings-en subsidiemogelijkheden. Vier op de tien respondenten heeft daarnaast behoefte aan informatie over maatregelen die samen met buren genomen kunnen worden (38%).

Bijna de helft (46%) wil dat de gemeente aangeeft welke maatregel het beste is voor hem/haar, 41% verwacht dat de gemeente wijst op geschikte (installatie)bedrijven en 29% verwacht dat de gemeente aangeeft welke stappen wanneer te nemen (Figuur 4.1).

Bijna een kwart van de Amsterdammers (23%) wil dat de gemeente hen verbindt met buurtgenoten die ook duurzame maatregelen in hun woning nemen.

De helft van de Amsterdammers (49%) wil dat de gemeente de vrijheid geeft om zelf de keuze te maken bij het nemen van duurzame maatregelen. Slechts 4% van de respondenten wil dat de gemeente zich niet bemoeit met het nemen van duurzame maatregelen in zijn/haar woning.

Bij de andere verwachtingen die respondenten hebben, wordt vaak genoemd dat de gemeente contact heeft met de woningcorporaties of de VVE over duurzame maatregelen. Er zijn ook mensen die om specifieke aandacht vragen voor monumenten.

Figuur 4.1 Wat verwacht u van de gemeente Amsterdam om uw huishouden te helpen bij het treffen van duurzame maatregelen? Ik verwacht dat de gemeente... [meerdere opties mogelijk] (n=1649)

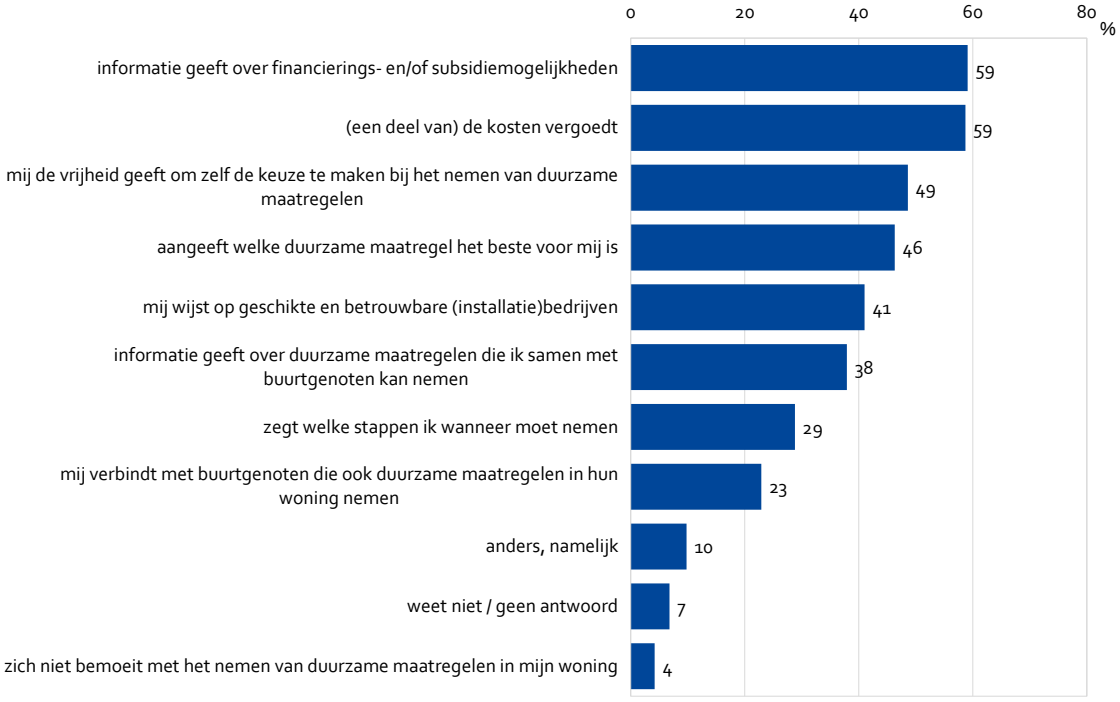

Er zijn verschillen in de verwachtingen ten aanzien van de gemeente naar stadsdeel, leeftijd en opleidingsniveau. Bewoners van Zuid (43%) en Noord (51%) verwachten minder vaak dat (een deel van) de kosten vergoed worden. Jongeren tot 35 jaar hebben deze verwachting vaker (69%); de groepen 50-64 jaar (46%) en 65 plus (50%) juist minder vaak. Hoger opgeleiden verwachten dit minder vaak (50%) en vooral middelbaar opgeleiden relatief vaak (66%).

Informatie over financierings- en/of subsidiemogelijkheden wordt vaker gewenst in West (68%) en minder in Zuid (47%). Wederom wordt dit vaker gewenst door jongeren tot 35 jaar (67%) en minder vaak door de groepen 50-64 jaar (52%) en 65 plus (44%). Hoger opgeleiden hebben deze verwachting vaker (66%) en lager opgeleiden het minst vaak (48%).

Jongeren tot 35 jaar verwachten vaker de vrijheid om zelf de keuze te maken bij het nemen van duurzame maatregelen (56%). De groepen 50-64 jaar (43%) en 65-plus (40%) hebben deze behoefte minder.

Aangeven welke maatregel het beste voor de respondent is wordt vaker gewenst in West (56%), en minder in Noord (35%), Nieuw-West (40%) en Zuid (41%). Ook hier zijn het vooral jongeren die hier behoefte aan hebben (56%); de groepen 50-64 jaar (35%) en 65-plus (38%) verwachten dit minder vaak van de gemeente.

De respondent wijzen op geschikte en betrouwbare (installatie)bedrijven wordt vaker verwacht in West (47%) en minder vaak in Zuid (32%), Noord (33%) en Nieuw-West (35%). Ook

verwachten jongeren dit vaker (50%), terwijl de groepen 50-64 jaar (31%) en 65-plus (28%) dit minder vaak verwachten van de gemeente.

Zeggen welke stappen wanneer genomen moeten worden, wordt vaker van de gemeente verwacht in Zuidoost (40%) en minder vaak in Noord (20%) en Zuid (23%). Jongeren tot 35 jaar hebben deze verwachting vaker (37%); bewoners van 50-64 jaar (19%) of ouder dan 65 jaar (16%) minder vaak.

Bewoners in Noord willen vaker worden verbonden met buurtgenoten die ook duurzame maatregelen in hun woning nemen (32%). In Nieuw-West en Zuid (beiden 14%) is deze behoefte juist minder. Amsterdammers van 35-49 jaar hebben deze behoefte vaker (29%) dan stadgenoten tussen 50 en 64 jaar (16%) of ouder dan 65 (12%).

Informatie over duurzame maatregelen die met buurtgenoten genomen kunnen worden, is minder vaak gewenst in Nieuw-West (31%) en vaker in Oost (45%). Bewoners van 35-49 jaar hebben deze behoefte vaker (44%) dan stadgenoten tussen 50 en 64 jaar (30%) of ouder dan 65 (24%). Hoger opgeleiden hebben deze verwachting relatief vaker (44%); lager opgeleiden juist minder vaak (26%).

Vooral bewoners ouder dan 65 jaar verwachten relatief vaak dat de gemeente zich niet bemoeit met het nemen van duurzame maatregelen in de woning (9%).

4.2 Weinig mensen vinden de gemeentelijke communicatie goed en de grootste groep is neutraal

Een minderheid van 6% van de respondenten vindt de communicatie van de gemeente Amsterdam over duurzame maatregelen in huis goed, 32% vindt de communicatie slecht en de grootste groep is neutraal (38%) (Figuur 4.2). Jongeren tot 35 jaar vinden de communicatie relatief vaker goed (12%). Lager opgeleiden (42%) en middelbaar opgeleiden (38%) ervaren de communicatie juist vaker als slecht; onder hoogopgeleiden betreft dit 24%. Ook bewoners van Noord zijn bovengemiddeld vaak negatief over de communicatie door de gemeente (38%).

Figuur 4.2 Wat vindt u op dit moment van de communicatie van de gemeente Amsterdam over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis? (n=1649)

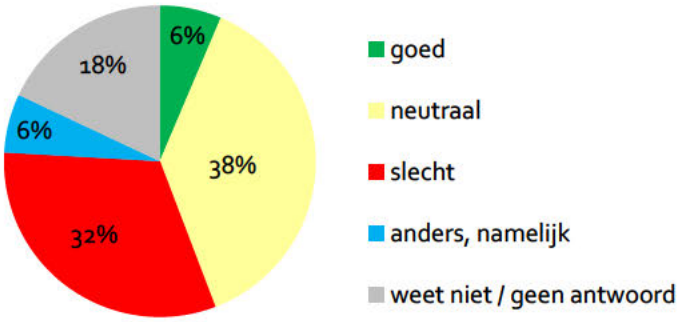

Meer dan de helft van de respondenten (56%) wil via een website geïnformeerd worden. Een derde (33%) wil met een nieuwsbrief van de gemeente benaderd worden (Figuur 4.3). In de open antwoorden geven mensen aan dat dit niet maandelijks hoeft, maar minder frequent of als er echt iets te melden valt. Daarna volgen social media posts (26%), huis-aan-huis blad (21%) en persoonlijk contact via een energiecoach (21%). Bij 'anders, namelijk' geven mensen vaak aan benaderd te willen worden per (persoonlijke) brief, e-mail, en in (buurt)bijeenkomsten met gerichte adviezen. Eén van de respondenten geeft aan dat kindvriendelijke bijeenkomsten bijdragen aan de motivatie om te komen. Een aantal mensen wijst op het belang van communicatie in de eigen taal.

Figuur 4.3 Als u zou moeten kiezen uit de onderstaande manieren van benaderen door de gemeente (over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis en de eventuele ondersteuning daarbij), welke heeft dan uw voorkeur? (n=1649)

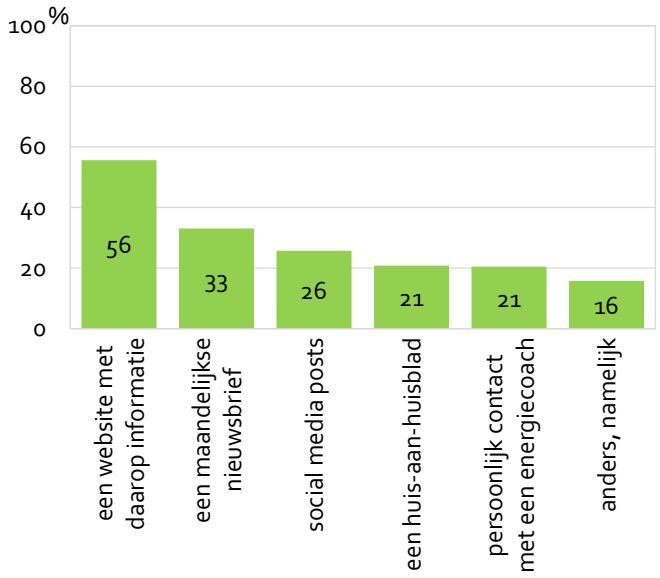

:

Bewoners van Zuid willen minder vaak door middel van een huis-aan-huisblad geïnformeerd worden (12%). Bewoners van West (68%) en Zuidoost (62% willen relatief vaak geïnformeerd worden via een website. Bewoners van Zuid (7%) en Centrum (14%) willen minder vaak geïnformeerd worden via social media; bewoners in West (33%) willen dit juist vaker. Persoonlijk contact met een energiecoach is vooral gewenst in Centrum (27%) en West (28%). Hoogopgeleiden willen vaker door middel van een website worden geïnformeerd (66%); lager opgeleiden juist minder (44%). Ook persoonlijk contact met een energiecoach wordt vooral gewenst door hoger opgeleiden: 28%, vergeleken met 15% bij lager opgeleiden. Bij social media zien we een omgekeerd patroon: lager opgeleiden willen vaker op deze manier worden geïnformeerd (33%); hoger opgeleiden minder vaak (19%). Animo voor nieuwsbrieven neemt toe met leeftijd: bij de groep tot 35 jaar wil 27% op deze manier worden geïnformeerd; bij 65-plussers betreft dit 40%. De groep 65-plus heeft juist relatief minder vaak behoefte aan informatie via een website (49%). Informatie via social media is vooral populair bij jongeren tot 35 jaar (46%); bij de groepen 50-64 jaar (8%) en 65-plus (4%) heeft slechts een kleine minderheid een voorkeur voor dit communicatiemiddel.

4.3 Praktische informatie, op maat voor de woning, en geen juichverhalen

Als mensen in een open vraag aangeven hoe ze het liefst benaderd willen worden door de gemeente, valt op dat veel mensen advies op maat willen voor hun woning. Deskundigheid, onafhankelijkheid, eerlijkheid en realisme zijn aspecten die mensen belangrijk vinden. Zo geeft één van de respondenten aan dat op een plankaart voor de wijk 100% elektrisch staat, terwijl hij/zij dit niet wenselijk vindt voor het soort huis en bouwjaar. Daardoor ontbreekt nu het vertrouwen. Een andere respondent geeft aan dat niet alles moet worden afgeschoven op een warmtepomp die niet geschikt is voor zijn/haar soort huizen. Iemand anders geeft aan niet alleen maar juichverhalen te willen horen, omdat dit niet geloofwaardig is. Een groep mensen geeft aan dat de gemeente de communicatie moet laten verlopen via de VVE, woningcorporatie of verhuurder.

Gevraagd naar de inhoud van de gemeentelijke informatie, wil meer dan de helft van de respondenten praktische informatie over subsidies (64%) en duurzame tips (58%). De helft van de respondenten hoort graag veel gestelde vragen en antwoorden (Figuur 4.4).

79% van de mensen heeft geen behoefte aan inspirerende verhalen over duurzame initiatieven. Ook bij de 'anders, namelijk' antwoorden geven mensen aan geen mooie verhalen, verkapte reclamecampagne of goed nieuws show te willen horen. Respondenten geven aan behoefte te hebben aan echt nuttige informatie. Iemand hoort graag ervaringen van buren in hetzelfde postcodegebied.

Figuur 4.4 Welke inhoud zou u het liefst tegenkomen bij informatie van de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis en de eventuele ondersteuning daarbij? (n=1649)

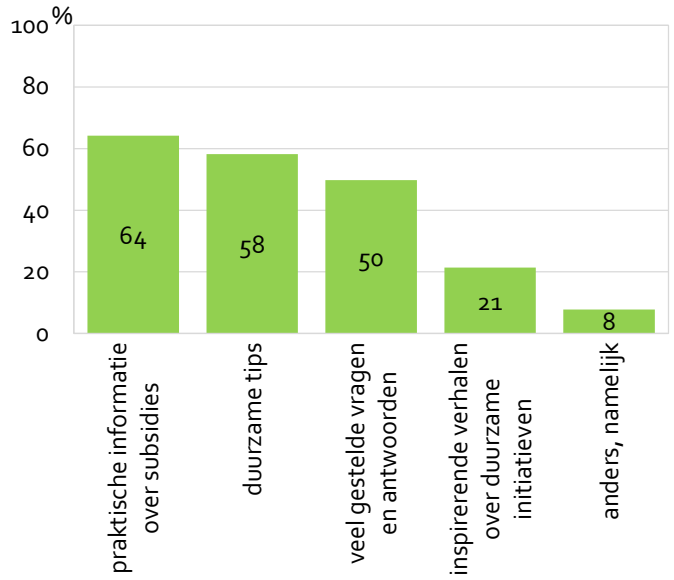

:

Vooral hoger opgeleiden hebben vaak behoefte aan praktische informatie over subsidies: 74%, vergeleken met 56% bij lager opgeleiden. Ook heeft de groep hoger opgeleiden de grootste behoefte aan veel gestelde vragen en antwoorden (57%). Lager opgeleiden hebben minder vaak behoefte aan duurzame tips (48%) en inspirerende verhalen (12%). De behoefte aan duurzame

tips neemt af met leeftijd. Vooral respondenten boven de 50 jaar hebben weinig behoefte aan inspirerende verhalen. Praktische informatie over subsidies is vooral gewenst onder Amsterdammers van 35 tot 49 jaar (79%).

Bijlage 1 Vragenlijst

Online vragenlijst

1. Bent u huurder of eigenaar van uw woning?
   - ik ben eigenaar van de woning waarin ik woon
   - ik huur een sociale huurwoning van een woningcorporatie
   - ik huur een sociale huurwoning van een particuliere verhuurder
   - ik huur een vrije sector huurwoning van een woningcorporatie
   - ik huur een vrije sector huurwoning van een particuliere verhuurder
   - anders, namelijk….
   - weet niet / geen antwoord

2. Maakt uw woning deel uit van een vereniging van eigenaren (VvE)?
   - ja
   - nee
   - weet niet / geen antwoord

3. Wat is het bouwjaar van uw woning?
   - voor 1946
   - 1946-1980
   - 1981-1990
   - 1991-2000
   - 2001 -heden
   - weet niet / geen antwoord

4. Kookt u op gas of op elektriciteit?
Hiermee wordt niet de oven bedoeld.
   - gas
   - elektriciteit (incl. inductie)
   - een andere manier, namelijk…
   - weet niet / geen antwoord

5. Op welke manier wordt uw woning verwarmd?
Meerdere antwoorden mogelijk.
   - met behulp van gas (een eigen CV-ketel of gaskachel)
   - met behulp van elektriciteit
   - met behulp van stadsverwarming
   - met behulp van blokverwarming
   - op een andere manier, namelijk…
   - weet niet / geen antwoord

6. Welke van de volgende energiebronnen zijn volgens u duurzaam?
Meerdere antwoorden mogelijk.
[Antwoorden graag randomiseren.]

- aardgas
- aardolie
- kolen
- stadswarmte
- restwarmte van het afvalbedrijf (AEB)
- restwarmte van de industrie
- zon
- wind
- biomassa
- waterkracht
- warmte uit aarde
- kernenergie
- anders, namelijk….
- geen van deze
- weet niet / geen antwoord

[na vraag 6 niet meer terug kunnen klikken]
7. Duurzame energiebronnen zijn bijvoorbeeld zonne-en windenergie. Hoe kijkt u in het algemeen aan tegen (de overstap naar) duurzame energie? Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het ermee eens bent. [alle items 5-punts schaal van helemaal mee eens tot helemaal mee oneens] [Antwoorden graag randomiseren.]

- ik heb weinig tot geen kennis over het onderwerp duurzame energie
- ik vind de overstap naar duurzame energie een goede zaak
- iedereen in de maatschappij is verantwoordelijk voor de overstap naar duurzame energie, ook ik zal hieraan moeten bijdragen
- ik wil er niets mee te maken hebben
- ik draag actief bij aan de overstap naar duurzame energie
- ik probeer anderen mee te krijgen bij de overstap naar duurzame energie

[na vraag 7 wel meer terug kunnen klikken]
8. Bent u in het afgelopen jaar anders gaan aankijken tegen duurzame energie?

- ja, positiever (ga naar vraag 9)
- ja, negatiever (ga naar vraag 9)
- nee, hetzelfde (ga naar vraag 10)
- weet niet/geen antwoord (ga naar vraag 10)

9. Wat denkt u dat de reden is dat u <positiever/negatiever [inspelen op antwoord vraag 8]> aan bent gaan kijken tegen duurzame energie? [open vraag]

- weet niet / geen antwoord

[10a en 10b samen op 1 page]
10a. De Rijksoverheid heeft besloten dat Nederland, en dus ook Amsterdam, in 2050 aardgasvrij moet zijn. Wat vindt u ervan dat Amsterdam van het aardgas af gaat?

- zeer positief

- positief
- neutraal
- negatief
- zeer negatief
- weet niet/geen antwoord

10b. Amsterdam wil in 2040 aardgasvrij zijn. Wat vindt u ervan dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af gaat?

- zeer positief
- positief
- neutraal
- negatief
- zeer negatief
- weet niet/geen antwoord

11. Zijn één of meer van de onderstaande duurzame maatregelen of acties tot nu toe genomen/uitgevoerd in uw woning?
[antwoorden randomiseren, Meerdere antwoorden mogelijk]

- gebruik van spaarlampen / ledlampen
- (drie)dubbel glas
- vloerisolatie, muurisolatie of dakisolatie
- radiatorfolie
- energiebesparende hoogrendements cv-ketel
- energiemanager (bv. Toon)
- gas en/of stroom afnemen van een 100% duurzame energiemaatschappij
- volledig van gas af
- zonneboiler voor warm water
- zonnepanelen
- warmtepomp
- koken op inductie
- anders, namelijk .....
- geen van bovenstaande (ga naar vraag 13a)
- weet niet / geen antwoord (ga naar vraag 13a)

12.Waren deze maatregelen in uw woning genomen voordat u er ging wonen?

- ja, allemaal
- ja, gedeeltelijk
- nee
- weet niet / geen antwoord

13a. Zijn er plannen in uw huishouden en/of VVE om in de komende 12 maanden (nog) meer duurzame maatregelen te nemen? Indien ja, kunt u aangeven welke maatregelen worden overwogen? [Meerdere antwoorden mogelijk]

- ja, spaarlampen / ledlampen
- ja, (drie)dubbel glas
- ja, vloerisolatie, muurisolatie of dakisolatie

- ja, radiatorfolie
- ja, energiebesparende hoogrendements cv-ketel
- ja, energiemanager (bv. Toon)
- ja, gas en/of stroom afnemen van een 100% duurzame energiemaatschappij
- ja, volledig van gas af
- ja, zonneboiler voor warm water
- ja, zonnepanelen
- ja, warmtepomp
- ja, koken op inductie
- ja, anders, namelijk .....
- nee (ga naar vraag 14)
- weet niet / geen antwoord (ga naar vraag 14)

13b. Ervaart u of verwacht u bepaalde obstakels bij het nemen van deze duurzame maatregelen?
- ja, namelijk...
- nee
- weet niet / geen antwoord

14. Zorgt de coronacrisis ervoor dat u duurzame maatregelen in uw woning uitstelt, niet meer gaat nemen, of juist versneld gaat nemen?
- ja, zeker (ga naar vraag 15a)
- waarschijnlijk wel (ga naar vraag 15a)
- misschien (ga naar vraag 15a)
- waarschijnlijk niet (ga naar vraag 16)
- zeker niet (ga naar vraag 16)
- weet ik niet (ga naar vraag 16)
- ik was al niet van plan om duurzame maatregelen te nemen (ga naar vraag 16)
- vanwege de coronacrisis ben ik extra/versneld duurzaamheidsmaatregelen gaan nemen (ga naar vraag 15b)

15a. Welke duurzame maatregelen gaat u (misschien) uitstellen of niet meer nemen vanwege de coronacrisis? [open vraag]
- weet niet / geen antwoord

15b. Welke duurzame maatregelen heeft u extra/versneld genomen vanwege de coronacrisis? [open vraag]
- weet niet / geen antwoord

16. Wat verwacht u van de gemeente Amsterdam om uw huishouden te helpen bij het treffen van duurzame maatregelen? Ik verwacht dat de gemeente... [meerdere antwoorden mogelijk]
- (een deel van) de kosten vergoedt
- Informatie geeft over financierings- en/of subsidiemogelijkheden
- aangeeft welke duurzame maatregel het beste voor mij is
- mij de vrijheid geeft om zelf de keuze te maken bij het nemen van duurzame maatregelen

- zegt welke stappen ik wanneer moet nemen
- mij wijst op geschikte en betrouwbare (installatie)bedrijven
- mij verbindt met buurtgenoten die ook duurzame maatregelen in hun woning nemen
- informatie geeft over duurzame maatregelen die ik samen met buurtgenoten kan nemen
- zich niet bemoeit met het nemen van duurzame maatregelen in mijn woning
- anders, namelijk ...
- weetniet / geen antwoord

17. Wat vindt u op dit moment de communicatie van de gemeente Amsterdam over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis?
- goed
- neutraal
- slecht
- anders, namelijk...
- weet niet / geen antwoord

18a. Hoe zou u het liefst benaderd willen worden door de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis en de eventuele ondersteuning daarbij? [open vraag]
- weet niet / geen antwoord

18b. Als u zou moeten kiezen uit de onderstaande manieren van benaderen door de gemeente (over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis en de eventuele ondersteuning daarbij), welke heeft dan uw voorkeur?
Via...
- een maandelijkse nieuwsbrief
- een huis-aan-huisblad
- een website met daarop informatie
- social media posts
- persoonlijk contact met een energiecoach
- anders, namelijk...
- weet niet / geen antwoord

19. Welke inhoud zou u het liefst tegenkomen bij informatie van de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor uw huis en de eventuele ondersteuning daarbij?
- nieuwsartikelen
- duurzame tips
- inspirerende verhalen over duurzame initiatieven
- praktische informatie over subsidies
- veel gestelde vragen en antwoorden
- anders, namelijk...
- weet niet/ geen antwoord

20. De ambitie van de gemeente Amsterdam is om voor het jaar 2030 circa 17 (extra) windmolens bij te plaatsen. Maximaal de helft hiervan zou in het havengebied passen. De windmolens zullen ongeveer 150 meter hoog worden en volgens alle wettelijke normen worden geplaatst (o.a. ten aanzien van geluid en slagschaduw). Met de Amsterdamse ambitie voor meer

windmolens én zonnepanelen op de helft van de geschikte daken wordt in 2030 genoeg duurzame elektriciteit opgewekt voor 80% van de Amsterdamse huishoudens. Bewoners in de buurt van de windmolens krijgen de mogelijkheid om mee te denken over de plannen en om financieel mee te profiteren van de opbrengsten.

Kunt u aangegeven in hoeverre u het ermee eens bent dat extra windmolens gerealiseerd worden in Amsterdam?

- helemaal mee eens
- mee eens
- neutraal
- mee oneens
- helemaal mee oneens
- weet niet / geen antwoord (ga naar vraag 22)

21. Wilt u dat toelichten? [open vraag]

- weet niet / geen antwoord

22. Hieronder zijn 7 gebieden weergegeven waar wordt gezocht naar geschikte locaties voor de extra windmolens (plus een extra gebied als er onvoldoende mogelijkheden blijken te zijn in de 7 gebieden).

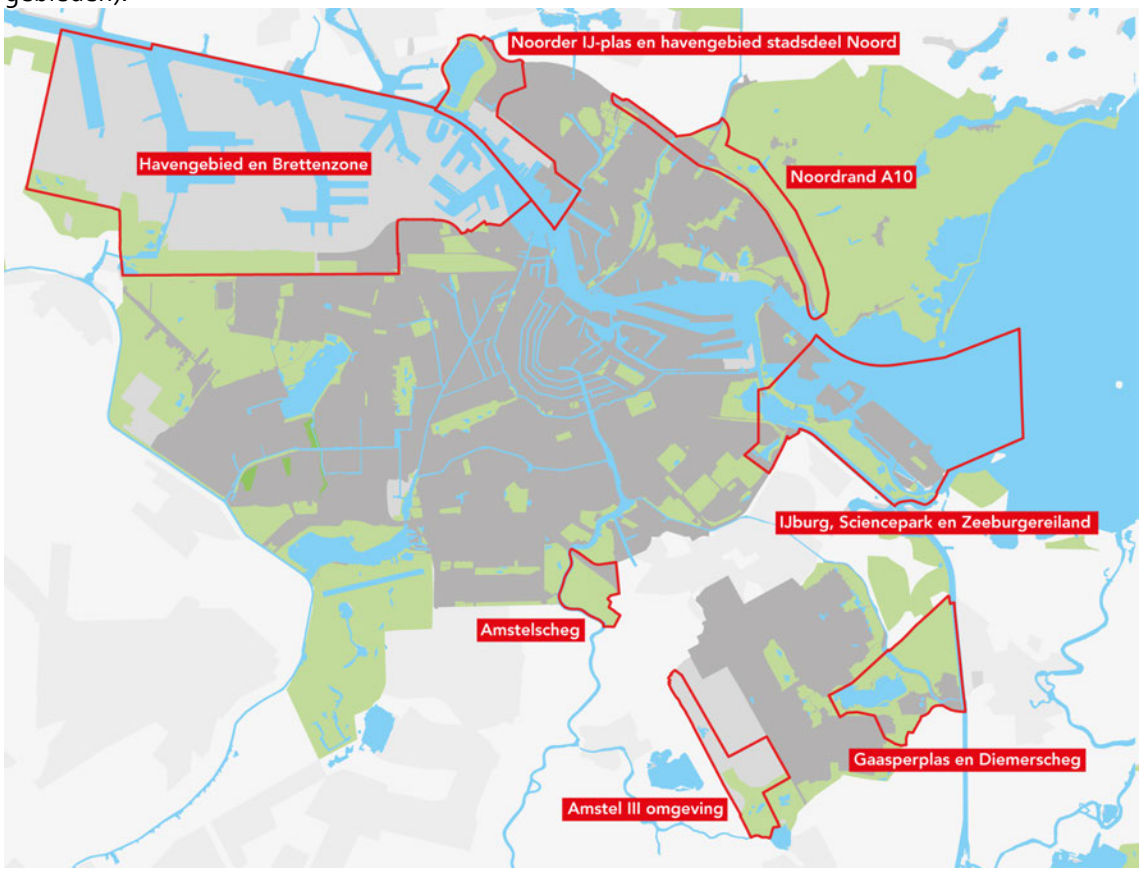

Kunt u per gebied aangegeven in hoeverre u het ermee eens bent dat daar mogelijk extra windmolens gerealiseerd worden in Amsterdam? Per gebied krijgt u de mogelijkheid om uw antwoord toe te lichten.

Per gebied 1 pagina met de juiste foto, bovenstaande vraag en een toelichting.

1 – Havengebied en Brettenzone
2 – Noorder IJ-plas en havengebied stadsdeel Noord
3 – Noordrand A10
4 – IJburg, Sciencepark en Zeeburgereiland
5 – Gaasperplas en Diemerscheg
6 – Amstel III omgeving
7 – Amstelscheg

- helemaal mee eens
- mee eens
- niet mee eens en niet mee oneens
- mee oneens
- helemaal mee oneens
- weet niet, geen antwoord

24. In dit onderzoek zijn we benieuwd of het huishoudinkomen invloed heeft op de uitkomsten. De volgende vraag stellen we dan ook enkel voor dit doeleinde.
In welke klasse valt het netto inkomen van uw huishouden?
Uitkeringen, pensioengelden, alimentatie en dergelijke zijn ook inkomsten. Vakantiegeld, kinderbijslag, zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en inkomen van kinderen jonger dan 18 jaar vallen niet onder het netto inkomen.

- netto 750 euro per maand of minder
- netto tussen de 751 en 1.750 euro per maand
- netto tussen de 1.751 en 3.050 euro per maand
- netto tussen de 3.051 en 5.000 euro per maand
- netto meer dan 5.001 per maand
- weet niet / geen antwoord

[diverse overige achtergrondkenmerken zijn aanwezig in het panel van OIS, kunnen achteraf naar wens gekoppeld worden]

25. Bedankt voor uw medewerking aan het onderzoek. Heeft u nog opmerkingen naar aanleiding van het onderzoek? [open vraag]

- geen opmerkingen

Gemeente
Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

data.amsterdam.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 19 januari 2021 11:13
Aan: [redacted]
CC:
Onderwerp: RE: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1

Hi!

Het was mijn bedoeling niet om vanuit agv te reflecteren, en volgens mij heb ik dat ook juist niet gedaan, maar vanuit mijn ervaring (en zo staat het ook in mijn aanvullingen op de sheets) dat bewoners als ze zouden moeten zeggen: 'weet niet' of 'niet van toepassing' eerder 'slecht, incompleet, onbereikbaar, niet transparant' etc zeggen als het gaat om communicatie. In de participatie (als het echt dichtbij komt, gaan mensen helemaal een appèl doen om hypermaatwerkcommunicatie) zien we dat in dit onderwerp ook heel scherp terug. Daar worden onderzoeken die de gemeente bekostigt voor bewoners later niet meer gedeeld met de gemeente...
Kortom: onbekend maakt onbemind is dus een gegeven in het communicatiemiddelenonderzoek.
Dit gegeven wordt in een goed communicatiemiddelen onderzoek expliciet meegenomen, vandaar dat ik refereer aan het comm onderzoek van corporate communicatie en ik in mijn aanvullingen vraag hoe deze vraag in het draagvlak onderzoek is gesteld.

Blijft absoluut de opdracht aan ons om blijvend te verbeteren, de klantreis zo soepel mogelijk te laten verlopen en daar ook communicatiecapaciteit voor te regelen. Maar ik vind bovengenoemde context wel belangrijk om a. mee te geven aan de wethouder en b. mee te geven aan ons team. Vanuit de neurowetenschap weten we dat mensen het nu eenmaal beter doen op positieve drivers dan op negatieve. Dat geldt extern en intern ☺

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 19 januari 2021 10:05
Aan: [redacted]
r
Onderwerp: Re: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1

Hallo [redacted] ea,

Het onderzoek waar je aan refereert staat op dezelfde plaats als de cockpit op intranet.
https://intranet.amsterdam.nl/kennis-beleid/bedrijfsvoering/communicatie/pers-media/cockpit-corporate-communicatie/

Ik ben dit nu ook eens gaan lezen. Ik lees er geen vragen in die direct te vergelijken zijn met de communicatievraag uit het draagvlak onderzoek. Dan komt het neer op interpreteren.
Het is wijsheid en gewenst om de cijfers over communicatie goed te duiden en van de juiste context te voorzien. Maar een score van 32% slecht vind ik nog meer reden om serieus naar de aanbevelingen die aan communicatie raken te kijken dan slechts 6% goed. Maar laten we svp het cijferfetishen niet de nadruk krijgen, maar ons focussen op de kwalitatieve aanbevelingen die we uit het onderzoek kunnen halen.

Bekijk de resultaten svp met de brede blik van de energietransitie en niet alleen AGV. Je opmerkingen nuanceren het vanuit AGV perspectief, maar het draagvlak moeten we voor de totale energieopgave bekijken. Dat betreft ook LED lampen, zonnepanelen, isolatie en duurzame verbouwingen. De laatste conclusie van het FB onderzoek onderschrijft dat ook.

Met vriendelijke groet,
[redacted]
M 06[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: maandag 18 januari 2021 om 19:41
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, "[redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1

Hi!

Jammer dat ik of iemand anders van mijn team niet bij de werksessie kon zijn twee weken terug. Dan had ik mijn aanvullingen mogelijk daar al kunnen doen. Nu in de presentatie op 'geeltjes' toegevoegd. Slides 6, 8, 11, 14, 15 en 17. Belangrijkste punt van contrair kijken mijnerzijds is dat 'negatieve beeld' van dzh-communicatie, waarover [redacted] net het gehele team communicatie heeft gemaild. Ik zou dat graag willen laten nuanceren door het communicatie-onderzoek van de afdeling Corporate Communicatie (en mijn (eerdere) aanvullingen en ervaringen binnen communicatieland gemeente Amsterdam☺).

[redacted] ik spreek jou morgen. Fijn!

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 18 januari 2021 18:09
Aan: [redacted]
Onderwerp: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1

Beste allemaal,

Op 7 januari hebben we met een groot deel van jullie, onder leiding van [redacted] een mooie en nuttige bijeenkomst gehad over de (draagvlak)onderzoeken.

Op basis van die bijeenkomst hebben [redacted] en ik de bevindingen en opbrengsten gebundeld in bijgaande presentatie. Het is nog een concept en work in progress.
Deze presentatie gaan we de komende tijd op diverse plekken bespreken om tot een eindversie te komen.

Laat het ons heel graag weten als je punten in de presentatie ziet staan die niet kloppen, niet compleet zijn en/of waar je vragen over hebt.

Met vriendelijke groeten, ook namens [redacted]

[redacted]
06-[redacted]

Welke duurzame maatregelen zijn eerder genomen? Zijn die %'s hoger bij koopwoningen dan bij huurders? Zie je nog verschil tussen type verhuurder en/of aanwezigheid VVE?
Achtentachtig procent van de bewoners heeft eerder duurzame maatregelen genomen in huis. Voor veel van de maatregelen geldt dat huiseigenaars ze vaker hebben doorgevoerd dan huurders, bijvoorbeeld bij spaar- en ledlampen, hoogrendements cv en zonnepanelen. Daarbinnen is te zien dat eigenaars die onderdeel zijn van een VVE vaker duurzame maatregelen hebben doorgevoerd dan eigenaars die dat niet zijn. Wat betreft de huurders valt op dat bewoners van een vrije sectorwoning van een woningcorporatie ook vaker duurzame maatregelen hebben doorgevoerd, bijvoorbeeld spaar- en ledlampen, hoogrendements cv, energiemanager en zonnepanelen. Bij de woningen van deze bewoners zijn de maatregelen vaak (gedeeltelijk) doorgevoerd voordat de bewoners er gingen wonen.

Tabel 1 Doorgevoerde maatregelen door bewoners per type woning, september 2020 (n=1649 , procenten)

	spaar/ledlampen	(drie) dubbelglas	vloer-, muur-, dakisolatie	radiator folie	hoog rendements cv	energie manager
eigenaar	83	62	45	14	39	9
vve	83	61	36	14	39	6
geen vve	76	50	30	11	35	5
sociale huur woningcorporatie	67	50	16	7	16	4
sociale huur particulier	64	59	29	11	16	7
vrije sector woningcorporatie	73	51	32	8	25	13
vrije sector particulier	63	57	27	5	11	7

Tabel 2 Doorgevoerde maatregelen door bewoners per type woning, september 2020 (n=1649 , procenten)

	afnemen 100% duurzaam gas/stroom	van gas af	zonneboiler	zonne panelen	warmte pomp	koken op inductie	anders
eigenaar	31	14	2	21	2	31	6
vve	34	16	1	16	2	27	6
geen vve	29	9	1	16	1	17	7
sociale huur woningcorporatie	13	6	1	5	1	11	3
sociale huur particulier	18	8	5	5	5	21	6
vrije sector woningcorporatie	24	15	2	9	3	13	2
vrije sector particulier	29	21	0	6	2	25	2

Tabel 3 Maatregelen als genomen voordat bewoner er ging wonen, september 2020 (n=814, procenten)

	ja, allemaal	ja, gedeeltelijk	nee	weet niet / geen antwoord
eigenaar	16	40	44	0
vve	19	41	39	1
geen vve	13	32	54	2
sociale huur woningcorporatie	14	34	50	2
sociale huur particulier	7	15	75	4
vrije sector woningcorporatie	26	48	25	1
vrije sector particulier	34	25	40	1

Kunnen we zien in het onderzoek waarom veel mensen nog geen actie nemen, terwijl ze wel positief tegenover duurzame energie staan?

Hoewel 78% van de bewoners positief is over de overstap naar duurzame energie, draagt 32% van de bewoners zelf actief bij aan deze overstap. Wanneer we de twee stellingen met elkaar kruisen, zien we dat bewoners die positief tegen de overstap zijn, vaker actief zijn dan bewoners die dat niet zijn. Toch is 23% van de bewoners die positief zijn over de overstap, zelf niet actief.

Figuur 1 Actief bijdragen van bewoners aan de overstap naar duurzame energie, per mening over de overstap, september 2020 (n=1649, procenten)

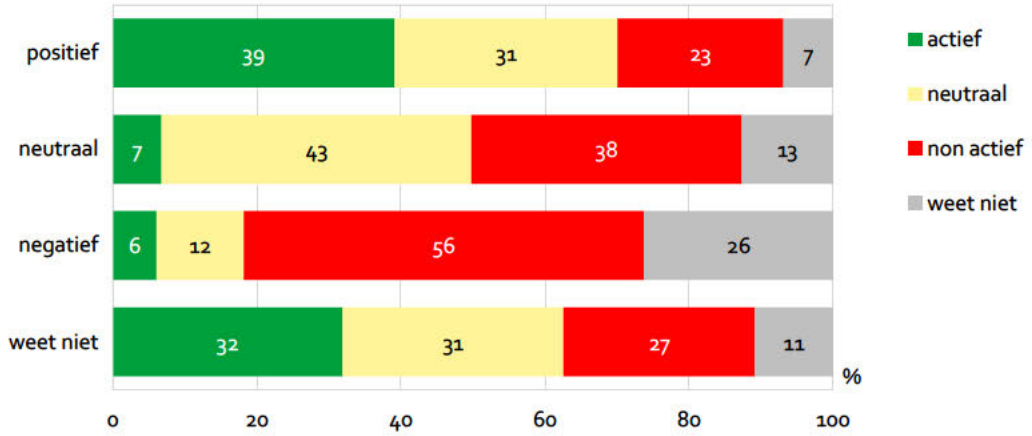

Deze groep bestaat meer dan gemiddeld uit huurders (69%, bij 59% bij de rest van de bewoners). Ook geeft deze groep iets vaker aan weinig tot geen kennis te hebben over duurzame energie (37% tegenover 27% van de rest van de bewoners). Toch zien we dat deze groep even vaak obstakels ervaart als de rest van de bewoners: ongeveer de helft. Wanneer we kijken naar de gewenste ondersteuning, is te zien dat bewoners die positief zijn overstap maar niet actief deze vaker wensen.

Tabel 4 Verwachte ondersteuning van gemeente door bewoners, september 2020 (n=1649, procenten)

	kosten vergoedt	informatie geeft over financierings- en/of subsidiemogelijkheden	aangeeft welke duurzame maatregel het beste voor mij is	mij de vrijheid geeft om zelf de keuze te maken bij het nemen van duurzame maatregelen	zegt welke stappen ik wanneer moet nemen
rest	58	58	45	49	28
positief overstap, niet actief	63	65	53	48	33

Tabel 5 Verwachte ondersteuning van gemeente door bewoners, september 2020 (n=1649, procenten)

	mij wijst op geschikte en betrouwbare (installatie)bedrijven	mij verbindt met buurtgenoten die ook duurzame maatregelen in hun woning nemen	informatie geeft over duurzame maatregelen die ik samen met buurtgenoten kan nemen	zich niet bemoeit met het nemen van duurzame maatregelen in mijn woning	anders
rest	40	22	37	5	10
positief overstap, niet actief	44	26	43	2	10

Wat is relatie tussen houding overstap duurzame energie en mening communicatie?
Er is een relatie tussen de houding van bewoners tegenover de overstap naar duurzame energie en hun mening over de communicatie over dit onderwerp. Zo vindt 8% van de bewoners met een positieve houding de communicatie goed. Geen van de bewoners met een negatieve houding vindt de communicatie goed. Drieënveertig procent van hen vindt de communicatie slecht, tegenover 26% van de bewoners met een positieve houding.

Tabel 6 Mening overstap naar duurzame energie tegenover mening over de communicatie, september 2020 (n=1649, procenten)

	goed	neutraal	slecht	anders	weet niet / geen antwoord
positief	8	41	26	6	18
neutraal	1	29	51	5	13
negatief	0	26	45	6	23
weet niet	3	15	46	8	28
totaal	6	38	32	6	18

Dezelfde tendens zie je ook bij de stelling: ik draag actief bij aan de overstap naar duurzame energie. Van de bewoners die het hier mee eens is, vindt 11% de communicatie goed.

32% communicatie = slecht: is te zien wat hun specifieke behoeftes zijn? (qua communicatie en ondersteuning)
De 32% van de bewoners die de communicatie als slecht beoordeeld heeft vooral behoefte aan een website met informatie over het onderwerp, net als de andere bewoners. Wel hebben deze bewoners vaker behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach (29% tegenover 21% gemiddeld).

Tabel 7 Gewenste benadering bewoners door gemeente over duurzaamheid, september 2020 (n=919, procenten)

	nieuwsbrief	huis-aan-huisblad	website	social media	persoonlijk contact energiecoach	anders	weet niet, geen antwoord
goed	44	22	69	12	17	4	7
neutraal	38	19	69	11	24	7	6
slecht	40	20	57	12	29	10	6
anders, namelijk	38	13	41	6	27	25	6
weet niet / geen antwoord	27	20	50	9	17	10	19

De 32% van de bewoners die de communicatie als slecht beoordeeld heeft vooral behoefte aan praktische informatie over subsidies, net als de andere bewoners. Ze hebben minder vaak behoefte aan duurzame tips of inspirerende verhalen (50% en 15% tegenover 58% en 21% gemiddeld).

Tabel 8 Gewenste inhoud van benadering gemeente voor bewoners, september 2020 (n=919, procenten)

	nieuwsartikelen	tips	inspirerende verhalen	praktische info	FAQ	anders	weet niet, geen antwoord
goed	31	65	43	67	46	3	9
neutraal	33	62	22	79	63	5	5
slecht	29	50	15	72	54	8	12
anders, namelijk	18	51	11	64	53	24	11
weet niet / geen antwoord	22	51	15	60	60	6	22

De 32% van de bewoners die de communicatie als slecht beoordeeld geeft relatief vaak aan dat de gemeente zich niet moet bemoeien met het nemen van duurzame maatregelen in de wonen, namelijk 11% van hen tegenover 4% (en 0% van de bewoners die de communicatie als goed beoordeeld). Toch hebben de bewoners die negatief zijn over de communicatie gemiddeld vaker behoefte aan een vergoeding van (een deel van) de kosten (55% tegenover 46% gemiddeld)

Hoe komt het dat draagvlak voor AGV (ook bij bedrijven) en wind lager is dan draagvlak voor duurzame energie? Omdat deze zaken 'dichtbij komen' (bij wind)? Of omdat AGV niet populair is? Of omdat het specifieker is geformuleerd? Of door iets anders? Is daar uit onderzoeksresultaten iets over te zeggen?

Hoewel 78% van de bewoners positief is over de overstap naar duurzame energie zijn bewoners kritischer over het plaatsen van (extra) windmolens in Amsterdam. 65% van de bewoners vindt een goed idee. Daarbij zijn bewoners die positief zijn over de overstap in het algemeen, ook positiever over het plaatsen van windmolens. Driekwart van hen is positief, tien procent is echter toch negatief. In de toelichtingen geven ze aan dat ze bang zijn voor de overlast, dat Amsterdam al te vol en te druk is, dat het de horizon vervuilt en dat Amsterdam weinig groene gebieden heeft, dus dat die bewaard moeten blijven. Een paar bewoners geven aan dat ze windmolens niet duurzaam vinden en dat ze te weinig rendement opleveren.

Figuur 2 Mening bewoners over het plaatsen van windmolens per mening over de overstap naar duurzame energie, september 2020 (n=1648, procenten)

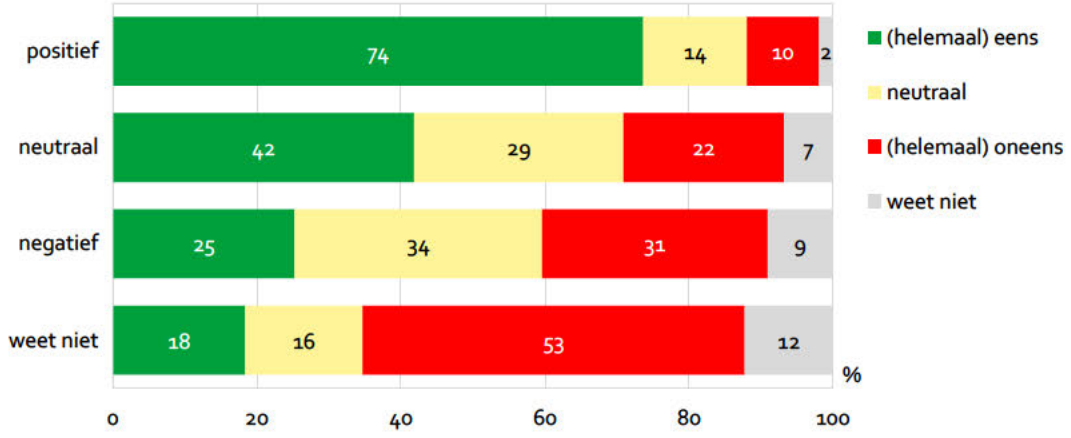

Voor aardgasvrij zijn de bewoners ook kritischer, 54% van de bewoners vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van aardgas afgaat. Onder de bewoners die positief zijn over de overstap naar

duurzame energie is 63% positief over het aardgasvrij maken, 15% is echter negatief hierover. Hierbij is het echter lastiger te zien waar dit aan ligt, omdat we geen toelichting hebben gevraagd. Wat betreft woningtype en kennis over het onderwerp is de groep die positief is over de overstap, maar negatief over aardgasvrij in 2040 gelijk aan het gemiddelde. Wel geven ze vaker aan obstakels te ervaren, 64% tegenover 47% gemiddeld. Obstakels die ze ervaren zijn vooral de hoge kosten die duurzame maatregelen met zich meebrengen.

Figuur 3 Mening bewoners over het aardgasvrij maken van Amsterdam in 2040 per de mening over de overstap naar duurzame energie, september 2020 (n=1648, procenten)

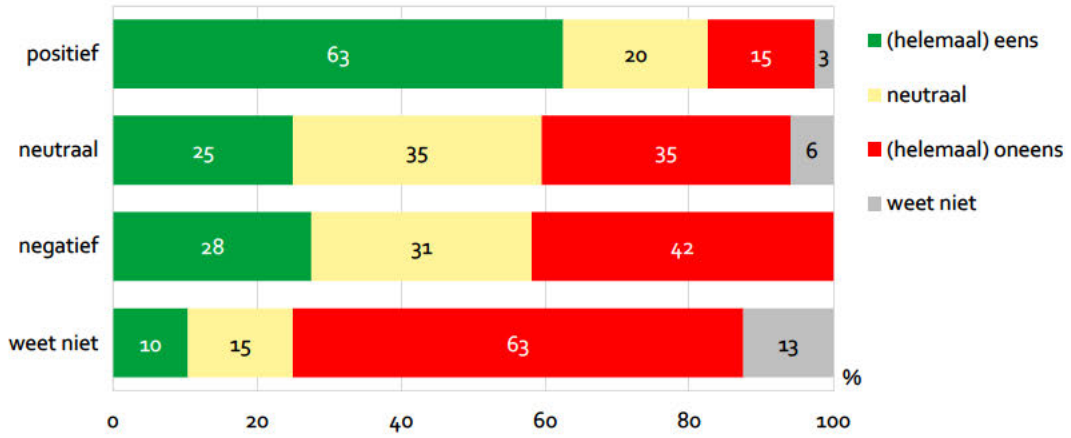

Dat draagvlak lager is als (mogelijk) maatregelen 'dichterbij komen': is dat 'normaal' bij een transitie?

Uit onderzoek van SCP kwam al naar voren dat hetzelfde ook geldt in Nederland wat betreft het aardgasvrij maken van woningen. Ik kom zelf vooral onderzoek tegen over de energietransitie. Daarin noemen ze aan de ene kant een soort kosten-baten analyse: het hebben van zorgen over klimaatveranderingen resulteert in steun voor maatregelen die voor het individu niet al te kosten/gedoe met zich meebrengen. Dit komt ook terug in de Not In My Backyard theorieën, bijvoorbeeld dat de kosten niet gelijk verdeeld zijn over de mensen die de baten hebben van de maatregel (bijvoorbeeld iedereen in Amsterdam maakt gebruik van de energie uit de windmolens, maar alleen in het gebied waar ze staan hebben Amsterdammers last). Deze theorie ook vaak toegepast op andere *collectieve goods*, bijvoorbeeld Asielzoekerscentra.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 17:12
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Draagvlakonderzoek 2020

[redacted]

Dank voor je reactie - en excuses dat we niet eerder hebben gereageerd.
Ik ga er met [redacted] nog even goed naar kijken, ook om te bezien of er iets moet/kan worden meegenomen in onze voorstellen richting MT en naar wethouder(s).

Met ondernemende groet van [redacted]

Gemeente Amsterdam
Sr. Communicatiestrateeg a.i. duurzaamheid
M 06-20011511

Op 19 jan. 2021, om 10:20 heeft [redacted]@amsterdam.nl> het volgende geschreven:

Hoi [redacted]
Wat een goed uitgewerkte presentaties, en handig zo alle acties en conclusies op een rij!
Mijn feedback op de presentatie, paar punten vielen mij op:
- Sheet 13. Ik vraag me af of de conclusie 'eerste stap zetten, daarna smaakt het naar meer' niet te kort door de bocht is. Zou het niet andersom kunnen zijn? Als men graag wil verduurzamen, zetten ze eerder de eerste stap en pakken ze daarna ook sneller door? Heb je hier niet gewoon de early adopters te pakken die toch wel gaan verduurzamen en toch wel doorzetten?
- Als jullie het woord organisaties gebruiken, vallen daar dan ook bedrijven onder? (zie bijvoorbeeld sheet 13) Ik vind dat een beetje verwarrend, want bij organisaties denk ik aan maatschappelijke organisaties.
- Uit het draagvlakonderzoek voor bedrijven komt ook 1 punt heel sterk naar voren die ik nu niet terugzie in de presentatie: ik kan niet verduurzamen want ik zit in een monument.
Dit geldt zowel voor bedrijven als voor bewoners. Toevallig sprak ik laatst een vriend die aan de Prinsengracht woont, hij heeft contact opgenomen met Monumenten van de gemeente en de informatie die hij daar over zich heen kreeg was zo ontmoedigend dat hij direct dacht, laat maar, als het zo ingewikkeld is dan ga ik er over 10 jaar nog wel eens naar kijken. De grachtengordel is een enorme uitdaging qua energiebesparing, maar het wordt ook door de gemeente zelf heel ingewikkeld gemaakt om te verduurzamen. Terwijl bewoners wel vaak willen, ze hebben geld en willen investeren in hun woning. Intern hebben we als gemeente hier echt wat glad te strijken. Vanuit alle kanten van de gemeente moet je worden geholpen om te verduurzamen, dus ook vanuit diensten als Monumenten. In elk geval door te kijken wat wel kan en daarbij te helpen.
- Ik onderstreep enorm punt 3a op sheet 16. De aandacht in het programma VZM (en ik denk ook in andere programma's) is gericht op ondernemers zelf, waarbij we ze proberen te stimuleren hun pand te verduurzamen. Inmiddels weten we dat 80% van de ondernemers in een gehuurd pand zit en dus nauwelijks invloed hebben op verduurzaming van het pand. Ze hebben wél invloed op het verduurzaming van hun bedrijfsproces. Dit betekent een enorme ommezwaai in wat we nu aan het doen zijn. We moeten ons beleid en communicatie gaan opsplitsen in 2 stromingen: ondernemers voor het

verduurzamen van hun bedrijfsproces en vastgoedeigenaren voor het verduurzamen van hun pand. In de duurzame wegwijzer wordt er al een splitsing gemaakt tussen pand verduurzamen en proces verduurzamen, maar op onze website en in de programma's zie je dit nog niet (voldoende) terugkomen. Ook in de communicatie rondom de DWW zijn vastgoedeigenaren geen doelgroep. Kortom, vastgoedeigenaren zijn tot nu toe een vergeten groep, terwijl daar 80% van de winst te behalen is. Daarnaast nog een punt dat ik graag ook verder met bespreek. Vanuit het programma VZM heb ik de opdracht gekregen een communicatieplan te schrijven voor het programma. Inmiddels begin ik steeds meer te twijfelen of dat wel handig is. Moeten we het niet breder trekken dan alleen het programma, maar gericht op de 2 doelgroepen die samen de zakelijke markt vormen: vastgoedeigenaren en ondernemers? En dan kijken hoe we ze integraal vanuit de gemeente bedienen?
Met vriendelijke groet,

Communicatieadviseur
Economische Zaken

Gemeente Amsterdam
T 06
@amsterdam.nl
Werkdagen: ma, di en do

Van: @amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 18 januari 2021 18:53
CC: @amsterdam.nl>
Onderwerp: Draagvlakonderzoek 2020

Communicatie-collega's,
Vanmiddag in het tweewekelijkse communicatieoverleg heb ik jullie een korte presentatie gegeven van de resultaten van het Draagvlakonderzoek energietransitie 2020. In een recent gehouden werksessie (met vertegenwoordiging vanuit OIS, beleid en communicatie (ook EZ en Wonen) hebben we de gegevens van OIS (zie de twee bijgaande rapporten) geanalyseerd, gewaardeerd en voorzien van conclusies en aanbevelingen.
N.B. Daarbij ook betrokken het -onderzoek dat AGV vorig jaar apart heeft gedaan.
In de onderzoeken en in de presentatie laten we natuurlijk de kritische resultaten over communicatie niet ongenoemd. Het is nu onze professionele kunst om goed te kijken wat we kunnen benutten en omzetten naar versterking van bestaande activiteiten of het opzetten van nieuwe activiteiten of aanpak. Zo hebben we nu de Duurzame Wegwijzer die we wellicht nog meer kunnen benutten en inzetten.
Tot slot: laten we goed kijken naar de samenhang tussen dit Draagvlakonderzoek, de aanstaande Klimaatrapportage en de voorstellen die worden ontwikkeld onder de kop 'participatie, communicatie, dienstverlening'.
Reactie en suggesties, zoals afgesproken, naar
Met ondernemende groet van
Gemeente Amsterdam
Sr. Communicatiestrateeg a.i. duurzaamheid
M 06

Van:
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 12:41
Aan:
CC:
Onderwerp: RE: enkele vragen over draagvlakonderzoek bewoners
Bijlagen: Vragen naar aanleiding van 7-1.docx; 20210118 CONCEPT Presentatie wethouders onderzoeken en acties v1.0_terugkoppeling_ .pptx

Dag

In de bijlage een word-documentje met antwoorden op je vragen. Hopelijk is het bruikbaar!
Ik heb ook nog even naar de PowerPoint gekeken en die ziet er goed uit. Een paar kleine opmerkingen.

Groet van
T 06

Van: @amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 15 januari 2021 16:49
Aan: @amsterdam.nl>
CC: @amsterdam.nl>; @amsterdam.nl>; @amsterdam.nl>; amsterdam.nl>
Onderwerp: enkele vragen over draagvlakonderzoek bewoners

Beste

In vervolg op de sessie van 7/1 heb ik enkele vragen over het draagvlakonderzoek bewoners.
Kun jij hier wellicht een korte blik op werpen? Bij voorbaat dank voor je moeite als je daar tijd voor hebt. Laat het me ook graag weten als dit niet past.

- Welke duurzame maatregelen zijn eerder genomen? Zijn die %'s hoger bij koopwoningen dan bij huurders? Zie je nog verschil tussen type verhuurder en/of aanwezigheid VVE?
- Kunnen we zien in het onderzoek waarom veel mensen nog geen actie nemen, terwijl ze wel positief tegenover duurzame energie staan?
- Wat is relatie tussen houding overstap duurzame energie en mening communicatie?
- 32% communicatie = slecht: is te zien wat hun specifieke behoeftes zijn? (qua communicatie en ondersteuning)
- Hoe komt het dat draagvlak voor AGV (ook bij bedrijven) en wind lager is dan draagvlak voor duurzame energie? Omdat deze zaken 'dichtbij komen' (bij wind)? Of omdat AGV niet populair is? Of omdat het specifieker is geformuleerd? Of door iets anders? Is daar uit onderzoeksresultaten iets over te zeggen?
- Dat draagvlak lager is als (mogelijk) maatregelen 'dichterbij komen': is dat 'normaal' bij een transitie?

Met vriendelijke groeten en een fijn weekend,

Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

M 06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do en vr

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 22 januari 2021 15:32
Aan: [redacted]
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: RE: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1
Bijlagen: 20210118 CONCEPT Presentatie wethouders onderzoeken en acties v2.0.pptx

Ha [redacted]

Dank je nogmaals voor je reactie op de PPT over de onderzoeken.
Ik heb je opmerkingen zo goed als mogelijk verwerkt. Bijgaand een aangepaste versie.
Maandag a.s. presenteren [redacted] en ik dit aan het afdelingsoverleg Duurzaamheid. Een beetje een late vraag, maar wil je daarbij aanwezig zijn?

Over het corporate communicatie-onderzoek uit 2019: heb jij het rapport wellicht beschikbaar? Of moet ik daarvoor bij [redacted] zijn?

Ik zal volgende week nog even contact met je opnemen over de vervolgstappen.

Tot slot:

- zie bijgaand nog ter info de vragenlijst van het OIS-bewonersonderzoek. Vragen 17 t/m 19 hebben betrekking op het onderwerp communicatie
- over de Renovatie- en Warmtemotor: deze bestaan, zoals vermoedelijk al bekend, allebei. In de werksessie van 7/1 gaf [redacted] directie Wonen) aan eea te willen doen mbv informatievoorziening over collectieve inkoop in het project Renovatiemotor)

Fijn weekend gewenst en vriendelijke groeten,
[redacted]

Van [redacted] **@amsterdam.nl>**
Verzonden: maandag 18 januari 2021 19:42
Aan: [redacted] **@amsterdam.nl>**
CC: [redacted] **@amsterdam.nl>;** [redacted] **@amsterdam.nl>;** [redacted] **@amsterdam.nl>**
Onderwerp: RE: Terugkoppeling werksessie draagvlakonderzoek duurzaamheid 7/1

Hi!

Jammer dat ik of iemand anders van mijn team niet bij de werksessie kon zijn twee weken terug. Dan had ik mijn aanvullingen mogelijk daar al kunnen doen. Nu in de presentatie op 'geeltjes' toegevoegd. Slides 6, 8, 11, 14, 15 en 17. Belangrijkste punt van contrair kijken mijnerzijds is dat 'negatieve beeld' van dzh-communicatie, waarover [redacted] net het gehele team communicatie heeft gemaild. Ik zou dat graag willen laten nuanceren door het communicatie-onderzoek van de afdeling Corporate Communicatie (en mijn (eerdere) aanvullingen en ervaringen binnen communicatieland gemeente Amsterdam☺).

[redacted] ik spreek jou morgen. Fijn!

[redacted]

Van:
Verzonden: maandag 18 januari 2021 18:09
Aan: ; ; ;

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 januari 2021 15:22
Aan: [redacted]

[redacted]
Onderwerp: RE: Initiatievenoverleg
Bijlagen: 20210118 CONCEPT Presentatie wethouders onderzoeken en acties v2.0.pptx; 20144_Rapport_KlimaatneutraalEnergietransitieDraagvlak.pdf; 20280 _Draagvlakmeting energietransitie_DEF2.pdf

Beste allemaal,

Dank voor jullie aandacht voor mijn presentatie van zojuist en jullie vragen hierover.

Bijgaand de PPT en de 2 achterliggende OIS-rapportages.
De PPT is nog work-in-progress. De onderzoeksrapporten zijn op dit moment nog interne documenten totdat we binnenkort de raad hierover hebben geïnformeerd via een raadsbrief.

Laat het via [redacted] weten als je er vervolgvragen over hebt.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 15:30
Aan: [redacted]
Onderwerp: Initiatievenoverleg
Tijd: dinsdag 26 januari 2021 13:30-15:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: MS-teams

Bijgaand de actiepuntenlijst plus de agenda voor het initiatievenoverleg 26 januari.

Als bijlage tevens een concept planning agendapunten. En als idee een aanmeldbriefje voor agendapunten initiatievenoverleg.

Vriendelijke groet, [redacted]

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

AH 21-9-20

Goedendag,

Voor de overleggen op 29 september, 3 november en 1 december heb ik een aanvraag gedaan voor een daadwerkelijke vergaderruimte in de Strategiefabriek gedaan. Willn jullie vast reistijd inplannen mocht je van plan zijn er live bij aanwezig te zijn.

Strategiefabriek op de [redacted] in Amsterdam

Hierbij ontvang je de link voor de virtuele ruimte aangemaakt voor de afspraak op **"Wekelijks initiatievenoverleg"**. Stuur deze e-mail of alleen de link door naar alle andere genodigden.
Via deze link kom je in de virtuele MS Teams ruimte die is aangemaakt.

De agenda zal wekelijks door [redacted] worden verstuurd.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 januari 2021 15:22
Aan: [redacted]

[redacted]
Onderwerp: RE: Initiatievenoverleg
Bijlagen: 20210118 CONCEPT Presentatie wethouders onderzoeken en acties v2.0.pptx; 20144_Rapport_KlimaatneutraalEnergietransitieDraagvlak.pdf; 20280 _Draagvlakmeting energietransitie_DEF2.pdf

Beste allemaal,

Dank voor jullie aandacht voor mijn presentatie van zojuist en jullie vragen hierover.

Bijgaand de PPT en de 2 achterliggende OIS-rapportages.
De PPT is nog work-in-progress. De onderzoeksrapporten zijn op dit moment nog interne documenten totdat we binnenkort de raad hierover hebben geïnformeerd via een raadsbrief.

Laat het via [redacted] weten als je er vervolgvragen over hebt.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 15:30
Aan: [redacted]
[redacted]@gmail.com
Onderwerp: Initiatievenoverleg
Tijd: dinsdag 26 januari 2021 13:30-15:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: MS-teams

Bijgaand de actiepuntenlijst plus de agenda voor het initiatievenoverleg 26 januari.

Als bijlage tevens een concept planning agendapunten. En als idee een aanmeldbriefje voor agendapunten initiatievenoverleg.

Vriendelijke groet, [redacted]

[Link naar de virtuele MS Teams ruimte]

AH 21-9-20

Goedendag,

Voor de overleggen op 29 september, 3 november en 1 december heb ik een aanvraag gedaan voor een daadwerkelijke vergaderruimte in de Strategiefabriek gedaan. Willn jullie vast reistijd inplannen mocht je van plan zijn er live bij aanwezig te zijn.

Strategiefabriek op [redacted] in Amsterdam

Hierbij ontvang je de link voor de virtuele ruimte aangemaakt voor de afspraak op **"Wekelijks initiatievenoverleg"**. Stuur deze e-mail of alleen de link door naar alle andere genodigden.
Via deze link kom je in de virtuele MS Teams ruimte die is aangemaakt.

De agenda zal wekelijks door [redacted] worden verstuurd.

Gemeente
Amsterdam

Draagvlakonderzoeken energietransitie

Conclusies én acties voor versnellen transitie

25 januari 2021

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusie onderzoek vorig jaar…

Driekwart van de Amsterdammers wil graag overstappen op duurzame energie, maar vreest tegelijkertijd dat zij dit moeilijk kunnen betalen. Dat blijkt uit onderzoek van het bureau Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) naar het draagvlak voor de door het college beoogde energietransitie.

Dit jaar…

- Herhaling OIS-draagvlakonderzoek energietransitie **bewoners**
  - ten behoeve van monitoring
  - inzicht enkele actuele onderwerpen (wind, corona-effect, communicatie)
- Aanvullend OIS-onderzoek bij **bedrijven** en **maatschappelijke instellingen**
- Vanuit programma Aardgasvrij aanvullend onderzoek onder eigenaar-bewoners via Facebook

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Belangrijkste bevindingen

HOUDING

Meerderheid (>75%) vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak

- Verschil met vorig jaar (bewoners): kleiner deel ziet biomassa als duurzame energie
- Draagvlak voor "aardgasvrij Nederland in 2050 en Amsterdam in 2040" is lager dan draagvlak voor duurzame energie in het algemeen (50-60%)
- Draagvlak voor windmolens is eveneens lager (onderzoek bewoners)

GEDRAG

Overgrote meerderheid (~90%) heeft al duurzame maatregelen genomen

wat … veelal 'laaghangend fruit' zoals led-verlichting en (drie)dubbel glas

wie … eigenaren, huurders van vrije sector woningen van woningcorporaties en huurders die energiekosten zelf betalen én nemen méér maatregelen*

Een deel heeft verduurzamingsplannen voor de komende 12 maanden: circa de helft van de organisaties en een kwart van de bewoners

!! **Bewoners**: zorgen om klimaatverandering belangrijke redenen voor verbouwing
Organisaties: eerste stap lijkt cruciaal. Eenmaal gestart, smaakt naar meer?**

*Zij kunnen beslissing nemen én hebben ook direct de voordelen van de lagere energiekosten

** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen

Belangrijkste bevindingen

GEDRAG (vervolg)

Corona-crisis heeft impact: uitstel of afstel van investeringen

- Met name organisaties (33%) stellen investeringen in verduurzaming van energie uit, bewoners 13%. Impact is het hoogst bij Horeca / detailhandel*

Wettelijke verplichtingen: organisaties

!! Verplichtingen wet milieubeheer worden nog **onvoldoende ingevuld** én er is veel **onbekendheid** omtrent wet- en regelgeving

OBSTAKELS

Circa de helft ervaart obstakels bij verduurzaming

kan niet

… gebrek aan financiële middelen (of onvoldoende rendement)
… ook onvoldoende tijd/capaciteit en kennis genoemd

mag niet

… verhuurder werkt niet mee, VVE werkt niet mee, monumentaal pand

** Uit recent onderzoek van NVDE komt naar voren dat de omzet van ondernemers die huizen verduurzamen zich wel positief ontwikkeld.*

Belangrijkste bevindingen

ENABLERS

- **Er is behoefte aan hulp van gemeente bij financiering en informatieverstrekking**
- Daarnaast wil men graag:
  - Persoonlijk (onafhankelijk) advies / advies van de gemeente welke duurzame maatregel het beste is. Advies over geschikte/betrouwbare (installatie) bedrijven
  - Specifiek voor organisaties: faciliteren van collectieve inkoop (15%)
- **Website en nieuwsbrief/email zijn voorkeurskanalen voor communicatie**
- Minderheid (6%) van de **bewoners** vindt dat de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor hun huis "goed" is (38% neutraal, 32% slecht)
  - Persoonlijk contact wordt extra gewaardeerd onder bewoners die negatief zijn
  - Bewoners ook bij andere thema's in A'dam negatief over communicatie (bron nog toevoegen)

Facebook onderzoek

- Groot deel woningeigenaren is verbouwing van plan waar mogelijk ook iets met duurzaamheid gedaan kan worden. Tevreden over subsidie, duidelijk onafhankelijk en gratis advies én over websites
- Maar groot deel is **nog niet bekend met de informatie**; gaat ook hier om **vindbaarheid**

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

1

WAAROVER is draagvlak én waarover minder

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder als maatregelen specifieker worden

- **Het is positief dat er veel draagvlak is in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen…**
  … meerderheid ziet daarin een eigen verantwoordelijkheid
  … de overgrote meerderheid heeft ook al maatregelen genomen
  … veelal 'laaghangend fruit', in mindere mate nog de ingrijpende maatregelen

- **De stad is minder positief over een aantal specifieke ingrijpende maatregelen als aardgasvrij en windenergie…**
  … wordt het nu erg concreet / komt letterlijk heel erg dichtbij
  … speelt ook op landelijk niveau
  … bij wind in Amsterdam minder positief als dichterbij
  … bij aardgasvrij lijkt men te vrezen voor de kosten
  … bij aardgasvrij bewoners iets positiever dan bedrijven/instellingen

Conclusies voor gemeente Amsterdam

2

WAT heeft de stad nodig van de gemeente

De gemeente biedt veel aan (informatie/aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden

- **Bewoners geven aan dat de communicatie vanuit de gemeente verbeterd moet worden…**
  … de gemeente biedt wél veel informatie aan
  … maar deze vindt men soms onvolledig, onoverzichtelijk én niet goed te vinden
  … Duurzame Wegwijzer (nov'20) en lopende social media activiteiten gaan hierin helpen, maar zijn een eerste stap

- **De stad wil graag meer financiële ondersteuning bij het verduurzamen…**
  … we bieden al veel financiële ondersteuning (subsidies en lage rente leningen*)
  … meer dan in andere grote gemeentes
  … optimalisatie is mogelijk (zoals een aardgasvrij subsidie voor organisaties)
  … maar **bekendheid** en **vindbaarheid** van onze regelingen is belangrijker
  … en het **gemak** van de aanvraag van regelingen en vergunningen (behoefte aan persoonlijke hulp)

** Bewoners: energielening vanaf 0,96% rente voor bewoners, vanaf 0% voor VVE. Organisatie: lening Duurzaamheidsfonds, vanaf 1,1% rente*

Conclusies voor gemeente Amsterdam

3

WAAR zitten fundamen-tele uitdagingen

Harde noot te kraken met 'split incentive' en 'voeten in de modder' in gehele verduurzamingsproces. Het stopt niet bij subsidie, advies

A **Huurders (o.a. all-in service contracten en sociale huur) verduurzamen minder dan eigenaren van panden of huurders die de energierekening zelf betalen**
... grondoorzaak zit in mismatch van belangen ("split incentive")

- Amsterdam heeft veel huurders*...
  ... het effectief adresseren van split incentive heeft potentieel veel impact

Split incentive: *Eigenaar investeert niet wanneer de huurder de voordelen krijgt van lagere energiekosten. Huurder investeert niet vanwege onzekerheid huurperiode (verdien ik het terug), voordelen van lagere energiekosten zijn voor verhuurder, mag niet van verhuurder*

B **Uitdaging om bewoners en organisaties de "eerste" stap te laten zetten in verduurzaming. Daarna krijgt men de smaak te pakken****
... er is behoefte aan laagdrempelig, energieadvies ***
... gemak en ontzorging gedurende het verduurzamingsproces
... dus ook begeleiding huurders bij verhuurders en/of VVE, wijzen op betrouwbare leveranciers, collectieve inkoop en wellicht ook ondersteuning bij implementatie

** 78% van de zakelijke adressen is een huurpand, 71% hiervan is een pand ouder dan 1975. Bron: Verkenning Verduurzaming Zakelijke Markt Gemeente Amsterdam, Krachtwerk 2020*
*** Bijna de helft (47%) van de bedrijven die al maatregelen heeft genomen, heeft ook plannen voor komende twaalf maanden. Slechts 17% van degene die nog geen maatregel genomen heeft, heeft plannen*

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
1	Veel draagvlak in de stad voor de overstap naar duurzame energie in het algemeen; lager enthousiasme bij aantal specifieke maatregelen	▪ Ontwikkeling draagvlak jaarlijkse blijven monitoren ▪ Verdieping voor specifieke maatregelen in een volgend draagvlakonderzoek ▪ Sessies in stad organiseren tbv meer draagvlak	✓	+ +
2	De stad heeft behoefte aan juiste communicatie en aanbod. De gemeente biedt veel aan (informatie/ aanbod), maar het moet bekender, beter en gemakkelijker vindbaar worden	▪ Uitwerken nieuwe communicatie- en participatiestrategie*, in aansluiting op behoeftes geuit in onderzoek (bv. wellicht een 'kaartje op de mat' in TVW-buurten) ▪ Integratie van Duurzame Wegwijzer op amsterdam.nl en verbeteren vindbaarheid ▪ Verbeteren website Duurzaamheid voor organisaties ▪ Gerichte campagnes organisaties: wetgeving, aanbod. Verbreden doelgroep en partners	✓ ✓ ✓	+ + +

** Communicatiestrategie Aardgasvrij wordt al elk per jaar herijkt en aangepast*

Aanbevelingen en acties

Vervolgactie: reeds opgenomen in programma of nieuwe actie?

	Conclusie	Aanbeveling	Opge-nomen	Nieuw
3a	Huurpanden verduurzamen minder. Harde noot te kraken met 'split incentive'	▪ Korte verkenning uitvoeren: o.a. beter beeld van verhuurders (excl. corporaties), beste practices van andere gemeentes / adviseurs ▪ Gericht actieplan opstellen	✓	+ +
3b	Eerste stap zetten is cruciaal bij verduurzaming, dan smaakt het naar meer. Het stopt voor de gemeente niet bij geven van informatie, subsidie en advies.	▪ Opschalen van gratis energieadvies voor organisaties. Uitbreiden met een online / light advies ▪ Kosten verlagen: subsidie aardgasvrij organisaties, collectieve inkoop voor organisaties en bewoners (oa bij Renovatiemotor) ▪ Verken aanvullende ondersteuning: bijv. huurdersbegeleiding, persoonlijke hulp bij verkrijgen van subsidie, informatie en ondersteuning en mogelijk advies over installateurs	✓ ✓	+ + +

Agenda

- Opzet onderzoeken
- Belangrijkste bevindingen
- Conclusies
- Aanbevelingen en acties
- Vervolgstappen

Vervolgstappen

Rapportages

*Bespreking staf en werksessie experts**

Vooraankondiging resultaten aan Wethouder Everhardt (updategesprek VZM)

Raadsbrief en communicatie resultaten

Communicatie Klimaatrapportage

December	Januari	Februari	Maart	April
Bespreking AKN-kernteam	*Bespreking AKN-kernteam, team AGV en Stuurgroep Verduurzaming zakelijke markt & nader uitwerken vervolgacties (ook: wat is daarvoor nodig en hoe haalbaar?)*	*Concept-raadsbrief naar Van Doorninck en Everhardt: conclusies, duiding, suggesties voor vervolgacties en verwijzen naar Klimaatrapportage*		

* Werksessie: Duurzaamheid, EZ, OIS

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 31 januari 2021 15:13
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re: update communicatie over onderzoeksresultaten

Hi [redacted],

Ja zeker, ik zie 'm wel verschijnen!

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 28 januari 2021 om 17:54
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: update communicatie over onderzoeksresultaten

Ha [redacted],

We sturen nu aan op de wethoudersmap van 16-2. Bij akkoord wethouder kan raadsbrief direct daarna via dagmail naar de raadsleden.
Ik stuur je maandag een concept-raadsbrief toe. Is het voor jou haalbaar om daar dan ergens volgende week op te reageren?

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 25 januari 2021 15:47
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: update communicatie over onderzoeksresultaten

Top! En nee, geen voorkeur. De wethouder zei wel dat wat haar betreft de resultaten niet te lang in een la moeten blijven liggen, dus weet niet of half februari haalbaar is?

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: maandag 25 januari 2021 om 12:05
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: update communicatie over onderzoeksresultaten

Ha [redacted],

Dank je voor het bespreken van dit onderwerp met de wethouder en voor je mail.
Een duidelijk verhaal. Hiermee kunnen we goed uit de voeten.
We zullen een voorzet voor een raadsbrief opstellen en dit vervolgens met je bespreken. Ik hou je op de hoogte en als we vragen hebben, laat ik het ook weten.

Heb je een moment in je hoofd wanneer jullie zouden willen dat de raadsbrief naar buiten komt?

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 25 januari 2021 11:52
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: update communicatie over onderzoeksresultaten

Hi [redacted],

Zoals beloofd heb ik nog even met de wethouder besproken of zij mijn voorstel over communicatie over het draagvlakonderzoek ook zag zitten. Ze is het ermee eens om niet te wachten tot de klimaatrapportage en is ook akkoord met een goede raadsbrief als duiding bij het onderzoek zelf, zonder aanvullend persbericht. De duiding gaat haar dan om oa een analyse over die 6% en daarbij ook meteen wat wij naar aanleiding van dat resultaat al in gang hebben gezet om betrokkenheid van bewoners te vergroten.

Verder had ik het nog met [redacted] duiding van die 6%. Zij gaf aan dat een algemene vraag over communicatie in een breder onderzoek dit vaak als uitkomst geeft, omdat bewoners niet scherp hebben wat precies die communicatie vanuit de gemeente dan is. Als je ze vervolgens concreet zou bevragen over specifieke uitingen, worden die cijfers al heel anders. Heb dit ook bij de wethouder toegelicht en leek haar goed dit ook in de brief te benoemen, zonder uiteraard voorbij te gaan aan het feit dat 6% goed wel reden is om onszelf een spiegel voor te houden ☺

Kan jij hiermee verder? Anders kunnen we ook nog even bellen! Ik denk/schrijf graag mee met de raadsbrief uiteraard.

Groet,
[redacted]

Van [redacted]
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 17:36
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: update communicatie over onderzoeksresultaten

Beste [redacted] en [redacted],

Dinsdag hebben we elkaar gesproken over de communicatie van de resultaten van de (draagvlak)onderzoeken.
We kwamen toen tot de conclusie dat de aanbevelingen obv de onderzoeken dusdanig overlappen met de plannen in de Klimaatrapportage dan het tegelijk communiceren over deze resultaten voor de hand leek te liggen.

Vanmiddag hebben [redacted] en [redacted] hierover gesproken met [redacted].
Haar advies is om beide zaken wel apart naar buiten te brengen:

- Eerst een raadsbrief sturen met daarin de resultaten van de onderzoeken, een duiding hiervan (bv. over waardering communicatie door bewoners) en ideeën voor vervolgacties; waar nodig hierbij alvast vooruit verwijzen naar de Klimaatrapportage waarin vervolgacties verder uitgewerkt worden (en de onderzoeksrapporten hierbij

meesturen als bijlage van deze raadsbrief). Er komt dan geen persbericht over de onderzoeken, maar mogelijk wil [redacted] de raadsbrief dan wel delen met enkele media

- Vervolgens kan in april als, de Klimaatrapportage naar buiten komt -waar nodig- bij nieuwe acties worden verwezen naar de onderzoeken; focus van deze rapportage zal hierbij vermoedelijk op andere punten liggen (CO_2-reductie, etc.). Bij de presentatie van de Klimaatrapportage wil [redacted] tzt actiever naar media etc. communiceren dan bij de raadsbrief over de onderzoeken

Dit leek [redacted] en [redacted] een verstandige aanpak.
[redacted] checkt maandag hoe de wethouder hier tegenaan kijkt.

Als dit de lijn wordt, dan zullen we een voorzet doen voor de raadsbrief en die met betrokken collega's bespreken om deze compleet te krijgen.
@[redacted]: het zou m.i. heel mooi zijn als in raadsbrief het volledige verhaal staat, zowel obv OIS-onderzoeken als obv Facebook-onderzoek. We hebben er nog contact over.

Raadsbrief zou eind februari / in maart verstuurd kunnen worden. [redacted] checkt of deze brief ook namens Everhardt verstuurd moet worden, aangezien het voor een deel ook de zakelijke markt betreft.

@all: laat het weten als je nog vragen/opmerkingen over bovenstaande mail hebt.

Groeten, ook namens [redacted] en [redacted],

[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

[redacted] @amsterdam.nl

[redacted]

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de gemeenteraad van Amsterdam

Datum	Nog invullen
Ons kenmerk	
Behandeld door	Nog invullen
Bijlagen	Onderzoeksrapporten OIS en Aardgasvrij
Onderwerp	Onderzoeken energietransitie over kennis, houding en gedrag

Geachte raadsleden,

Uit onderzoek van Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) uit 2019 kwam naar voren dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie jaarlijks zullen monitoren. In het najaar van 2020 is het onderzoek door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder als maatregelen specifieker worden
Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt nog steeds de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Als maatregelen specifieker worden is het enthousiasme lager. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal zijn~~gaat~~. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdam positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over windmolens in hun eigen zoekgebied. Tot slot zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%.
Dit jaar wil ik bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die specifieker worden en dichterbij komen.

Met opmaak: Markeren

Een routebeschrijving vindt u op www.amsterdam.nl.

Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies/financiering en informatieverstrekking. Slechts 6% van de bewoners vond de algemene communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor hun huis in 2020 goed. Bewoners die actief bezig zijn met duurzame maatregelen zijn iets positiever. Degenen die de algemene communicatie slecht vonden (32%) hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen. Noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het aanvullende aardgasvrij onderzoek blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficienter communicatie en meer persoonlijk maatwerk. ~~de vindbaarheid van de informatie nog onvoldoende is~~.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op nieuwamsterdamsklimaat.nl ~~gestart~~. Dit stappenplan/tool ~~eze website~~ helpt bewoners die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. ~~bij het nemen van de juiste stappen bij de verduurzaming van hun woning.~~ Dit jaar werken we de Wegwijzer verder uit en zorgen voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verder verbeteren door gegevens die nu nog op verschillende plekken staan meer te bundelen en samen te brengen op een plek. ~~gaat deze website een onderdeel uitmaken van amsterdam.nl,~~ Hierdoor zal ~~waardoor~~ de vindbaarheid naar verwachting vooruit zal gaan. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpak ~~en daarnaast continu~~ het jaar door wordt ingezet op triggerende social media content ter verbetering van de stedelijke awareness.~~activiteiten~~.

Enkele harden noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad
Een deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Tegelijkertijd zien we in het aardgasvrij onderzoek dat woningeigenaren 'zorgen om het klimaat' (28,6%) en 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50,1 %) noemen als reden om hun badkamer of keuken te willen verbouwen. U~~Daarnaast komt u~~it de OIS-onderzoeken komt naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen ook regelmatig als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen op het bordje van de eigenaar liggen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE~~Ook VVE's~~ en de monumentale status van een pand~~en~~ worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom komend jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding ten aanzien van de verduurzaming van hun panden.

Bij organisaties zien we ook dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijkt de behoefte aanwezig om meer

maatregelen te nemen. Er is hierbij behoefte aan gemak en ontzorging, tegelijk zien we dat er momenteel nog veel onbekendheid is omtrent wet- en regelgeving op gebied van verduurzaming. Op dit moment biedt de gemeente gratis energieadviezen en energiescans voor organisaties aan. Komend jaar willen we via de MKB-motor verkennen of aanvullende ondersteuning wenselijk en haalbaar is. Ook willen we onderzoeken hoe we de energieadviezen kunnen opschalen en mogelijk uitbreiden met light adviezen.

Met opmerkingen [redacted]: Hi [redacted], het is niet mijn onderwerp, maar roept wel vraag op. Advies is 1, uitvoering daarvan is 2: gaan we daar ook iets mee doen? en light advies, wat is dat? Doen we dat omdat we zien dat ondernemers de adviezen blijkbaar te ingewikkeld vinden? Misschien toch toelichtend zinnetje toevoegen?

Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken. In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de gemeenteraad van Amsterdam

Datum	Nog invullen
Ons kenmerk	
Behandeld door	Nog invullen
Bijlagen	Onderzoeksrapporten OIS en programma Aardgasvrij
Onderwerp	Onderzoeken energietransitie over kennis, houding en gedrag

Geachte raadsleden,

Uit onderzoek van Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) uit 2019 kwam naar voren dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie jaarlijks in beeld zullen brengen. Dit maakt een onderdeel uit van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de energietransitie over kennis, houding en gedrag door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen
Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt net als in 2019 de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Bij een aantal specifieke en ingrijpende maatregelen is het enthousiasme lager. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over windmolens in hun eigen zoekgebied. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. Dit

jaar wil ik bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die ingrijpend zijn en dichterbij komen.

Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid pallet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen) en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%. We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen, zoals bijvoorbeeld subsidies voor aardgasvrije bedrijven en maatschappelijke instellingen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden. Bewoners die al actief bezig zijn met het nemen van duurzame maatregelen waren iets positiever. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach. Ongeveer vier op de tien bewoners (38%) had een neutrale houding over de communicatie over duurzame maatregelen in het huis. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl. Ook zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

Enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad
Een deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Het programma "Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. Tegelijkertijd zien we in het aardgasvrij-onderzoek dat woningeigenaren de behoefte om hun huis te verduurzamen (50 %) en zorgen om het klimaat (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.

Uit de OIS-onderzoeken komt naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen ook regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen op het bordje van de eigenaar liggen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen. Hierbij maken we waar mogelijk gebruik van bestaande instrumenten en oplossingen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken. In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de gemeenteraad van Amsterdam

Datum	Nog invullen
Ons kenmerk	
Behandeld door	Nog invullen
Bijlagen	Onderzoeksrapporten OIS en Aardgasvrij
Onderwerp	Onderzoeken energietransitie over kennis, houding en gedrag

Geachte raadsleden,

Uit onderzoek van Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) uit 2019 kwam naar voren dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie jaarlijks zullen monitoren. In het najaar van 2020 is het onderzoek door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder als maatregelen specifieker worden
Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt nog steeds de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Als maatregelen specifieker worden is het enthousiasme lager. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal zijn~~gaat~~. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdam positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over windmolens in hun eigen zoekgebied. Tot slot zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%.
Dit jaar wil ik bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die specifieker worden en dichterbij komen.

Met opmaak: Markeren

Een routebeschrijving vindt u op www.amsterdam.nl.

Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies/financiering en informatieverstrekking. Slechts 6% van de bewoners vond de algemene communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor hun huis in 2020 goed. Bewoners die actief bezig zijn met duurzame maatregelen zijn iets positiever. Degenen die de algemene communicatie slecht vonden (32%) hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen. Noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het aanvullende aardgasvrij onderzoek blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficienter communicatie en meer persoonlijk maatwerk. ~~de vindbaarheid van de informatie nog onvoldoende is~~.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op nieuwamsterdamsklimaat.nl ~~gestart~~. Dit stappenplan/tool ~~eze website~~ helpt bewoners die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. ~~bij het nemen van de juiste stappen bij de verduurzaming van hun woning.~~ Dit jaar werken we de Wegwijzer verder uit en zorgen voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verder verbeteren door gegevens die nu nog op verschillende plekken staan meer te bundelen en samen te brengen op een plek. ~~gaat deze website een onderdeel uitmaken van amsterdam.nl,~~ Hierdoor zal ~~waardoor~~ de vindbaarheid naar verwachting vooruit zal gaan. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpak ~~en daarnaast continu~~ het jaar door wordt ingezet op triggerende social media content ter verbetering van de stedelijke awareness.~~activiteiten~~.

Enkele harden noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad
Een deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Tegelijkertijd zien we in het aardgasvrij onderzoek dat woningeigenaren 'zorgen om het klimaat' (28,6%) en 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50,1 %) noemen als reden om hun badkamer of keuken te willen verbouwen. U~~Daarnaast komt u~~it de OIS-onderzoeken komt naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen ook regelmatig als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen op het bordje van de eigenaar liggen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE~~Ook VVE's~~ en de monumentale status van een pand~~en~~ worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom komend jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding ten aanzien van de verduurzaming van hun panden.

Bij organisaties zien we ook dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijkt de behoefte aanwezig om meer

maatregelen te nemen. Er is hierbij behoefte aan gemak en ontzorging, tegelijk zien we dat er momenteel nog veel onbekendheid is omtrent wet- en regelgeving op gebied van verduurzaming. Op dit moment biedt de gemeente gratis energieadviezen en energiescans voor organisaties aan. Komend jaar willen we via de MKB-motor verkennen of aanvullende ondersteuning wenselijk en haalbaar is. Ook willen we onderzoeken hoe we de energieadviezen kunnen opschalen en mogelijk uitbreiden met light adviezen.

Met opmerkingen [redacted]: H[redacted], het is niet mijn onderwerp, maar roept wel vraag op. Advies is 1, uitvoering daarvan is 2: gaan we daar ook iets mee doen? en light advies, wat is dat? Doen we dat omdat we zien dat ondernemers de adviezen blijkbaar te ingewikkeld vinden? Misschien toch toelichtend zinnetje toevoegen?

Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken. In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 31 januari 2021 12:10
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@krachtwerk.nl; [redacted]
Onderwerp: nu MET bijlage RE: Verzoek om reactie op concept-raadsbrief over onderzoeksresultaten
Bijlagen: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v1_[redacted]docx

Klassieker, nu met bijlage

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 31 januari 2021 12:08
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@krachtwerk.nl; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Verzoek om reactie op concept-raadsbrief over onderzoeksresultaten

Hi [redacted],

Fijne brief! Paar kleine toevoegingen en een vraag over MKB energieadviezen (misschien vraag voor [redacted]?)

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 29 januari 2021 14:59
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@krachtwerk.nl; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: Verzoek om reactie op concept-raadsbrief over onderzoeksresultaten

Dag allemaal,

Mooie, korte brief [redacted]! Hierbij ook mijn aanvullingen. Met name de notie dat huiseigenaren zorgen om het klimaat en verduurzamen van de woning noemen als drives om te verbouwen, zou ik graag overgenomen willen zien. Het biedt m.i. de wethouder perspectief om voort te gaan op de ingeslagen weg.

Succes en je weet me te vinden!

[redacted]

[redacted]

Senior communicatieadviseur en Factor C trainer
Programma Amsterdam Aardgasvrij
Programma Warmte voor de Stad

Gemeente Amsterdam

[redacted]@amsterdam.nl

Weesperplein 8, 1018 XA Amsterdam
www.amsterdam.nl/aardgasvrij

Werkdagen: ma, di, woe-ochtend, do en vr

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 28 januari 2021 16:48
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@krachtwerk.nl; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Re: Verzoek om reactie op concept-raadsbrief over onderzoeksresultaten

[redacted],

Dank voor de voorzet. Zie bijgaand mijn opmerkingen.
Is het denkbaar dat we toch nog iets meer zeggen over conclusies en (richting van) aanbevelingen, of 'verplaatsen' we dit grotendeels naar de Klimaatrapportage?

Groet, [redacted]

Op 26 jan. 2021, om 11:57 heeft [redacted]@amsterdam.nl> het volgende geschreven:

Beste collega's,

Bijgaand stuur ik jullie de conceptraadsbrief toe met daarin de belangrijkste resultaten en conclusies van de onderzoeken die zijn uitgevoerd.
Het is slechts een 1e versie. Willen jullie **ajb deze week** een reactie geven? Wees graag kritisch, schiet er op zou ik zeggen.

Bij voorbaat dank!

Met vriendelijke groet,
[redacted]
<Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v1.docx>

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 februari 2021 11:13
Aan: [redacted]
Onderwerp: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v1_[redacted]
Bijlagen: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v1_[redacted].docx

Ha [redacted],
[redacted] had ook nog paar dingetjes.. Hoop dat het nog mee kan, want ik denk dat het er beter van wordt 😃
Groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 februari 2021 17:44
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Concept-raadsbrief over onderzoeken
Bijlagen: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v3.docx

Ha [redacted]
Het plan is dat rond half februari een brief naar de raad gaat over de OIS-draagvlakonderzoeken die in 2020 onder bewoners en bedrijven zijn gehouden.
Over windenergie staat op het eind van de 1e pagina één zin vermeld, vandaar dat ik jullie nu ook mail.
Laat het weten mochten jullie daar opmerkingen over hebben.
Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 februari 2021 17:39
Aan: [redacted]
Onderwerp: Concept-raadsbrief over onderzoeken
Ha [redacted]
Bijgaand zoals besproken de concept-raadsbrief.
Bij voorbaat dank voor jouw reactie hierop. Laat het ook weten als je er over wilt overleggen.
Voor de compleetheid bijgaand nogmaals de beide OIS-onderzoeken en het concept-aardgasvrijrapport.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

M 06 [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do en vr

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 februari 2021 17:44
Aan: [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: Concept-raadsbrief over onderzoeken
Bijlagen: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v3.docx

Ha [redacted] en [redacted],
Het plan is dat rond half februari een brief naar de raad gaat over de OIS-draagvlakonderzoeken die in 2020 onder bewoners en bedrijven zijn gehouden.
Over windenergie staat op het eind van de 1e pagina één zin vermeld, vandaar dat ik jullie nu ook mail.
Laat het weten mochten jullie daar opmerkingen over hebben.
Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 februari 2021 17:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Concept-raadsbrief over onderzoeken
Ha [redacted],
Bijgaand zoals besproken de concept-raadsbrief.
Bij voorbaat dank voor jouw reactie hierop. Laat het ook weten als je er over wilt overleggen.
Voor de compleetheid bijgaand nogmaals de beide OIS-onderzoeken en het concept-aardgasvrijrapport.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do en vr

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de gemeenteraad van Amsterdam

Datum	Nog invullen
Ons kenmerk	
Behandeld door	Nog invullen
Bijlagen	Onderzoeksrapporten OIS en programma Aardgasvrij
Onderwerp	Onderzoeken energietransitie over kennis, houding en gedrag

Geachte raadsleden,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) over de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat ~~Uit onderzoek van Onderzoek Informatie en Statistiek (OIS) uit 2019 kwam naar voren dat~~ driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat ~~we de houding~~we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van ~~van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie jaarlijks in beeld zullen brengen. Dit maakt een onderdeel uit van het~~ jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de ~~energietransitie over~~ kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn ~~zijn~~ vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen
Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt net als in 2019 de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Bij een aantal specifieke en ingrijpende maatregelen is het enthousiasme lager. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040

van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over het plaatsen van extra~~over~~ windmolens in hun eigen zoekgebied. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. Mede naar aanleiding van deze resultaten wil ik d~~D~~it jaar ~~wil ik~~ bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die ingrijpend zijn en dichterbij komen.

Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid pallet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen) en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%. We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen, zoals bijvoorbeeld subsidies voor aardgasvrije bedrijven en maatschappelijke instellingen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden. Ongeveer vier op de tien bewoners (38%) was neutraal over de communicatie~~Ongeveer vier op de tien bewoners (38%) had een neutrale houding over de communicatie over duurzame maatregelen in het huis.~~ Bewoners die al actief bezig zijn met het nemen van duurzame maatregelen waren iets positiever. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach. ~~Ongeveer vier op de tien bewoners (38%) had een neutrale houding over de communicatie over duurzame maatregelen in het huis.~~ In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk.

Met opmerkingen [redacted]: Percentage?

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl. Ook zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

Enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad
Een deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Het programma "Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. Tegelijkertijd zien we in het aardgasvrij-onderzoek dat woningeigenaren de behoefte om hun huis te verduurzamen (50 %) en zorgen om het klimaat (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.

Uit de OIS-onderzoeken komt naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen ook regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen op het bordje van de eigenaar liggen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen. Hierbij maken we waar mogelijk gebruik van bestaande instrumenten en oplossingen.

Met opmerkingen [redacted]: Kunnen we hier een voorbeeld noemen?

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken. In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Hoogachtend,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 4 februari 2021 8:56
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Concept-raadsbrief over onderzoeken
Bijlagen: Brief gemeenteraad draagvlakonderzoeken_v3.docx

Goeiemorgen allen,

Ter info bijgaand enkele opmerkingen van [redacted] op de raadsbrief.
@[redacted]: ik plan een momentje om de laatste punten door te nemen (ook de mail van [redacted]).

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 3 februari 2021 15:04
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: Concept-raadsbrief over onderzoeken

Hi [redacted],

Veel dank voor de brief. Ik heb een paar kleine opmerkingen, zie bijlage!

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: maandag 1 februari 2021 om 17:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Concept-raadsbrief over onderzoeken

Ha [redacted],

Bijgaand zoals besproken de concept-raadsbrief.
Bij voorbaat dank voor jouw reactie hierop. Laat het ook weten als je er over wilt overleggen.

Voor de compleetheid bijgaand nogmaals de beide OIS-onderzoeken en het concept-aardgasvrijrapport.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do en vr

Nummer BD2020-001411
Directie directie sb
Dienst rve ruimte en duurzaamheid

Gemeente Amsterdam
Raadscommissie voor Financiën, Economische Zaken, Deelnemingen, Lucht- en Zeehaven

FEZ

Ter kennisneming voor de commissievergadering van 25 maart 2021

Portefeuille **29**
Agendapunt **TKN 0**
Datum besluit B&W **nvt**

Onderwerp

Kennisnemen van bijgaande brief met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie

De commissie wordt gevraagd kennis te nemen van

Bijgaande brief met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken die afgelopen jaar zijn uitgevoerd over kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie, met als belangrijkste punten:

- veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen;
- gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden;
- enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad.

Het gaat hierbij om de volgende drie onderzoeken die zijn uitgevoerd:

- een vervolgonderzoek onder bewoners, door OIS;
- een onderzoek onder bedrijven en maatschappelijke instellingen, door OIS;
- een onderzoek onder woningeigenaren, door programma Aardgasvrij.

Wettelijke grondslag

Gemeentewet, artikel 169:
Het college van burgemeester en wethouders en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de Gemeenteraad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur (lid 1).
Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft (lid 2).

Bestuurlijke achtergrond

In juni 2019 zijn de resultaten van een eerste onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) over de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat dit onderzoek jaarlijks wordt herhaald.

Voor de verdere inhoud wordt verwezen naar bijgevoegde brief.

Reden bespreking

N.v.t.

Uitkomsten extern advies

N.v.t.

Portefeuille 29
Agendapunt TKN 0

Gemeente Amsterdam
Raadscommissie voor Financiën, Economische Zaken, Deelnemingen, Lucht- en Zeehaven
Ter kennisneming voor de commissievergadering van <datum onbekend>

FEZ

Geheimhouding

N.v.t

Uitgenodigde andere raadscommissies

N.v.t.

Stukken

Meegestuurd

1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie
2. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
3. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
4. Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij

Ter inzage gelegd

N.v.t.

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Ruimte en Duurzaamheid, [redacted], 06-[redacted], [redacted]@amsterdam.nl

Online onderzoek naar de informatie en ondersteuningsbehoefte van Amsterdammers bij duurzaam verbouwen.

Afdeling: Ruimte & Duurzaamheid, Programma Aardgasvrij, Communicatie

Sinds 2018 communiceert Gemeente Amsterdam actief over de ambitie van de rijksoverheid aangaande aardgasvrij wonen in uiterlijk 2050. Er is gestart met campagnes met diverse communicatiemiddelen en -momenten om de awareness over aardgasvrij Nederland onder Amsterdammers te vergroten. In 2018 werd de Amsterdamse ambitie aangescherpt tot een aardgasvrije stad in 2040. Inmiddels en zodoende wordt de communicatiestrategie Amsterdam Aardgasvrij zowel stadsbreed als buurtgericht uitgerold. Desalniettemin zijn er signalen via de landelijke pers, uit sommige buurten en via sociale media dat onze informatie en ondersteuning niet voldoende zou zijn. Dit is de aanleiding geweest om een brede peiling onder Amsterdamse woningeigenaren te houden en daarin behoeften en voorkeuren wat betreft informatievoorziening en ondersteuning door de gemeente over aardgasvrij wonen op te halen. De belangrijkste bevindingen vindt u terug in dit beknopte overzicht van de onderzoeksresultaten.

Onderzoeksvraag: Wat is de behoefte aan informatie en ondersteuning van woningeigenaren bij duurzaam verbouwen?

Methode voor dataverzameling
Online enquête via Facebook

Looptijd
Twee weken in oktober 2020

Bereik
223.621 unieke personen

Doelgroep
Woningeigenaren in Amsterdam

Steekproefgrootte
4.272

Algemene kenmerken respondenten
Woningeigenaren en lid van een VvE (42,8%), woningeigenaren (33,8%) en huurders (23,4%)
Het onderzoek richt zich primair op woningeigenaren met of zonder VvE, huurders konden geen antwoorden geven op de vragen voor woningeigenaren.

Vertegenwoordiging stadsdelen
Ieder stadsdeel is vertegenwoordigd in de steekproef. West (19,2%), Nieuw-West (16,4%), Oost (15,3%), Noord (15,3%), Zuidoost (12,4%), Zuid (11,8%) en Centrum (9,6%).

Bouwjaar woningen
De meeste mensen bezitten een huis van voor 1946 (39,9%), en de minste mensen hebben een huis met een bouwjaar tussen 1981- 1990 (12,7%). Overige bouwjaren van de woning zijn als volgt vertegenwoordigd in de steekproef: 1946-1980 (17,7%), 2001 – heden (15,7%), 1991 – 2000 (3,1%).

Aantal jaren wonend in woning
Ruim 47% woont langer dan tien jaar in de woning (bijna 18% zelfs langer dan twintig jaar). 20,8% van de respondenten woont tussen de vijf en tien jaar in de woning.

Resultaten

Verbouwingsplannen

Vraag: Ben je van plan om binnenkort iets te gaan verbouwen in je woning?

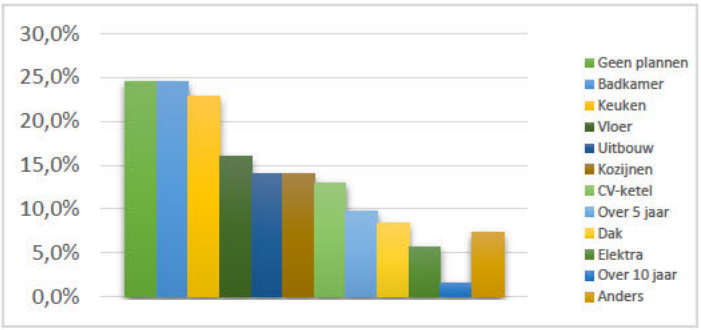

De meeste mensen zeggen geen plannen te hebben om iets te verbouwen (24,7%), gevolgd door mensen met verbouwingsplannen aan de badkamer(24,5%) en/of keuken (22,8%). Bijna 15% van de gegeven antwoorden was het vernieuwen van de CV-ketel.

> inzicht: Bij de mogelijke verbouwingsplannen die woningeigenaren hebben kan voor duurzaam aanpassingen worden gekozen.

Vraag: Als ik nadenk over toekomstige verbouwingen, dan denk ik aan:

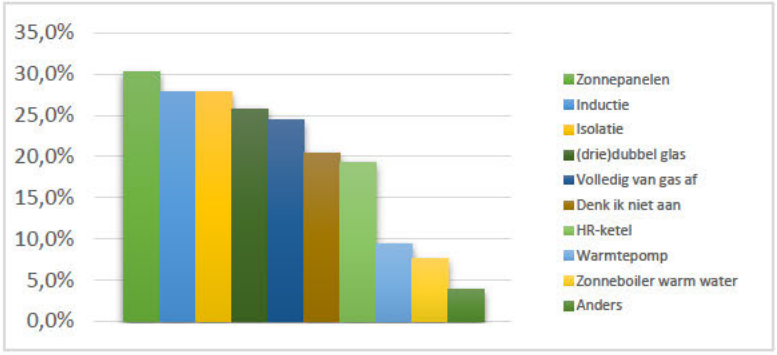

De meeste mensen denken aan zonnepanelen bij een toekomstige verbouwing (30,3%). Ook denken mensen na over het aanbrengen van een inductieplaat (27,8%), isoleren (27,8%) en volledig aardgasvrij worden (24,4%).

> inzicht: Het speelt in het hoofd van de mensen om duurzame aanpassingen te doen aan hun woning, zoals zonnepanelen en inductieplaat en isolatie. Dat bevestigt ook de volgende vraag.

Vraag: Wat is voor jou een reden om iets te verbouwen in je huis?

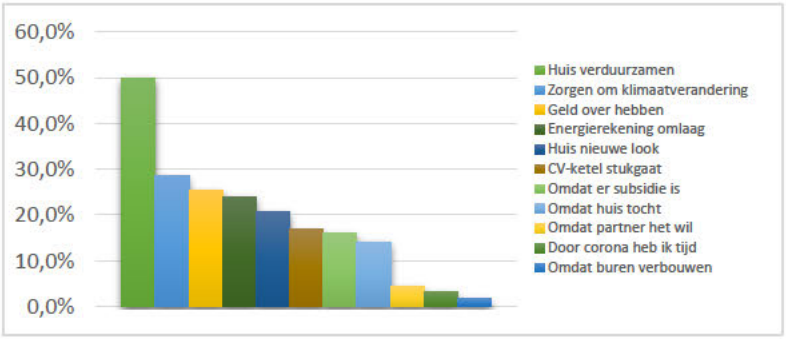

Ongeveer de helft van de mensen ziet woning verduurzamen als voornaamste reden om iets te verbouwen (50,1%). En meer dan een kwart maakt zich zorgen om klimaatverandering (28,5%) en 24,1% zou verbouwen om de energierekening omlaag te brengen door bv isolatie. Ruim een kwart van de mensen geeft op dat ze zouden verbouwen als er geld over is (25,5%).

> inzicht: Verduurzaming is een hot topic als het gaat over verbouwen.

Vraag: Ik vind het fijn om met mijn (toekomstige) duurzame verbouwing een steentje bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering.

> inzicht: Mensen willen graag hun impact op het klimaat verkleinen bij een verbouwing.

Betaalbaarheid (duurzame) energierekening

Vraag: Vind je je energierekening betaalbaar?

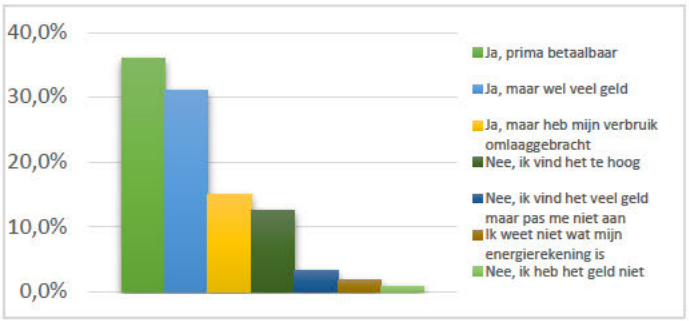

De meeste mensen vinden hun energierekening prima betaalbaar (35,8%), gevolgd door een groep mensen die het betaalbaar vindt maar het maandelijks wel veel geld vindt (31%). Maar liefst 15% heeft de rekening omlaag gebracht door gedrag aan te passen. En 12,5% vindt de rekening te hoog.

> inzicht: Mensen vinden de kosten voor hun huidige energie verbruik over het algemeen betaalbaar, maar de uitkomsten doen vermoeden dat men het liever niet ziet stijgen.

Individuele definitie van ondersteuning en informatievoorziening

Vraag: Wat zou jij precies bedoelen met goede ondersteuning?

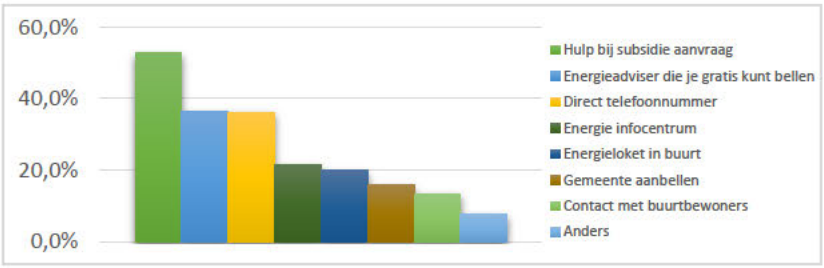

Maar liefst de helft van de woningeigenaren heeft behoefte aan hulp bij de subsidieaanvraag voor verduurzaming (52,8%). Een grote groep mensen (36,4%) zou gratis met een energie-adviseur willen bellen en net zo'n grote groep wil een direct telefoonnummer voor vragen (36,3%). Een energieloket in de buurt is door een groep ook gewenst (19,9%).

Opvallende en veelgenoemde open antwoorden:

- VvE ondersteuning
- Subsidie
- Goedwerkende en duidelijke website

> inzicht: Mensen hebben veel behoefte aan ondersteuning bij het aanvragen van subsidies en aan direct contact met experts dan wel informatie adviseurs.

Open vraag: Heb je iets nodig van de gemeente voor het duurzaam verbouwen van je huis?

Meest genoemde en opvallende open antwoorden:

- Subsidie en hulp bij de aanvraag
- Ondersteuning bij technisch en bouwkundig advies
- Advies op maat
- Referentie naar betrouwbare aannemers
- Informatie over warmte alternatieven en de voor en nadelen van die opties
- Haalbaar plan
- Tips en kortingen
- Direct telefoonnummer en/of warm (fysiek) loket

> inzicht: Men wil ontzorgd en goed geadviseerd worden. Er is behoefte aan subsidie.

Open vraag: Wat zou je precies bedoelen met goede informatie?

Meest genoemde en opvallende open antwoorden:

- Informatievoorziening op platformen (forum, blog) en social media accounts (online)
- Offline communicatie d.m.v. brieven en folders
- Duidelijke vormgeving en betere indeling van de aardgasvrij pagina op Amsterdam.nl
- Een persoonlijke portal op de website met info, afspraken, procesaanvraag en advies
- Een overzicht met informatienummers & e-mailadressen

- Online doorverwijzing naar aannemers & (financieel) adviseurs
- Engelse vertaling

> inzicht: Er is behoefte aan zowel online als offline communicatie, als het maar overzichtelijk, transparant, herkenbaar en ondersteunend is.

Conclusie:

Woningeigenaren die nadenken over een toekomstige verbouwing willen heel graag duurzame keuzes maken zoals het aanbrengen van zonnepanelen en/of koken op inductie. Men heeft daar veel ondersteuning en informatie van de gemeente bij nodig, vooral in de vorm van ontzorging, financiële hulpmiddelen en/of advies. Daarnaast vindt men het fijn als er een overzichtelijke website is en toegang tot contactgegevens van adviseurs en betrouwbare aannemers.

Opvallend

- De respondenten noemen de communicatiemiddelen die de gemeente al inzet om inwoners te bereiken
- Woningeigenaren in de stadsdelen West, Oost, Zuid en Centrum ervaren meer problemen met een vergunningsaanvraag of andere vorm van gemeentelijke toestemming
- Een klein deel van de woningeigenaren onderneemt geen actie uit onwetendheid over aardgasvrij of zijn in afwachting van een aanbod van de gemeente

Aanbevelingen

- Algemene kostenberekeningen en kostprijzen voor minimale verduurzaming b.v. woningisolatie
- Aardgasvrij boodschap vereenvoudigen
- Basisvoorlichting over TVW en einddoelen (stadsbreed en buurtgerichte planningen)
- Informatie over gespikkelde VvE en hoe daarmee om te gaan
- Financieel stappenplan (individueel/VvE)
- Handleiding om draagvlak te creëren binnen een VvE
- Stappenplan voor het verduurzamen voor vrijstaande woning of individu in wooncomplex
- Informatie op website beter vindbaar en overzichtelijker maken

December 2020
Amsterdam Aardgasvrij
Team communicatie

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 februari 2021 17:32
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: Verzoek voor map 16 februari
Bijlagen: 1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie_v2.docx; 2. Commissievoordracht_FED_raadsbrief onderzoeken_v2.docx; 3. Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting.pdf; 4. Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen.pdf; 5. Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij.pdf; Map Everhardt voordracht raadsbrief onderzoeken_v2.docx; Map Van Doorninck voordracht raadsbrief onderzoeken_v2.docx

Beste allen,

Bijgaand ter info de stukken over de onderzoeken die op 16 februari in de map van de wethouder(s) zitten, waaronder de brief aan de raad.

@[redacted]: jouw reacties zijn verwerkt. Er zijn vervolgens nog een paar kleine wijzigingen doorgevoerd. Zo is de zin over aardgasvrij subsidies voor organisaties weggelaten, aangezien daar nog aparte besluitvorming over gaat plaatsvinden.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 12 februari 2021 17:28
Aan: Bestuurszaken R&D <Bestuurszaken.RD@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Verzoek voor map 16 februari

Beste collega's,

Bijgaand stuur ik jullie documenten toe tbv de map van 16 februari.
Het betreft een brief aan de raad, inclusief een commissievoordracht en 3 bijlages.
Daarnaast zijn er 2 flappen aanwezig voor de betreffende wethouders:

- 1 ter instemming voor wethouder Van Doorninck
- 1 ter kennisname voor wethouder Everhardt

Bij voorbaat dank voor het verder in procedure brengen van deze stukken.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

M [redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma, di, do en vr

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	16 februari 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, bestuurszaken.RD@amsterdam.nl
Onderwerp	Onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van energietransitie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) naar de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen
Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt net als in 2019 de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Bij een aantal specifieke en ingrijpende maatregelen is het enthousiasme lager. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over het plaatsen van windmolens in hun eigen zoekgebied. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. Mede naar aanleiding van deze resultaten wil ik dit jaar bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die ingrijpend zijn en dichterbij komen.

Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid pallet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen) en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%. We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden. Ongeveer vier op de tien bewoners (38%) waren neutraal over deze communicatie. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk. Informatie op de website moet beter vindbaar en overzichtelijker worden.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl. Ook zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

Enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad
Een deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Het programma "Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. In het aardgasvrij-onderzoek zien we dat woningeigenaren de 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50 %) en 'zorgen om het klimaat' (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.

Daarnaast komt uit de OIS-onderzoeken naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen op het bordje van de eigenaar liggen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een

VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken. In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Bijlagen
1. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
2. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
3. 'Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij'

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Voordracht voor de vergadering van 16 februari 2021
MAP WETHOUDER Everhardt

Portefeuille

Financiën en Economische Zaken

Agendapunt

<*automatisch*>

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Kennisnemen van de raadsbrief over onderzoeken energietransitie

Gevraagde beslispunten

1. Kennisnemen van bijgaande brief aan de raad met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken naar kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie, met als belangrijkste punten:
    a. veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen;
    b. gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden;
    c. enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad.

Onderbouwing beslispunten

1. **Kennisnemen van bijgaande brief aan de raad met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken naar kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie, met als belangrijkste punten:**
    a. veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen;
    b. gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden;
    c. enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad.

In de bijgaande brief aan de raad vindt u een toelichting op de uitkomsten uit de onderzoeken die afgelopen jaar zijn uitgevoerd over kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie en de belangrijkste conclusies die daaruit te trekken zijn. Het gaat hierbij om de volgende drie onderzoeken die zijn uitgevoerd:

- een vervolgonderzoek onder bewoners (door OIS)
- een onderzoek onder bedrijven en maatschappelijke instellingen (door OIS)
- een onderzoek onder woningeigenaren (door programma Aardgasvrij)

Volgende processtappen

Instemming met raadsbrief door wethouder Van Doorninck (aanwezig in map 16-2)
Dagmail aan gemeenteraad na akkoord raadsbrief en ondertekening hiervan
TKN commissie FED 25-3

Advies / afstemming / Participatie

N.v.t.

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Documenten

Registratienr.	Naam
<*automatisch*>	1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie 2. Commissievoordracht cie FED 25 maart 2021 3. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020) 4. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020) 5. Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Ruimte en Duurzaamheid, [redacted], 06-[redacted], [redacted]@amsterdam.nl

Beslissing

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Voordracht voor de vergadering van 16 februari 2021
MAP WETHOUDER Van Doorninck

Portefeuille

Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Agendapunt

<*automatisch*>

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Instemmen met de raadsbrief over onderzoeken energietransitie

Gevraagde beslispunten

1. Instemmen met bijgaande brief aan de raad met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken naar kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie, met als belangrijkste punten:
    a. veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen;
    b. gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden;
    c. enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad.

Onderbouwing beslispunten

1. **Instemmen met bijgaande brief aan de raad met daarin uitkomsten en conclusies van onderzoeken naar kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie, met als belangrijkste punten:**
    a. veel draagvlak voor duurzame energie, maar minder bij specifieke maatregelen;
    b. gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden;
    c. enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad.

In de bijgaande brief aan de raad vindt u een toelichting op de uitkomsten uit de onderzoeken die afgelopen jaar zijn uitgevoerd over kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie en de belangrijkste conclusies die daaruit te trekken zijn. Het gaat hierbij om de volgende drie onderzoeken die zijn uitgevoerd:

- een vervolgonderzoek onder bewoners, door OIS;
- een onderzoek onder bedrijven en maatschappelijke instellingen, door OIS;
- een onderzoek onder woningeigenaren, door programma Aardgasvrij.

Volgende processtappen

Kennisname met raadsbrief door wethouder Everhardt (aanwezig in map 16-2)
Dagmail aan gemeenteraad na akkoord raadsbrief en ondertekening hiervan
TKN commissie FED 25-3

Advies / afstemming / Participatie

N.v.t.

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Documenten

Registratienr.	Naam
<*automatisch*>	1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie 2. Commissievoordracht cie FED 25 maart 2021 3. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020) 4. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020) 5. Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Ruimte en Duurzaamheid, [redacted], 06-[redacted], [redacted]@amsterdam.nl

Beslissing

Besluitenlijst (concept), 16 februari 2021

Bestuursmap dd 16 februari 2021 van wethouder V. Everhardt.

1. Bespreekpunten

Ruimtelijke Ordening (30)
Economische Zaken (16)

B1	Kennisnemen van de raadsbrief over onderzoeken energietransitie (ZD2021-002242)	E Voor kennisgeving aangenomen

Grondzaken (31)
Ruimtelijke Ordening (30)

B2	Kennis nemen van de uitbreidingsplannen het hostel ClinkNoord (ZD2021-002085)	E Voor kennisgeving aangenomen

Sociale Zaken (13)
Mbo-agenda, Beroepsonderwijs en Toeleiding Arbeidsmarkt (34)
Jeugd(zorg) (33)
Armoede en Schuldhulpverlening (23)
Economische Zaken (16)
Onderwijs (20)

B3	Meer Kans op Werk Jongeren - Aanpak Jeugdwerkloosheid (ZD2021-002277)	A Akkoord *Toelichting* onder voorbehoud definitieve financiële paragraaf en afstemming met dmc

2. Geheime punten

Economische Zaken (16)

D1	Kabinet (ZD2021-002284)	D Niet akkoord *Toelichting* Opmerkingen via [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 22 februari 2021 7:01
Aan: Uitslagen bestuursmap wethouder Everhardt R&D; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: Besluitenlijst van de bestuursmap dd 16 februari 2021 van wethouder V. Everhardt.
Bijlagen: Besluitenlijst van de bestuursmap dd 16 februari 2021 van wethouder V. Everhardt..pdf

Goedemorgen,

Bijgaand de besluitenlijst van de map van wethouder Everhardt van 16 februari 2021.

NB:

A = Akkoord
B = Akkoord maar met een kleine wijziging, het stuk hoeft niet meer langs bestuurder, wel contact opnemen met de bestuursadviseur.
C = Akkoord maar met een iets grotere wijziging. Het mandaat voor het stuk blijft bij de directie en in overleg met de bestuursadviseur wordt gekeken of het stuk nog langs de bestuurder moet, neem contact op met de bestuursadviseur.
D = Niet akkoord; het stuk moet opnieuw ingediend worden of ingetrokken worden, neem contact op met de betreffende bestuursadviseur.
E = Voor kennisgeving aangenomen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadvisering
Team Strategische en Bestuurlijke Advisering (SBA)
Ruimte en Duurzaamheid

[redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Op dit bericht is een proclaimer van toepassing: www.amsterdam.nl/proclaimer

Subtitel	Bestuursmap d.d. 16-02-2021
Datum	16-02-2021
Tijd	12:00 - 17:00
Locatie	
Voorzitter	
Toelichting	,

0	**Overzichtslijst**
1	**Duurzaamheid en Circulaire Economie (29) B1 Beantwoording van drie raadsadressen met als onderwerp windmolens in Amsterdam. (ZD2021-002154)** *Besluit* b *Toelichting* bij de eerste brief aangeven dat Noorderijplas in een andere fase is omdat dat gebied al in 2012 is aangewezen als zoekgebied
2	**B2 Instemmen met collegevoordracht strategieplan en programma 2021 Fearless City Amsterdam (ZD2021-001987)** *Besluit* a
3	**B3 Instemmen met de concept beantwoording van de schriftelijke vragen van raadslid Bakker inzake het reuzenrad bij het Oosterdok (ZD2021-002249)** *Besluit* a
4	**Grondzaken (31) Ruimtelijke Ordening (30) B4 Kennis nemen van de uitbreidingsplannen het hostel ClinkNoord (ZD2021-002085)** *Besluit* d
5	**Grondzaken (31) B5 Brief aan de Raad inzake opvolging aanbevelingen Rekenkamer inzake overstap naar eeuwigdurende erfpacht (ZD2021-002282)** *Besluit* a

6 **B6 Instemmen met de beantwoording van het raadsadres inzake het verzoek tot herstel van misleidende informatie over de overstap naar eeuwigdurende erfpacht (ZD2021-002038)**

Besluit
a

7 **B7 Raadsinformatiebrief Beantwoording aanvullende vragen projectbesluit EGW (ZD2021-002240)**

Besluit
b

Toelichting
even aangeven dat de vragen van Leenders in de commissievergadering zijn gesteld en dat van Renssen aanvullende vragen had.
Bij evaluatie participatie Klaprozenbuurt - geen verwijzing naar team democratisering en niet via de dagmail, dat kan alleen als spoedeisend

8 **B8 Vaststellen van het exploitatieplan Klaprozenbuurt, deelgebied A (ZD2021-002121)**

Besluit
a

9 **Economische Zaken (16) B9 City Deal Impact Ondernemen (ZD2021-002274)**

Besluit
e

10 **Ruimtelijke Ordening (30) Economische Zaken (16) B10 Instemmen met de raadsbrief over onderzoeken energietransitie (ZD2021-002242)**

Besluit
d

Toelichting
ik heb nog een paar opmerkingen over de brief

11 **Ruimtelijke Ordening (30) B11 Ondertekening van de Bestuursovereenkomst ter uitvoering van het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn- Amsterdam (ZD2021-002226)**

Besluit
c

Toelichting
inhoudelijk akkoord, maar een aanvraag bij VJN voor SHP bovenwijks groen moet via WH Ivens gaan.

12 **B12 Terinzagelegging ontwerpbestemmingsplan Bredius 1e herziening (ZD2021-002227)**

Besluit
d

Toelichting
de flap is nogal onduidelijk, graag eea helderder formuleren

13 **Democratisering (inclusief Bestuurlijk Stelsel) (10) B13 In te stemmen met de aangepaste collegevoordracht, de raadsvoordracht en de brief aan de raad inzake de hoofdpunten voor de nieuwe Amsterdamse referendumverordening (ZD2021-002271)**

Besluit
d

Toelichting
dit voorstel is in mijn ogen niet uitvoerbaar, maar ook vreemd getimed. Volgend gaat gaan we over op het omgevingsplan en worden er geen bestemmingsplannen meer gemaakt.

[redacted]

Van: Bestuurszaken R&D
Verzonden: woensdag 3 maart 2021 9:05
Aan: Uitslagen bestuursmap wethouder Van Doorninck R&D; team TO.RD; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]
Onderwerp: FW: Besluitenlijst bestuursmap wethouder Marieke van Doorninck va 16 februari 2021
Bijlagen: besluitenlijst bestuursmap wethouder Marieke van Doorninck van 16 februari 2021.pdf

Goedemorgen,

Bijgaand de besluitenlijst van de map van wethouder Van Doorninck van 16 februari 2021.

NB:

A = Akkoord
B = Akkoord maar met een kleine wijziging, het stuk hoeft niet meer langs bestuurder, wel contact opnemen met de bestuursadviseur.
C = Akkoord maar met een iets grotere wijziging. Het mandaat voor het stuk blijft bij de directie en in overleg met de bestuursadviseur wordt gekeken of het stuk nog langs de bestuurder moet, neem contact op met de bestuursadviseur.
D = Niet akkoord; het stuk moet opnieuw ingediend worden of ingetrokken worden, neem contact op met de betreffende bestuursadviseur.
E = Voor kennisgeving aangenomen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadvisering
Team Strategische en Bestuurlijke Advisering (SBA)
Ruimte en Duurzaamheid

06[redacted]
[redacted]@amsterdam.nl

Werkdagen: ma t/m vr 07:00 – 15:30 uur

Op dit bericht is een proclaimer van toepassing: www.amsterdam.nl/proclaimer

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 14 maart 2021 9:40
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken
Bijlagen: 1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie_v2_[redacted].docx

Hi[redacted],

Had jij nog tijd gehad om naar deze brief te kijken?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 14:41
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: raadsbrief onderzoeken

Hi[redacted],

Hierbij nog mijn wijzigingen bij de brief. [redacted] gaf daarnaast nog als opmerking mee dat het zoeken is naar vergelijking tussen de kerncijfers uit eerste en tweede onderzoek, en dat het wellicht handig is daar nog een tabelletje over op te nemen in de brief en de rapportage zelf. Heb jij nog opmerkingen/aanvullingen?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 09:38
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha[redacted],

Zie bijgaand.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 9 maart 2021 8:17
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi[redacted],

Heb je voor mij de laatste versie van de brief in word? In de map van de wethouder zit alleen de PDF en daar kan ik de wijzigingen niet in verwerken.

Dank alvast!
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: zondag 7 maart 2021 om 22:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha [redacted],

Fijn dat jullie deze slag gaan maken.

Aangezien draagvlak over windenergie in 2 onderzoeken is gevraagd (zowel in specifieke windonderzoek onder bewoners in en nabij zoekgebieden als in het bredere draagvlakonderzoek energietransitie onder bewoners), heeft het WOB-verzoek -naar ik begreep- betrekking op beide onderzoeken. Voor het laatste onderzoek gaat het dan wel primair over het gedeelte binnen dit onderzoek dat over windenergie gaat (en hoe dat tot stand is gekomen).

Ik probeer je morgen tussen 12.30 en 13.00 u te bellen over de brief en het WOB-verzoek.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 5 maart 2021 18:19
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Gister met [redacted] besproken dat ik in overleg met [redacted] nog een slag doe over de brief. Ik ben er vandaag niet aan toe gekomen, dus wordt na het weekend.

Sowieso moeten we het eerst met de raad delen voor het tweede deelbesluit naar buiten kan. Ik was overigens in de veronderstelling dat het Wob-verzoek alleen zag op het eerdere draagvlakonderzoek over wind en de totstandkoming van het persbericht? Laten we maandag anders nog even bellen.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: vrijdag 5 maart 2021 om 16:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted] en [redacted],

Nav onderstaande mailwisseling ben ik benieuwd of jullie al de reacties van de wethouder op de raadsbrief hebben ontvangen en met ons kunnen delen?

In mijn ogen begint de urgentie hiervan toe te nemen nav het volgende:

Zoals jullie vermoedelijk gehoord hebben, zijn er WOB-verzoeken ingediend over het draagvlakonderzoek wind. Aangezien in het bredere draagvlakonderzoek onder bewoners ook vragen over windenergie gesteld zijn, maakt ook dit onderzoek onderdeel uit van het WOB-verzoek.

Op dit moment focust het 1e deelbesluit voor het WOB-verzoek zich op de aanloop naar het onderzoek. Naar ik heb begrepen gaan a.s. dinsdag de stukken hierover gedeeld worden met de WOB-indieners. Wat betreft het bredere onderzoek zal dit gaan over bv. het onderzoeksvoorstel van OIS en de totstandkoming daarvan via mails en documenten.

Het is in deze fase van het WOB-verzoek nog niet nodig dat ook het rapport van het bredere draagvlakonderzoek gedeeld gaat worden met de indieners. Naar ik heb begrepen is dat in een volgende fase wel de bedoeling.
Het lijkt mij van belang dat we voor dat moment de raad hebben geïnformeerd over de uitkomst van het onderzoek (via de raadsbrief).

Bij voorbaat dank voor het toesturen van de reacties op de raadsbrief.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 1 maart 2021 14:09
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

We hebben dit heel kort besproken vanochtend. [redacted] vond de brief niet goed en had een paar opmerkingen. Die gaat ze nog aan [redacted] doorgeven. Dan kunnen we het daarna afronden.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:28
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Oké, top, dank [redacted]!

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 25 februari 2021 9:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Ik zie inderdaad dat er geen uitslag is ingevuld bij dat punt in de map van de wethouder. Wij nemen maandagochtend in ons teamoverleg de stukken uit de map door, dus ik zal dit daar nog even aankaarten en daarna koppelen [redacted] het terug aan jullie.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:07
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted],

Tot op heden heb ik nog geen reactie vanuit bestuurlijke zaken vernomen over de raadsbrief over de onderzoeken die op 16 feb in de map van de wethouder zat.
Weet jij wellicht wat hier de status van is? Zo nee, dan wachten we het gewoon even af.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

[redacted]

[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	16 februari 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, bestuurszaken.RD@amsterdam.nl
Onderwerp	Onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van energietransitie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) naar de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Nog steeds v~~V~~eel draagvlak voor duurzame energie~~, maar minder bij specifieke maatregelen~~

Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt net als in 2019 de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Het college is blij dat het draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdammers net als vorig jaar hoog is. Daarnaast is er gevraagd naar een aantal specifieke maatregelen, zoals het aardgasvrij maken van woningen. ~~Bij een aantal specifieke en ingrijpende maatregelen is het enthousiasme lager.~~ Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl bewoners er negatiever over zijn als het gaat om het plaatsen van windmolens in hun eigen omgeving~~in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over het plaatsen van windmolens in hun eigen zoekgebied~~. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. Mede naar aanleiding van deze resultaten wil ik dit jaar bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met

Met opmaak: Lettertype: Roboto, 10 pt, Tekstkleur: Grijs-80%, Patroon: Doorzichtig (Wit)

Met opmaak: Regelafstand: enkel

Met opmerkingen [redacted]: Is het percentage precies hetzelfde als in 2019?

Met opmerkingen [redacted]: Kunnen we hier ook een percentage noemen om tegenover die 65% te stellen?

Met opmerkingen [redacted]: Kunnen we hier nog aanvullen met een algemeen cijfer om tegenover die 65% te kunnen stellen?

Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen en ook juist wanneer die impact hebben op de eigen omgeving. ~~die ingrijpend zijn en dichterbij komen.~~

~~Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden~~Aangeboden informatie over duurzame maatregelen

Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid pallet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen). ~~en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%.~~ We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis ~~gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden~~ was ~~.~~ o~~O~~ngeveer vier op de tien bewoners (38%) ~~waren~~ neutraal over deze communicatie. ~~.~~Tegelijkertijd gaf 6% van de bewoners in 2020 aan de communicatie goed te vinden. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk. Uit die aanbevelingen blijkt dat ~~i~~Informatie op de website ~~moet~~ beter vindbaar en overzichtelijker moet worden. Daar zijn de afgelopen tijd ook stappen in gezet.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl en ~~. Ook~~ zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

~~Enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad~~Obstakels wegnemen bij verduurzaming

Uit het onderzoek blijkt dat e~~E~~en dee van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Het programma

Met opmerkingen [redacted]: Of: minderheid / klein deel? Hoeveel van de bewoners wil er nog steeds mee doorgaan?

"Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. In het aardgasvrij-onderzoek zien we dat woningeigenaren de 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50 %) en 'zorgen om het klimaat' (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.

Met opmerkingen [redacted]: Dit stukje lijkt hier een beetje uit de lucht te komen vallen?

Daarnaast komt uit de OIS-onderzoeken naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen ~~op het bordje van de eigenaar liggen~~voor rekening van de eigenaar komen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Met opmaak: Lettertype: Vet

Klimaatrapportage

~~Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken.~~ In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Bijlagen

1. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
2. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
3. 'Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij'

~~3.~~

Met opmaak: Lijstalinea, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 24 maart 2021 10:24
Aan: [redacted]; [redacted] [redacted]
Onderwerp: RE: overleg over raadsbrief onderzoeken

Thnx [redacted].
Later lukt helaas niet.
We nemen jouw voorbeeld hieronder mee in overleg van zo meteen.

Dubbelcheck: ik neem aan dat aangepaste raadsbrief (wijzigingen zijn beperkt) niet nog een keer ter info naar Everhardt moet?

Groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 24 maart 2021 10:21
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted] [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: overleg over raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Ik kan niet om 10.30 uur. Heb dan afspraak die ik niet kan verzetten en ook niet later kan aanschuiven.

Mocht het later kunnen, dan graag. Anders hier alvast mijn input over "bijeenkomsten". Een voorbeeld hiervan zijn bijeenkomsten over aardgasvrij. Hierin worden naast bewoners, ook ondernemers uitgenodigd. Concrete vorm hiervan wordt nog in projectteam gemaakt.

Grt [redacted]

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: woensdag 24 maart 2021 10:16
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]
CC: [redacted]@krachtwerk.nl'
Onderwerp: overleg over raadsbrief onderzoeken
Tijd: woensdag 24 maart 2021 10:30-10:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: teams, ik zal bellen

Graag nog een kort moment vanochtend om opmerking Barn over raadsbrief onderzoeken door te nemen

[redacted].txt

[25-03-21 15:21:02] [redacted]: Vraag 1: Met welke intentie heeft het college de publicatie van het draagvlakonderzoek naar voren gehaald. En dan heb ik het dus over de publicatie op 21 oktober een dag voordat in Noord-Holland door de VVD en GroenLinks de 600 meter norm werd afgeschaft.
Vraag 2: Waarom is in het WOB verzoek hierover alleen het mailcontact en niet het app contact meegeleverd?
Vraag 3: Klopt het dat een gedeelte van de respondenten via een face to face interview is geënquêteerd en zij alleen de vraag hebben gekregen of zij voor extra windturbines zijn zonder dat er buiten de haven andere concrete zoekgebieden aan hen zijn voorgelegd?
Vraag 4: Indien ja, waarom is dit op deze manier gebeurd?
Vraag 5: Waarom heeft de wethouder de aanvullende uitleg van de respondenten die positief waren over extra windturbines niet meegenomen in de gepubliceerde uitkomsten?
Vraag 6: is de wethouder het met JA21 eens dat als deze uitleg was meegenomen niet 65% maar aanzienlijk kleiner deel van de Amsterdammers positief is over meer windturbines in Amsterdam?
Vraag 7: Waarom is de gemeente Amsterdam de enige gemeenten in Noord-Holland Zuid die geen participatie en draagvlak paragraaf heeft gepubliceerd in de RES.

Vraag 8: Zijn er door de Gemeente Amsterdam al dan niet informeel toezeggingen gedaan aan windcoöperaties of andere organisaties die financiele belangen hebben bij de bouw van windturbines zonder dat er een concrete aanleiding is voor de start van een project?
En vraag 9: Is de wethouder nog altijd van mening dat Amsterdammers die in de nabije omgeving van een windturbine wonen geen verhoogde kans op gezondheidsschade hebben? Ik hoor het graag van de wethouder en ik zou dit ook alvast willen piepen naar de raad voorzitter, dank u wel.
[25-03-21 15:21:39] [redacted]: Zie vraag 3/4: wat weet jij over de face to face vragen in de enquete?
[25-03-21 15:21:51] [redacted]: Graag kort stacato
[25-03-21 15:24:44] [redacted]: Face-to-face respondenten van grotere draagvlakonderzoek hebben inderdaad alleen algemene vraag over extra windmolens gehad
[25-03-21 15:25:08] [redacted]: Zonder context?
[25-03-21 15:25:24] [redacted]: Vraag over hun mening tav de 7 zoekgebieden hebben ze niet gehad
[25-03-21 15:25:43] [redacted]: Bij straatinterviews is alleen kortere vragenlijst mogelijk
[25-03-21 15:26:00] [redacted]: Waarom deze vraag aan hen niet is gesteld zoek ik nu nog even op
[25-03-21 15:26:37] [redacted]: Met context, met dezelfde intro op deze vraag als de respondenten van de online vragenlijst
[25-03-21 15:27:22] [redacted]: Thanks!
[25-03-21 15:30:22] [redacted]: Volgens mij was het vooral van belang hoe A'dammers in het algemeen tegen meer windmolens aan kijken en hoe bewoners in/rond de zoekgebieden tegen windmolens in die gebieden aankijken
[25-03-21 15:32:33] [redacted]: Hoe gemiddelde a'dammer tegen windmolens in de specifieke zoekgebieden aan kijkt, was minder primair van belang, daarom is er uit ruimtegebrek in de face-to-face vragenlijst voor gekozen om deze vraag aan face-to-face groep niet te stellen
[25-03-21 15:33:09] [redacted]: Dit was voorstel van OIS en heb ik

[redacted].txt
geaccordeerd, ik kan niet meer zo snel terugvinden of ik dat met jou besproken heb
[25-03-21 15:33:26] [redacted]: Thanks

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 25 maart 2021 8:45
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: raadsbrief onderzoeken
Bijlagen: 1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie_v3.docx

Ha [redacted],

Zie bijgaand. Was je vergeten te CC'en, excuus.

Groeten,
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 24 maart 2021 22:06
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Hallo [redacted] en [redacted],

Bedankt voor jullie opmerkingen. We hebben deze verwerkt in bijgaande nieuwe versie.

Om ervoor te zorgen dat de brief eerder bij de raad terecht kan komen (via de dagmail) dan de geplande publicatie van de Klimaatrapportage (13 april) is het nodig dat ik a.s. maandag voor 9.30 u de nieuwe stukken aanlever bij Bestuurlijke zaken R&D (tbv de wethoudersmap van 30 maart). Mochten jullie nog een reactie op de gewijzigde versie hebben, laat het mij dan **ajb uiterlijk vrijdagochtend a.s.** weten.

Alle opmerkingen zijn verwerkt. Hierbij een reactie op enkele vragen van jullie:

- % om tegenover 65% te zetten (bij % dat positief is over windenergie): Er is niet 1 percentage, dat verschilt per zoekgebied. Analoog aan raadsbrief over windenergie (feb '21) is nu ook 65% weggelaten en aangepast in 'de meerderheid'.
- Over het organiseren van bijeenkomsten: hiermee worden bijeenkomsten bedoeld zoals de sessies over windenergie in apr/mei, continue gesprekken in de wijkaanpak aardgasvrij, geplande sessies met ondernemers over verduurzaming en aardgasvrij vanuit het programma zakelijke markt, etc. Daar volgt tzt aparte communicatie over. Aangezien de brief naar ons inzicht vooral over de resultaten van het onderzoek gaat, hebben we deze zin algemeen geformuleerd gehouden, maar wel iets anders beschreven.
- Over de vergelijking met vorig jaar (opmerking [redacted]): voor het % dat de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt is, is dat nu toegevoegd aan de brief.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 23 maart 2021 18:14
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Dag [redacted] en [redacted],

Hierbij de aanbiedingsbrief met opmerkingen van [redacted] en [redacted] retour. Excuses voor de vertraging.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Email: [redacted]**@amsterdam.nl**
Internet: **www.amsterdam.nl**

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: zondag 14 maart 2021 9:40
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Had jij nog tijd gehad om naar deze brief te kijken?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 14:41
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Hierbij nog mijn wijzigingen bij de brief. [redacted] gaf daarnaast nog als opmerking mee dat het zoeken is naar vergelijking tussen de kerncijfers uit eerste en tweede onderzoek, en dat het wellicht handig is daar nog een tabelletje over op te nemen in de brief en de rapportage zelf. Heb jij nog opmerkingen/aanvullingen?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 09:38
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha [redacted],

Zie bijgaand.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 9 maart 2021 8:17
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Heb je voor mij de laatste versie van de brief in word? In de map van de wethouder zit alleen de PDF en daar kan ik de wijzigingen niet in verwerken.

Dank alvast!
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: zondag 7 maart 2021 om 22:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha [redacted],

Fijn dat jullie deze slag gaan maken.

Aangezien draagvlak over windenergie in 2 onderzoeken is gevraagd (zowel in specifieke windonderzoek onder bewoners in en nabij zoekgebieden als in het bredere draagvlakonderzoek energietransitie onder bewoners), heeft het WOB-verzoek -naar ik begreep- betrekking op beide onderzoeken. Voor het laatste onderzoek gaat het dan wel primair over het gedeelte binnen dit onderzoek dat over windenergie gaat (en hoe dat tot stand is gekomen).

Ik probeer je morgen tussen 12.30 en 13.00 u te bellen over de brief en het WOB-verzoek.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 5 maart 2021 18:19
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

H [redacted],

Gister met [redacted] besproken dat ik in overleg met [redacted] en [redacted] nog een slag doe over de brief. Ik ben er vandaag niet aan toe gekomen, dus wordt na het weekend.

Sowieso moeten we het eerst met de raad delen voor het tweede deelbesluit naar buiten kan. Ik was overigens in de veronderstelling dat het Wob-verzoek alleen zag op het eerdere draagvlakonderzoek over wind en de totstandkoming van het persbericht? Laten we maandag anders nog even bellen.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: vrijdag 5 maart 2021 om 16:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted] en [redacted],

Nav onderstaande mailwisseling ben ik benieuwd of jullie al de reacties van de wethouder op de raadsbrief hebben ontvangen en met ons kunnen delen?

In mijn ogen begint de urgentie hiervan toe te nemen nav het volgende:

Zoals jullie vermoedelijk gehoord hebben, zijn er WOB-verzoeken ingediend over het draagvlakonderzoek wind. Aangezien in het bredere draagvlakonderzoek onder bewoners ook vragen over windenergie gesteld zijn, maakt ook dit onderzoek onderdeel uit van het WOB-verzoek.

Op dit moment focust het 1e deelbesluit voor het WOB-verzoek zich op de aanloop naar het onderzoek. Naar ik heb begrepen gaan a.s. dinsdag de stukken hierover gedeeld worden met de WOB-indieners. Wat betreft het bredere onderzoek zal dit gaan over bv. het onderzoeksvoorstel van OIS en de totstandkoming daarvan via mails en documenten.

Het is in deze fase van het WOB-verzoek nog niet nodig dat ook het rapport van het bredere draagvlakonderzoek gedeeld gaat worden met de indieners. Naar ik heb begrepen is dat in een volgende fase wel de bedoeling.
Het lijkt mij van belang dat we voor dat moment de raad hebben geïnformeerd over de uitkomst van het onderzoek (via de raadsbrief).

Bij voorbaat dank voor het toesturen van de reacties op de raadsbrief.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 1 maart 2021 14:09
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

We hebben dit heel kort besproken vanochtend. [redacted] vond de brief niet goed en had een paar opmerkingen. Die gaat ze nog aan [redacted] doorgeven. Dan kunnen we het daarna afronden.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:28
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Oké, top, dank [redacted]!

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 25 februari 2021 9:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Ik zie inderdaad dat er geen uitslag is ingevuld bij dat punt in de map van de wethouder. Wij nemen maandagochtend in ons teamoverleg de stukken uit de map door, dus ik zal dit daar nog even aankaarten en daarna koppelen [redacted] of [redacted] het terug aan jullie.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:07
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted],

Tot op heden heb ik nog geen reactie vanuit bestuurlijke zaken vernomen over de raadsbrief over de onderzoeken die op 16 feb in de map van de wethouder zat.
Weet jij wellicht wat hier de status van is? Zo nee, dan wachten we het gewoon even af.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

[redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 25 maart 2021 12:54
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fwd: raadsbrief onderzoeken

Zie onder [redacted] :-)
Dank voor je hulp gister!

Begin doorgestuurd bericht:

> **Van:** [redacted]@amsterdam.nl>
> **Datum:** 25 maart 2021 om 12:16:12 CET
> **Aan:** [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
> **Kopie:** [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
> **Onderwerp: Antw.: raadsbrief onderzoeken**
>
> Dag [redacted],
> Ik heb geen opmerkingen meer.
> Met vriendelijke groet,
>
> [redacted]
> Bestuursadviseur
>
> Email: [redacted]**@amsterdam.nl**
> Internet: **www.amsterdam.nl**
>
> ---
>
> **Van:** [redacted]@amsterdam.nl>
> **Verzonden:** woensdag 24 maart 2021 22:06
> **Aan:** [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
> **CC:** [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
> **Onderwerp:** RE: raadsbrief onderzoeken
> Hallo [redacted] en [redacted],
> Bedankt voor jullie opmerkingen. We hebben deze verwerkt in bijgaande nieuwe versie.
> Om ervoor te zorgen dat de brief eerder bij de raad terecht kan komen (via de dagmail) dan de geplande publicatie van de Klimaatrapportage (13 april) is het nodig dat ik a.s. maandag voor 9.30 u de nieuwe stukken aanlever bij Bestuurlijke zaken R&D (tbv de wethoudersmap van 30 maart). Mochten jullie nog een reactie op de gewijzigde versie hebben, laat het mij dan **ajb uiterlijk vrijdagochtend a.s.** weten.
> Alle opmerkingen zijn verwerkt. Hierbij een reactie op enkele vragen van jullie:
>
> - % om tegenover 65% te zetten (bij % dat positief is over windenergie): Er is niet 1 percentage, dat verschilt per zoekgebied. Analoog aan raadsbrief over windenergie (feb '21) is nu ook 65% weggelaten en aangepast in 'de meerderheid'.
> - Over het organiseren van bijeenkomsten: hiermee worden bijeenkomsten bedoeld zoals de sessies over windenergie in apr/mei, continue gesprekken in de wijkaanpak aardgasvrij, geplande sessies met ondernemers over verduurzaming en aardgasvrij vanuit het programma zakelijke markt, etc. Daar volgt tzt aparte communicatie over. Aangezien de brief naar ons

inzicht vooral over de resultaten van het onderzoek gaat, hebben we deze zin algemeen geformuleerd gehouden, maar wel iets anders beschreven.
- Over de vergelijking met vorig jaar (opmerking [redacted]): voor het % dat de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt is, is dat nu toegevoegd aan de brief.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 23 maart 2021 18:14
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Dag [redacted],
Hierbij de aanbiedingsbrief met opmerkingen van [redacted] en [redacted] retour. Excuses voor de vertraging.
Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Email: [redacted]@amsterdam.nl
Internet: **www.amsterdam.nl**

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: zondag 14 maart 2021 9:40
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],
Had jij nog tijd gehad om naar deze brief te kijken?
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 14:41
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],
Hierbij nog mijn wijzigingen bij de brief. [redacted] gaf daarnaast nog als opmerking mee dat het zoeken is naar vergelijking tussen de kerncijfers uit eerste en tweede onderzoek, en dat het wellicht handig is daar nog een tabelletje over op te nemen in de brief en de rapportage zelf. Heb jij nog opmerkingen/aanvullingen?
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 09:38
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha [redacted],
Zie bijgaand.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 9 maart 2021 8:17
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Heb je voor mij de laatste versie van de brief in word? In de map van de wethouder zit alleen de PDF en daar kan ik de wijzigingen niet in verwerken.
Dank alvast!
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: zondag 7 maart 2021 om 22:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha [redacted],
Fijn dat jullie deze slag gaan maken.
Aangezien draagvlak over windenergie in 2 onderzoeken is gevraagd (zowel in specifieke windonderzoek onder bewoners in en nabij zoekgebieden als in het bredere draagvlakonderzoek energietransitie onder bewoners), heeft het WOB-verzoek -naar ik begreep- betrekking op beide onderzoeken. Voor het laatste onderzoek gaat het dan wel primair over het gedeelte binnen dit onderzoek dat over windenergie gaat (en hoe dat tot stand is gekomen).
Ik probeer je morgen tussen 12.30 en 13.00 u te bellen over de brief en het WOB-verzoek.
Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 5 maart 2021 18:19
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],
Gister met [redacted] besproken dat ik in overleg met [redacted] en [redacted] nog een slag doe over de brief. Ik ben er vandaag niet aan toe gekomen, dus wordt na het weekend.
Sowieso moeten we het eerst met de raad delen voor het tweede deelbesluit naar buiten kan. Ik was overigens in de veronderstelling dat het Wob-verzoek alleen zag op het eerdere draagvlakonderzoek over wind en de totstandkoming van het persbericht? Laten we maandag anders nog even bellen.
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: vrijdag 5 maart 2021 om 16:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted] en [redacted],
Nav onderstaande mailwisseling ben ik benieuwd of jullie al de reacties van de wethouder op de raadsbrief hebben ontvangen en met ons kunnen delen?
In mijn ogen begint de urgentie hiervan toe te nemen nav het volgende:
Zoals jullie vermoedelijk gehoord hebben, zijn er WOB-verzoeken ingediend over het draagvlakonderzoek wind.
Aangezien in het bredere draagvlakonderzoek onder bewoners ook vragen over windenergie gesteld zijn, maakt ook dit onderzoek onderdeel uit van het WOB-verzoek.
Op dit moment focust het 1e deelbesluit voor het WOB-verzoek zich op de aanloop naar het onderzoek.
Naar ik heb begrepen gaan a.s. dinsdag de stukken hierover gedeeld worden met de WOB-indieners.
Wat betreft het bredere onderzoek zal dit gaan over bv. het onderzoeksvoorstel van OIS en de totstandkoming daarvan via mails en documenten.

Het is in deze fase van het WOB-verzoek nog niet nodig dat ook het rapport van het bredere draagvlakonderzoek gedeeld gaat worden met de indieners. Naar ik heb begrepen is dat in een volgende fase wel de bedoeling.
Het lijkt mij van belang dat we voor dat moment de raad hebben geïnformeerd over de uitkomst van het onderzoek (via de raadsbrief).
Bij voorbaat dank voor het toesturen van de reacties op de raadsbrief.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 1 maart 2021 14:09
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken
Hi [redacted],
We hebben dit heel kort besproken vanochtend [redacted] vond de brief niet goed en had een paar opmerkingen. Die gaat ze nog aan [redacted] doorgeven. Dan kunnen we het daarna afronden.
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:28
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken
Oké, top, dank [redacted]!

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 25 februari 2021 9:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken
Hi [redacted],
Ik zie inderdaad dat er geen uitslag is ingevuld bij dat punt in de map van de wethouder. Wij nemen maandagochtend in ons teamoverleg de stukken uit de map door, dus ik zal dit daar nog even aankaarten en daarna koppelen [redacted] of [redacted] het terug aan jullie.
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:07
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: raadsbrief onderzoeken
Beste [redacted],
Tot op heden heb ik nog geen reactie vanuit bestuurlijke zaken vernomen over de raadsbrief over de onderzoeken die op 16 feb in de map van de wethouder zat.
Weet jij wellicht wat hier de status van is? Zo nee, dan wachten we het gewoon even af.
Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

[redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 23 maart 2021 18:14
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken
Bijlagen: 1. Brief gemeenteraad onderzoeken energietransitie_v2_[redacted].docx

Dag [redacted] en [redacted],

Hierbij de aanbiedingsbrief met opmerkingen van [redacted] en [redacted] retour. Excuses voor de vertraging.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Bestuursadviseur

Email: [redacted]**@amsterdam.nl**
Internet: **www.amsterdam.nl**

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: zondag 14 maart 2021 9:40
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Had jij nog tijd gehad om naar deze brief te kijken?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 14:41
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: FW: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Hierbij nog mijn wijzigingen bij de brief. [redacted] gaf daarnaast nog als opmerking mee dat het zoeken is naar vergelijking tussen de kerncijfers uit eerste en tweede onderzoek, en dat het wellicht handig is daar nog een tabelletje over op te nemen in de brief en de rapportage zelf. Heb jij nog opmerkingen/aanvullingen?

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: dinsdag 9 maart 2021 om 09:38
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha[redacted],

Zie bijgaand.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: dinsdag 9 maart 2021 8:17
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi[redacted],

Heb je voor mij de laatste versie van de brief in word? In de map van de wethouder zit alleen de PDF en daar kan ik de wijzigingen niet in verwerken.

Dank alvast!
Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: zondag 7 maart 2021 om 22:39
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Ha[redacted],

Fijn dat jullie deze slag gaan maken.

Aangezien draagvlak over windenergie in 2 onderzoeken is gevraagd (zowel in specifieke windonderzoek onder bewoners in en nabij zoekgebieden als in het bredere draagvlakonderzoek energietransitie onder bewoners), heeft het WOB-verzoek -naar ik begreep- betrekking op beide onderzoeken. Voor het laatste onderzoek gaat het dan wel primair over het gedeelte binnen dit onderzoek dat over windenergie gaat (en hoe dat tot stand is gekomen).

Ik probeer je morgen tussen 12.30 en 13.00 u te bellen over de brief en het WOB-verzoek.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: vrijdag 5 maart 2021 18:19
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi[redacted],

Gister met Marieke besproken dat ik in overleg met [redacted] en [redacted] nog een slag doe over de brief. Ik ben er vandaag niet aan toe gekomen, dus wordt na het weekend.

Sowieso moeten we het eerst met de raad delen voor het tweede deelbesluit naar buiten kan. Ik was overigens in de veronderstelling dat het Wob-verzoek alleen zag op het eerdere draagvlakonderzoek over wind en de totstandkoming van het persbericht? Laten we maandag anders nog even bellen.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: vrijdag 5 maart 2021 om 16:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted] en [redacted],

Nav onderstaande mailwisseling ben ik benieuwd of jullie al de reacties van de wethouder op de raadsbrief hebben ontvangen en met ons kunnen delen?

In mijn ogen begint de urgentie hiervan toe te nemen nav het volgende:

Zoals jullie vermoedelijk gehoord hebben, zijn er WOB-verzoeken ingediend over het draagvlakonderzoek wind. Aangezien in het bredere draagvlakonderzoek onder bewoners ook vragen over windenergie gesteld zijn, maakt ook dit onderzoek onderdeel uit van het WOB-verzoek.

Op dit moment focust het 1e deelbesluit voor het WOB-verzoek zich op de aanloop naar het onderzoek. Naar ik heb begrepen gaan a.s. dinsdag de stukken hierover gedeeld worden met de WOB-indieners. Wat betreft het bredere onderzoek zal dit gaan over bv. het onderzoeksvoorstel van OIS en de totstandkoming daarvan via mails en documenten.

Het is in deze fase van het WOB-verzoek nog niet nodig dat ook het rapport van het bredere draagvlakonderzoek gedeeld gaat worden met de indieners. Naar ik heb begrepen is dat in een volgende fase wel de bedoeling.
Het lijkt mij van belang dat we voor dat moment de raad hebben geïnformeerd over de uitkomst van het onderzoek (via de raadsbrief).

Bij voorbaat dank voor het toesturen van de reacties op de raadsbrief.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: maandag 1 maart 2021 14:09
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>

CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

We hebben dit heel kort besproken vanochtend. Marieke vond de brief niet goed en had een paar opmerkingen. Die gaat ze nog aan [redacted] doorgeven. Dan kunnen we het daarna afronden.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:28
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: RE: raadsbrief onderzoeken

Oké, top, dank [redacted]!

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Verzonden: donderdag 25 februari 2021 9:27
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>; [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: Re: raadsbrief onderzoeken

Hi [redacted],

Ik zie inderdaad dat er geen uitslag is ingevuld bij dat punt in de map van de wethouder. Wij nemen maandagochtend in ons teamoverleg de stukken uit de map door, dus ik zal dit daar nog even aankaarten en daarna koppelen [redacted] het terug aan jullie.

Groet,
[redacted]

Van: [redacted]@amsterdam.nl>
Datum: donderdag 25 februari 2021 om 09:07
Aan: [redacted]@amsterdam.nl>
CC: [redacted]@amsterdam.nl>, [redacted]@amsterdam.nl>
Onderwerp: raadsbrief onderzoeken

Beste [redacted],

Tot op heden heb ik nog geen reactie vanuit bestuurlijke zaken vernomen over de raadsbrief over de onderzoeken die op 16 feb in de map van de wethouder zat.
Weet jij wellicht wat hier de status van is? Zo nee, dan wachten we het gewoon even af.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

[redacted]
Programma Amsterdam Klimaatneutraal

Gemeente Amsterdam

[redacted]@amsterdam.nl

[redacted]

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	~~16 februari~~30 maart 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, bestuurszaken.RD@amsterdam.nl
Onderwerp	Onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van energietransitie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) naar de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

~~Veel~~Nog steeds veel draagvlak voor duurzame energie~~, maar minder bij specifieke maatregelen~~

Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt ~~net als in 2019~~ de overstap naar duurzame energie een goede zaak. In 2019 lag dit aandeel op 75%. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. ~~Bij~~Het college is blij dat het draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdammers net als vorig jaar hoog is. Daarnaast is er gevraagd naar een aantal specifieke onderwerpen en ~~ingrijpende~~ maatregelen ~~is~~, zoals het ~~enthousiasme lager~~aardgasvrij maken van woningen. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat ~~circa tweederde (65%) van~~ de meerderheid van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl ~~in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de~~ bewoners ~~negatief is~~er negatiever over zijn als het gaat om het plaatsen van windmolens in hun eigen ~~zoekgebied~~omgeving. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. ~~Mede naar aanleiding van deze resultaten wil ik dit~~

~~jaar bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen die ingrijpend zijn en dichterbij komen.~~

~~**Gemeente biedt**~~We hebben er begrip voor dat bewoners zich zorgen maken als maatregelen over hun directe woonomgeving of eigen woning gaan. Mede naar aanleiding van de resultaten van de onderzoeken wil ik dit jaar bijeenkomsten gaan organiseren met Amsterdammers om verder het gesprek aan te gaan over de maatregelen die ons te wachten staan rondom de energietransitie, de impact die er op de eigen omgeving is en hoe we daar samen uit moeten komen.

Aangeboden informatie ~~aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden~~over duurzame maatregelen

Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid ~~pallet~~palet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen~~) en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%.~~). We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis ~~gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden. Ongeveer~~was ongeveer vier op de tien bewoners (38%) ~~waren~~ neutraal over deze communicatie. Tegelijkertijd gaf 6% van de bewoners in 2020 aan de communicatie goed te vinden. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk. ~~Informatie~~Uit die aanbevelingen blijkt dat informatie op de website ~~moet~~ beter vindbaar en overzichtelijker moet worden. Daar zijn de afgelopen tijd ook stappen in gezet.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl~~. Ook~~ en zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

~~Enkele harde noten te kraken~~Obstakels wegnemen bij ~~verdere~~ verduurzaming

Uit de OIS-onderzoeken komen ook enkele obstakels bij het verduurzamen van ~~de stad Een~~ woningen en overige gebouwen naar voren. Om te beginnen zegt een deel van de organisaties (33%) en een minderheid van de bewoners (13%) ~~zegt~~ duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Een kwart van de bewoners heeft plannen om in de komende twaalf maanden duurzame maatregelen te nemen. Het programma "Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. ~~In het aardgasvrij-onderzoek zien we dat woningeigenaren de 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50 %) en 'zorgen om het klimaat' (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.~~

Met opmaak: Lettertype: Niet Vet

Daarnaast ~~komt~~blijkt uit de OIS-onderzoeken ~~naar voren~~ dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen ~~op het bordje~~voor rekening van de eigenaar ~~liggen~~komen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ~~ook~~ soms ook ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

~~Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken.~~ Klimaatrapportage

In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Bijlagen

1. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
2. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
3. 'Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij'

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	30 maart 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, bestuurszaken.RD@amsterdam.nl
Onderwerp	Onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van energietransitie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) naar de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Nog steeds veel draagvlak voor duurzame energie

Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt de overstap naar duurzame energie een goede zaak. In 2019 lag dit aandeel op 75%. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Het college is blij dat het draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdammers net als vorig jaar hoog is. Daarnaast is er gevraagd naar een aantal specifieke onderwerpen en maatregelen, zoals het aardgasvrij maken van woningen. Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat de meerderheid van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl bewoners er negatiever over zijn als het gaat om het plaatsen van windmolens in hun eigen omgeving. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%.

We hebben er begrip voor dat bewoners zich zorgen maken als maatregelen over hun directe woonomgeving of eigen woning gaan. Mede naar aanleiding van de resultaten van de onderzoeken wil ik dit jaar bijeenkomsten gaan organiseren met Amsterdammers om verder het

gesprek aan te gaan over de maatregelen die ons te wachten staan rondom de energietransitie, de impact die er op de eigen omgeving is en hoe we daar samen uit moeten komen.

Aangeboden informatie over duurzame maatregelen
Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid palet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen). We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen.

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis was ongeveer vier op de tien bewoners (38%) neutraal over deze communicatie. Tegelijkertijd gaf 6% van de bewoners in 2020 aan de communicatie goed te vinden. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk. Uit die aanbevelingen blijkt dat informatie op de website beter vindbaar en overzichtelijker moet worden. Daar zijn de afgelopen tijd ook stappen in gezet.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl en zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

Obstakels wegnemen bij verduurzaming
Uit de OIS-onderzoeken komen ook enkele obstakels bij het verduurzamen van woningen en overige gebouwen naar voren. Om te beginnen zegt een deel van de organisaties (33%) en een minderheid van de bewoners (13%) duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Een kwart van de bewoners heeft plannen om in de komende twaalf maanden duurzame maatregelen te nemen. Het programma "Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen.

Daarnaast blijkt uit de OIS-onderzoeken dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen voor rekening van de eigenaar komen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden soms ook ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Klimaatrapportage
In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Bijlagen
1. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
2. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
3. 'Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij'

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	16 februari 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, bestuurszaken.RD@amsterdam.nl
Onderwerp	Onderzoeken over kennis, houding en gedrag ten aanzien van energietransitie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In 2019 heb ik de resultaten van het onderzoek van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) naar de houding van Amsterdammers ten aanzien van de energietransitie met u gedeeld. Uit het onderzoek bleek destijds dat driekwart van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak vindt. In de Routekaart Klimaatneutraal is aangegeven dat we dit onderzoek jaarlijks herhalen als onderdeel van het jaarlijkse proces van leren, monitoren en bijsturen dat is beschreven in de Routekaart.

In september 2020 is het onderzoek over de kennis, houding en gedrag ten aanzien van de energietransitie door OIS voor de tweede keer uitgevoerd onder bewoners. Aanvullend hierop zijn vergelijkbare vragen gesteld aan ondernemers en maatschappelijk instellingen. Daarnaast is er vanuit het programma Aardgasvrij specifiek onderzoek uitgevoerd naar de behoeftes van woningeigenaren bij het aardgasvrij(-ready) maken van hun woning. Via deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we daaruit trekken.

Nog steeds v~~V~~eel draagvlak voor duurzame energie~~, maar minder bij specifieke maatregelen~~

Driekwart van de Amsterdammers (78%) vindt net als in 2019 de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Onder bedrijven en maatschappelijke instellingen is 81% het hiermee eens. Het college is blij dat het draagvlak voor de energietransitie onder Amsterdammers net als vorig jaar hoog is. Daarnaast is er gevraagd naar een aantal specifieke maatregelen, zoals het aardgasvrij maken van woningen. ~~Bij een aantal specifieke en ingrijpende maatregelen is het enthousiasme lager.~~ Ruim de helft van de bewoners (54%) en de helft van de organisaties (50%) vindt het positief dat Amsterdam in 2040 van het aardgas af zal gaan. Over de houding van bewoners ten aanzien van windenergie heb ik u eerder geïnformeerd. Daar was te zien dat circa tweederde (65%) van de Amsterdammers positief is over 17 extra windmolens in Amsterdam, terwijl bewoners er negatiever over zijn als het gaat om het plaatsen van windmolens in hun eigen omgeving~~in de meeste zoekgebieden een meerderheid van de bewoners negatief is over het plaatsen van windmolens in hun eigen zoekgebied~~. Ook zien we dat het deel van de bewoners dat biomassa als duurzaam ziet, afgelopen jaar is gedaald van 36% naar 13%. Mede naar aanleiding van deze resultaten wil ik dit jaar bijeenkomsten gaan organiseren om verder het gesprek met

Met opmaak: Lettertype: Roboto, 10 pt, Tekstkleur: Grijs-80%, Patroon: Doorzichtig (Wit)

Met opmaak: Regelafstand: enkel

Met opmerkingen [redacted]: Is het percentage precies hetzelfde als in 2019?

Met opmerkingen [redacted]: Kunnen we hier ook een percentage noemen om tegenover die 65% te stellen?

Met opmerkingen [redacted]: Kunnen we hier nog aanvullen met een algemeen cijfer om tegenover die 65% te kunnen stellen?

Amsterdammers aan te gaan over duurzame maatregelen en ook juist wanneer die impact hebben op de eigen omgeving. ~~die ingrijpend zijn en dichterbij komen.~~

Met opmerkingen [redacted]: Om wat voor bijeenkomsten gaat dit? Voor mij is dit nieuw. Hoeft misschien niet hier in de brief, maar wat gaan we hier precies doen en hoe gaan bewoners hierover informeren? Brede bijeenkomsten lijkt me niet zinnig eigenlijk, maar bijeenkomsten gericht op de concrete opgave wel (dus bijeenkomsten specifiek over windenergie en specifiek over aardgasvrij) Dus ik zou hier een paar zinnen aan wijden, en ook met een zin dat we begrip hebben dat mensen zich maken als maatregelen over hun eigen woning of directe woonomgeving gaan.

~~Gemeente biedt informatie aan, maar de vindbaarheid moet verbeterd worden~~Aangeboden informatie over duurzame maatregelen

Bij het nemen van duurzame maatregelen in de woning of het pand hebben bewoners en organisaties voornamelijk behoefte aan hulp van de gemeente bij subsidies, financiering en informatieverstrekking. De gemeente Amsterdam biedt een uitgebreid pallet aan financiële regelingen aan (zowel subsidies als leningen). ~~en onlangs is nog het rentepercentage van de leningen vanuit het Duurzaamheidsfonds verlaagd naar 1,1%.~~ We kijken daarnaast continue naar waar het nodig en mogelijk is om als gemeente verder te ondersteunen.

Met opmerkingen [redacted]: palet

Ten aanzien van de communicatie vanuit de gemeente over de mogelijkheden van duurzame maatregelen voor het huis ~~gaf slechts 6% van de bewoners in 2020 aan deze goed te vinden~~ was ~~.~~ o~~O~~ngeveer vier op de tien bewoners (38%) ~~waren~~ neutraal over deze communicatie. ~~.~~Tegelijkertijd gaf 6% van de bewoners in 2020 aan de communicatie goed te vinden. Degenen die de communicatie slecht vonden (32%), hebben vaker dan gemiddeld behoefte aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld met een energiecoach. In het OIS-onderzoek is niet gevraagd naar de houding van bewoners ten aanzien van specifieke communicatie-uitingen, noch naar de mate waarin bewoners zelf op zoek zijn gegaan naar informatie. Uit het onderzoek vanuit het programma Aardgasvrij blijkt dat woningeigenaren tevreden zijn over subsidies, gratis adviezen en over de websites, maar dat ze behoefte hebben aan simpeler, efficiëntere communicatie en meer persoonlijk maatwerk. Uit die aanbevelingen blijkt dat i~~I~~nformatie op de website ~~moet~~ beter vindbaar en overzichtelijker moet worden. Daar zijn de afgelopen tijd ook stappen in gezet.

Eind 2020 is de eerste versie van de Duurzame Wegwijzer gelanceerd op www.nieuwamsterdamsklimaat.nl/wegwijzer. Deze online tool helpt bewoners, VvE's, ondernemers en organisaties die aan de slag willen met bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning makkelijk op weg naar de juiste informatie en mogelijke financiering hiervoor. In een paar klikken ziet men een overzicht van de advies- en financieringsmogelijkheden die bij hun situatie passen. Dit jaar werken we de Duurzame Wegwijzer verder uit en zorgen we voor nog relevantere informatie per doelgroep. Verder gaan we de vindbaarheid verbeteren door aansluiting bij amsterdam.nl en ~~. Ook~~ zetten we in op verdere verbetering van de vindbaarheid in zoekmachines. Voor het onderwerp aardgasvrij zal de aanpak worden gecontinueerd waarbij zoveel als mogelijk sprake is van persoonlijk contact met bewoners, maatwerk communicatie in de buurtaanpakken en gedurende het jaar wordt ingezet op social media content ter verbetering van de bekendheid van dit onderwerp.

Met opmerkingen [redacted]: Ik mis hier een inleidende zin of context. Vooral de eerste alinea mist een link met de titel en met de andere twee alinea's over verschil eigenaar/huurders en organisaties.

~~Enkele harde noten te kraken bij verdere verduurzaming van de stad~~Obstakels wegnemen bij verduurzaming

Uit het onderzoek blijkt dat e~~E~~en deel van de organisaties (33%) en bewoners (13%) zegt duurzame maatregelen uit te willen stellen als gevolg van de coronacrisis. Het programma

Met opmerkingen [redacted]: Of: minderheid / klein deel? Hoeveel van de bewoners wil er nog steeds mee doorgaan?

"Duurzaam herstel" dat is gelanceerd, is erop gericht om bewoners en organisaties te ondersteunen om duurzaam uit de crisis te komen. In het aardgasvrij-onderzoek zien we dat woningeigenaren de 'behoefte om hun huis te verduurzamen' (50 %) en 'zorgen om het klimaat' (29%) als reden noemen om hun badkamer of keuken te willen verbouwen.

Met opmerkingen [redacted]]: Dit stukje lijkt hier een beetje uit de lucht te komen vallen?

Daarnaast komt uit de OIS-onderzoeken naar voren dat huurders in mindere mate bezig zijn met verduurzaming dan woningeigenaren of organisaties die in bezit zijn van hun pand. De verhuurder wordt bij het nemen van duurzame maatregelen regelmatig door de huurder als obstakel gezien. Mogelijk is hier sprake van een mismatch van belangen, waarbij de investeringen ~~op het bordje van de eigenaar liggen~~voor rekening van de eigenaar komen en de lagere energierekening ten bate van de huurder is. Het wonen in een VvE-woning en de monumentale status van een pand worden ook soms ervaren als belemmeringen. We willen daarom dit jaar een beter beeld krijgen van verhuurders en hun houding, behoeftes en barrières ten aanzien van de verduurzaming van hun panden en een gerichte benadering ontwikkelen.

Bij organisaties lijkt het erop dat een eerste stap zetten cruciaal is bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Als die genomen is, lijken organisatie ook sneller de volgende stap(pen) te zetten. Gemak en ontzorging zijn belangrijk om de eerste stap te nemen. Denk hierbij aan het gratis energieadvies dat de gemeente Amsterdam aanbiedt. In 2021 schalen we gratis energieadvies verder op en bekijken we de mogelijkheden voor 'light' (online) adviezen met als doel om meer organisaties te kunnen ondersteuning bij hun verduurzaming.

Met opmaak: Lettertype: Vet

Klimaatrapportage

~~Met deze brief hoop ik dat ik u op een goede manier heb kunnen informeren over de belangrijkste uitkomsten van de onderzoeken en de conclusies die we hieruit trekken.~~ In de Klimaatrapportage (de voortgangsrapportage van de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal die in het tweede kwartaal van 2021 met u gedeeld zal worden) ontvangt u een breder inzicht in de acties en maatregelen die we nemen op weg naar een klimaatneutrale stad in 2050.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

Bijlagen

1. 'Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie, 2e meting' (OIS, 2020)
2. 'Draagvlak energietransitie bedrijven en maatschappelijke instellingen' (OIS, 2020)
3. 'Onderzoek woningeigenaren programma Aardgasvrij'

~~3.~~

Met opmaak: Lijstalinea, Genummerd + Niveau: 1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, … + Beginnen bij: 1 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0 cm + Inspringen op: 0,63 cm